

สง
1,2,3
2530
ฉ.6

ที่ระลึก

สง

1,2,3

2530

ฉ.6

การเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร

ศาลจังหวัด ศาลแขวง ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัด

สุราษฎร์ธานี

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ธรรม
(www.library.sci.go.th)

เลขทะเบียน	349
เลขหมู่	ค.๓ 1,2,3 2530 ค.6
วันเดือน	22 S.A. 2535

ที่ระลึก

ในการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร

ศาลจังหวัด ศาลแขวง ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัด

สุราษฎร์ธานี

ภาพพระบรมฉายาลักษณ์

หมายกำหนดการ
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคาร
ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลแขวงสุราษฎร์ธานี
ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

และ

ทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ณ สนามหน้าศาลากลางจังหวัด สุราษฎร์ธานี
วันอังคารที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๐

เวลา ๑๓.๐๐ น. - สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์
พระที่นั่งจาก กรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ ไปยังท่าอากาศยาน
ทหารอากาศ ดอนเมือง

เวลา ๑๓.๒๐ น. - เสด็จฯ ถึงท่าอากาศยานทหารอากาศ ดอนเมือง

เวลา ๑๓.๕๐ น. - เสด็จฯ ประทับเครื่องบินพระที่นั่ง เอฟ ๕-อี ไปยังสนามบินกองบิน ๗๑ จังหวัด
สุราษฎร์ธานี

เวลา ๑๔.๓๐ น. - เครื่องบินพระที่นั่ง เอฟ ๕-อี ถึงสนามบินกองบิน ๗๑ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ผู้ว่าราชการ
จังหวัดสุราษฎร์ธานี อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๔ แม่ทัพภาค ๔ ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ๔
ฝ่าย รับเสด็จฯ)

- แม่ทัพภาค ๔ กราบบังคมทูลรายงาน และขอพระราชทานอัญเชิญเสด็จฯ ขึ้นแทนรับ
การถวายความเคารพจากทหารกองเกียรติยศ

เวลา ๑๔.๕๐ น. - เสด็จฯ ประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งไปยังสนามหน้าศาลากลาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เวลา ๑๕.๐๐ น. - เฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง ถึงสนามหน้าศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี

(ประธานศาลฎีกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงยุติธรรม
รองอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๔ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้พิพากษา
หัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี และคณะผู้พิพากษา ฝ่าย รับเสด็จฯ)

- เสด็จฯ เข้าสู่พลับพลาพิธี

- ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปราชูปถัมภ์

- ทรงศีล

(พระราชอาคันตุกะประธานสงฆ์ถวายศีล)

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กราบบังคมทูลรายงานการก่อสร้างศาลและการก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ และขอพระราชทานอัญเชิญเสด็จฯ ทรงประกอบพิธีเปิดอาคารศาลจังหวัด, ศาลแขวงสุราษฎร์ธานี และพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- เสด็จฯ ไปยังแท่นพิธีทรงกดปุ่มไฟฟ้าเปิดแพรคลุมป้ายอาคารศาลจังหวัด ศาลแขวงสุราษฎร์ธานี และทรงเปิดพระวิสูตรคลุมพระบรมรูป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ทหารกองเกียรติยศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถวายความเคารพ
(แถววงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานก้องหอนระฆังโห่ทัก สังข์แตร)
- เสด็จฯ ขึ้นลานพระบรมราชานุสาวรีย์ ทรงพระสุหร่าย ทรงเจิมแผ่นคำจารึก ทรงวางพวงมาลา แล้วทรงจุดธูปเทียนเครื่องทองน้อย กราบถวายบังคมพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- เสด็จฯ เข้าสู่พลับพลาพิธี
- ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม
(พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา)
- ปลัดกระทรวงยุติธรรม กราบบังคมทูลเบิกผู้มีอุปการคุณแก่ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย และรับพระราชทานโล่ที่ระลึก จำนวนประมาณ ๒๐ ราย
- ทรงลงพระนามาภิไธยในสมุดเยี่ยม และแผ่นศิลาจารึก
- หัวหน้าศาลทูลเกล้าฯ ถวายหนังสือ
- เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่งไปยังศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
(ระยะทางประมาณ ๑ กม.)
- เสด็จฯ ถึงศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
(อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง รองอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล และคณะผู้พิพากษาคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เฝ้าฯ รับเสด็จฯ)
- เสด็จฯ ขึ้นอาคารศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ทรงตัดแพรแถบเปิดศาลคดีเด็กและเยาวชน
(วงดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- เสด็จฯ เยี่ยมชมอาคารศาลแล้ว เสด็จฯ เข้าห้องรับรอง ทรงลงพระนามาภิไธยในสมุดเยี่ยมและแผ่นศิลาจารึก
- เสด็จฯ ประทับรถยนต์พระที่นั่งไปประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนินกลับ

กาธแต่งกาย แต่งเครื่องแบบปกติขาว หรือปกติกากีคอดตั้ง

คำกราบบังคมทูล

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

โดย

นายสอาด ปิยวรรณ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัด ศาลแขวง ศาลคดีเด็กและ
เยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และพระบรมราชานุสาวรีย์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช
วันอังคารที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๐

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทูลเกล้าฯ ถวายพระบาท

บาทสมเด็จพระเจ้า นายสอาด ปิยวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในนามคณะข้าราชการศาล
ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และพสกนิกรผู้ศรัทธาภักดีมีในเอกฉันทพร้อมกันเฝ้าทูลละอองพระบาทในมณฑล
พิธีนี้ ขอพระราชทานพระราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณาทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทเนื่องในโอกาส
ชิตสมัยมหามงคลที่ได้รับเสด็จพระราชดำเนินด้วยจิตโสมนัสเป็นล้นพ้น

เนื่องด้วยอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังเดิมได้ก่อสร้างเปิดทำการมา
ช้านานมีความชำรุดบกพร่องไปตามกาลเวลา แม้ทางราชการกระทรวงยุติธรรมจะได้ซ่อมแซมรักษาให้
คงสภาพไว้ แต่ก็เป็นที่ประจักษ์ว่าคับแคบไม่เพียงพอแก่งานในราชการที่เพิ่มมากขึ้น เป็นข้อขัดข้องล่าช้า
ในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนผู้มีบรรณคดี กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักถึงความข้อนี้ และ
เห็นด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมว่าสมควรจัดสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีขึ้น
ใหม่เป็นอาคาร ๓ ชั้น ขนาด ๑๔ บัลลังก์ จึงจะเพียงพอแก่จำนวนคดีความในท้องที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
จึงได้เริ่มก่อสร้างในเดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๗ บัดนี้ การก่อสร้างได้สำเร็จบริบูรณ์แล้ว
เป็นอาคารกว้างขวางสง่างาม สมแก่เกียรติศักดิ์แห่งสถาบันที่ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยพระ
มหากษัตริย์

ส่วนศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระทรวงยุติธรรมได้กำหนดเป้าหมายว่าจะจัดให้มีศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นให้ครบทุกภาค อย่างน้อยภาคละ ๑ แห่ง เพื่อให้คดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของจังหวัดที่จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นแล้วได้ชำระที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนซึ่งมีวิธีการพิเศษในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ด้านคดีอาญามีเจตนารมณ์มุ่งที่จะให้การบำบัด แก้ไข และสงเคราะห์ยิ่งกว่าการลงโทษให้หลายจำเลยผู้ใหญ่ ส่วนในด้านคดีแพ่งก็มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองประโยชน์เกี่ยวกับสิทธิ ทรัพย์สิน และสวัสดิภาพของผู้เยาว์เป็นสำคัญ กระทรวงยุติธรรมจึงได้ขยายงานของศาลคดีเด็กและเยาวชนมาเป็นลำดับ ปัจจุบันมีศาลคดีเด็กและเยาวชน รวม ๖ จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร สงขลา นครราชสีมา เชียงใหม่ อุบลราชธานี และระยอง ศาลคดีเด็กและเยาวชนที่ได้จัดตั้งขึ้นดังกราบบังคมทูลมาข้างต้น ได้ดำเนินงานบังเกิดผลดีสมความมุ่งหมายของกระทรวงยุติธรรมทุกประการ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงนับเป็นศาลคดีเด็กและเยาวชนแห่งที่ ๗ ของประเทศ โดยใช้อาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังเดิมเป็นที่ทำการ

อนึ่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ย้ายพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช จากบริเวณสนามศรีสุราษฎร์มาประดิษฐาน ณ สนามหน้าศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อเป็นศรีสง่าแก่บ้านเมือง การที่ได้ฝ่าละอองพระบาทเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารศาลจังหวัด ศาลแขวง ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวันนี้ นับเป็นมหามิ่งมงคลแก่จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างยิ่งที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากใต้ฝ่าละอองพระบาทเป็นองค์ประธานเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราชในวันเดียวกันนี้ด้วย

โดยที่ปีนี้เป็นปีที่มีความหมายเป็นพิเศษยิ่ง เนื่องจากเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ การที่กระทรวงยุติธรรมได้ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญใต้ฝ่าละอองพระบาททรงเป็นองค์ประธานในพิธีนี้ก็เพื่อเป็นมิ่งมหามงคลเป็นการเฉลิมพระเกียรติและแสดงถึงความจงรักภักดีที่บรรดาข้าราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและพลกนิกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

บัดนี้ ได้มหามงคลฤกษ์แล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณา ทรงแสดงอาคารที่ทำการศาลจังหวัด ศาลแขวง ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช เพื่อความเป็นสิริมงคลสถาพรสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

คำกล่าวรายงาน

โดย

นายมงคล เปาอินทร์ อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘

ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัด

และศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ณ วันศุกร์ที่ ๖ กันยายน ๒๕๒๘

ขอประทานกราบเรียน ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ข้าพเจ้าและข้าราชการศาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตลอดจนข้าราชการทุกฝ่าย รวมทั้งพ่อค้าและประชาชนชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานี รู้สึกเป็นเกียรติและปิติยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี ท่ามกลางท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายที่มาร่วมงานในวันนี้

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังปัจจุบันได้ก่อสร้างมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๑๕ มีบัลลังก์พิจารณาคดีเพียง ๗ บัลลังก์ ซึ่งยังไม่เพียงพอแก่การพิจารณาคดี ภายในตัวอาคารคับแคบ ไม่สะดวกแก่การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก และมีสถานที่ไม่พอเพียงแก่งานธุรการของศาล ทั้งมีสภาพเก่า ชำรุดทรุดโทรม ไม่เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองในปัจจุบัน กระทรวงยุติธรรมได้ดำริที่จะสร้างอาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังใหม่มาเป็นเวลานานแล้ว จนกระทั่งปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ จึงได้ดำเนินการของงบประมาณก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีขึ้นใหม่ และได้รับอนุมัติเงินงบประมาณให้ก่อสร้างได้ตามที่ขอ

อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีที่ก่อสร้างใหม่นี้เป็นตึก ๓ ชั้น หลังคาทรงไทย ขนาด ๑๔ บัลลังก์ ตัวอาคารกว้าง ๓๗.๗๕ เมตร ยาว ๕๐.๕๐ เมตร ก่อสร้างพร้อมบ้านพักผู้พิพากษา ๑ หลัง บ้านพักรองจำศาล ๑ หลัง บ้านพักข้าราชการธุรการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยห้างหุ้นส่วนจำกัด วสันต์ก่อสร้าง เป็นผู้ประมูลรับเหมาก่อสร้างในราคา ๔๕,๗๕๖,๑๐๐ บาท กำหนด
ก่อสร้างแล้วเสร็จตามสัญญาภายในวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ในการก่อสร้างนี้ได้รับความร่วมมือ
เป็นอย่างดีจากกรมโยธาธิการในการออกแบบอาคาร และส่งนายช่างมาควบคุมการก่อสร้างด้วย

บัดนี้ ได้เวลาอันเป็นอุดมมงคลฤกษ์แล้ว ข้าพเจ้าขอกราบเรียนเชิญท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ยุติธรรม ได้โปรดประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีเพื่อ
เป็นสิริมงคลแก่อาคารศาลสถิตยุติธรรม ในอันที่จะประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไป

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coj.go.th)

คำกล่าวตอบ

โดย

นายพิภพ อะสีติธัตน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัด
และศาลแขวงสุราษฎร์ธานี
ณ วันศุกร์ที่ ๖ กันยายน ๒๕๒๘

ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘ และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ข้าพเจ้ามีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ที่ได้มาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีที่กำลังก่อสร้างใหม่ในวันนี้

กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า อาคารที่ทำการศาลและบ้านพักผู้พิพากษาทั่วราชอาณาจักร ส่วนมากได้ก่อสร้างมาเป็นเวลานาน ย่อมชำรุดทรุดโทรม คับแคบ ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่สะดวกแก่การปฏิบัติราชการ สมควรก่อสร้างใหม่เพื่อให้ศาลมีที่ทำการอันเหมาะสม สง่างาม สมกับเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชน และให้ผู้พิพากษามีบ้านพักเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ จึงได้วางโครงการและดำเนินการก่อสร้างบูรณะอาคารที่ทำการศาลและบ้านพัก ให้สำเร็จลุล่วงไปตามโครงการที่กำหนดไว้ และตามกำลังเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติตลอดมา

สำหรับอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังเดิมได้ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งถึงบัดนี้เป็นเวลา ๓๓ ปีแล้ว จึงมีสภาพเก่า ชำรุดทรุดโทรม คับแคบไม่สะดวกแก่การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีและการปฏิบัติงานราชการของศาลทั้งสองศาล จึงเป็นการสมควรที่จะได้สร้างอาคารที่ทำการศาลขึ้นใหม่ ให้เหมาะสมกับที่ใช้เป็นที่ทำการศาลสถิตยุติธรรม ขอให้ท่านอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘ และคณะกรรมการตรวจการก่อสร้าง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้โปรดช่วยกันเอาใจใส่ควบคุมดูแลให้การก่อสร้างสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีสมตามความมุ่งหมายของทางราชการ

ข้าพเจ้าขอขอบคุณกรมโยธาธิการ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้าราชการทุกฝ่าย และ
ท่านผู้มีเกียรติที่มีส่วนช่วยเหลือในการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี และมา
ร่วมในพิธีวางศิลาฤกษ์ไว้ ณ โอกาสนี้

บัดนี้ได้เวลาอันเป็นศุภฤกษ์มงคลกาลแล้ว ข้าพเจ้าจะได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการ
ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีที่สร้างใหม่นี้ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย
ในสากลโลก ได้โปรดบันดาลให้การก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี ดำเนินไป
โดยเรียบร้อยสมความปรารถนาเพื่อจะได้ใช้เป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนสืบไป

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coj.go.th)

ดวงศิลาฤกษ์
ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประธานศาลฎีกา

คำขวัญ

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่ายิ่งของประเทศไทย เพราะอนาคตของชาตินั้นย่อมขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ถ้าเด็กและเยาวชนได้รับการอบรมให้เป็นคนดี มีศีลธรรมรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และประกอบแต่สัมมาชีพแล้ว พลเมืองของประเทศไทยก็จะมีแต่คนดียังความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศไทยยิ่ง ๆ ขึ้นไป

การที่รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญนี้และได้อนุมัติงบประมาณให้กระทรวงยุติธรรมจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้น เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนทั้งทางแพ่งและอาญา อันเป็นการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์และควบคุมดูแลเด็กและเยาวชนเป็นพิเศษแตกต่างไปจากการพิจารณาคดีของผู้ใหญ่ในศาลจังหวัดและศาลแขวงนั้นจึงนับว่าเป็นสิ่งที่น่ายินดียิ่ง เพราะเด็กและเยาวชนนั้นความคิด สติปัญญา ยังไม่เติบโตสมบูรณ์เต็มที่ สมควรที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีไปในทางอบรมสั่งสอนประคับประคองให้กลับเนื้อกลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป ยิ่งกว่าที่จะมุ่งปราบปรามหรือให้เป็นตัวอย่างในการที่จะให้ผู้กระทำความผิดอื่น ๆ เชิดหลาบ

สำหรับศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีซึ่งมีที่ทำการอยู่รวมกันในอาคารหลังเดิมซึ่งคับแคบและชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลาจนเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง ในการที่ศาลทั้งสองดังกล่าวจะพิจารณาพิพากษารรณคดีให้เสร็จเด็ดขาดไปด้วยความรวดเร็วและสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนั้น ก็เป็นที่น่ายินดีด้วยว่ารัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขขัดข้องดังกล่าว และได้อนุมัติงบประมาณให้กระทรวงยุติธรรมจัดสร้างอาคารที่ทำการใหม่ของศาลทั้งสองพร้อมกันไปในคราวเดียวกันนี้ด้วยโดยให้มีขนาดรวมทั้งอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เหมาะสมทันสมัยเพื่อให้ศาลทั้งสองสามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่ ประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้อย่างทั่วถึงด้วยความสะดวกและรวดเร็ว ทั้งมีความโอ่โง่งสง่างามสมเป็นสถานที่และสัญลักษณ์ในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรม

ในวาระอันเป็นมงคลที่กระทรวงยุติธรรมได้ประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี สถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และศาลแขวง

สุราษฎร์ธานี ผมขอให้ศาลทั้งสามและสถานพินิจแห่งนี้ มีแต่ความเจริญก้าวหน้าเป็นที่พึงแก่ประชาชนทุกเพศ
ทุกวัยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดใกล้เคียงตลอดไป และขอให้บรรดาท่านผู้พิพากษา ท่านผู้พิพากษา
สมทบและข้าราชการตุลาการของศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลแขวงสุราษฎร์ธานี ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัด
สุราษฎร์ธานีและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานีตลอดจนครอบครัว จงประสบแต่ความผาสุก
และมีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านราชการและส่วนตัวยิ่ง ๆ ขึ้นไป

น.ส. งามชัย

(นายจำรัส เขมะจารุ)

ประธานศาลฎีกา

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coi.go.th)

นายจำรัส เขมะจารุ
ประธานศาลฎีกา

คำขวัญ

ของ

ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ในโอกาสพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ศาลแขวงสุราษฎร์ธานี และศาลคดีเด็กและเยาวชน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กระทรวงยุติธรรมรู้สึกปลื้มปิติในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เป็นล้นพ้นที่ได้ทรงพระราชทานพระราชวโรกาสเสด็จ มาทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลแขวงสุราษฎร์ธานี และศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้

อาคารที่ทำการศาลเป็นสถานที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชน ความโอ้โถงสะท้อนถึงเกียรติยศสง่าราศี ความสะอาดแสดงถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรม การตกแต่งที่น่านุสะท้อนถึงความประณีตทางความคิด และพื้นที่ใช้สอยที่เพียงพอ แสดงถึงความสะดวกรวดเร็วของกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี

กระทรวงยุติธรรม หวังว่าอาคารที่ทำการศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลคดีเด็กและเยาวชน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อันเพียบพร้อมด้วยคุณลักษณะครบถ้วน จะได้รับการดูแลรักษาให้สามารถเป็นสถานที่สำหรับประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ชาวสุราษฎร์ธานีได้สืบไป

(นายสอาด ปิยวรรณ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

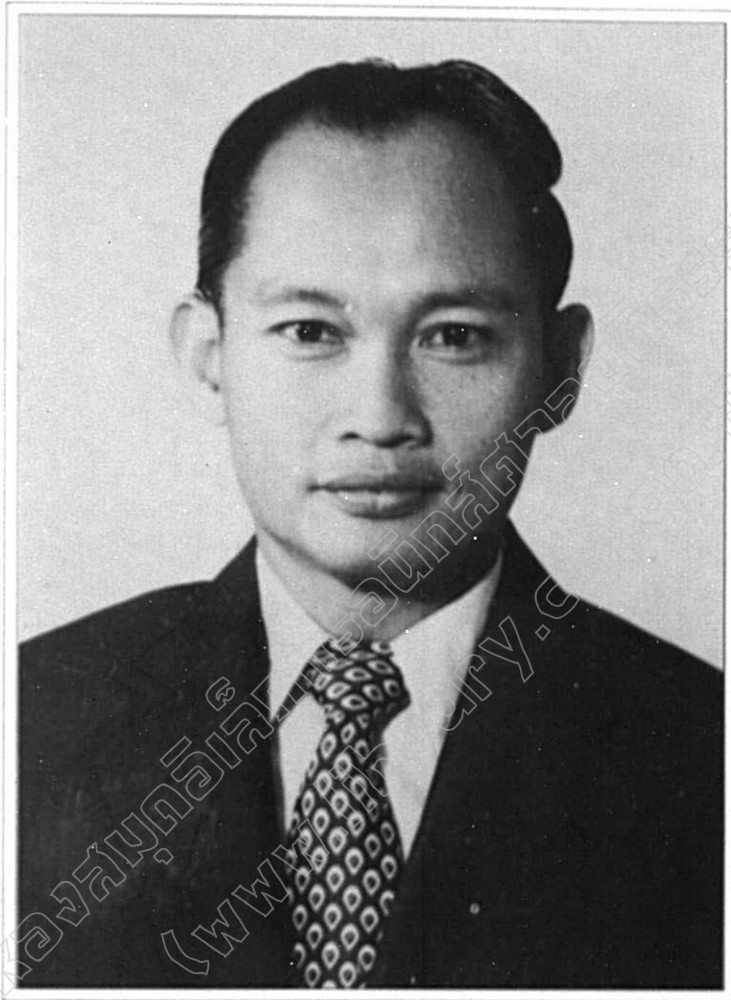
นายพลอาด ปิยวรรณ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

นายอำนัคม์ คล้ายสังข์
อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

นายสมบุรณ์ บุญภินนธ์
รองประธานศาลฎีกาคนที่ ๑

นายดำรงค์ แจ่มสุธิ
รองประธานศาลฎีกาคนที่ ๒

นายไธณ รัตนาก
รองประธานศาลฎีกาคนที่ ๓

คำขวัญ

เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงมีพระมหากริณาคุณเสด็จ มาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดอาคารศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลคดีเด็ก และเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีครั้งนี้ นับเป็นสิริมงคลแก่กระทรวงยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง

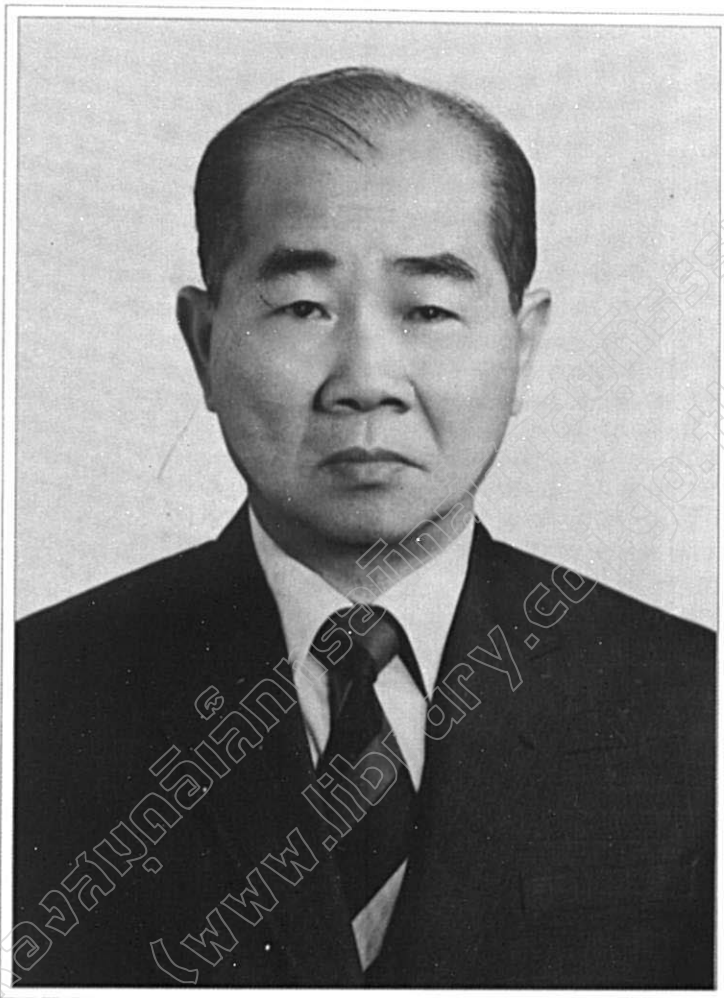
กระทรวงยุติธรรมได้จัดสร้างอาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีขึ้นใหม่เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีตามสถิติจำนวนคดีความที่เพิ่มขึ้นทุกปี จากผลงานของศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีเท่าที่ผ่านมาประกอบกับอาคารใหม่ที่สร้างขึ้นนี้ กระทรวงยุติธรรมมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้เป็นอย่างดี ส่วนการเปิดทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นอกจากจะเป็นการกระจายความยุติธรรมมาสู่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตอำนาจศาลแล้ว ยังเป็นการสร้างหลักประกันที่ถาวรว่าเด็กและเยาวชนที่หลงผิดในภูมิภาคนี้จะได้รับการแก้ไขและพัฒนาเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนในส่วนอื่นของประเทศ นับเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติสืบไป

(สวัสดี โชติพานิช)

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

นายพลวัลดี โชติพานิช
ปลัดกระทรวงยุติธรรม

นายประภาส กาญจนศูนย์
อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

นายจรัส อุดมวธชาติ
อธิบดีผู้พิพากษา ภาค ๔

นายชลอ ทองแถม
รองอธิบดีผู้พิพากษภาค ๔

นายก่ำพล ภู่อุตตม
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีคนปัจจุบัน

นายจิระ ขจีจิตต์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานีระหว่างก่อร่าง
และผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีปัจจุบัน

นายฉลาด พันธุ์ขะวงศ์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำกระทรวง
ช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

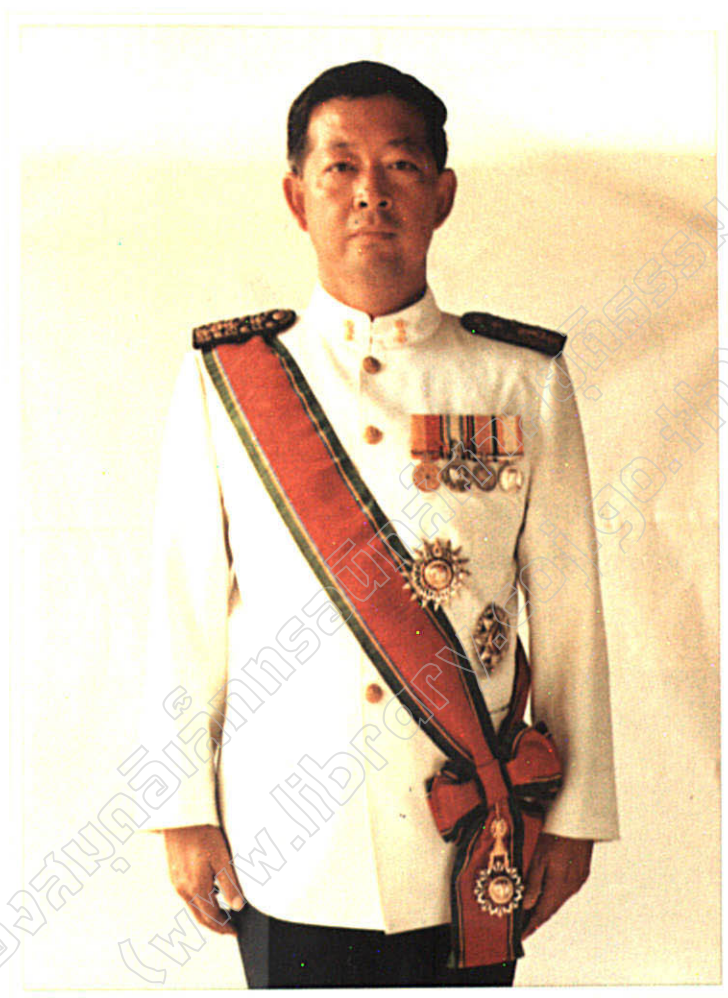
นายวิบูลย์ สิตติชกุล
อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๔ ระหว่างก่อสงคราม
๒๕๒๖-๒๕๒๗

นายมงคล เปาอินทร์
อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๔ ระหว่างก่อสงคราม
๒๕๒๗-๒๕๒๘

นายชลอ กลับดี
อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๔ ระหว่างก่อสงคราม
๒๕๒๘-๒๕๒๙

นายสุวิทย์ อีพงษ์
รองอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๔ ระหว่างก่อคดี
๒๕๒๔-๒๕๒๙

นายอนันต์ ไธจนเนืองนิตย์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี
ระหว่างก่อสังหาร

นายพิชัย คุ่มพงษ์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี
ระหว่างก่อสังหาร

นายสมิตร์ สุภาดุลย์
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี
ระหว่างก่อสังหาร

นายชัยฤทธิ์ ลีลาเกษียชศักดิ์
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

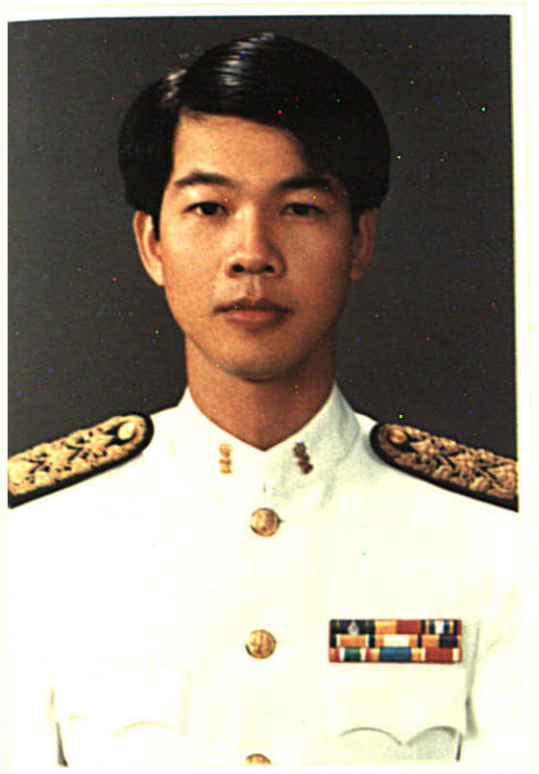
นายดิระพงศ์ จิระภาค
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายสมสันต์ ศุภศาสตร์สิน
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายสุรศักดิ์ วิมลรัตน์
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายสุพจน์ บุญปธาทอ
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายชัยเจริญ ดุษฎีพด
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายอำนาจ ด้วนธธา
ผู้พิพากษาศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

นายจรินทร์ ไกรเทพ

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่างก่อนอ้างศาล
(พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๓๐)

นายจำรัส โพธิ์ขีตาบูก

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีระหว่างก่อนอ้างศาล
(พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๘)

นายอนันต์ ชุมวิสูตร

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีระหว่างก่อนอ้างศาล
(พ.ศ. ๒๕๒๗-๒๕๓๐)

นายทวี ประจวบลาภ

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีระหว่างก่อนอ้างศาล
(พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๒๘)

นายวิกร อังคนาวินิจฉัย

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีระหว่างก่อนอ้างศาล

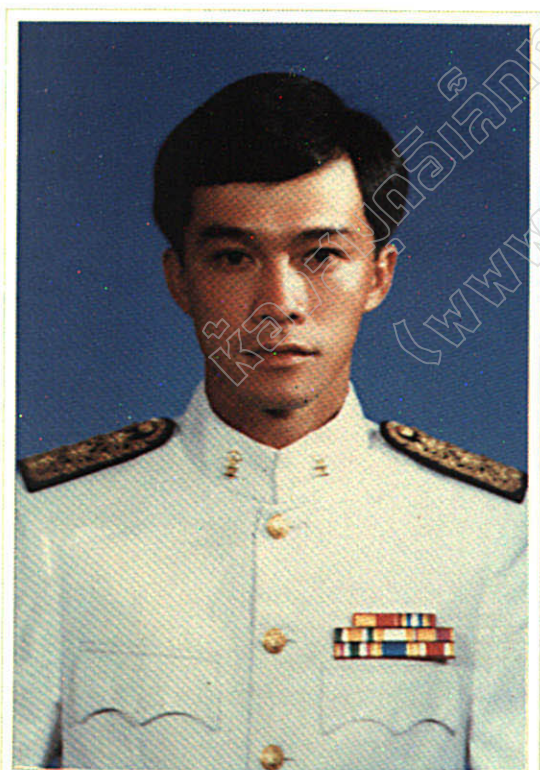
(พ.ศ. ๒๕๒๗-๒๕๒๘)

นางวาสนา พงษ์เจริญ

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีระหว่างก่อนอ้างศาล

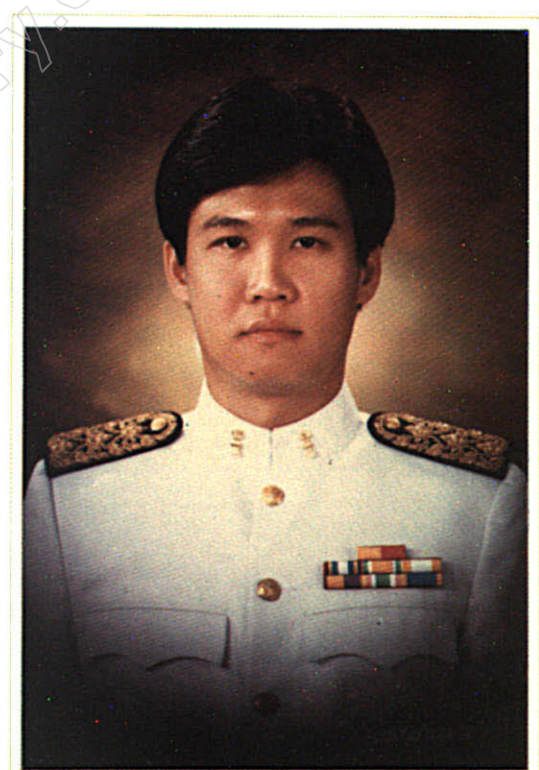
(พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๐)

นายเกียรติพงศ์ อมาตยกุล

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีระหว่างก่อนอ้างศาล

(พ.ศ. ๒๕๒๗-๒๕๒๙)

นายชาติชาย กิจชาญชัย

ผู้พิพากษาศาลแขวงสุราษฎร์ธานีระหว่างก่อนอ้างศาล

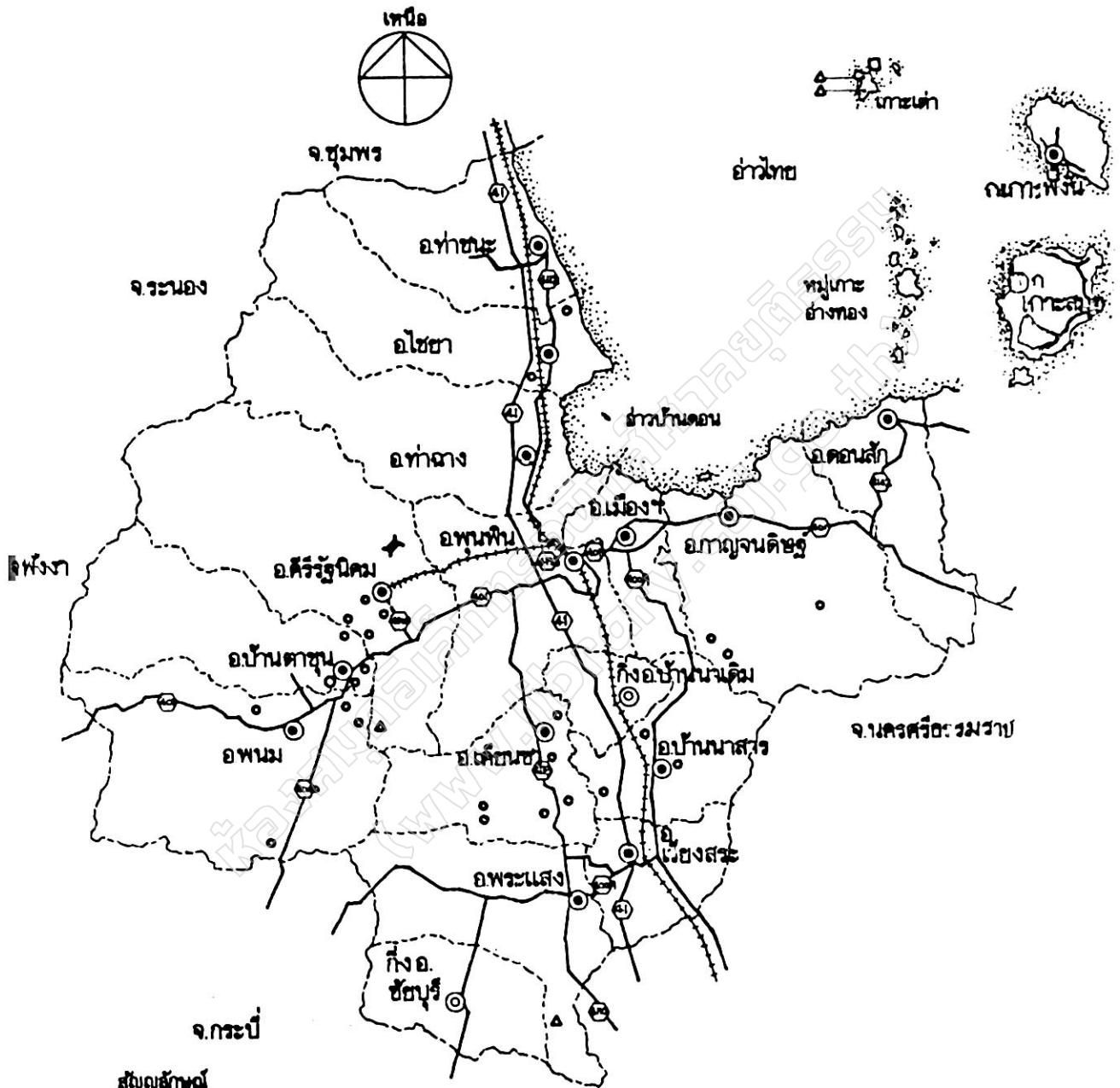
(พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๐)

สารบัญ

	หน้า
ประวัติศาสตร์จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๗
ประวัติศาสตร์คดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	๑๘
เจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	๒๐
จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๒๓
ศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทย	๔๔
กระบวนการพิจารณาในศาลคดีเด็กและเยาวชน	๕๐
หน้าที่ผู้พิพากษาสมทบ	๖๓
เก็บความเก่ามาเล่าใหม่	๗๔
การปฏิบัติงานด้านคดีอาญาและคดีแพ่งในสถานพินิจ	๙๔
การแพทย์เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด	๑๐๖
ประวัติความเป็นมาในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	๑๑๒
เบ็ดเสร็จกระทรวงยุติธรรม	๑๑๘
ทำเนียบอธิบดีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	๑๒๕
คำสั่งตั้งคณะกรรมการ	๑๓๓
ความทรงจำในการก่อสร้างศาล	๑๔๕

แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สัญลักษณ์

- ปอบาดาล
- △ ไฟฟ้า (โครงการพัฒนาชนบทโดยใช้พลังงานในท้องถิ่น)
- ✕ สะพาน
- งานสำรวจทำเหมืองแร่

กรมการปกครอง
เลขที่ ๑๖๓/๒๕๕๒

ที่ ๑๖๓/๒๕๕๒

กระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๑๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

แจ้งความมายังอำนาจโดยเอกพระนิติศาสตร์ราชสภาบดี อธิบดีผู้พิพากษา
ศาลมณฑลสุราษฎร์

ด้วยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คัดแปลงชื่อมณฑล
ชุมพรชานนามว่ามณฑลสุราษฎร์ ชื่อเมืองชุมเรียงชานนามว่าเมือง
ไชยา ทรงพระราชดำริเห็นสมควรจะต้องเปลี่ยนแปลงชื่อศาลเข้าหา
ชื่อเมืองนั้นด้วย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศลง
วันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ชานนามศาลมณฑลชุมพรว่าศาลมณฑล
สุราษฎร์ ศาลเมืองชุมเรียงว่าศาลเมืองไชยาตั้งแต่นั้นสืบไป จึงมี
บัญชาท่านเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมให้แจ้งความมาให้ทราบ และได้ให้
ท่านส่งศาลเมืองไชยาให้ใช้นามศาลที่ชานใหม่ตามประกาศนั้น

มหาอำมาตย์ตรี

กรมการปกครอง

๒๓๑ ๒๕๕๒/๑๖๓ ๒๕๕๒

ปลัดทูลฉลอง

กรมการปกครอง

ประเภทการประจักษ์พบเป็นสำคัญ

ร.ช.ฉ. ๑๖/๑/๑๕๔(๑๖)

ที่ ๒๑๑

ก.ล.ม.ช.บ.ม.พ.

วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๔๖๑

เรียนมายังท่านหลวงปฤเวทศรวิทย์

ผู้พิพากษาชั้น ๑ มณฑลชุมพร

ด้วยเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๔๖๑ เวลาบ่าย

สามโมงเศษ พระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนลพ

บุรีกรมการได้เสด็จมาทอดพระเนตรที่ศาลเมือง-

ชุมพรพร้อมด้วยท้าวหลวงเทศาภิบาลผู้ว่าราชการ-

เมืองกับท้าวการซึ่งตามเสด็จมาด้วยหลายนาย

ท้าวการพร้อมด้วยท้าวการในศาลได้รบเสด็จแล

เป็นเหตุเสด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าฯ ขึ้นประทับบนบัล

สิ่งนี้ แลได้พิจารณาความหมายให้ทอดพระเนตร

เรื่องราวของพระรัตนตรัยในมโนทัศน์ที่ลึกซึ้งจากลัทธิ

โดยเรียบเรียงขึ้นใหม่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๕ ความสำคัญและสาระสำคัญของ

ศาสตราจารย์ ดร. วิมลวรรณ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.or.eg)

อาคารศาลมณฑลชุมพร

อาคารศาลหลังเดิมที่ใช้เป็นที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชน

อาคารศาลหลังปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีเดิมคือศาลมณฑลชุมพร ตั้งอยู่ ณ เมืองชุมพรอันเป็นที่ตั้งมณฑล ต่อมาเมื่อย้ายมณฑลชุมพรไปตั้งที่บ้านดอน เมืองไชยา แล้วเปลี่ยนชื่อมณฑลชุมพรเป็นมณฑลสุราษฎร์ธานี ศาลมณฑลชุมพรจึงเปลี่ยนชื่อเป็นศาลมณฑลสุราษฎร์ และศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามลำดับ

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นช่วงของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประเทศที่สำคัญทุก ๆ ด้าน คือ การปฏิรูปการปกครอง การศาล ระบบการเงิน การคลัง และการทหาร ในส่วนของการปฏิรูปการปกครองนั้น การปกครองส่วนภูมิภาคแต่เดิมแบ่งเขตการปกครองเป็นหัวเมือง ต่อมาได้จัดลักษณะการปกครองหัวเมืองให้เป็นรูปแบบเดียวกันเป็นระบบเทศาภิบาล โดยมณฑลชุมพรตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๙ ประกอบด้วยเมือง ๔ เมือง คือ ชุมพร ไชยา หลังสวน และกาญจนดิษฐ์ ที่บัญชาการมณฑลตั้งอยู่ที่เมืองชุมพร

ขณะเดียวกันพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลควบคู่กับการปฏิรูปการปกครองด้วย ซึ่งโปรดให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ เพื่อรวบรวมศาลที่กระจัดกระจายอยู่ตามกระทรวงต่าง ๆ เฉพาะศาลในกรุงเทพฯ เข้าด้วยกัน ส่วนศาลหัวเมืองยังคงขึ้นอยู่กับการทรงมหาดไทยตามเดิม ในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ โปรดให้ตรา “พระธรรมนูญศาลหัวเมือง รัตนโกสินทรศก ๑๑๔” ขึ้นเพื่อจัดระเบียบการศาลหัวเมืองให้สอดคล้องกับศาลในกรุงเทพฯ และให้รวมศาลทั้งประเทศเข้าสังกัดในกระทรวงยุติธรรมเพียงแห่งเดียว มีการตั้งศาลในเมืองให้เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรที่เกิดคดีความ ศาลหัวเมืองแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ ศาลมณฑล ศาลเมือง และศาลแขวง โปรดให้ตรา “พระราชบัญญัติตั้งข้าหลวงพิเศษสำหรับจัดการแก้ไขธรรมเนียมศาลยุติธรรมหัวเมืองทั้งปวง รัตนโกสินทรศก ๑๑๕” เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๙ กำหนดให้มีข้าหลวงพิเศษ ๕ นาย ทำหน้าที่จัดการแก้ไขกิจการศาลหัวเมืองให้เป็นไปตามที่พระธรรมนูญศาลหัวเมืองกำหนด ได้ตั้งศาลมณฑลกรุงเก่าขึ้นเป็นแห่งแรกในปีเดียวกัน และในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้จัดตั้งศาลมณฑลปราจีนบุรี มณฑลนครราชสีมา มณฑลนครศรีธรรมราช มณฑลพิษณุโลก และ พ.ศ. ๒๔๔๑ ตั้งศาลมณฑลราชบุรี มณฑลภูเก็ต มณฑลนครสวรรค์ มณฑลนครไชยศรี มณฑลชุมพร และศาลมณฑลจันทบุรี ตามลำดับ

เมื่อตั้งศาลมณฑลชุมพรในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ นั้น ไม่พบหลักฐานการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งข้าหลวงพิเศษจัดการศาลยุติธรรม แต่ปรากฏว่าพระยารัตนเศรษฐี (คอซิมก้อง) ข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑลชุมพรกับขุนเทพประชาผู้ซึ่งกระทรวงยุติธรรมส่งไป ได้เดินทางไปถึงเมืองชุมพร เพื่อพิจารณาคดีความที่ค้างคามศาลเมืองต่าง ๆ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๑^{*}

* เรียบ เรืองวัฒนา, “การจัดตั้งศาลยุติธรรมหัวเมือง” ที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๒), หน้า ๘๗.

ปี พ.ศ. ๒๔๔๒ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองไชยา และเมืองกาญจนดิษฐ์เป็นเมืองเดียวกัน แล้วตั้งศาลากลางของเมืองที่บ้านดอน แขวงกาญจนดิษฐ์ และโปรดให้เรียกนามเมืองว่า เมืองไชยา ส่วนเมืองไชยาเก่านั้น โปรดให้เปลี่ยนนามเรียกเป็นอำเภอพุมเรียง ศาลมณฑลชุมพรตั้งที่ทำการอยู่ ณ เมืองชุมพร จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๔๔ จึงย้ายไปที่บ้านดอน เมืองไชยา ตามแจ้งความกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ร.ศ. ๑๒๕ ความว่า “อนึ่ง ในปีนี้ได้ย้ายศาลมณฑลชุมพรไปตั้งที่บ้านดอน เมืองไชยา และเลิกศาลเมืองไชยาเสีย ตั้งศาลเมืองชุมพรขึ้น”^๑ และต่อมา จึงได้ย้ายที่ว่าการมณฑลชุมพรไปตั้ง ณ ที่บ้านดอน เมืองไชยาด้วย ตามแจ้งความกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ร.ศ. ๑๒๕ ความว่า

“ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายที่ว่าการมณฑลชุมพร ไปตั้งที่บ้านดอน เมืองไชยา และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาอุตรกิจพิจารณา ผู้รั้งตำแหน่งปลัดมณฑลชุมพร เป็นผู้ว่าราชการเมืองชุมพร ให้พระสุรฤทธิภักดี ผู้ว่าราชการเมืองไชยา เป็นปลัดมณฑลชุมพร รับราชการตามตำแหน่งสืบไป”^๒

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนามเมืองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ ดังกล่าวมาแล้ว แต่ราษฎรยังคงเรียกนามเมืองไชยาเก่าว่าเมืองไชยาเช่นเดิม มิได้เปลี่ยนเรียกเป็นอำเภอพุมเรียง จึงก่อให้เกิดความสับสนในการเรียกชื่อเมือง ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริแก้ไขให้เกิดความสะดวก โดยโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามเมืองไชยาที่ตั้งอยู่บ้านดอน เป็นเมืองสุราษฎร์ธานี และเปลี่ยนนามอำเภอพุมเรียงเป็นอำเภอเมืองไชยา เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ และในการนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามมณฑลจากมณฑลชุมพรเป็นมณฑลสุราษฎร์ เพราะเหตุว่า

“...ทรงพระราชดำริเห็นว่า มณฑลนี้ที่เรียกว่ามณฑลชุมพรก็เพราะแต่เดิมมาได้ตั้งศาลารัฐบาลมณฑลที่เมืองชุมพร จึงโปรดเกล้าฯ ให้เรียกนามมณฑลให้ตรงกับนามเมืองที่ตั้งอยู่นั้น ครั้นย้ายศาลารัฐบาลมณฑลมาตั้งที่บ้านดอน นามมณฑลชุมพรเลยใช้ติดต่อมา แต่บัดนี้ศาลารัฐบาลมณฑลได้มาตั้งอยู่ที่เมืองสุราษฎร์ธานีแล้ว ควรจะเปลี่ยนชื่อมณฑลเสียให้ตรงกับชื่อเมือง ซึ่งตั้งศาลารัฐบาลมณฑล...”^๓

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เลิกมณฑลสุราษฎร์ ตามประกาศเรื่องยุบและรวมการปกครองมณฑลต่าง ๆ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยโปรดเกล้าฯ ให้ยกจังหวัด

^๑ นายร้อยตำรวจโท เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่น, ประชุมกฎหมายพระราชกฤษฎีกา เล่ม ๒๑ (พระนคร : โรงพิมพ์เดลิแมร์, ๒๔๗๗), หน้า ๑๑.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

^๓ นายร้อยตำรวจโท เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่น, ประชุมกฎหมายพระราชกฤษฎีกา เล่ม ๒๔ (พระนคร : โรงพิมพ์เดลิแมร์, ๒๔๗๗), หน้า ๑๑๔ - ๑๒๐.

สุราษฎร์ธานี จังหวัดหลังสวนและจังหวัดชุมพร ไปรวมกับจังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล รวมอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราช ด้วยสาเหตุว่า

“...การแบ่งเขตคំณฑลเวลานี้ออกเป็น ๑๗ มณฑล มีสมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการประจำมณฑลละ ๑ นาย เป็นหัวหน้าตรวจตราราชการและบัญชาการฝ่ายธุรการในมณฑลทั่วไป อาศัยเหตุที่ทางบกทางเรือยังกันดาร สมุหเทศาภิบาลในมณฑลหนึ่ง ๆ จะเดินตรวจตราดูแลการตามจังหวัดให้ทั่วถึงก็เป็นการลำบาก การแบ่งเช่นนี้ ก็เพื่อจะให้เขาแรงเทศาภิบาล และให้การปกครองดำเนินไปโดยเรียบร้อยเป็ระเบียบทั่วถึงตลอดพระราชอาณาเขตค้

บัดนี้ ทรงพระราชดำริเห็นว่า การคมนาคมในประเทศสยามสะดวกขึ้นมาก และจะเจริญต่อไปเป็ลำดับ สมควรที่จะรวมมณฑลเหล่านี้เสียบ้าง และให้สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการรับผิดชอบในท้องที่กว้างออกไป”^๑

เมื่อยุบมณฑลสุราษฎร์แล้ว ในปีต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๔ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริว่า เมื่อฝ่ายปกครองยุบรวมกันแล้ว ฝ่ายศาลยุติธรรมก็สมควรจะยุบและรวมอนุโลมตามด้วย ดังนั้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้

“ยุบศาลมณฑลสุราษฎร์ เป็ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยกศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังสวน ชุมพร ไชยา กับศาลจังหวัดสตูล ในมณฑลภูเก็ต มารวมขึ้นอยู่ในศาลมณฑลนครศรีธรรมราช”^๒

ตามประกาศเรื่องยุบและรวมศาล ลงวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๔ ศาลมณฑลสุราษฎร์จึงเปลี่ยนฐานะจากศาลมณฑล เป็ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีสืบมาจนปัจจุบัน

ส่วนศาลแขวงสุราษฎร์ธานีนั้นตั้งขึ้นตามความใน “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๕๕” มาตรา ๓ เห็นสมควรกำหนดให้จัดตั้งศาลแขวงตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมขึ้นในทุกจังหวัด เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเสร็จสิ้นโดยเร็ว ในจังหวัดหนึ่งจะมีศาลแขวงกี่ศาลและมีอำนาจเพียงใด และจะเปิดทำการได้เมื่อใดให้ประกาศในพระราชกฤษฎีกา” ส่วนศาลแขวงใดที่ได้ตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ก็ให้คงมีอยู่ต่อไปและมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ระเบียบแรกได้กำหนดตั้งศาลแขวง รวม ๑๗ จังหวัด ตาม “พระราชกฤษฎีกากำหนด

^๑ นายร้อยตำรวจโท เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่น ๆ, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๓๔ (พระนคร : โรงพิมพ์เคลิเมล์, ๒๔๗๗), หน้า ๓๔๐ - ๓๔๑.

^๒ นายร้อยตำรวจโท เสถียร ลายลักษณ์ และคนอื่น ๆ, ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๓๔ (พระนคร : โรงพิมพ์เคลิเมล์, ๒๔๗๗), หน้า ๔๖ - ๔๗.

^๓ ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฤษฎีกา) เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๔ (๒ ตุลาคม ๒๔๔๙), หน้า ๑๐๓๔ - ๑๐๔๗.

จำนวน เขตอำนาจ และวันเปิดทำการศาลแขวงในบางจังหวัด พ.ศ. ๒๕๐๐”^๑ ศาลแขวงจังหวัดสุราษฎร์ธานี เปิดทำการตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา โดยมี นายพินิจ สังขนันท์ ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี ตาม “ประกาศสำนักคณะรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งข้าราชการตุลาการ” ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๐^๒

^๑ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่ม ๗๔ ตอนที่ ๔๔ ฉบับพิเศษ (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐), หน้า ๔ - ๘.

^๒ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔ ตอนที่ ๔๔ ฉบับพิเศษ (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐), หน้า ๑ - ๔.

หมายเหตุ ตามประกาศสำนักคณะรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งข้าราชการตุลาการ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๐๐ ปรากฏว่า นายจำเนียร บุญพละ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานีคนแรก (กำพล-บันทึก)

บรรณานุกรม

การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระปิยมหาราช พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, ๒๕๑๑, (จัดพิมพ์
เนื่องในโอกาสครบ ๑๐๐ ปี นับแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสวยราชย์
๑ ตุลาคม ๒๔๑๑).

ชุมพร, สำนักงานจังหวัด. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดชุมพร. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์,
๒๕๒๘.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยา. เทศาภิบาล. พระนคร : คลังวิทยา, ๒๔๔๕.

_____. ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๐. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๑.
(สมาชิกในสกุล ณ ระนอง พิมพ์ทูลเกล้าฯ ถวายสนองพระเดชพระคุณเมื่อเสด็จเลียบมณฑลภูเก็ต
พ.ศ. ๒๔๗๑).

ที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๑.

ราชกิจจานุเบกษา. (แผนกกฎหมาย) เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๗๘ (๒ ตุลาคม ๒๔๔๙) : ๑๐๓๙ - ๑๐๕๗.

_____. (แผนกกฎหมาย) เล่ม ๗๔ ตอนที่ ๔๙ ฉบับพิเศษ (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐) : ๔ - ๘.

_____. เล่ม ๗๔ ตอนที่ ๔๙ ฉบับพิเศษ (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐) : ๑ - ๔.

เสถียร ลายลักษณ์, นายร้อยตำรวจโท และคนอื่น. ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๒๑. พระนคร :

โรงพิมพ์เดลิเมล์, ๒๔๗๗.

_____. ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๒๔. พระนคร : โรงพิมพ์เดลิเมล์, ๒๔๗๗.

_____. ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๓๘. พระนคร : โรงพิมพ์เดลิเมล์, ๒๔๗๗.

_____. ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๓๙. พระนคร : โรงพิมพ์เดลิเมล์, ๒๔๗๗.

_____. ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม ๔๔. พระนคร : โรงพิมพ์เดลิเมล์, ๒๔๗๗.

ศิลปากร, กรม. อักษรานุกรมประวัติศาสตร์ไทย อักษร ค. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์หัตถศิลป์, ๒๕๒๙.

อำมตยาธิบดี (เส็ง วิริยศิริ), พระยา. การปกครองฝ่ายพลเรือน. พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น,

๒๕๐๕. (พิมพ์แจกเป็นบรรณาการในงานพระราชทานเพลิงศพ พระภักดีศรีสุพรรณภูมิ (สุด
สุนทรคารทูล) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๐๕).

นางสาวศิรินันท์ บุญศิริ

นักอักษรศาสตร์ ๕ ค้นคว้าเรียบเรียง

นางสายไหม จบกาสึก

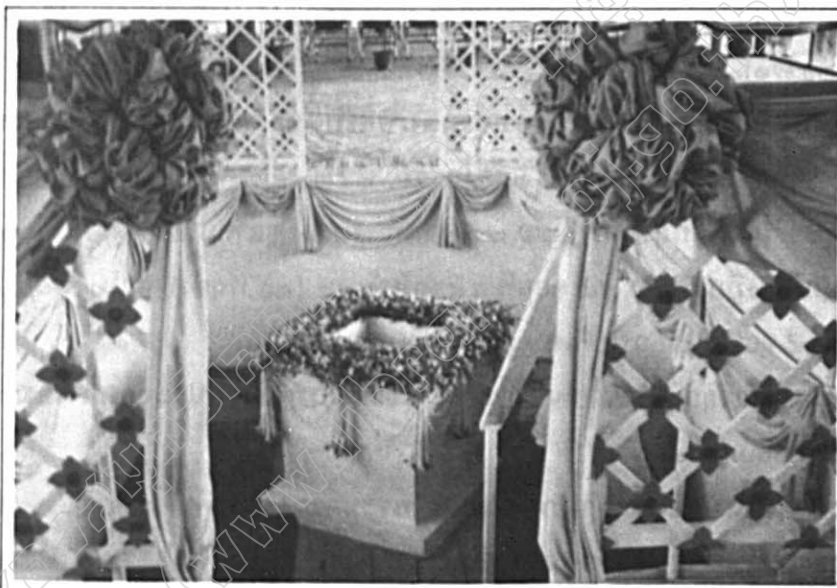
นางประกอบ ลาภเกษร

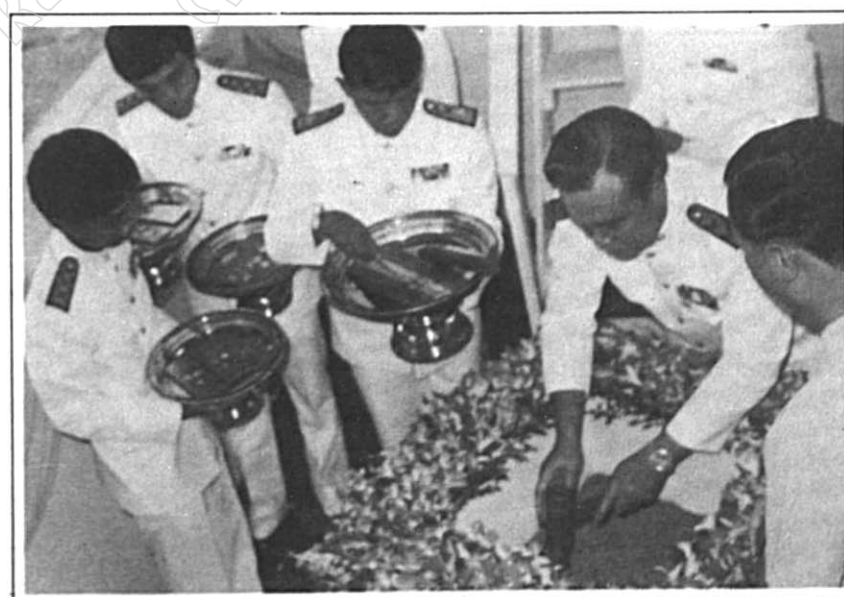
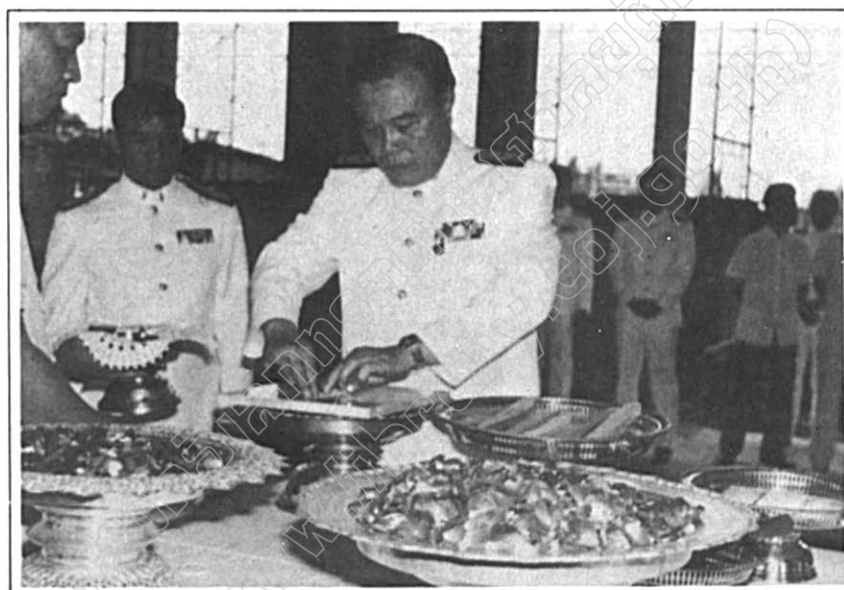
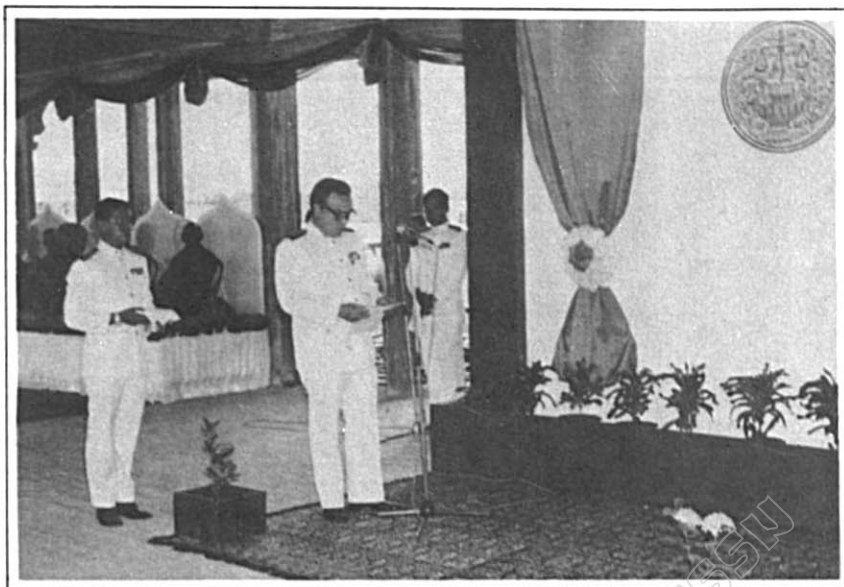
หัวหน้างานประวัติศาสตร์

ผู้อำนวยการกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ ตรวจแก้

พิธีวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

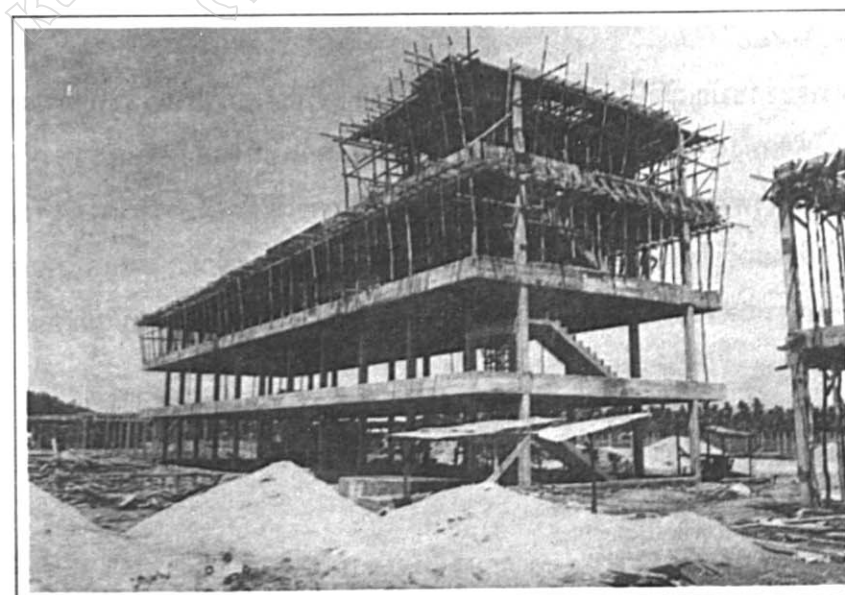
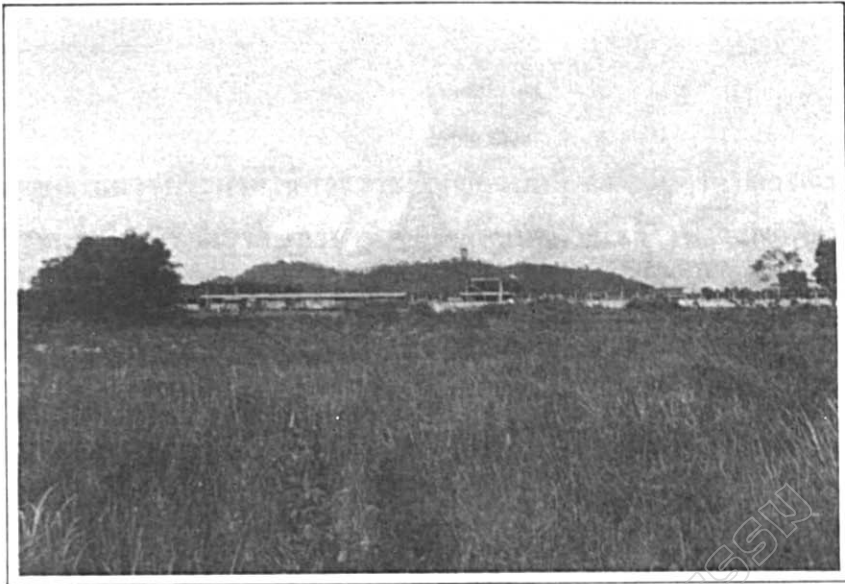
๖ กันยายน ๒๕๒๘

การก่อสร้างอาคารศาลและสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน

พระราชบัญญัติ
จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. ๒๕๓๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๐
เป็นปีที่ ๔๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. ๒๕๓๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนประจำจังหวัดขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเรียกชื่อว่า “ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี” และจะเปิดดำเนินการเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเขตอำนาจตลอดจังหวัดสุราษฎร์ธานี

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ป. ดินสุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐบาลได้เตรียมการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งใกล้จะเปิดดำเนินการพิจารณาพิพากษาคดีได้แล้ว และโดยที่มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดให้การจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนประจำจังหวัดต้องตราเป็นพระราชบัญญัติจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย

นายกำพล ภู่อุตสวณ

คงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนที่ขาดระเบียบวินัยประพฤติฝ่าฝืนต่อกฎหมายเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของสังคมที่จำต้องแก้ไข โดยเหตุที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีกำลังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มักละเมิดต่อกฎเกณฑ์ของสังคมจึงเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว

กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักถึงความจำเป็นรีบด่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้น โดยปรับปรุงซ่อมแซมอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังเดิม ซึ่งตั้งอยู่ในที่ดินราชพัสดุโฉนดเลขที่ ๒๐๗๗ เลขที่ดิน ๔๖๐ ตำบลตลาด อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื้อที่ประมาณ ๒ ไร่ ๑ งาน ๔๓^๕/_{๑๐} ตารางวา เป็นที่ทำการ กำหนดเปิดทำการภายในเดือนตุลาคม ๒๕๓๐ นี้ โดยมีนายจิระ ขจีจิตต์ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคนแรก นางสาวชนากานต์ ตั้งสิตานนท์ เป็นผู้พิพากษา มีคณะผู้พิพากษาสมทบ ๒๔ คน คือ

๑. นายกาจ	กนกวิจิตร
๒. นางกมลวรรณ	นันทะเลขา
๓. นางชนิษฐา	รัฐกาญจน์
๔. นางจันทน์	เจนปรมกิจ
๕. นางชลัช	กนกวิจิตร
๖. นายชิต	ชิตพยัคฆ์
๗. นายเชาวพงศ์	ฐิติสวัสดิ์
๘. นางชูศรี	ปัจจุภักดี
๙. นางนที	อายนบุตร
๑๐. นางดวงทิวา	วิมลรัตน์
๑๑. นางนันทนา	บุญรัมย์
๑๒. นายผขุม	อายนบุตร
๑๓. นายไพศาล	รัตนสุวรรณ
๑๔. นางเพ็ญจันทร์	ชูพงศ์

๑๕. นายพนัส	อุทโยภาส
๑๖. นางพจมาน	วินิจัยกุล
๑๗. นายวิรัช	ถาวรสุข
๑๘. นางศรียา	ศิริเวช
๑๙. นายสุดิษฐ์	เนตรพุกณะ
๒๐. นางสาวจนา	บุรพัฒน์
๒๑. นางสุปราณี	วัชรสินธุ์
๒๒. นายสุจินต์	ยุวนานนท์
๒๓. นางสุนิสา	พงศ์พันธ์ศักดิ์
๒๔. นายสุพล	กาญจนพงศ์

ในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนครั้งนี้ ได้ก่อสร้างสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งขุนทะเล หมู่ที่ ๓ ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื้อที่ประมาณ ๑๔๐ ไร่ เพื่อใช้เป็นสถานที่อบรมฟื้นฟูจิตใจเด็กและเยาวชนผู้หลงผิด สถานฝึกอบรมดังกล่าวแยกเด็กหญิงและชายออกจากกันเป็นสัดส่วน ประกอบด้วยอาคารหอนอนเด็กหญิง ๑ หลัง หอนอนเด็กชาย ๒ หลัง อาคารเรียน ๓ หลัง โรงฝึกงาน ๓ หลัง ห้องสมุด ๒ หลัง คอกสุกร เรือนเพาะชำ โรงไฟฟ้า โรงเก็บวัสดุเครื่องมือ บ้านพักเจ้าหน้าที่และคนงานพร้อมมูล

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งขึ้นใหม่จะเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจของเด็กและเยาวชนผู้หลงผิด ช่วยพิทักษ์รักษาคุ่มครองสิทธิและทรัพย์สินของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติ

เจตนาธรมณ์ของการจัดตั้ง ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายประภาส กาญจนศุภชัย

อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เปิดดำเนินการในวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๐ เป็นศาลคดีเด็กและเยาวชน แห่งที่ ๖ ในส่วนภูมิภาคทั้งนี้ไม่รวมถึงศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศาลคดีเด็กและเยาวชนแห่งแรกในประเทศไทย ได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๕ นับถึงปัจจุบันเป็นเวลาถึง ๓๕ ปีเศษแล้ว

การที่กระทรวงยุติธรรมมีนโยบายในการเปิดดำเนินการศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในประเทศไทย นั้น กล่าวกว้าง ๆ ก็เป็นการพัฒนาความก้าวหน้าในระบบศาลยุติธรรมในประเทศไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ โดยการแยกเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดออกมาพิจารณาพิพากษาเป็นพิเศษแตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ด้วยปรัชญาที่ว่า เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองหรือเสื่อมลงย่อมขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในชาตินั้นเอง แม้ว่าเด็กและเยาวชนของเราส่วนใหญ่เป็นคนดีอยู่มาก คงมีเพียงส่วนน้อยที่เป็นปัญหาก็ตาม เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาเหล่านี้ ในขณะที่ยังเป็นเด็กอยู่ก็สามารถที่จะก่อความยุ่งยากเดือดร้อนรำคาญให้แก่สังคมได้ หากไม่บริหารจัดการของเด็กเหล่านี้ให้หมดไปเสียแต่เนิ่น ๆ ปล่อยทิ้งไว้ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ ก็จะเป็นความยุ่งยากเป็นภัยร้ายแรงแก่สังคมมากยิ่งขึ้น ปัญหาหรือการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเหล่านี้เกิดขึ้นโดยที่เด็กและเยาวชนมีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่ ยังหย่อนสติปัญญา ความรู้สึกรับผิดชอบ เนื่องจากมีประสบการณ์และได้รับการอบรมมาไม่เท่ากับผู้ใหญ่ ทั้งไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบเหมือนผู้ใหญ่ ถูกชักจูงให้กระทำความผิดได้ง่าย ยิ่งกว่านั้นเด็กบางคนเกิดมามีโรคทางพันธุกรรม ร่างกายพิการ จิตใจไม่สมประกอบ ทำให้ขาดสติ ขาดการควบคุมตนเอง และมีเด็กเป็นจำนวนไม่น้อยที่เกิดมาไม่เคยได้รับการเอาใจใส่ทะนุถนอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองเนื่องจากบิดามารดายากจน บางครอบครัวบิดามารดาแตกแยกหรือเลิกร้างกัน ขาดความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือบิดามารดาตายกลายเป็นลูกกำพร้า หรือมารดาตาย บิดามีภรรยาใหม่ บิดาตายมารดามีสามีใหม่ ต้องประสบเคราะห์กรรม ประสบแต่ในสิ่งเศร้าหมอง มีแต่ความอดอยากหิวโหย บ้านแตกสาแหรกขาด ได้รับความกระทบกระเทือนทางร่างกายและจิตใจตลอดมา เด็กบางคนต้องเร่ร่อนเผชิญโชคโดยลำพังตั้งแต่อายุน้อยเพื่อเอาชีวิตรอด ไม่ได้รับความรักความอบอุ่น และมีความสุขกายสุขใจเหมือนเด็กในครอบครัวอื่น เหตุต่าง ๆ เหล่านี้ หากมิได้รับการเยียวยาแก้ไขให้

ถูกต้องแล้วก็จะสายเกินแก้ อาจทำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกลับกลายเป็นอาชญากรที่ร้ายกาจ และจะเป็นภัยต่อสวัสดิภาพความสงบสุขของสังคม และกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของประเทศชาติในที่สุด

นานาอารยประเทศ จึงได้พยายามวิเคราะห์วิจัยและหาทางแก้ และส่วนมากได้เห็นพ้องต้องกันเป็นวิธีการอย่างเดียวกันว่า วิธีการของศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นวิธีการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนดังกล่าวได้อย่างตรงเป้าหมายและเหมาะสมที่สุด โดยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้น ให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ กำหนดหลักการและวิธีการพิจารณาแตกต่างจากศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา กล่าวคือ ในคดีอาญาก็ให้มีวิธีการที่มุ่งไปในทางค้นหามูลเหตุที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด แล้วจัดดำเนินการแก้ไขไปตามมูลเหตุนั้น ๆ รวมทั้งการจัดการฝึกอบรม สั่งสอน สงเคราะห์ให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นกลับตนเป็นพลเมืองดียิ่งกว่ามุ่งที่จะลงโทษแบบผู้ใหญ่ ส่วนคดีแพ่งก็มีหลักดำเนินการเพื่อรักษามลประโยชน์ในสิทธิและทรัพย์สินของผู้เยาว์ให้มากที่สุดเท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้

กระทรวงยุติธรรมจึงถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะขยายการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นให้ครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ ในปัจจุบันนอกจากศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศาลที่จัดตั้งเป็นแห่งแรกแล้ว ก็มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาคเรียงตามลำดับ คือ

๑. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๐๕
๒. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๐๗
๓. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๑๓
๔. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๓
๕. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๖
๖. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เปิดดำเนินการในวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๐ นี้
๗. ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง คาดว่าจะเปิดดำเนินการได้ในต้นปี ๒๕๓๑ เป็นแห่งต่อไป

ในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นนั้น ในหลักการที่จะขยายการจัดตั้งเพื่ออำนวยประโยชน์ในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างเต็มรูปให้ครบทุกภาค นอกจากจัดตั้งให้ครบทุกภาคแล้ว ยังมีนโยบายต่อไปว่า จะเปิดแผนกคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในศาลจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศตามความจำเป็นโดยพิจารณาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังจากจำนวนคดี ความพร้อม ที่ดิน บุคลากร และความสะดวกในการคมนาคม จากนั้นก็ขยายขอบข่ายการปฏิบัติงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น กล่าวคือมีนโยบายนำคดีครอบครัวตามนัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มารวมพิจารณาพิพากษาในศาลคดีเด็กและเยาวชน โดยการจัดตั้งเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวขึ้น ขณะนี้ได้จัดร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาใช้บังคับแทนกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และอยู่ในระหว่างการศึกษาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ทั้งนี้ ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรมด้วยแล้ว

การจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีแห่งนี้ ก็เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่จะขยายการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นโดยได้พิจารณาเห็นว่า ทางภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป มีอาณาเขตครอบคลุมทั้งภาค ๘ และภาค ๙ แต่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนตั้งอยู่ในท้องที่ภาค ๙ ที่จังหวัดสงขลาเพียงแห่งเดียว สมควรที่จะจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในภาค ๘ เพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสภาวะทางเศรษฐกิจสังคม รวมทั้งศูนย์รวมทางการคมนาคมแล้วเห็นว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมและเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางจึงได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ด้วยการจัดหาที่ดิน ทำโครงการเสนอกระทรวงยุติธรรม และได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงยุติธรรม จัดดำเนินการขอตั้งงบประมาณและในที่สุดในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ นี้ การจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็สำเร็จเรียบร้อยในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี กระทรวงยุติธรรมได้มีโครงการที่จะก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และศาลแขวงสุราษฎร์ธานีขึ้นใหม่ จึงได้มอบอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังเดิมให้เป็นที่ทำทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีแทน แต่มีเงื่อนไขว่าให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีหลังใหม่เสร็จแล้ว และขณะนี้ทุกอย่างก็เรียบร้อยแล้ว ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงพร้อมที่จะเปิดดำเนินการได้ในวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๐ ในส่วนที่ดินที่จัดสร้างสถานฝึกและอบรมซึ่งจะต้องใช้เนื้อที่ดินมากพอสมควร ก็ได้รับความอนุเคราะห์จากกระทรวงมหาดไทย ให้ใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์และที่ดินที่ใช้เป็นศูนย์ส่งเสริมผลิตพันธุ์พืชสวนสุราษฎร์ธานี ของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นที่ดินติดต่อกัน รวมเนื้อที่ ๓๓๕ ไร่ ๑ งาน ๖๕.๖ ตารางวา

เมื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้เปิดดำเนินการแล้ว เด็กและเยาวชนที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและถูกจับดำเนินคดีในท้องที่เขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะได้รับความคุ้มครองและได้รับประโยชน์จากการพิจารณาพิพากษาซึ่งมุ่งถึงการแก้ไขความประพฤติ มิใช่มุ่งถึงการลงโทษ เช่นคดีความผิดเกี่ยวกับผู้ใหญ่ และในการฝึกอบรมโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น ก็มุ่งถึงการบำบัดแก้ไขความประพฤติและให้การสงเคราะห์ เช่นให้การศึกษาทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพ นอกจากจะรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว ยังจะรับเด็กและเยาวชนที่ศาลจังหวัดอื่นในเขตสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค ๘ พิจารณาให้ส่งตัวมาไว้ฝึกอบรมด้วย จึงนับว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งศูนย์กลางในการอำนวยประโยชน์ให้แก่เด็กและเยาวชนไม่แต่เฉพาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงเด็กและเยาวชนในเขตสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค ๘ อีกด้วย

สุราษฎร์ธานี

เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรม

นายจิระ ขจีจิตต์

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประวัติเมืองสุราษฎร์ธานี

ดินแดนจังหวัดสุราษฎร์ธานีปัจจุบันนี้ เดิมมีร่องรอย การอยู่อาศัยของมนุษย์มาแต่สมัยโบราณ เนื่องจากได้พบ หลักฐานทางโบราณคดีต่าง ๆ หลายชนิด เป็นต้นว่าเครื่องมือ หิน กลองมโหระทึก เทวรูป พระพุทธรูป ศิลาจารึก ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ขวาน หินขัด หม้อดินสามขา เป็นต้น เพื่อความกระจ่างจึงขอแบ่งยุคทางประวัติศาสตร์ ออกเป็น ๒ สมัย คือ

สมัยก่อนประวัติศาสตร์

คำว่าสมัยก่อนประวัติศาสตร์เริ่มใช้ในภาษาไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๗ โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรง ราชานุภาพใช้เป็นพระองค์แรก หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่ วัฒนธรรมของมนุษย์มีความเจริญก่อนที่จะมีผู้คิดตัวอักษร และปฏิทินขึ้นใช้

ก่อนประวัติศาสตร์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชาวบ้าน เป็นผู้พบหลักฐานทางโบราณคดีโดยบังเอิญ ซึ่งเข้าใจว่า

เป็นสิ่งประหลาด แต่สิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องราวสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี อาจารย์พิเศษจุฬารัตน์ นักวิชาการ กรมศิลปากร ได้เคยกล่าวไว้ว่า “เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๖ คณะกรรมการการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติได้ประชุมพิจารณาเรื่องมีพบเครื่องมือสมัยหินและกะโหลกศีรษะในถ้ำแห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วเห็นพ้องกันว่าสิ่งของเหล่านี้ เป็นสมบัติวัฒนธรรมของชาติ เพราะเป็นหลักฐานบอกความเป็นมาของคนในพื้นที่ประเทศไทยสมควรที่จะได้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง และถูกหลักวิชาการ แต่งานสำรวจค้นคว้าเริ่มทำกันไม่ได้ เพราะขาดผู้ชำนาญการ จึงเสนอให้กระทรวงวัฒนธรรม (ขณะนั้น) ส่งมอบให้กรมศิลปากรรับภาระเป็นผู้ดำเนินการต่อไป”

หลักฐานร่องรอยของคนก่อนประวัติศาสตร์ในบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน หรือจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนมากปรากฏบนผิวพื้นดิน ซึ่งกรมศิลปากรได้สำรวจเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นครั้งแรก นอกจากนั้นชาวบ้านบุคคลทั่วไปได้พบหลักฐานทางวัฒนธรรมของคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น คือได้พบกระดูกสัตว์ตระกูลกวาง และกระดูกสัตว์ตระกูลวัว เป็นสัตว์ดึกดำบรรพ์ กระดูกสัตว์เหล่านี้ติดอยู่ที่ผนังถ้ำเขาขรม ตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ กรมศิลปากร ร่วมกับกรมทรัพยากรธรรมชาติและมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้ส่งเจ้าหน้าที่เป็นต้นว่าศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศดดิศกุล ศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี และศาสตราจารย์นายแพทย์สุดแสงวิเชียร เดินทางมายังถ้ำเขาขรม ได้กะเทาะกระดูกที่ติดอยู่ที่ผนังถ้ำแล้วส่งกระดูกสัตว์ดึกดำบรรพ์ไปให้มหาวิทยาลัยฮาวายในสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ตรวจวิเคราะห์ และได้รับแจ้งให้ทราบว่ากระดูกสัตว์ตระกูลกวาง และกระดูกวัว ยุคไพลสโตซีน ซึ่งมีอายุประมาณ ๑๑,๔๐๐ ปี ถึงประมาณ ๔,๔๐๐ ปี เช่นเดียวกับกระดูกสัตว์ที่ขุดพบที่จังหวัดกาญจนบุรี และที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน กระดูกสัตว์ดึกดำบรรพ์ดังกล่าวปัจจุบันเก็บอยู่ในตู้กระจกที่พิพิธภัณฑสถานก่อนประวัติศาสตร์ภาควิทยายุวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล นอกจากนั้นในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีผู้พบหลักฐานทางโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในท้องที่หลายอำเภอ คือ

เครื่องมือหินซึ่งเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ของคนในสมัยโบราณ โดยเฉพาะเครื่องมือหินขัดหรือที่ชาวบ้านเรียกว่าขวานฟ้า พบที่ตำบลปากหมาก อำเภอไชยา ตำบลละเม็ด อำเภอไชยา ถ้ำกาซ้อ หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านยาง อำเภอคีรีรัฐนิคม คลองศก อำเภอพนม เขมืองติบูกบ้านนา อำเภอบ้านนาสาร บ้านพรุพรี ตำบลพรุพรี อำเภอบ้านนาสาร พบคลองมโหระทึกที่ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน อำเภอไชยา และเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๒๐ พบคลองมโหระทึก ที่ตำบลลี้ดงาม ใกล้วัดดลิ่งงาม อำเภอเกาะสมุย ซึ่งมีสภาพสมบูรณ์มาก ปัจจุบันเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา อำเภอไชยา และจากการสำรวจของคณะนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปี ๒๕๒๒ ที่ลุ่มแม่น้ำคลองแสง อำเภอบ้านตาขุน และที่บ้านไกรสร บางแก้ว บ้านปากมุย ปรากฏว่า พบเครื่องมือหินขัดชนิดมีบา จำนวน ๑ ชิ้น ชนิดไม่มีบา จำนวน ๕๕ ชิ้น

หลักฐานทางโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ที่กรมศิลปากรสำรวจพบเมื่อปี ๒๕๒๒ คือหม้อดินเผาสามา ซึ่งเป็นเครื่องปั้นดินเผาของคนสมัยใหม่ พบที่ถ้ำกาซ้อ ตำบลบ้านยาง อำเภอคีรีรัฐนิคม

ส่วนโครงกระดูกของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่ปรากฏว่าพบที่ใด ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากมิได้ทำการขุดค้นหรือคนในสมัยนั้นอาจจะมีการเผาหรือโยนศพทิ้งก็อาจเป็นได้

มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อนที่ชาวอินเดียหรือพราหมณ์จะเข้ามาสู่ดินแดนนี้ มีชนเผ่าดั้งเดิมอาศัยอยู่ ๒ เผ่าคือ

๑. ชนเผ่าเดิมแท้ได้แก่พวกเซมัง พวกชาไก หรือที่เรียกกันว่าคนป่าหรือเงาะป่า

๒. ชนเผ่ามลายูดั้งเดิมหรือโปรโต-มลายู พวกนี้เคลื่อนย้ายมาจากที่ราบสูงของประเทศอินเดีย สู่มลายู ตามลำแม่น้ำโขง ชนเผ่าพวกนี้เคยอาศัยอยู่ในเขตลุ่มแม่น้ำตาปีหรือบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน ก่อนที่ชาวอินเดียจะเข้ามา

สุราษฎร์ธานีสมัยประวัติศาสตร์

สุราษฎร์ธานีสมัยศรีวิชัย ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓ บริเวณรอบอ่าวบ้านดอนหรือสุราษฎร์ธานี อันประกอบด้วยพื้นแผ่นดินในท้องที่อำเภอไชยา อำเภอนาตาล อำเภอ

พุนพิน อำเภอท่าขนอน และอำเภอกาญจนดิษฐ์ ตกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งเป็นอาณาจักรที่เจริญขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๒๐๐ อาณาจักรนี้มีอิทธิพลตั้งแต่เกาะสุมาตรา ชวา ถึงตอนเหนือสุดของแหลมมลายู

อาณาจักรศรีวิชัยมีความเจริญรุ่งเรืองมากดังปรากฏในจดหมายเหตุหลวงจีนฮื้อซัง ซึ่งได้เดินทางไปศึกษาพระธรรมในอินเดีย ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ที่เขียนไว้ว่าได้แวะเกาะสุมาตรา และกล่าวว่าในเกาะนี้มีชื่อประเทศชิลีพุดซี ซึ่งเป็นประเทศที่มีอารยธรรมสูง นับถือพุทธศาสนานิกายฝ่ายใต้ นอกจากนี้ยังกล่าวว่ากรุงศรีวิชัย ได้ติดต่อกับอินเดียอย่างแพร่หลาย มีเรือบรรทุกสินค้าไปจำหน่ายยังเมืองท่าต่าง ๆ ในอินเดียด้วย อาณาจักรศรีวิชัยเป็นศูนย์กลางของสินค้าเครื่องเทศ มีเรือกำปั่นบรรทุกสินค้าไปขายยังเมืองโอมาน ประเทศอาหรับ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของพ่อค้าอาหรับ แม้อาณาจักรศรีวิชัยจะเจริญรุ่งเรืองทางการค้ามีอำนาจทางการเมืองการปกครองไพศาล โดยครอบคลุมหมู่เกาะทะเลใต้ และคาบสมุทไทย แต่ไม่สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าเมืองหลวงหรือราชธานีของอาณาจักรอยู่ที่ใด มีผู้สันนิษฐานกันว่าอาจจะอยู่เมืองปาเล็มบังในสุมาตรา หรือบริเวณใดบริเวณหนึ่งในแหลมมลายู แต่สำหรับด็อกเตอร์ควอริตซ์ เวลท์ นักโบราณคดีชาวอังกฤษกล่าวว่า น่าจะเป็นเมืองไชยา เพราะปรากฏหลักฐานด้านโบราณสถานโบราณวัตถุจำนวนมากในบริเวณนี้ที่เป็นมรดกตกทอดของสมัยศรีวิชัย ที่สำคัญคือศิลปะในศรีวิชัย ซึ่งเป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นได้จากหลักฐานที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบันนี้ คือด้านสถาปัตยกรรมและประติมากรรมที่เด่นชัดคือ เจดีย์วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร อำเภอไชยา เมื่ออาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมสลายลง ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๑๘ อาณาจักรสุโขทัยรุ่งเรืองอำนาจนั้น ทางตอนเหนือของลุ่มน้ำเจ้าพระยา และขยายอาณาเขตลงมาทางใต้จนสามารถครอบครองดินแดนตลอดแหลมมลายู

สุราษฎร์ธานี

สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถโปรดได้แยกเมืองไชยาเมืองพัทลุง และเมืองชุมพร ออกจากเมืองนครศรีธรรมราช และยกฐานะเมืองทั้งสามที่แยกออกมาเป็นหัวเมืองชั้นตรี

ขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. ๑๙๙๘ เมืองไชยาได้ทำหน้าที่ในฐานะเป็นตัวถ่วงเพื่อให้เกิดดุลยภาพแห่งอำนาจระหว่างหัวเมืองต่าง ๆ ในบริเวณภาคใต้ตอนบนเช่นเดียวกับเมืองอื่น ๆ ในบริเวณเดียวกันเป็นลำดับมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

สมัยที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า พม่าได้ยกทัพมาตีเมืองไชยาด้วย เจ้าเมืองไชยาในขณะนั้นไม่กล้าต่อสู้ได้อพยพครอบครัวหนีไป พม่าจึงได้เมืองไชยา และยกทัพไปตีเมืองชุมพร การปกครองของไชยาในระบายนั้นไม่มีเจ้าเมืองประจำกับหัวเมืองต่าง ๆ ของไทยถือโอกาสตั้งตัวเป็นใหญ่รวมทั้งเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหัวเมืองสำคัญในภาคใต้ เมืองไชยาจึงอยู่ในความปกครองของเมืองนครศรีธรรมราช

เมืองไชยาเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นในสมัยกรุงธนบุรี เนื่องจากเมืองนครศรีธรรมราชแข็งเมืองต่อกรุงธนบุรี ภายหลังการเสียกรุงครั้งที่ ๒ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงทรงโปรดให้หลวงนายศักดิ์เป็นแม่ทัพยกไปตีเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อเดินทางถึงเมืองไชยา หลวงปลัดเมืองไชยาได้รวบรวมสมัครพรรคพวกเข้าสมทบด้วย ภายหลังจึงมีความดีความชอบทรงพระกรุณาแต่งตั้งหลวงปลัดเมืองไชยาเป็นพระยาวิชิตภักดีสงคราม อันเป็นราชทินนามเจ้าเมืองไชยาในสมัยต่อมา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเมืองไชยาเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน ดังหนังสือเอกสารตำนานเกี่ยวกับพระบรมธาตุและเมืองไชยา ซึ่งจัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์เนื่องในการเสด็จบำเพ็ญพระราชกุศลในวันวิสาขบูชา ณ วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๑๐ กล่าวว่าเมืองไชยาเป็นเมืองใหญ่มาก ใหญ่กว่าเมืองใด ๆ ในแหลมมลายู เพราะมีแม่น้ำหลวงไหลออกที่นั่นสืบตามลำแม่น้ำขึ้นไปถึงคีรีรัฐนิคม มีทางข้ามลงไปแม่น้ำตะกั่วป่า ลงทางตะกั่วป่าได้อย่างสบาย ทางสายนี้เป็นทางสายที่พวกอินเดียลงมาค้าขายและตั้งถิ่นฐานในดินแดนแหลมมลายูสมัยโบราณ

เมืองคีรีรัฐนิคมก็เป็นเมืองสำคัญของดินแดนรอบอ่าวบ้านดอน ซึ่งตั้งอยู่ในลุ่มน้ำพุมดวง สันนิษฐานว่าเมืองนี้คงเป็นเมืองเล็กขึ้นตรงต่อเมืองนครศรีธรรมราชอีกต่อหนึ่งในสมัยโบราณ เมืองนี้คงจะเป็นทะเลเช่นเดียวกับเมืองท่าทอง เพราะ

ปรากฏว่าชาวอินเดียได้อาศัยเดินทางโดยเรือติดต่อกับประเทศจีนทางแม่น้ำพุมดวง ขึ้นบกที่ปลายคลองศก เดินทางไปทางตะกั่วป่า ชำมมหาสมุทรอินเดียไปทางอ่าวเบงกอลที่คลองศก และคลองพระแสงรวมกัน ในสมัยรัตนโกสินทร์เมื่อมีการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เมืองคีรีรัฐนิคมก็ถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเมืองไชยา

สำหรับเมืองเก่าแก่อีกเมืองหนึ่งคือ เมืองท่าทองตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำท่าทอง อุท (ท่าทองอุทัย) ที่ตำบลท่าทองหรือท่าอุแทเรียกว่า “บ้านสะทอน” (อำเภอกาญจนดิษฐ์ในปัจจุบัน) เมืองนี้คงเป็นเมืองเล็กขึ้นต่อเมืองนครศรีธรรมราช จึงมีชาวนครศรีธรรมราชอพยพผู้คนมาทำมาหากินจำนวนมากจนมีฐานะร่ำรวยขึ้น จึงเปลี่ยนชื่อ “บ้านท่าสะทอน” มาเป็นบ้านท่าทองแล้วยกฐานะเป็นเมืองท่าทอง ประมาณพุทธศักราช ๒๓๒๕ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ภายหลังศึกพระเจ้าปดุงกษัตริย์พม่าได้ยกทัพมาตีหัวเมืองปักษ์ใต้เมืองท่าทองถูกพม่าเผาทำลายทำลายซากจะบูรณะให้เหมือนเดิมได้ ผู้รั้งเมืองคือนายสม จึงได้ย้ายเมืองจากท่าสะทอนมาตั้งที่บ้านกะตะ และคงเรียกชื่อเมืองท่าทองดังเดิม ขณะเดียวกันนายสมผู้รั้งเมืองได้บรรดาศักดิ์เป็นหลวงวิเศษครองเมืองท่าทอง เมืองท่าทองตั้งอยู่ริมคลองกะตะไม่นานก็พิจารณาย้ายเมืองมาตั้งริมคลองมะขามเตี้ย (อำเภอเมืองในปัจจุบัน) เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๓๖ ในระหว่างที่เมืองท่าทองตั้งอยู่ริมคลองมะขามเตี้ย

ลุ่มแม่น้ำหลวง (แม่น้ำตาปี) มีไม้ตะเคียน อันเป็นไม้ที่มีเนื้อหนา เหมาะสมสำหรับการต่อเรือไม้ ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นทั้งชาวเมืองท่าทองมีความรู้ ความชำนาญในการต่อเรือไม้มาแต่เดิม ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๓๗๕ สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้เจ้าพระยาบวร (น้อย) เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ต่อเรือขึ้น ณ ตำบลบ้านดอน ริมแม่น้ำหลวงในเขตปกครองของเมืองท่าทอง เพื่อต่อเรือไว้ใช้ในราชการ อยู่ต่อเรือแห่งนี้ได้ต่อเรือไม้เป็นเรือพระที่นั่ง เรือรบ เรือกำปั่นแปลง ถวายเป็นจำนวนรวมกันถึง ๓๑ ลำ บ้านดอนได้กลายเป็นศูนย์กลางต่อเรือและเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดฯ ย้ายเมืองท่าทองมาตั้งที่บ้านดอน พระราชทานนามเมืองที่ย้ายมา

ตั้งขึ้นใหม่ว่า “เมืองกาญจนดิษฐ์” และยกฐานะเป็นหัวเมืองจัตวา ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ

ใน พ.ศ. ๒๔๔๐ เมื่อมีการจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้รวมเมืองกาญจนดิษฐ์ ไชยา คีรีรัฐนิคม เป็นเมืองเดียวกันเรียกว่า ไชยา มีการปกครองขึ้นตรงต่อมณฑลชุมพร ต่อมาได้ย้ายที่ทำการมาตั้งที่บ้านดอนแทน เมืองไชยาที่ตั้งขึ้นใหม่ ได้ตั้งศาลากลางว่าการเมืองอยู่ริมแม่น้ำหลวง อันเป็นที่ตั้งเมืองกาญจนดิษฐ์เดิม (บริเวณบ้านดอน) ส่วนเมืองกาญจนดิษฐ์ถูกลดฐานะเป็นเพียงอำเภอกาญจนดิษฐ์ และได้ย้ายเมืองไปตั้งบริเวณริมคลองกะตะตามเดิม ในช่วงนี้จะเห็นได้ว่ามีชื่อเมืองไชยาถึง ๒ เมือง คือไชยาใหม่ (บ้านดอน) กับไชยาเก่า (พุมเรียง) ทำให้การเรียกชื่อเมืองของประชาชนสับสนมากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงเปลี่ยนแปลงการเรียกชื่อเมืองใหม่เพื่อให้เข้าใจกัน ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ ในขณะที่พระองค์ได้เสด็จประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้รวมทั้งดินแดนรอบอ่าวบ้านดอนได้ประทับพักแรมที่สวนสราญรมย์บนเนินท่าข้าม ทรงทอดพระเนตรเห็นประชาชนพลเมืองมีกิริยามารยาทเรียบร้อย ประกอบกับได้ทรงทราบจากผู้ปกครองเมืองว่าประชาชนพลเมืองมีตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมเคารพหนักแน่นในพระพุทธศาสนา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เปลี่ยนชื่อเมืองไชยา (บ้านดอน) เป็นสุราษฎร์ธานี อันหมายถึงเมืองคนดี ทรงเปลี่ยนชื่อแม่น้ำหลวงเป็นแม่น้ำตาปี ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๗๖ มีพระราชบัญญัติยกเลิกการปกครองระบอบมณฑลมาเป็นจังหวัด เมืองสุราษฎร์ธานีจึงมีฐานะเป็นจังหวัดตั้งแต่นั้นมา เมื่อกระทรวงมหาดไทยจัดการปกครองท้องถิ่นเป็นจังหวัดและอำเภอ เมืองสุราษฎร์ธานีก็มีสภาพและฐานะเป็นจังหวัดรับราชการบริหารส่วนภูมิภาค เมืองไชยาเมืองท่าทองเดิมหรือกาญจนดิษฐ์ เมืองคีรีรัฐนิคม ต่างมีสภาพและฐานะเป็นอำเภอ ขึ้นตรงต่อจังหวัดสุราษฎร์ธานีเช่นเดียวกับอำเภออื่น ๆ ซึ่งได้มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้นตามความเจริญก้าวหน้าและการขยายตัวของชุมชนในท้องที่ และต่างได้มีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศในทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นลำดับมา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพระบรมธาตุไชยา เป็นพุทธเจดีย์บรรจุพระ

บรมสารีริกธาตุ สถาปัตยกรรมศรีวิชัยเป็นดวงตราและเครื่องหมายของจังหวัด

สุราษฎร์ธานีสมัยปัจจุบัน

อาณาเขตและการปกครอง

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของภาคใต้ เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดของภาคใต้ มีเนื้อที่ประมาณ ๑๒,๘๙๑.๔๐ ตารางกิโลเมตร พื้นที่เป็นแผ่นดินใหญ่และเกาะมีอาณาเขตติดต่อก็คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดชุมพรและอำเภอไทย อำเภอกาบัง เป็นอำเภอตั้งอยู่เหนือสุดของจังหวัด

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดกระบี่ อำเภอพระแสงและกิ่งอำเภอชัยบุรีเป็นอำเภอและกิ่งอำเภอตั้งอยู่ใต้สุดของจังหวัด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพังงาและจังหวัดระนอง อำเภอพนมและอำเภอบ้านตาขุนเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตอยู่ทางทิศตะวันตก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทยและจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอคอนสักและอำเภอกาญจนดิษฐ์เป็นอำเภอที่มีอาณาเขตอยู่ทางตะวันออก

ภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจึงทำให้ฝนตกเกือบตลอดทั้งปี และมีเพียง ๒ ฤดูเท่านั้น คือ ฤดูฝนกับฤดูแล้ง ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมกราคม รวม ๙ เดือน ฝนจะตกหนักที่สุดในเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ ๒๐.๖ องศาเซลเซียสในเดือนมกราคม ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน รวม ๓ เดือน อากาศจะร้อนมากในเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดประมาณ ๓๗.๒ องศาเซลเซียส

จังหวัดสุราษฎร์ธานีแบ่งการปกครองท้องที่ออกเป็น ๑๖ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอพุนพิน อำเภอพนม อำเภอดูริรัฐนิคม อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอเกาะสมุย อำเภอคอนสัก อำเภอไชยา อำเภอท่าชนะ อำเภอเวียงสระ อำเภอกาบัง อำเภอบ้านนาสาร อำเภอพระแสง อำเภอเคียนซา อำเภอบ้านตาขุน อำเภอเกาะพะงัน

กิ่งอำเภอบ้านนาเดิมและกิ่งอำเภอชัยบุรี มีตำบล หมู่บ้านอยู่ในเขตปกครองอำเภอและกิ่งอำเภอ จำนวนรวมกัน ๑๒๔ ตำบล ๘๗๔ หมู่บ้าน

การปกครองท้องถิ่น มี ๓ รูปแบบประกอบด้วย เทศบาล ๓ เทศบาล คือ เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี เป็นหน่วยราชการปกครองท้องถิ่นบริเวณตลาดบ้านดอน อันเป็นตำบลที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ศาลและชุมชนหนาแน่นขนาดใหญ่ เทศบาลตำบลนาสาร เป็นหน่วยราชการปกครองท้องถิ่นบริเวณตลาดบ้านนาสาร ซึ่งเป็นตำบลที่ตั้งว่าการอำเภอบ้านนาสาร เทศบาลตำบลท่าข้าม เป็นหน่วยราชการปกครองท้องถิ่นบริเวณตลาดท่าข้าม อันเป็นที่ตั้งว่าการอำเภอพุนพิน สุขาภิบาลซึ่งเป็นหน่วยราชการปกครองท้องถิ่นสำหรับชุมชนหนาแน่นขนาดเล็ก มี ๑๕ สุขาภิบาล ตั้งอยู่ในตำบลเป็นที่ตั้งว่าการอำเภอ และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นแห่งเดียวในจังหวัด มีหน้าที่ดำเนินการส่วนจังหวัดในพื้นที่อันเป็นที่ตั้งตำบล หมู่บ้านในชนบท รวมทั้งบริเวณป่าเขา แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

การคมนาคม

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๖๘๕ กม. โดยทางรถยนต์ และ ๖๕๐ กม. โดยทางรถไฟ

ทางรถยนต์ บริษัทขนส่ง จำกัด เปิดบริการเดินรถระหว่างกรุงเทพฯ-สุราษฎร์ธานีทุกวัน รายละเอียดติดต่อ โทร. (๐๒) ๔๑๑๐๕๑๑, ๔๑๑๐๑๑๒ (รถธรรมดา) **สำนักงานสุราษฎร์ธานี** สถานีเดินรถเลขที่ ๔๔๒/๗๗-๘ ถนนตลาดใหม่ โทร. (๐๗๗) ๒๗๒๓๔๑

รถปรับอากาศ โทร. (๐๒) ๔๑๑๔๗๘-๙ **สำนักงานสุราษฎร์ธานี** สถานีเดินรถปรับอากาศชั้น ๑ เลขที่ ๔๔๒/๗๕-๖ ถนนตลาดใหม่ โทร. (๐๗๗) ๒๗๓๔๕๐-๑

นอกจากนี้ ก็มีบริการรถทัวร์ของเอกชน

ทางรถไฟ มีทั้งขบวนรถด่วน รถเร็ว และดีเซลรางออกจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ (หัวลำโพง) ทุกวัน เดินทางถึงสถานีรถไฟพุนพินที่อำเภอพุนพิน จากพุนพินมีรถประจำทางต่อเข้าสู่สุราษฎร์ธานีระยะทาง ๑๓ กม. รายละเอียด

กำหนดการเดินทาง ติดต่อ หน่วยบริการเดินทางการรถไฟแห่งประเทศไทย โทร. ๒๒๓๗๐๗๑, ๒๒๓๗๐๒๐ **สำนักงานสุราษฎร์ธานี** บริษัทพันธ์ทิพย์ (๑๘๙๐) จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายตั๋วรถไฟที่สุราษฎร์ธานี เลขที่ ๔๔๒/๒๔-๕ ถนนตลาดใหม่ โทร. ๒๗๒๙๐๖, ๒๗๒๒๓๐ **สำนักงานพุนพิน** สถานีรถไฟท่าข้าม โทร. (๐๗๗) ๓๑๑๒๑๓ (ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑๓ ชั่วโมง)

สถานีรถไฟหัวลำโพง โทรศัพท์ ๒๒๓๖๙๗๐, ๒๒๓๐๓๔๑ ต่อ ๒๐๐, ๒๐๙, ๔๐๙

สถานีรถไฟสุราษฎร์ธานี อำเภอพุนพิน โทรศัพท์ ๓๑๑๒๑๓

บริษัทพันธ์ทิพย์ จำกัด ๔๔๒/๒๔-๒๕ ถนนตลาดใหม่ อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี โทร. ๒๗๒๒๓๐

ทางอากาศ บริษัทเดินอากาศไทย เปิดบริการเที่ยวบินจากกรุงเทพฯ-สนามบินหัวเคยสุราษฎร์ธานี (สนามบินห่างจากตัวเมือง ๒๔ กม.) ทุกวัน ติดต่อสอบถามรายละเอียดและสำรองที่นั่งได้ที่บริษัทเดินอากาศไทย โทร. (๐๒) ๒๔๐๐๐๗๐, ๒๔๐๐๐๘๐ **สำนักงานสุราษฎร์ธานี** เลขที่ ๓/๒๗-๘ ถนนการุณราชบุรี โทร. ๒๗๒๖๑๐, ๒๗๓๗๑๐, ๒๗๓๓๕๕ (การเดินทางจากกรุงเทพฯ-สุราษฎร์ธานี ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑.๓๐ ชั่วโมง) อนึ่ง บริษัท เดินอากาศไทย จัดบริการรถรับส่งแก่ผู้โดยสาร โดยจะออกจากท่าเรือตลาดบ้านดอน เวลา ๑๐.๑๐ น. รับผู้โดยสารทางส่งถึงสนามบินทุกวัน

สุราษฎร์ธานี...เมืองแห่งการท่องเที่ยว

สุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้ เนื่องจากมีธรรมชาติที่งดงามหลายต่อหลายแห่ง อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารทุกประเภท อากาศที่แสนบริสุทธิ์ การคมนาคมสะดวกและไม่ตรีจิตจากประชาชนชาวสุราษฎร์ธานี ทำให้ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาเยี่ยมชมจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจำนวนมาก แล้วท่านจะอดใจไม่ลองสัมผัสความจริงด้วยตนเองสักครั้งหนึ่งหรือ

แหล่งท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

สถานที่ท่องเที่ยว/สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าเขาท่าเพชร อยู่ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีตามเส้นทางสายสุราษฎร์-นาสาร (ทางหลวงหมายเลข ๔๐๐๙) ระยะทางประมาณ ๖ กม. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าเขาท่าเพชรอยู่ในเขตความรับผิดชอบของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากรมป่าไม้ มีเนื้อที่ ๒,๙๐๖ ไร่ ในบริเวณศูนย์มีกรงเลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ นับเป็นสถานที่พักผ่อนชมทิวทัศน์ของบ้านดอน จากยอดเขาท่าเพชร ซึ่งสูง ๒๑๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ศูนย์ฯ ยังมีบริการบ้านพักรับรองนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเข้าพัก ควรมีจดหมายขออนุญาตและตอบรับจากหัวหน้าศูนย์ฯ ก่อน

พระธาตุศรัทธสุราษฎร์ หรือที่ชาวเมืองนิยมเรียกว่า พระธาตุเขาท่าเพชร ตั้งอยู่บนยอดเขาท่าเพชร ในเขตศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาเสด็จมาทรงวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๒๗

ปากน้ำตาปี อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมือง หรือตลาดบ้านดอนประมาณ ๕ กม. เป็นบริเวณที่แม่น้ำตาปีไหลลงสู่ทะเลที่อ่าวบ้านดอน ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงเป็นท่าเทียบเรือสำเภา สำหรับขนถ่ายสินค้าจากเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ และบริเวณนี้มีร้านอาหารจำหน่ายอาหารทะเล

ที่มีชื่อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น ปูไข่ ปูเนื้อ หอยนางรม กุ้ง อยู่หลายร้าน

เกาะลัมพู เป็นเกาะเล็ก ๆ กลางแม่น้ำตาปี ตรงข้ามกับกองกำกับการตำรวจภูธร ๑๐ เนื้อที่ประมาณ ๖๐ ไร่ มีบึงกะโลและร้านอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว

บึงขุนทะเล เป็นบึงน้ำขนาดใหญ่กลาง มีพืชน้ำขึ้นอยู่โดยทั่วไป ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ ๕ กม. มีศาลาที่นั่งพักผ่อนชมธรรมชาติ

สถานที่ที่น่าสนใจ/แหล่งโบราณคดีในเขตอำเภอพุนพิน

โรงงานสุรา กรมสรรพสามิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี (บริษัทสุราทิพย์ศรีตะลุง จำกัด) ตั้งอยู่ตำบลท่าโรงช้าง อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามทางหลวงหมายเลข ๔๑ บริเวณ กม.ที่ ๑๐๕-๑๐๖ (ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ ๒๕ กม.) โรงงานสุราแห่งนี้มีเนื้อที่ ๒๐๒ ไร่ ผลิตและจำหน่ายสุราขาว-ผสม ของกรมสรรพสามิต

ผู้สนใจจะเข้าเยี่ยมชมกิจการโรงสุรา ควรติดต่อล่วงหน้ากับผู้จัดการโรงงาน โทร. (๐๗๗) ๓๑๑๗๘๑

วัดเขาศรีวิชัย

วัดเขาศรีวิชัยเป็นวัดที่ตั้งอยู่บนภูเขาขนาดเล็ก ย่อม ริมแม่น้ำตาปี ตำบลพุนพิน อำเภอพุนพิน จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏ เป็นคันว่า บริเวณที่ตั้งวัดมีเนินดินสูงคล้ายกับเป็นที่ตั้งโบราณสถาน และจากการพบเศษชิ้นส่วนของหินเทวดสถาน แสดงให้เห็นว่าเคยมีเทวดสถานตั้งอยู่ รวมทั้งมีเทวรูปพระนารายณ์ทำด้วยศิลาแดง ขนาดเท่าตัวคนสวมหมวกแขกทรงกระบอก (ปัจจุบันเทวรูปนี้อยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร) กล่าวได้ว่า วัดนี้มีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยศรีวิชัย นั่นคือเป็นวัดโบราณซึ่งอยู่บนภูเขาขนาดเล็ก (ลักษณะของการตั้งวัดบนภูเขาขนาดเล็ก ในสมัยต่อมากล่าวกันว่า เป็นการเอาแบบอย่างวัดศรีวิชัย)

วัดเขาศรีวิชัย เป็นวัดโบราณซึ่งทรงคุณค่าทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเทวดสถานและ

เทวรูปพระนารายณ์ศิลาแดง เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุชิ้นสำคัญบ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรศรีวิชัย นอกจากนี้แล้วในวัดนี้ยังมีการขุดพบพระพิมพ์และของมีค่าต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งพระพิมพ์และของมีค่าเหล่านั้น เมื่อตรวจสอบตามหลักวิชาโบราณคดีแล้ว ปรากฏว่ามีอายุยืนยาวสืบสาวไปถึงสมัยศรีวิชัยเรื่องอำนาจ (ปัจจุบันสิ่งของเหล่านี้อยู่ที่หน่วยศิลปากรที่ ๔ จังหวัดนครศรีธรรมราช)

วัดเขาพระอานนท์

วัดเขาพระอานนท์ เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนภูเขาขนาดเล็ก ย่อม ริมแม่น้ำตาปี ตำบลพุนพิน อำเภอพุนพิน (เช่นเดียวกับวัดเขาศรีวิชัย)

วัดเขาพระอานนท์ เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา เป็นวัดร่วมสมัยเดียวกันกับวัดน้ำรอบ (อยู่ริมฝั่งแม่น้ำพุมดวง ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน) และวัดถ้ำสิงขร อำเภอคีรีรัฐนิคมหรือท่าขนอนเดิม) เหตุที่เรียกว่าวัดเขาพระอานนท์เป็นการเรียกตามชื่ออัครสาวกของพระพุทธเจ้า ชื่อ “อานนท์” กล่าวกันว่า ธรรมเนียมการสร้างวัดบนภูเขาเกิดขึ้นในสมัยอยุธยาโดยนิยมสร้างบนภูเขาขนาดเล็กหรือขนาดเล็ก เชื่อง ลักษณะการสร้างวัดเขาพระอานนท์เป็นการสร้างที่เลียนแบบวัดเขาศรีวิชัย

จากหลักฐานที่ปรากฏเป็นคันว่า พระเจดีย์ พระอุโบสถ และพระพุทธรูป บ่งชี้ว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย นับว่าเป็นวัดโบราณที่มีความสำคัญทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ รวมทั้งผู้ใคร่รู้ทางนี้ ควรแก่การไปเยี่ยมชมและศึกษาหาความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระเจดีย์สร้างขึ้นบนยอดเขา (สร้างคู่กับพระอุโบสถ) กล่าวกันว่า เป็นเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากเจดีย์แบบศรีวิชัย

สถานที่ท่องเที่ยว/สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอำเภอกาญจนดิษฐ์

วัดถ้ำคูหา

วัดถ้ำคูหา ตั้งอยู่ที่ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ ห่างจากตัวเมืองไปตามถนนสายบ้านคอน-กาญจนดิษฐ์

ประมาณ ๑๘ กิโลเมตร โดยมีถนนรถยนต์แยกเข้าไปประมาณ ๒ กิโลเมตร ชาวบ้านมักจะเรียกว่าวัดถ้ำ หรือ วัดคูหา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจของอำเภอกาญจนดิษฐ์ ถ้าคูหาเป็นถ้ำใหญ่สามารถเข้าไปชมได้โดยสะดวก ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปอยู่เป็นจำนวนมาก

สถานที่ฝึกฝึกลิงหรือโฮงเหียนลิง

ตั้งอยู่ริมถนนสายสุราษฎร์ธานี-กาญจนดิษฐ์ (ทางหลวงหมายเลข ๔๐๑) บริเวณ กม.ที่ ๑๓-๑๔ มีป้ายบอกด้านซ้ายมือ โรงเรียนลิงเป็นโรงเรียนที่รับฝึกลิงกังให้รู้จักเก็บมะพร้าว ลิงที่นำมาฝึกส่วนมากเป็นลูกลิงกังที่จับมาจากป่า หรือลิงที่มีผู้นำมาฝึก ใช้เวลาในการฝึกประมาณ ๓ ปี นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถนำคณะเข้าชมได้ โดยแจ้งให้เจ้าของสถานที่ทราบโดยเสียค่านำร่องให้เจ้าของสถานที่ตามสมควร

สถานีประมงน้ำจืดสุราษฎร์ธานี

อยู่ห่างจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ๑๖ กม. มีทางลูกรังแยกซ้ายเข้าไปอีก ๔ กม. เป็นสถานที่ทดลองและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ กุ้ง ปู มีเนื้อที่ ๕๐๐ ไร่ บ่อเพาะเลี้ยง ๑๐ บ่อ มีความลึกตั้งแต่ .๔-๑.๒ เมตร สัตว์น้ำที่เพาะเลี้ยงได้แก่ กุ้งกุลาดำ และกุ้งแชบ๊วย ใช้เวลาในการเพาะเลี้ยงนาน ๓ เดือน จึงเปิดบ่อขาย

ฟาร์มหอยนางรม

ที่ปากคลองท่าทองและปากคลองกะแนะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็นสถานที่น่าชมมาก เป็นฟาร์มหอยน้ำจืดหอยนางรมที่ได้จากปากคลองนี้มีขนาดใหญ่กว่าแห่งอื่น การเดินทางไปชมฟาร์มหอยนางรมจากสุราษฎร์ธานี-กาญจนดิษฐ์-ปากน้ำท่าทอง จะมีเรือหางยาว ๕-๑๐ คน บริการนำชมฟาร์มหอย ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๓๐ นาที

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอคอนสัก

วังหิน

วังหินเป็นสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลอ่าวไทยที่มีทิวทัศน์งดงามน่าเที่ยวมากอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์

ธานี ตั้งอยู่ในอำเภอคอนสัก แยกไปจากอำเภอคอนสักตามถนนลูกรังอีกประมาณ ๒ กิโลเมตร วังหินเป็นสถานพักผ่อนตากอากาศของเอกชนมีบึงทะเลและศาลาชมวิวพักผ่อนอยู่หลายมุม หาดส่วนใหญ่เป็นหินและส่วนหนึ่งเป็นหาดทราย ในบริเวณสถานที่พักตากอากาศ นอกจากนี้ยังมีสวนพฤกษชาติและกลุ่มประติมากรรมรูปปั้นเป็นชุดการแต่งกายของคนไทยสมัยต่าง ๆ และบริเวณที่จัดเป็นรูปปั้นสัญลักษณ์จังหวัดต่าง ๆ ของไทยน่าสนใจมาก

น้ำตกวิภาวดีรังสิต (น้ำตกบ้านโน)

น้ำตกวิภาวดีรังสิตอยู่ที่หมู่ที่ ๑ ตำบลชัยคราม อำเภอคอนสัก ตั้งอยู่ริมทางสาย ๔๐๑ (สุราษฎร์-ขนอม) ห่างจากตัวเมืองไปประมาณ ๔๐ กิโลเมตร และห่างจากอำเภอคอนสักประมาณ ๒๒ กิโลเมตร น้ำตกวิภาวดีรังสิตเป็นน้ำตกที่สวยงามน่าเที่ยว นอกจากได้ชมน้ำตกแล้วยังสามารถพักผ่อนหย่อนใจในสวนสาธารณะที่อยู่บริเวณเดียวกันกับน้ำตก และใช้เวลาเดินทางจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีโดยรถยนต์เพียง ๓๐ นาทีเท่านั้น

น้ำตกกลางทอง

น้ำตกกลางทอง อยู่ที่ตำบลปากแพรก อำเภอคอนสัก ใกล้ ๆ กับน้ำตกวิภาวดีรังสิต ห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๒๑ กิโลเมตร และต้องเดินทางไปตามเส้นทางบ้านใหญ่อีกประมาณ ๒ กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่สวยงาม ตกลงมาตามหน้าผาสูง ๗ ชั้น

วัดเขาสวรรณประดิษฐ์

เป็นวัดที่พระครูสุวรรณประดิษฐ์หรือหลวงพ่ोज้อย เกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งภาคใต้ บุกเบิกสร้างขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ อยู่ก่อนถึงหาดวังหิน ๑ กม. จะมีทางลาดยางเข้าไปจนถึงบริเวณวัดและบนยอดเขาล้านเป็นที่ประดิษฐานเจดีย์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุสูง ๔๕ เมตร ซึ่งได้มาจากวัดพระเกียรติ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ วัดเขาสวรรณประดิษฐ์เป็นสถานที่ร่มรื่น เงียบสงบ สาธุชนขึ้นไปนมัสการพระธาตุยังได้ชมทิวทัศน์ของทะเลบริเวณอ่าวบ้านดอนสวยงามอีกด้วย

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอไชยา

สวนโมกข์พลาราม

สวนโมกข์พลารามหรือวัดธารน้ำไหล โดยมากนิยมเรียกสั้น ๆ ว่า “สวนโมกข์” ตั้งอยู่ที่ตำบลละม็ด อำเภอไชยา ห่างจากตัวเมืองไชยา ๔ กิโลเมตร และห่างจากถนนทางหลวงหมายเลข ๔๑ (สุราษฎร์-ชุมพร) ประมาณ ๑๕๐ เมตร สวนโมกข์ตั้งอยู่ในอาณาบริเวณโดยรอบเขาพุทธทอง มีเนื้อที่ประมาณ ๓๗๕ ไร่ วัดนี้ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นผู้ริเริ่มสร้างเป็นวัดที่แปลกกว่าวัดอื่น ๆ ตรงที่ไม่มีสิ่งก่อสร้างเป็นโบสถ์วิหารใหญ่เลย ดังนั้นในบริเวณวัดจึงร่มรื่นไปด้วยเงาไม้ยืนต้นทั่วไปและให้ธรรมชาติอันร่มรื่นแมกไม้เป็นที่สงบเงียบ สันโดษ ทำให้คนได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ศึกษาธรรมะตามธรรมชาติ นอกจากนั้นยังมีสถานที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้สร้างขึ้นคือ โรงมหรสพทางวิญญาณ, ที่รับแขก, โรงปั้น, สระน้ำ ซึ่งสถานที่ต่าง ๆ นี้เป็นสิ่งเตือนใจและสอนธรรมะแก่บุคคลทั่วไป

วัดพระบรมธาตุไชยารวิหาร

วัดพระบรมธาตุไชยารวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา ห่างจากตลาดไชยาประมาณ ๑ กิโลเมตร หรือแยกจากถนนสุราษฎร์-ชุมพรเข้าไปยังตัวเมืองอำเภอไชยา ประมาณ ๓ กิโลเมตร วัดนี้ถือเป็นวัดโบราณที่สำคัญที่สุด ทางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำเอาพระเจดีย์สมัยศรีวิชัยมาจากวัดพระบรมธาตุไชยานี้ไปเป็นตราประจำจังหวัด วัดพระบรมธาตุไชยารวิหารมักจะเรียกกันสั้น ๆ ว่า วัดพระบรมธาตุไชยา วัดพระบรมธาตุไชยาเป็นที่ประดิษฐานพระธาตุไชยา ซึ่งถือเป็นปูชนียสถานสำคัญ และศักดิ์สิทธิ์ยิ่งของสุราษฎร์ธานี และเป็นปูชนียสถานที่เก่าแก่มียายุประมาณ ๑,๒๐๐ ปี สร้างในสมัยอาณาจักรศรีวิชัยเจริญรุ่งเรืองประมาณ พ.ศ. ๑๒๔๐-๑๒๖๐

แหลมโพธิ์

แหลมโพธิ์เป็นชายทะเลในตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา เป็นหาดทรายปนโคลนด้านหนึ่งติดกับคลองพุมเรียง อีก

ด้านหนึ่งติดกับอ่าวบ้านดอน เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว พระเจ้าตากสินมหาราช และพระปิยมหาราชเคยเสด็จประทับที่นี่ ที่แหลมโพธิ์นี้ ค้นพบเครื่องถ้วยชามโบราณของจีน สมัยราชวงศ์ถังจำนวนมาก

บ้านพุมเรียง

ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา ห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๖ กม. ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้มีอาชีพทอผ้าไหม ผ้าไหมพุมเรียงเป็นผ้าไหมยกดินเงินหรือดินทอง สวยงามมาก คุณภาพดี เป็นสินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อแห่งหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โตรชาม

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓, ๖ ตำบลละม็ด อำเภอไชยา ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอไชยาประมาณ ๖ กม. เป็นที่ราบตำนาน้ำท่วมในบางฤดูกาล มีต้นไทรขึ้นงามตามธรรมชาติเป็นจำนวนมาก

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอบ้านตาขุน

เขื่อนรัชชประภา (เขื่อนเชี่ยวหลาน)

เขื่อนรัชชประภาเป็นเขื่อนที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบ้านตาขุน ห่างจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีประมาณ ๕๐ กิโลเมตร โดยแยกที่หลักกิโลเมตร ๖๔ ของถนนสายพุนพิน-ตะกั่วป่า ทางขวามือเข้าไปอีก ๑๔ กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยรถยนต์ได้สะดวก เขื่อนรัชชประภาเป็นเขื่อนหินทั้งแกนดินเหนียวสูง ๕๕ เมตร ตั้งกั้นลำคลองแสง เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ประมาณ ๑๖๕ ตารางกิโลเมตร วกวนไปตามสันเขาสวยงามมาก ทำให้พื้นที่ป่าเขากลายเป็นทะเลสาบขนาดใหญ่และมีเกาะแก่งต่าง ๆ นับร้อย ๆ เกาะ ซึ่งกินพื้นที่เข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติเขาคอกและเขตรักษาพันธุ์ป่าคลองแสง

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอพนม

วนอุทยานแห่งชาติเขาคอก

วนอุทยานแห่งชาติเขาคอกอยู่ในท้องที่ตำบลคลองศก อำเภอพนม ห่างจากตัวอำเภอพนมประมาณ ๓๕ กิโลเมตร

แยกขวามือจากถนนสายพุนพิน-ตะกั่วป่า ตรงหลักกิโลเมตรที่ ๑๐๔ เข้าไปอีกประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร จะถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาคอก อุทยานแห่งนี้เป็นเขตกว้างที่เรียกว่า สมบูรณ์มากแห่งหนึ่งในภาคใต้ กินเนื้อที่กว่า ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ ติดต่อกับจังหวัดพังงาและระนอง อุทยานแห่งชาติเขาคอกเป็นพื้นที่ป่าดงดิบ อยู่บนเทือกเขาสูง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย เช่น น้ำตกสวยงาม ๔ แห่ง ถ้าเดินอีกหลายแห่งและสัตว์ป่าที่หายากโดยเฉพาะ กระซู่และเสือแมลงงูและดอกไม้ผุดขึ้นจากพื้นดินเรียกกันว่า “บัวผุด” เป็นดอกไม้ขนาดใหญ่เส้นผ่านศูนย์กลางดอกประมาณ ๑๐-๒๕ นิ้ว นอกจากนี้ยังมีปลาลังและปลาเข้ ตัวโตขนาดน้ำหนักราว ๗๗๐-๑๐๐ กิโลกรัม อยู่ในคลองแสง การเดินทางไปอุทยานแห่งชาติเขาคอกสามารถเดินทางโดยรถยนต์ได้สะดวก

สิ่งที่น่าสนใจในอุทยาน

น้ำตกสิบเอ็ดชั้น เป็นน้ำตกที่ตกลงมาเป็นรูปขั้นบันได ๑๑ ชั้น มีน้ำตลอดปี อยู่ห่างที่ทำการอุทยาน ๕ กิโลเมตร

น้ำตกบางหัวแรด เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีบริเวณแอ่งน้ำขนาดใหญ่สำหรับเล่นน้ำ เรียกว่า วังยาว อยู่ห่างจากที่ทำการ ๓ กิโลเมตร

น้ำตกแม่ยาย เป็นน้ำตกแห่งเดียวที่สามารถขับรถไปชมได้ เป็นน้ำตกขนาดกลาง มีความสูง ๑๐๐ เมตร

การเดินทางจากตัวเมืองสุราษฎร์ธานีใช้เส้นทางสุราษฎร์-ตะกั่วป่า ถึง กม.ที่ ๑๐๔ มีทางลูกรังแยกขวาไปอีก ๑.๕ กม. ถึงบริเวณที่ทำการฯ มีบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว ๖ หลัง รับนักท่องเที่ยวได้ ๓๐-๔๐ คน สำหรับการตั้งเต็นท์ควรเตรียมอุปกรณ์ในการตั้งเต็นท์ไปด้วย และต้องติดต่อล่วงหน้า ผ่านทางกองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ โทร. ๔๗๙๐๕๒๙, ๔๗๙๔๔๔๒

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเคียนซา

อุทยานนกน้ำหนองบ้านทุ่งทอง

หนองทุ่งทองอยู่ในท้องที่อำเภอเคียนซา ตำบลเคียนซา อำเภอเคียนซา บริเวณนี้มีลักษณะเป็นพรุหรือที่ลุ่มซึ่ง

น้ำท่วมถึง มีกระแสน้ำหลายสายแยกมาจากแม่น้ำตาปี ไหลมารวมกันเป็นบึงและหนองน้ำติดต่อกันกว้างใหญ่ไพศาล เนื้อที่ถึง ๑๔,๔๗๕ ไร่ ในบริเวณทุ่งทองนี้เมื่อหน้าน้ำก็จะเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งที่นกนานาชนิดอาทิเช่น นกเป็ดน้ำ นกยาง มาชุมนุมหากินในหนองน้ำและกอกก มีลักษณะเป็นอุทยานนกน้ำที่น่าดูยิ่ง ทำให้อุทยานนกน้ำบ้านทุ่งทองเป็นแหล่งดูนกที่น่าสนใจไม่แพ้ที่อุทยานที่จังหวัดสงขลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม จะมีนกจำนวนมากที่สุด และที่นี่จะมีเรือบริการพาไปดูนกอยู่พร้อม

การเดินทาง จากจังหวัดสุราษฎร์ธานีใช้เส้นทางสุราษฎร์-นาสาร (ทางหลวงหมายเลข ๔๐๐๔) กม.ที่ ๑๔ เลี้ยวขวากลับมาทางอำเภอบ้านนาเดิม บรรจบกับทางหลวงสายเอเชีย (๔๑) จะเห็นป้ายเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าชี้เข้าทางลูกรังอีก ๖ กม.

ที่พัก เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า บริการบ้านพัก ๔ ห้อง มีน้ำไฟพร้อม ผู้ประสงค์จะขอเข้าพักต้องทำหนังสือขออนุญาตต่อหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอดำรงวิทยารัฐนิคม

น้ำตกหม่อมเจ้า

น้ำตกหม่อมเจ้าหรือน้ำตกกวิภาวดีรังสิต ตั้งอยู่ที่ตำบลตะกั่วป่า อำเภอดำรงวิทยารัฐนิคม ห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๒๕ กิโลเมตร น้ำตกแห่งนี้หม่อมเจ้ากวิภาวดีรังสิต ได้เคยแวะไปเยือนบ่อยครั้งตั้งแต่ครั้งที่ยังไม่มีเส้นทางไปถึงได้สะดวกเท่าเวลานี้ ชาวบ้านเรียกน้ำตกนี้กันหลายชื่อ บ้างก็เรียกว่าน้ำตกหม่อมเจ้า บ้างก็เรียกว่าน้ำตกกวิภาวดีรังสิต บ้างก็เรียกว่าน้ำตกเจ้าหญิง และเนื่องจากมีน้ำตกกวิภาวดีรังสิตอีกแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานีด้วย ชื่อของน้ำตกที่อำเภอดำรงวิทยารัฐนิคมแห่งนี้ จึงมีคนเรียกน้ำตกกวิภาวดีรังสิตน้อยลง และนิยมเรียกน้ำตกหม่อมเจ้ากันมากขึ้น สภาพของน้ำตกหม่อมเจ้ามีสภาพเป็นป่าเบญจพรรณ และป่าดงดิบ เขายังสภาพดีอยู่มาก น้ำตกหม่อมเจ้ามีด้วยกันทั้งหมด ๗ ชั้น แต่ละชั้นมีแอ่ง มีพื้นที่สวยงามลดหลั่นกันอย่างน่าดูมาก

วัดถ้ำสิงขร

วัดถ้ำสิงขรเป็นวัดเก่าแก่ที่บอกถึงอดีตอันยาวนานของชุมชนที่มีมาหลายร้อยปี ในลุ่มน้ำคลองยัน และลำน้ำคีรีรัฐ วัดนี้ตั้งอยู่ตำบลถ้ำสิงขร อำเภอคีรีรัฐนิคม ห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๒๕ กิโลเมตร ลักษณะภูมิศาสตร์ที่ตั้งวัดนับว่าแปลกกว่าสถานที่อื่น คือหน้าวัดเป็นแม่น้ำหลังวัดเป็นภูเขา ซึ่งมีสายน้ำลำธารหลายสาย ที่หุบเขาด้านหลังวัด มีถ้ำใหญ่อยู่ถ้ำหนึ่งภายในถ้ำมีพระพุทธรูปปั้น มีแบบและขนาดต่าง ๆ มากมาย วัดถ้ำสิงขรเป็นวัดโบราณมีถาวรวัตถุ เครื่องถ้วยชามสังคโลกติดประดับกับผนังถ้ำอย่างสวยงาม จึงมีคนรู้จักไปเที่ยวชมเสมอ โดยเฉพาะงานไหว้พระประจำปี วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๖ จะมีคนไปเที่ยวชมงานและนมัสการพระพุทธรูปในถ้ำอย่างมากมาย

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอบ้านนาสาร

ช่องช้างและน้ำตกเหมืองทวด

ช่องช้างเป็นชื่อของหมู่บ้านและภูเขา ตั้งอยู่บริเวณเดียวกัน เคยเป็นเขตยุทธศาสตร์ที่สำคัญทางการเมือง เพราะเป็นที่ตั้งของค่าย ๕๐๘ ซึ่งเป็นค่ายใหญ่ที่สุดค่ายหนึ่งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ปัจจุบันทางราชการกำลังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง จากหมู่บ้านจะมองเห็นทิวเขาหลวงที่สลับซับซ้อนสวยงาม ช่องช้างอยู่ในพื้นที่ของตำบลพรุฬ อำเภอบ้านนาสาร อยู่ทางซ้ายมือของถนนสายนาสาร-บ้านส้อง เข้าไปประมาณ ๓ กิโลเมตร จากหมู่บ้านช่องช้างเข้าไปอีกประมาณ ๑.๕ กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่สวยงามเรียกว่า “น้ำตกเหมืองทวด” มีชั้นน้อยใหญ่ ๗ ชั้น ชั้นที่ ๕ เป็นน้ำตกสูงมีแอ่งน้ำและโขดหินเป็นบริเวณกว้าง ตลอดระยะทาง ๒ กิโลเมตรกว่า ๆ จากชั้นแรกถึงชั้นที่ ๗ มีแมกไม้พรรณต่าง ๆ ทำให้บรรยากาศร่มรื่นยิ่งนัก

บ่อน้ำร้อนลำพูน

เป็นบ่อน้ำร้อนที่ล้อมรอบด้วยสวนรุกขชาติขนาดประมาณ ๑๕ ไร่ อยู่ในพื้นที่ตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านนาสารไปตามถนนสายบ้านนาสาร-เหมืองทวด ประมาณ ๖ กิโลเมตร

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเวียงสระ

วัดเวียงสระ

วัดเวียงสระตั้งอยู่ที่ตำบลเวียงสระ อำเภอเวียงสระ ห่างจากตัวเมืองตามถนนสายสุราษฎร์-กระบี่ ประมาณ ๖๕ กิโลเมตร ห่างจากสถานีรถไฟบ้านส้อง ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร มีวัดโบราณคู่กัน ๒ วัด ถือว่าเป็นวัดประจำเมือง คือ วัดนอกซึ่งอยู่ภายนอกคูหาเมืองหรือนอกตัวเมือง และวัดในอันเป็นวัดที่ตั้งประจำอยู่ในคูหาเมือง ทั้งสองวัดนี้เรียกกันว่า วัดเวียงหรือวัดเวียงสระ

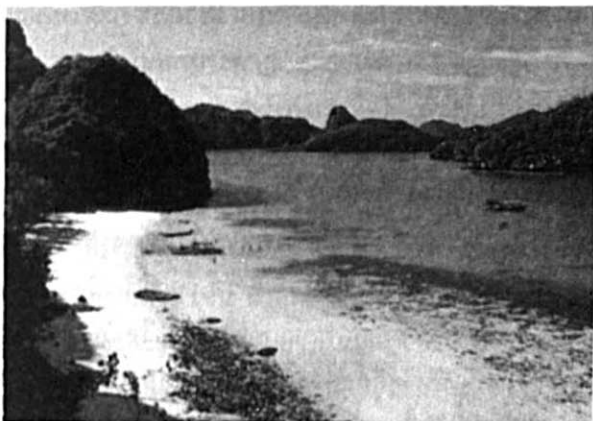
สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอพระแสง

บางสวรรค์

บางสวรรค์ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ในตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง ห่างจากตัวเมืองตามทางหลวงสายสุราษฎร์-กระบี่ ประมาณ ๗๕ กิโลเมตร มีทางแยกไปสู่บางสวรรค์อีก ๕๐ กิโลเมตร บริเวณบางสวรรค์มีสระใหญ่เรียกว่า “สระบางสวรรค์” น้ำในสระใสสะอาดมากจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สระแก้ว” น้ำในสระถือเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์มาแต่โบราณ เคยนำไปใช้ในพระราชพิธีสำคัญหลายครั้ง เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พิธีฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย

“เกาะสมุย” เป็นที่ขึ้นชื่อลือเลื่องในเรื่องความสวยงามเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป คำว่า “สมุย” เป็นคำมาจากภาษาใดไม่ปรากฏแน่ชัด มีข้อสันนิษฐานต่าง ๆ กัน บ้างก็ว่ามาจากภาษาจีนไหหลำว่า “เซ้าบ่วย” แปลว่า “ด่านแรก” หรือประตูแรก ที่ชาวจีนเข้ามาติดต่อค้าขายกับประเทศไทย ในสมัยก่อนและพักจอดเรือใบเรียกเกาะสมุยแล้วออกเสียงเพี้ยนมาเป็น “สมุย” บ้างก็ว่ามาจากภาษาทมิฬ “สมอย” แปลว่า คลื่นลม บ้างก็ว่ามาจากชื่อต้นไม้ที่มีอยู่ทั่วไปในภาคใต้ คือ “ต้นหมุย” บ้างก็ว่า “สมุย” เป็นคำมลายูซึ่งพวกแขกมลายูที่ติดต่อค้าขายกับประเทศไทยใช้เรียก “เกาะสมุย”

ชายทะเลและเกาะ

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง

มีโครงบทหนึ่งว่า

“หมู่เกาะอ่างทองคือชื่อหมู่เกาะของสุราษฎร์

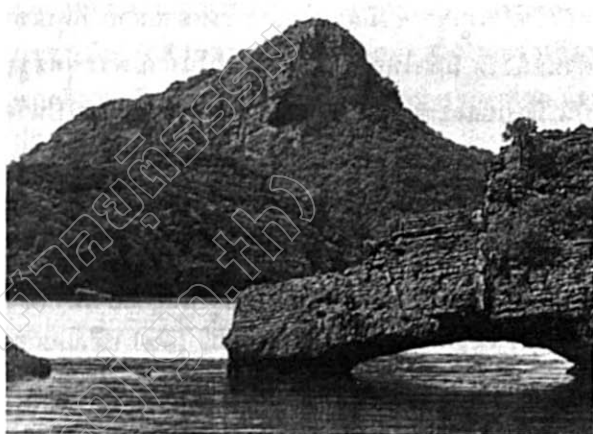
สมุย หวาด เต่า วิกัน พังน หลัก

นกเกาะ กด้วย พลวย ปราบ ราบ น่ารัก

เมื่อไรจักได้ไปถึงทั้งครั้งร้อย”

อ่างทองเป็นชื่อหมู่เกาะซึ่งประกอบด้วยเกาะใหญ่น้อยมากมาย มีเกาะที่สำคัญ ๆ ได้แก่ เกาะนกเกาะ เกาะเชือก เกาะพลวย เกาะส้ม เกาะวัวจิว เกาะวัวตาหลับ เกาะแม่เกาะ เกาะสามเส้า เกาะไผ่ลวก เกาะวัวกันตัง เกาะผี เกาะวัวตะ เกาะนายพุด เกาะช้างไทรม เกาะท้ายเกาะ เป็นต้น จากการที่ประกอบด้วยเกาะเล็กเกาะใหญ่เกือบร้อยเกาะนี้เอง จึงเรียกชื่อว่า “หมู่เกาะอ่างทอง” ตั้งอยู่ห่างจากเกาะสมุย และเกาะพะงัน ไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๒๕ กิโลเมตร ห่างจากตัวเมือง (บ้านดอน) ประมาณ ๘๐ กิโลเมตร เนื้อที่ประมาณ ๒๕๐ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นดินเพียง ๕๐ ตารางกิโลเมตร นอกนั้นเป็นพื้นน้ำ สภาพของเกาะส่วนมากเป็นเขาหินปูนเกือบทั้งหมด ซึ่งในอดีตเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น เกิดการสึกกร่อน จึงทำให้เกิดถ้ำและหน้าผา มีลักษณะต่าง ๆ น่าชมมาก นอกจากตอนล่างของเกาะจะเป็นภูเขาหินทราย มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ ๑๐ เมตร ถึง ๔๐๐ เมตร สภาพป่าของเกาะจะเป็นป่าผลัดใบผสมเสียบบางส่วน สภาพของน้ำทะเลแถบนี้เป็น

สีครามใสหนึ่งสงบ เมื่อเข้าไปแล้วเหมือนสู่อณาจักรอีก อาณาจักรหนึ่งที่แอบเร้นอยู่ในความฝันของผู้คน ความสะอาดของทะเล ความบริสุทธิ์ของบรรยากาศและความสงบที่ไม่มีที่ใดสงบเกินกว่าที่นี่อีกแล้ว หมู่เกาะอ่างทองจึงมีเสน่ห์ด้วยความงดงามของสถานที่ธรรมชาติอันหาจุดสถานที่ไหนไม่ได้อีก สำหรับธรรมชาติที่น่าสนใจมีดังนี้คือ

ทะเลในหรือทะเลสาบกลางภูเขา นับเป็นจุดเด่นที่น่าสนใจมากที่สุดของอุทยานแห่งชาติทางทะเลของหมู่เกาะอ่างทอง เพราะไม่มีอยู่ในที่ใดของเกาะกลางทะเลในอ่าวไทยเลย เป็นปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาที่น่าพิศวงมาก โดยมีทะเลสาบอยู่กลางภูเขาเป็นรูปวงกลมล้อมรอบด้วยหน้าผาสูงชันโดยตลอด มี ๓ แห่งด้วยกัน

แห่งแรกอยู่ที่เกาะแม่เกาะ มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๕๐ เมตร น้ำลึกมาก

แห่งที่สองอยู่ที่เกาะวัวตาหลับ มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑๐๐ เมตร น้ำตื้นกว่าแห่งแรก

แห่งที่สามอยู่ที่เกาะวัวตาหลับเช่นกัน มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๘๐ เมตร ไม่มีน้ำขัง

ทะเลในแห่งนี้มีเนื้อที่ ๓๐ ไร่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๕๐ เมตร เป็นแหล่งอาศัยของเงือก ปลาทะเลหลายชนิด

เกาะวัวตาหลับ เป็นที่ตั้งของที่ทำการอุทยานและเรือนพักรับรอง บรรยากาศร่มรื่นด้วยไม้หนานาพันธุ์ และทิวมะพร้าว ภายในเกาะมีแหล่งน้ำจืดไหลซึมจากยอดเขามาตามอุโมงค์ภายในถ้ำใช้เป็นน้ำบริโภคได้ ด้านหน้าของที่ทำการเป็นหาดทรายขาวละเอียด น้ำทะเลใสเหมาะ

แก่การเล่นน้ำ หาดทรายนี้มีชื่อว่า “หาดจันทร์จรัส” เพราะในคืนเดือนหงายแสงจันทร์จะสาดส่องความสกาไปทั่วชายหาด นอกจากนั้นบนเกาะวัวตาหลับยังมีจุดชมวิวซึ่งอยู่บนยอดเขา สามารถเห็นทิวทัศน์ของอุทยานฯ ได้อย่างดี นักท่องเที่ยวต้องปีนขึ้นเขา ระยะทางของจุดชมวิวห่างจากที่ทำการประมาณ ๒๐๐ เมตร มีถ้ำชื่อ “ถ้ำบัวบก” ภายในถ้ำมีหินงอก หินย้อย คูคล้ายดอกบัวบาน

เกาะท้ายเพลาและเกาะวัวกันตัง เป็นจุดหนึ่งที่มีหาดทรายสะอาด แวดล้อมด้วยแนวปะการังรอบเกาะ ในบริเวณนี้มักมีผู้พบเห็นปลาโลมาเสมอ

เกาะสามเส้า อยู่ตรงข้ามกับเกาะแม่เกาะ ทะเลรอบเกาะสามเส้าเป็นแนวปะการัง และดอกไม้ทะเลที่มีอาณาบริเวณกว้างขวางมาก นอกจากนั้นบนเกาะยังมีสภาพหินธรรมชาติที่ยื่นโค้งออกไปในทะเลหน้าชมมาก

หาดเฉวง

เป็นอ่าวที่กว้างที่สุดยาวที่สุดและนักท่องเที่ยวไปพักผ่อนมากที่สุดของเกาะสมุย มีหาดทรายที่สวยงามยาวจดแหลมสน ซึ่งมีเกาะเล็ก ๆ อยู่ เมื่อเวลาน้ำลงสามารถเดินข้ามไปได้ อยู่ห่างจากอ่าวท้องตะเคียนประมาณ ๖ กิโลเมตร

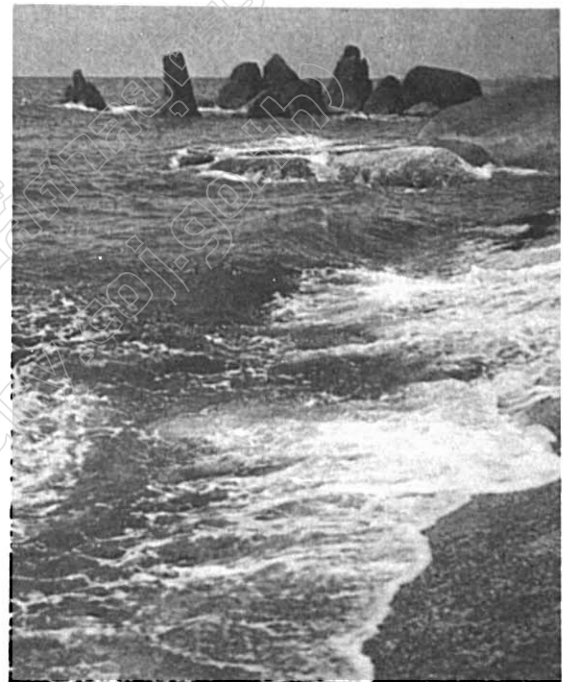
หาดภาชี

เป็นอ่าวที่มีหาดทรายสวยงามและเงียบสงบแห่งหนึ่งของเกาะสมุย มีประวัติเล่าลือต่อกันมาว่าเป็นสถานที่ซึ่งพระยาครุฑพานางกาก็มาคัมมน้ำผิงพระจันทร์ อยู่ห่างจาก

ตลาดหน้าทอนไปทางทิศเหนือของถนนสายรอบเกาะประมาณ ๔-๕ กิโลเมตร

หาดละไม

เป็นอ่าวเล็ก ๆ กะทัดรัดมีทิวทัศน์ที่สวยงาม หาดทรายขาว มีหมู่ก้อนหินใหญ่น้อย ริมหาดน้ำทะเลใสสะอาด อยู่ในท้องที่อำเภอเกาะสมุย ห่างจากตลาดหน้าทอนไปประมาณ ๑๕ กิโลเมตร

หาดนาเทียน

เป็นหาดทรายที่สวยงามของเกาะสมุย อยู่ที่บ้านหัวถนนตำบลมะเร็ด อยู่ห่างจากตลาดหน้าทอนประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

หินตาหินยาย

เป็นหินธรรมชาติที่มีลักษณะประหลาดอยู่ในบริเวณอ่าวละไม มีประวัติเล่าลือต่อกันมาว่า มีตายายคู่หนึ่งชื่อตาเครง-ยายเรียม เป็นชาวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เดินทางโดยเรือใบเพื่อจะไปสู่ขอลูกสาวของตาม่องล่ายที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้กับลูกชาย ครั้นเรือแล่นมาถึงแหลมละไม เกิดพายุใหญ่ทำให้เรือล่มทั้งตาและยายเสียชีวิต คลื่นซัดขึ้นเกยหาดทรายเป็นรูปที่เห็นในปัจจุบันนี้

แหล่งน้ำและน้ำตก

น้ำตกหน้าเมือง

น้ำตกหน้าเมืองเป็นน้ำตกใหญ่ที่มีชื่อเสียงที่สุดของเกาะสมุย น้ำตกแห่งนี้อยู่ห่างจากตัวเมืองเกาะสมุย ๑๐ กิโลเมตร ตามถนนรอบเกาะสมุย น้ำตกแห่งนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ รัชกาลปัจจุบัน เคยเสด็จทอดพระเนตรน้ำตกแห่งนี้ บริเวณน้ำตกเป็นป่าใหญ่ สายน้ำตกลงมาจากหน้าผาสูงประมาณ ๓๐ เมตร สวยงามน่าชมยิ่งนัก

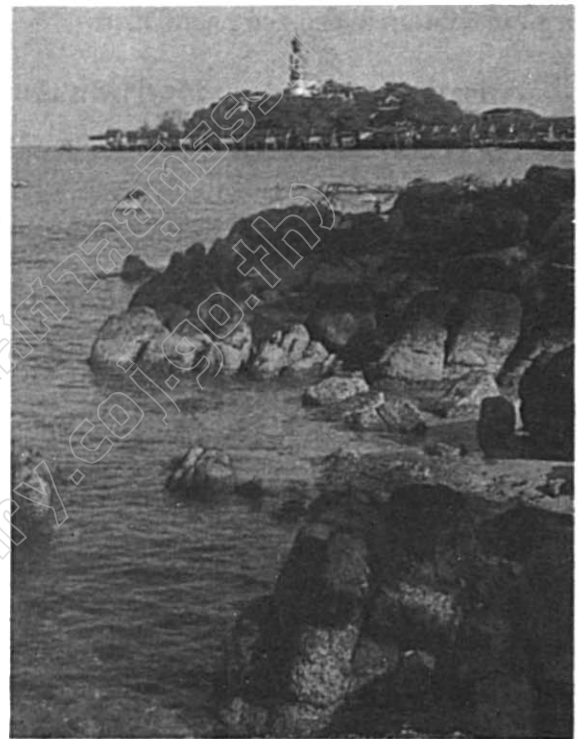
น้ำตกหินลาด

น้ำตกหินลาดอยู่ห่างจากตลาดบ้านหน้าทอน อันเป็นหัวเมืองของเกาะสมุยเพียง ๒ กิโลเมตรเศษ แล้วมีถนนเลี้ยวแยกเข้าสู่น้ำตกอีก ๕๐๐ เมตร บริเวณน้ำตกสวยงามร่มรื่นด้วยหมู่ไม้ใหญ่และก้อนหิน ชารน้ำตกไหลลงมาจากเชิงเขา นับเป็นสถานที่พักผ่อนท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้ตัวเมืองเกาะสมุยมากที่สุด

พระบรมลัทธิธิดาเกาะสมุย

พระบรมลัทธิธิดาเกาะสมุย เป็นเจดีย์องค์หนึ่งตรงชายทะเลหน้าของอำเภอเกาะสมุย ชาวเกาะสมุยเรียกกันว่า “พระธาตุหินงูหรือพระธาตุศิลา” เจดีย์พระธาตุนี้ได้มีการทำพิธีบรรจุพระบรมลัทธิธิดา เมื่อวันที่ ๑๒

มิถุนายน ๒๔๔๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถเคยเสด็จมาทรงนมัสการพระบรมลัทธิธิดาเกาะสมุยแห่งนี้เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๔๐๕ ชาวเกาะสมุยเลียดถือเป็นประเพณีงานไหว้พระบรมลัทธิธิดาเกาะสมุยนี้สืบมา

พระพุทธรูปใหญ่

มีพระพุทธรูปปางมารวิชัย ชื่อ “พระพุทธรโคดม” ขนาดหน้าตักกว้าง ๕ วา ๔ นิ้ว บริเวณเกาะฟาน เป็นที่ตั้งสำนักวิปัสสนากรรมฐาน มีกุฏิเล็ก ๆ สำหรับให้ผู้สนใจปฏิบัติธรรมพักอาศัย

เจดีย์แหลมสอ

เป็นเจดีย์ที่สร้างขึ้นโดยหลวงพ่อด่าง (พระภิกษุที่เป็นที่เคารพนับถืออย่างยิ่งของชาวเกาะสมุย มรณภาพเพราะเรืออัปปาง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔) องค์พระเจดีย์ประดับด้วยกระเบื้องสีทองทั้งองค์ ภายในบรรจุพระบรมลัทธิธิดา ซึ่งอยู่ริมทะเลเขตติดต่อกันระหว่างตำบลลิ้งงามหน้าเมือง

พระพุทธรูปเขาเล

เป็นพระพุทธรูป ๔ รอย สร้างขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏ ตั้งอยู่ที่เขาเล เขตตำบลมะเร็ด

สนามชนควาย

อยู่ห่างจากหน้าทอนประมาณ ๔ กิโลเมตร การชนควายนี้เป็นกีฬาที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราวบนเกาะสมุย คล้ายกับกีฬาชนวัวของจังหวัดสงขลา โดยจะจัดขึ้นในโอกาสที่งานมงคลหรือเทศกาลต่าง ๆ เช่น ตรุษสงกรานต์และวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น อัตราค่าเข้าชมประมาณคนละ ๓๐ บาท

สถานที่พักบนเกาะสมุย

ส่วนใหญ่เป็นบังกะโลกระจายอยู่ตามชายหาดทั่วไป มีกว่าร้อยแห่ง ทั้งที่มีห้องน้ำรวมและห้องน้ำในบังกะโล อัตราที่พักประมาณ ๕๐-๑,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ยังมีวัดและโรงเรียนที่สามารถดัดแปลงเป็นที่พัก

ร้านอาหาร

ร้านอาหารส่วนใหญ่มีบริการตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นร้านอาหารเล็ก ๆ บริการอาหารและเครื่องดื่มสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาพัก ส่วนร้านอาหารที่ได้มาตรฐานเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวอยู่บริเวณตลาดหน้าทอน (ท่าเรือควน)

การเดินทาง

การเดินทางไปชมวนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองสามารถไปได้หลายทางคือ

๑. โดยการจ้างเหมาเรือจากท่าเรือบ้านดอน อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีไปยังวนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองโดยตรง ระยะทางประมาณ ๗๐ กิโลเมตร ถ้าไปเรือควนหรือเรือเร็วจะใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมงเศษ หากเป็นเรือเมล์หรือเรือธรรมดาจะใช้เวลา ๔ ชั่วโมงเศษ

๒. โดยนั่งรถยนต์หรือรถประจำทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอดอนสัก ระยะทางประมาณ ๖๐ กิโลเมตร แล้วเหมาเรือจากอำเภอดอนสักไปยังวนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทองระยะทางประมาณ ๓๕ กิโลเมตร เรือควน

หรือเรือเร็วใช้เวลา ๑-๒ ชั่วโมง เรือธรรมดาใช้เวลา ๒-๓ ชั่วโมง

๓. โดยสารเรือควนจากท่าเรือบ้านดอน อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีหรือโดยสารเรือเฟอร์รี่ที่ท่าเรือเฟอร์รี่อำเภอดอนสัก ไปยังท่าเรือหน้าทอนอำเภอเกาะสมุย หรือจะโดยสารเรือเมล์ประจำทางจากท่าเรือบ้านดอนไปยังท่าเรือหน้าทอนก็ได้ แล้วจ้างเหมาเรือจากท่าเรือหน้าทอนไปยังอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง

๔. เดินทางไปกับบริษัทนำเที่ยว

สำหรับการเดินทางไปเกาะสมุยและเกาะพะงันมีเรือออกจากท่าเรือบ้านดอน อำเภอเมือง และท่าเรือดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปยังเกาะสมุยและเกาะพะงันทุกวัน

สิ่งอำนวยความสะดวก

บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติทางทะเลหมู่เกาะอ่างทอง บนเกาะวัวตาหลับมีบ้านพักไว้บริการนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นหมู่คณะไม่สะดวกจะจัดอาหารเอง ทางอุทยานฯ มีอาหารบริการนักท่องเที่ยวด้วย

ติดต่อรายละเอียดจองบ้านพักและอาหารได้ที่ งานบริการบ้านพัก กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ กรุงเทพฯ โทร. ๕๗๔๐๕๒๙, ๕๗๔๔๔๔๒ หรือติดต่อโดยตรงล่วงหน้า

๑ อาทิตย์ ที่อุทยานแห่งชาติทางทะเลหมู่เกาะอ่างทอง ตู้ ปณ. ๒๙ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเกาะพะงัน

น้ำตกธารเสด็จ

น้ำตกธารเสด็จอยู่ในอำเภอเกาะพะงัน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อก่อนนาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดปรานมาก เมื่อเสด็จผ่านเส้นทางนี้คราวใดก็จะเสด็จขึ้นประพาสทุกคราว และโปรดพระราชทานนามไว้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ และรัชกาลที่ ๙ ก็เคยเสด็จประพาสน้ำตกแห่งนี้ และโปรดให้จารึกอักษรนามพระปรมาภิไธยย่อไว้ทุกพระองค์ น้ำตกธารเสด็จจะมีน้ำไหลตลอดปี ฤดูแล้งมีน้ำน้อย บริเวณน้ำตกมีทิวทัศน์สวยงามสงบเงียบ อากาศเย็นสดชื่น เหมาะแก่การพักผ่อนยิ่งนัก

เกาะเต่า

เป็นเกาะกลางทะเลที่มีหาดสวยงามมากอยู่ในท้องที่อำเภอเกาะพะงัน ห่างจากถ้ำพุนไปทางทิศเหนือประมาณ ๔๕ กิโลเมตร ภายในเกาะมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่สำคัญคือ แหลม จ.ป.ร. หาดทรายรี อ่าวผักนึ่ง แหลมตาโต๊ะยายมะ เกาะกงทรายแดง เกาะนางยวน เป็นต้น ระยะทางจากฝั่งไปถึงเกาะเต่า เกาะนางยวน มีดังนี้คือ จากบ้านคอนประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร จากคอนสักประมาณ ๔๕ กิโลเมตร จากเกาะสมุยประมาณ ๖๕ กิโลเมตร

แหลมหาดอิน

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอฯ ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

อ่าวศรีธน

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอฯ ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร

อ่าวท้องนายปาน

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอฯ ประมาณ ๒๓ กิโลเมตร

วนอุทยานแพง (น้ำตกแพง)

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอฯ ประมาณ ๕ กิโลเมตร

น้ำตกจอมทอง

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๕ ตำบลบ้านใต้ อำเภอเกาะพะงัน ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอฯ ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร

สะพานในซาห์

ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอฯ ประมาณ ๘ กิโลเมตร

ของพื้นบ้าน/งานพื้นเมืองสุราษฎร์ธานี

ไข่เค็มไชยา

ไข่เค็มไชยาเป็นอาหารที่ขึ้นชื่อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี นักท่องเที่ยวมีโอกาสแวะพักหรือผ่านสุราษฎร์ธานี มักจะชอบหิ้วไข่เค็มไชยาเป็นของฝากเสมอ

การทำไข่เค็มไชยา ใช้ไข่เปิดจากอำเภอไชยาซึ่งมีไข่แดงมากและไม่ขาวเหมือนไข่เปิดทั่วไป จากนั้นเอาดินจากจอมปลวกมาตำให้ละเอียดร่อนเอาเฉพาะที่ละเอียดแยกเอากรวด ทรายออกให้หมดคลุกด้วยน้ำและเกลือให้ดินค่อนข้างเหนียว แล้วเอาดินนี้หุ้มไข่เปิด หลังจากนั้นก็นำไปคลุกกับขี้เถ้ากลบ เป็นอันเสร็จกระบวนการทำไข่เค็มไชยา แล้วจึงบรรจุหีบห่อเพื่อจำหน่าย มีหลากหลายระยะเวลาไว้ว่าเมื่อไรเหมาะแก่การทอดไข่ดาว และเมื่อไรเหมาะสำหรับต้ม

ผ้าไหมพุมเรียง

การทำผ้าไหมพุมเรียง เป็นงานหัตถกรรมที่ทำกันในกลุ่มหมู่บ้านไทยมุสลิม ซึ่งเข้าใจว่าแต่เดิมคงเป็นพวกแขกที่อพยพหรือถูกกวาดต้อนมาจากไทรบุรีพร้อม ๆ กับช่างทอผ้าที่เมืองนครศรีธรรมราช บ้างก็สันนิษฐานว่าไทยอิสลามที่พุมเรียงอาจจะเป็นชาวปัตตานี เพราะอารยธรรมสูงกว่าที่อื่น แล้วมาอาศัยอยู่ที่ตำบลพุมเรียง

ในสมัยก่อนชาวบ้านพุมเรียงจะทอผ้าไว้สำหรับใช้เอง ส่วนใหญ่จะทอไว้ใช้ในเวลาแต่งงาน หรือทำพิธีที่วัดหรือสุเหร่า ต่อมาเมื่อมีผู้นิยมมากขึ้น จึงมีการผลิตออกจำหน่ายเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนซึ่งจะสังเกตได้จากแต่ละครอบครัวส่วนใหญ่จะมีเครื่องทอที่เรียกว่า “กักระตุก” ตั้งไว้ใต้ถุนบ้าน อย่างน้อยบ้านละ ๑-๓ กักระตุก

การทอผ้าไหมที่พุมเรียง ชาวบ้านไม่ได้เลี้ยงไหมเอง ไหมที่ใช้ทอเป็นไหมทำจากญี่ปุ่นที่สั่งซื้อจากกรุงเทพฯ สาเหตุที่ใช้ไหมญี่ปุ่นก็เพราะลักษณะของไหมจะเป็นเส้นตรงและเรียบไม่เป็นขุยหรือเป็นปมปมอย่างไหมไทย ทอง่ายและราคาย่อมเยากว่า ส่วนวิธีการทอผ้าไหมนั้นนิยมทอด้วยกักระตุก ซึ่งทอได้เร็วกว่าที่โบราณมาก และขั้นตอนการผลิตจะผลิตด้วยมือเพียงอย่างเดียว ลักษณะของผ้าที่ทอจึงมีความละเอียดสวยงามมากกว่าผ้าที่ทอด้วยเครื่องจักร

ลวดลายต่าง ๆ ที่ประดิษฐ์ขึ้นเป็นของชาวบ้านพุมเรียง โดยเฉพาะ ในปัจจุบันมีเพียง ๕ ลาย ได้แก่ ลายราชวัตร ลายดอกโคม ลายดอกพิกุล ลายนพเก้า ลายก้านต่อดอก และลายผ้ายกเชิงครุฑ ลายนพเก้าและลายดอกพิกุลเป็นลายที่ผู้ทอผ้าไหมที่พุมเรียงคิดขึ้นเอง นอกนั้นได้รับแบบอย่างมาจากการอบรมส่งเสริมของโครงการศิลปชีพพิเศษ และมี “ลายยกเปิด” เป็นลายดั้งเดิมที่หาดูได้ยากมากในปัจจุบัน

ปัจจุบันการทอผ้าไหมพุมเรียง จะทอตามความนิยมของผู้ซื้อหรือตลาด ใน ๑ วัน ช่างทอที่ชำนาญจะทอผ้าได้ไม่ต่ำกว่าวันละ ๓-๔ หลา นอกจากผ้าผืนแล้วตลาดที่ส่งขายจะส่งขายที่กรุงเทพฯ หาดใหญ่ ผ้าที่ทอเสร็จมักนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผ้าชิ้น เสื้อ เนคไท กระเป๋าถือ กรอบรูป พวงกุญแจ หรือเครื่องตกแต่งบ้าน เป็นต้น

ผ้าไหมพุมเรียงมีราคาต่างกันตั้งแต่ผืนละ ๑๐๐ บาท จนถึง ๒,๐๐๐ บาท

ขนมจิ้ง

ขนมจิ้งนิยมทำกันมากในอำเภอไชยา ชาวบ้านบางครอบครัวของอำเภอนี้ทำขนมจิ้งเป็นลำเป็นสันเพื่อขายโดยเฉพาะ จึงมีการทำขนมชนิดนี้กันตลอดปี เครื่องปรุงขนมชนิดนี้มี ข้าวเหนียว น้ำ และน้ำตาล โดยนำข้าวสารเหนียวมาแช่น้ำค้างประมาณ ๓-๕ ชั่วโมง ต่อจากนั้นนำข้าวสารเหนียวมาห่อด้วยใบไผ่และ ห่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำจิ้งไปต้มจนกว่าจะสุกก็จะได้จิ้งตามที่ต้องการ ส่วนใหญ่นิยมรับประทานกับน้ำผึ้งโตนด หรือรับประทานกับน้ำเชื่อมหรือน้ำกะทิก็ได้

หมวกพุมเรียง

หมวกพุมเรียงเป็นงานหัตถกรรมอีกชิ้นหนึ่งที่ชาวพุมเรียงทำสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าเริ่มทำกันมาตั้งแต่สมัยใด รู้เพียงว่าทำกันมากในกลุ่มของชาวไทยพุทธซึ่งอยู่กันคนละฝั่งกับชาวไทยมุสลิมในตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การทำหมวกพุมเรียง ทำจากวัสดุหลายอย่างด้วยกัน คือ ปอแก้ว ใบลาน หรือใบตาล ที่สานเป็นเส้นลายขัดมาแล้วนำมาเย็บเป็นรูปทรงหมวก กลุ่มที่ผลิตจึงแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มที่นำเอาปอแก้ว ใบลาน หรือใบตาลมาขาย ส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านที่อยู่นอกตลาดซึ่งปลูกพืชผลเหล่านี้เป็นหลัก อีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้จำหน่ายซึ่งอาศัยอยู่บริเวณตลาดพุมเรียงนั่นเอง

ลักษณะของหมวกพุมเรียงที่แปลกไปจากหมวกสานของที่อื่น คือ การสานจะสานเป็นลักษณะเส้นยาวก่อนแล้วจึงนำมาเย็บเป็นรูปทรงหมวกภายหลังและมักใช้วัสดุหลายประเภทในการทำหมวกแต่ละชนิด เช่น ใบตาล ใช้ทำหมวกปีกกว้าง เพราะมีลักษณะนี้ ใบลาน ใช้ทำหมวกทรงสูงทั้งแบบผู้หญิงและผู้ชาย ปอแก้ว ใช้ทำหมวกทรงสูงแบบผู้ชาย ซึ่งจะมีลักษณะนี้และแนวกว่าหมวกที่ทำจากใบลาน นอกจากนั้นยังมีการตกแต่งหมวกด้วยการเดินขอบจากผ้าสี และใช้ผ้าสีสลับเป็นลายเฉียง รอบหมวกถ้าเป็นหมวกผู้หญิงที่ทำด้วยใบลานก็จะประดับหมวกเป็นรูป

ดอกไม้ตรงด้านหน้าของหมวกซึ่งหมวกในลักษณะนี้ ชาวบ้านเรียกกันว่า “หมวกกรานิ”

หอยนางรม

หอยนางรมสุราษฎร์ธานี เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ในหมู่นักบริโภค หอยนางรมสุราษฎร์ธานีเป็นอาหารทะเล ที่มีรสชาติขึ้นชื่อ คุณสมบัติที่สร้างคุณค่าแก่หอยนางรม คือมีเนื้อในขาวแลดูน่ารับประทานรสออกหวาน ไม่มีกลิ่นคาว มีคุณค่าทางโภชนาการ ปัจจุบันเป็นอาหารระดับภัตตาคาร หอยนางรมเริ่มเพาะเลี้ยงประมาณปี ๒๕๐๔ ทดลองเพาะเลี้ยงที่แหลมซุย อำเภอไชยา แต่ไม่สำเร็จเท่าที่ควร ต่อมาได้เพาะเลี้ยงที่บริเวณปากคลองท่าทอง และปากคลองกระแจะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ มีผู้เลี้ยงหลายร้อยราย ในพื้นที่กว่า ๔,๐๐๐ ไร่

หอยนางรมมี ๒ ชนิด คือ ชนิดพันธุ์เล็ก เรียกว่า “หอยเจาะ” ชนิดพันธุ์ใหญ่ลักษณะเป็นหอย ๒ ฝา พบทั่วไปตามบริเวณน้ำตื้นชายฝั่ง หอยนางรมจะวางไข่ตลอดปี แต่จะพบมากในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเมษายน หอยนางรมจะวางไข่ครั้งหนึ่งประมาณ ๑-๔ ล้านฟอง

สำหรับผู้สนใจเกี่ยวกับหอยนางรมจริงๆ อาจไปเยี่ยมชมฟาร์มหอยโดยนั่งเรือยาวจากปากน้ำท่าทองอำเภอกาญจนดิษฐ์ประมาณ ๒๐ นาที ถึงฟาร์มหอยแต่ควรไปขณะน้ำลดจะเห็นหอยได้ชัดเจน และได้หอยราคาถูกกลับบ้านด้วย

ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว

อำเภอเกาะสมุยเป็นแหล่งผลิตมะพร้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย และเป็นแหล่งสำคัญของการผลิตงานหัตถกรรมจากมะพร้าวอีกด้วย ซึ่งงานหัตถกรรมที่มีลักษณะเด่นและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป คือ การสานกระเป๋าทัวด้วยก้านมะพร้าวนั่นเอง

การสานกระเป๋าทัวด้วยก้านมะพร้าว มีลักษณะเหมือนกระเป๋าทัวทั่วไป เพียงแต่เปลี่ยนวัสดุจากหวายหรือเชือกมาเป็นก้านมะพร้าว รูปทรงของกระเป๋าทัวจึงมักเป็นทรงสูงที่มีลวดลายเรียบง่ายเพราะคุณสมบัติของก้านมะพร้าวจะแข็งและหักได้ง่าย ลักษณะของลวดลายจึงไม่สามารถทำให้ละเอียดเหมือนอย่างการสานด้วยหวายได้

แต่ลักษณะของก้านมะพร้าวที่เป็นเส้นตรงเมื่อนำมาสานด้วยความประณีตก็เป็นงานที่น่าสนใจไม่น้อย

นอกจากการสานกระเป๋าทัวด้วยก้านมะพร้าวแล้ว อำเภอเกาะสมุยยังมีงานหัตถกรรมอีกมากมายที่ทำจากมะพร้าว เช่น ก้านมะพร้าวที่ทำเป็นมู่ลี่ ม่านประตู-หน้าต่าง กรอบรูป-ภาพ ไม้กวาด ใบมะพร้าวที่ทำเป็นกระเป๋าทัว กลองใส่ของ ที่รองของ โคมะพร้าวที่ทำเป็นดอกไม้ หมวก ผ้าเช็ดมือ ลำต้นมะพร้าวที่ทำเป็นม้านั่ง ไม้เท้า ไม้แขวนเสื้อ ไม้สามเหลี่ยม กะลามะพร้าวที่ทำเป็นที่เขี่ยบุหรี่ ตะแกรง ลอดช่อง ผลมะพร้าวที่ทำเป็นนวมกาน้ำชา กระถาง กล้วยไม้ หรือแม้แต่ก้ามมะพร้าวที่ทำเป็นพรมเช็ดเท้า เป็นต้น

เกาะพันธุ์โรงเรียน

เกาะพันธุ์โรงเรียน เป็นเกาะพันธุ์ดี ไม่มีเกาะพันธุ์ใดคุณภาพดีเท่ากับเกาะพันธุ์โรงเรียน แม้แต่ในมาเลเซียเอง ซึ่งเราได้เมล็ดเกาะพันธุ์นี้มา คำว่า “โรงเรียน” นั้น คือ โรงเรียนนาสาร อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

เกาะต้นแม่พันธุ์มีเพียงต้นเดียว ซึ่งปลูกด้วยเมล็ดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๔ โดยชาวจีนสัญชาติมาเลเซีย ชื่อ นายเควอง มีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองปิ่นัง ได้เข้ามาทำเหมืองแร่ดีบุกที่หมู่บ้านเหมืองเกาะ ตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร ซึ่งเป็นหมู่บ้านตั้งอยู่บนฝั่งลำคลองฉวาง ตรงข้ามกับโรงเรียนนาสาร เมื่อนายเควอง มาดำเนินกิจการเหมืองแร่ได้ซื้อที่ดินริมทางรถไฟด้านทิศตะวันตก ใกล้กับสถานีรถไฟบ้านนาสาร เนื้อที่ ๑๔ ไร่ สร้างบ้านพักเป็นเรือนไม้ ๒ ชั้น นับว่าเป็นบ้านที่ใหญ่โตที่สุดเท่าที่มีอยู่ในท้องที่อำเภอบ้านนาสารในขณะนั้น เมื่อสร้างบ้านเสร็จ นายเควอง ได้นำเมล็ดเกาะมาจากเมืองปิ่นัง (ขณะนี้เกาะพันธุ์นี้ที่เมืองปิ่นังไม่มีแล้ว) มาปลูกข้างบ้านพักทางทิศเหนือห่างจากตัวอาคาร ๘ เมตร จำนวน ๕ ต้น ต่อมาปรากฏว่าเกาะมีลูกเป็นสีเหลืองบ้าง แดงบ้าง รสเปรี้ยวบ้าง หวานบ้าง เฉพาะต้นที่ ๒ นับจากทิศตะวันออกมีลักษณะพิเศษกว่าต้นอื่นคือ เนื้อสุกแล้วเปลือกผลสีแดง สุกจัดเท่าไรก็ตามขนที่

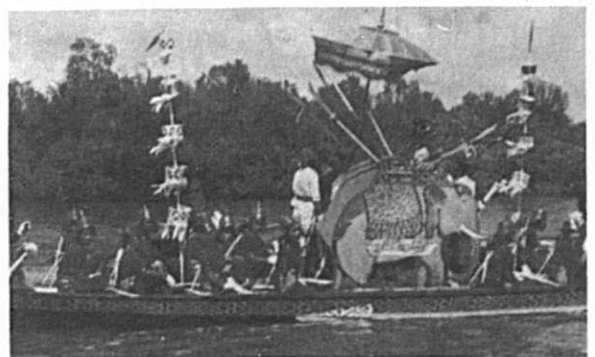
ผลยังมีสีเขียวอยู่ รูปผลค่อนข้างกลม เนื้อกรอบ หวานหอม เปลือกบาง

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ นายเค วง เล็กลัมกิจการเหมืองแร่ และเดินทางกลับไปอยู่ที่เมืองปีนังภูมิลำเนาเดิมและขายที่ดินแปลงดังกล่าวพร้อมด้วยบ้านพักให้แก่กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ) ในราคา ๑,๒๐๐ บาท ทางราชการจึงปรับปรุงบ้านพักใช้เป็นอาคารเรียนและย้ายโรงเรียนนาสาร ซึ่งในขณะนั้นตั้งอยู่ที่วัดนาสารมาอยู่ที่อาคารดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๔ แต่เงาะพันธุ์โรงเรียนในขณะนั้นยังมิได้แพร่หลายแต่ประการใด เนื่องจากการส่งเสริมทางการเกษตรยังไม่ดีพอ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๘๘ มีบุคคลตองกิ่งไปขายเพียง ๓-๔ ราย เท่านั้น แต่ละรายก็เพียงไม่กี่กิ่ง เพราะโรงเรียนสงวนพันธุ์ไม่ให้แพร่หลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกรงว่าต้นแม่อาจจะตายไปได้ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ นายคำแหง วิชัยดิษฐ์ ครูใหญ่โรงเรียนนาสาร เห็นว่าเป็นเงาะพันธุ์ดีจึงอนุญาตให้แพร่พันธุ์ออกไปจึงได้ชื่อว่า “เงาะพันธุ์โรงเรียน” เพราะต้นแม่พันธุ์อยู่ในบริเวณโรงเรียนนาสาร ถ้าจะเรียกชื่อเต็มก็ต้องเรียกว่า “เงาะพันธุ์โรงเรียนนาสาร” พ.ศ. ๒๕๐๔ เกิดมหาวาตภัยในภาคใต้ทำให้เงาะต้นนี้ต้องหักโค่นไป พ.ศ. ๒๕๑๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เสด็จมาที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้นำชาวสวนเงาะได้ทูลเกล้าถวายผลเงาะพันธุ์โรงเรียนและขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานชื่อพันธุ์เงาะนี้เสียใหม่ พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสว่า “ชื่อเงาะพันธุ์โรงเรียนคืออยู่แล้ว” เป็นอันว่าเงาะพันธุ์นี้จึงได้ชื่อว่าเงาะโรงเรียนอย่างเป็นทางการตั้งแต่นั้นมา

งานประเพณีที่สำคัญ ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประเพณีชักพระ หรือลากพระ หรือแห่พระ
สันนิษฐานว่า เดิมมีในประเทศอินเดียตามลัทธิพราหมณ์ ที่นิยมเอาเทวรูปออกแห่ในโอกาสต่าง ๆ ชาวพุทธจึงได้นำเอาประเพณีนั้นมาดัดแปลงให้เข้ากับคติทางพุทธศาสนา ครั้งพุทธกาลที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จลงจากดาวดึงส์มายังมนุษยโลก ในวันออกพรรษา (แรม

๑ ค่ำ เดือน ๑๑) พุทธบริษัทเป็นจำนวนมากได้ไปรอรับเสด็จเตรียมภัตตาหารไปถวาย ผู้ที่อยู่ไกลไม่สามารถเข้าถึงพระองค์พระศาสดาได้ จึงเอากัปปาหารห่อด้วยใบไม้ต่าง ๆ แล้วโยนถวายบ้าง ปาถวายบ้าง ถือเป็นการถวายด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึงเกิดเป็นประเพณีชักดัมขื่น (ดัม คือ ข้าวเหนียวผัดกับกะทิจนเกือบสุก ห่อด้วยใบกะพ้อเป็นรูปกรวยสามเหลี่ยม แล้วนำไปนึ่ง) จากนั้นจึงพากันอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นประทับบนบุษบกแล้วแห่ไปยังที่ประทับ ถือเป็นต้นกำเนิดของประเพณีลากพระ หรือชักพระ ซึ่งจังหวัดในภาคใต้กระทำต่อเนื่องมาทุกปี จังหวัดใดไม่มีแม่น้ำลำคลองผ่านย่านชุมชน ก็กระทำแต่เพียงบนบก แต่ละวัดจะจัดทำบุษบก เรียกว่า “นมพระ” (มาจากคำว่า พนมพระ) ตกแต่งอย่างสวยงามด้านหลังเป็นที่ตั้งธรรมาสันสำหรับพระสงฆ์ผู้ทำการแห่ ตรงกลางบุษบกเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร ด้านหน้ามักวางบาตรไว้รองรับตัมจากผู้ทำบุญ ด้านข้างของบุษบกมักวางกลอง, โทน, ระฆัง หรือฆ้อง อย่างใดอย่างหนึ่งไว้ให้พุทธบริษัท จังหวัดใดมีแม่น้ำลำคลองผ่าน ก็มักจะทำทั้งบนบกและในน้ำ การลากพระน้ำก็มีพิธีคล้ายกับลากพระบก โดยจัดทำบุษบกขึ้นบนเรือ แล้วให้ประชาชนมาลากไปเมื่อเสร็จพิธีลากพระ (ทั้งบนบกและในน้ำ) แล้วจะนำพระไปทำความสะอาดแล้วมีพิธีสงฆ์สมโภชพระลากในตอนค่ำ โดยจะมีพระสงฆ์มาเทศน์เกี่ยวกับการเสด็จของพระพุทธเจ้าจากดาวดึงส์ลงสู่โลกมนุษย์ งานชักพระนี้ถือเป็นงานบุญประเพณีที่สำคัญ ผู้ที่เข้าร่วมขบวนชักพระบกหรือชักพระน้ำ จะได้อานิสงส์แรงเปรียบเสมือนครั้งร่วมแห่อัญเชิญพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปยังที่ประทับ

ประเพณีการทอดผ้าป่า เป็นประเพณีที่กระทำควบคู่ไปกับประเพณีลากพระ ซึ่งแท้จริงแล้วแต่เดิมการทอดผ้าป่าเป็นประเพณีทางศาสนาที่กระทำสืบต่อมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล คำว่าผ้าป่าก็คือ “บังสุกุลจีวร” หรือผ้าเบื่อนั่นเอง พระพุทธองค์ทรงกำหนดพระทัยใช้ผ้าบังสุกุลซึ่งทิ้งอยู่ตามป่าดงบ้าง ห่อศพทิ้งไว้ตามป่าช้าบ้าง หรือเศษผ้าที่ทิ้งอยู่ตามถนนหนทางบ้าง นำมาซักตัดเย็บด้วยตนเองให้เป็นจีวรใช้ ด้วยเหตุนี้เอง ผ้าป่าที่แท้จริงจึงไม่จำเป็นต้องครบเป็นไตรจีวรอาจจะเพียง ผ้าห่ม (สบง) เพียงผืนเดียว หรือผ้าห่มเพียงผืนเดียวก็ได้ และเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นเพราะจะจริงจะถวายแก่พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง พระภิกษุรูปใดผ่านมาต้องการใช้ผ้าชิ้น ก็ชักผ้าชิ้นนำไปใช้ได้ตามประสงค์ การที่เจ้าของนำผ้าที่ต้องการถวายเป็นสังฆทานไปทิ้ง หรือไปทอดไว้ในป่า หรือไม่กินป่าช้า แล้วมีพระภิกษุมาชักเอาไปนี่เองทำให้เกิดประเพณี “ทอดผ้าป่า” ขึ้นมาและสืบต่อมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

วิธีทอดผ้าป่าในสมัยพุทธกาลมีเป็น ๒ ลักษณะ ลักษณะแรกใช้ผ้าที่ห่อศพ หรือผ้าที่เจ้าของไม่ต้องการแล้วไปทิ้งไว้ในที่ต่าง ๆ เมื่อพระภิกษุไปพบก็ชักแล้วนำมาซักฟอกทำเป็นผ้าห่ม ผ้าห่ม ลักษณะที่สองผู้มีจิตศรัทธาต้องการจะทำบุญจึงนำผ้าที่ยังสวยงามอยู่ไปพาดหรือชูกไว้ในที่ใดที่หนึ่งเพื่อแสดงว่าเจ้าของไม่ต้องการแล้ว เมื่อพระภิกษุพบชักก็ชักไปใช้ประโยชน์ได้ จากการทอดผ้าป่าในลักษณะแรกนั่นเอง ทำให้ชาวพุทธในชั้นหลังถือเอาเป็นแบบอย่างคือนิยมทอดผ้าป่าที่โล่งศพในวันทำพิธีฌาปนกิจ ซึ่งกระทำสืบต่อมาจนทุกวันนี้ ส่วนการทอดผ้าป่าในลักษณะที่สองก็ได้พัฒนามาเป็นการทอดผ้าป่าซึ่งกระทำกันอยู่โดยทั่วไปสำหรับการทอดผ้าป่าหรือการจัดพุ่มผ้าป่าของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะที่กระทำกันอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอพุนพิน โดยกระทำควบคู่ไปกับงานเทศกาลชักพระ น่าจะเป็นการพัฒนาจากการทอดผ้าป่าในลักษณะที่สองนั่นเอง

แต่การทอดผ้าป่าในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแตกต่างไปจากการกระทำให้ท้องถิ่นอื่น ๆ คือเป็นการทอดผ้าป่าหน้าบ้าน การทอดผ้าป่าแบบนี้กระทำสืบต่อกันมานานแล้วแต่ทำบ้างหยุดบ้างสมัยที่ “ขุนโชคชัยการ” (เอ็งสร้อย

ถิรวัฒน์) เป็นกำนันตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้จัดให้มีการทอดผ้าป่าในวันลากพระน้ำ ซึ่งเป็นงานเทศกาลที่สนุกสนานมากในสมัยนั้นทำอยู่ในไม่กี่ปีก็ขาดตอนอีก ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ นางพยอม สารสิน ได้จัดให้มีขึ้นอีก โดยนิมนต์พระภิกษุที่คุ้นเคยกันมาชักผ้าป่า มีผู้เห็นด้วยร่วมกันจัดมากขึ้น จนต้องทำเป็นสลากนิมนต์พระวัดต่าง ๆ มาชักผ้าป่า ในช่วงนี้เองการตกแต่งประดับประดาพุ่มผ้าป่าให้วิจิตรพิสดารมากขึ้น

นางพยอมดำเนินการจัดทำอยู่หลายปี จนกระทั่งขราภาพ เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานีจึงรับเป็นผู้จัดการสืบต่อมา ครั้นถึง พ.ศ. ๒๕๐๓ ทางจังหวัดเห็นว่างานชักพระและทอดผ้าป่าเป็นงานใหญ่มีชาวต่างบ้านต่างเมืองสนใจมาก จึงรับเข้าเป็นงานประจำปีของจังหวัดสืบต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

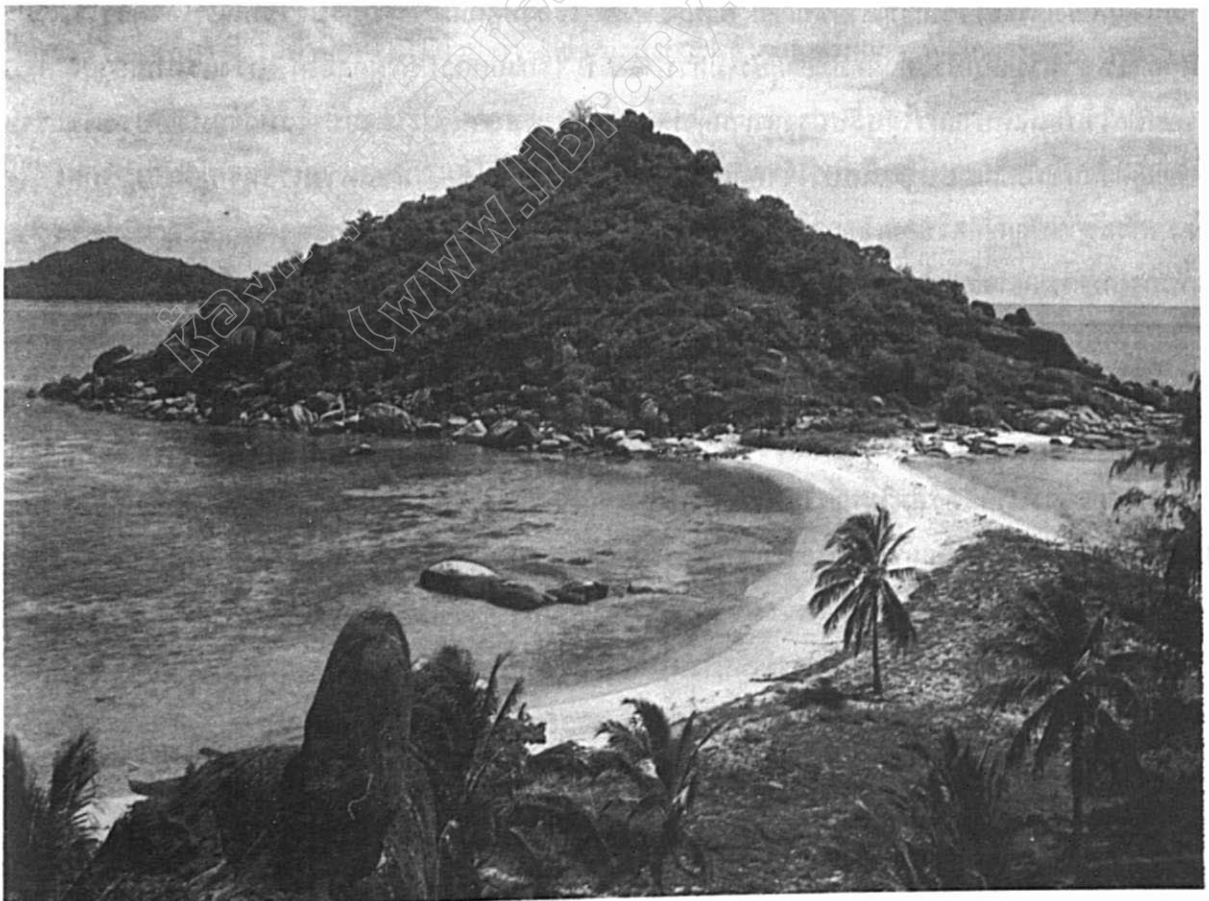
การจัดพุ่มผ้าป่า กองศาสนพิธีของงานจะจัดสลากเรียงเลขเป็น ๒ ชุด เพื่อความสะดวกแก่พระภิกษุผู้จะไปชักผ้าป่าสลากชุดแรก แจกจ่ายแก่เจ้าของพุ่มผ้าป่า อีกชุดหนึ่งมีเลขหมายพุ่มผ้าป่า ชื่อเจ้าของบ้านและที่ตั้งพุ่มผ้าป่า เจ้าหน้าที่กองศาสนพิธีจะนำมารวมกันแล้วจัดไปถวายตามวัดต่าง ๆ เท่าจำนวนพระภิกษุที่จำพรรษาอยู่ที่วัดนั้น เมื่อทางวัดได้รับถวายแล้วก็นำสลากนั้นไปให้พระภิกษุในวัดจับอีกครั้งหนึ่ง เมื่อถึงคืนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ตั้งแต่ตอนหัวค่ำเป็นต้นไป อาคาร บ้านเรือน และร้านค้าที่จัดพุ่มผ้าป่า จะเริ่มจัดพุ่มผ้าป่าที่หน้าบ้านของตนไว้อย่างสวยงาม โดยจัดประดับประดาด้วยไฟหลากสีหรือจัดเป็นเรื่องราวพุทธประวัติต่าง ๆ บ้าง เกี่ยวกับชาดกบ้าง เกี่ยวกับสุวรรณคัมภีร์ภาพเขียน ภาพปั้น และวัตถุตกแต่งตามแบบศิลปะ โดยใช้พุ่มไม้ที่ทางราชการนำมาให้จัด สิ่งที่ขาดไม่ได้ในการจัดพุ่มผ้าป่า ก็คือ ผ้า ๑ ผืน ห้อยไว้กับพุ่มไม้สำหรับพระภิกษุจะได้ชักเป็นผ้าบังสุกุลและปิ่นโต ๑ ถาด พร้อมอาหารคาวหวาน เพราะในวันนี้พระภิกษุที่รับนิมนต์จะไม่ออกบิณฑบาตเช่นปกติโดยเหตุนี้พุ่มผ้าป่าในวันนี้จึงมีปิ่นโตอาหารคาวหวานด้วย จึงนับว่าพิเศษจากพุ่มผ้าป่าที่ทอดในวันอื่น ๆ จึงมีผู้เรียกผ้าป่าในวันนี้ว่า “ผ้าป่าข้าวสุก” นอกจากของสองสิ่งนี้แล้ว

ยังมีอื่น ๆ อีกที่เหมาะสมแก่พระภิกษุนำไปใช้ตามควรแก่สมณเพศ เช่น ร่ม ไฟฉาย พัด ช้อน หม้อ ฯลฯ หลังจาก ๐๑.๐๐ น. ของคืนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ จะมีประชาชนจำนวนมากเที่ยวเดินชมพุ่มผ้าป่ากันเป็นหมู่ ๆ บางคนเที่ยวเดินชมกันส่วงักก็มี ครั้นรุ่งเช้าของวันแรม ๑ ค่ำ ประมาณ ๐๕.๓๐ น. พระภิกษุจำนวนเท่ากับพุ่มผ้าป่าจากวัดต่าง ๆ ก็จะมาจาริกไปยังพุ่มผ้าป่าตามสลาก ครั้นประมาณ ๐๖.๓๐ น. จะมีสัญญาณเริ่มพิธีถวายพุ่มผ้าป่า ขณะนั้นประชาชนในท้องถนนซึ่งกำลังขวักไขว้ชมพุ่มผ้าป่าจะหยุดลงนั่ง รด หรือเรือต่าง ๆ จะหยุดอยู่กับที่ ทุกคนจะพนมมือตรงไปยังพุ่มผ้าป่าที่ด้านหน้าของตนในขณะเดียวกันนี้ เจ้าหน้าที่กองศาสนพิธีจะนำกล่าวบูชาพระรัตนตรัยทางสถานีวิฑูรกระจายเสียงประชาสัมพันธ์เขตสุราษฎร์ธานี แล้วกล่าวอาราธนาศีลภิกษุที่ได้รับนิมนต์ พระภิกษุจะให้ศีลและทำพิธีชักพุ่มผ้าป่า เมื่อภิกษุชักผ้าป่าแล้วก็เป็อันเสร็จพิธี

ประเพณีชักพุ่มผ้าป่าหรือทอดผ้าป่า ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่กระทำควบคู่ไปกับประเพณีลากพระหรือชักพระนั้น นับเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ และมีอยู่แห่งเดียวในประเทศไทย

งานวันเงาะโรงเรียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เงาะพันธุ์โรงเรียนเป็นเงาะที่มีคุณภาพดีเด่นเป็นพิเศษกว่าเงาะพันธุ์อื่น ๆ คือ มีผลโต รูปทรงงาม สีสวย เนื้อหวานล่อนกรอบ จึงสามารถจำหน่ายได้ในราคาสูงกว่าเงาะพันธุ์อื่น ๆ ปีหนึ่ง ๆ เงาะโรงเรียนสามารถทำรายได้ให้กับจังหวัดสุราษฎร์ธานี คิดเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ล้านบาท จากเนื้อที่ทำสวนเงาะทั้งหมดประมาณ ๕๐,๐๐๐ ไร่ ฉะนั้น เพื่อเป็นการเน้นถึงความสำคัญของเงาะโรงเรียน จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงได้กำหนดให้มีการจัดงาน “วันเงาะโรงเรียน” ขึ้นเป็นงานประจำปีของจังหวัด โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ เป็นต้นมา

ศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

หม่อมราชวงศ์อดุลกิติ์ กิติยากร

รองอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

ก่อนมีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในประเทศไทยได้มีวิธีการพิเศษที่นำมาใช้แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอยู่ก่อนแล้ว โดยมุ่งถึงการบำบัดแก้ไข และสงเคราะห์ แทนที่จะใช้วิธีการจำคุก เช่นคดีผู้ใหญ่ การดำเนินการดังกล่าวพยายามมิให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดเกิดปมด้อย วิธีการที่ใช้คือส่งตัวไปยังโรงเรียนฝึกอาชีพ ทั้งนี้ทางราชการได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๗๘ และพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ. ๒๔๗๙ โดยได้จัดตั้งสถานฝึกและอบรมตามพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวกฯ ขึ้น ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๗๘ บัญญัติให้ศาลมีอำนาจส่งเด็กที่มีอายุในเกณฑ์บังคับ (อายุไม่ครบ ๑๕ ปี) ที่ไม่ได้เรียนหนังสือโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ไปไว้ยังโรงเรียนฝึกอาชีพได้ ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพขึ้น เพื่อทำการฝึกอบรมเด็กจำพวกนี้ และเด็กอื่น ตามที่พระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวกฯ กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ใช้ควบคู่กันมา โดยกรมราชทัณฑ์ได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกอาชีพสำหรับเด็กกระทำความผิดที่มีอายุยังไม่ครบ ๑๘ ปี โดยแยกควบคุมผู้ต้องโทษครั้งแรกที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี ไว้เป็นพิเศษ แล้วได้ปรับปรุงสถานควบคุมเป็นทัณฑสถานวัยรุ่น ต่อมาได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๑ ส่วนทางกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ตราพระราชบัญญัติควบคุมเด็กและนักเรียน พ.ศ. ๒๔๘๑ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดดำเนินการร่วมกับกระทรวงมหาดไทยในการที่จะป้องกันและแก้ไขเกี่ยวกับความประพฤติของเด็ก ทั้งเด็กทั่วไปและเด็กนักเรียนที่กระทำความผิดนั่นเอง

แนวความคิดที่จะจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนมีเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในสมัยนั้น (พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนवासวัสดิ์) ได้ส่งหลวงจักรปรานีศรีศิลวิสุทธิ์ ไปดูงานเกี่ยวกับศาลในทวีปเอเชียและยุโรป ตลอดจนดูเรื่องศาลคดีเด็กเป็นคนแรก เมื่อกลับมาแล้วได้เสนอรายงานการดูงานต่อกระทรวงยุติธรรม ต่อมาได้มีบันทึกของประธานศาลฎีกา (บันทึกของพระยาปลัดพิธีกรรมประคัลภ์ ธ.ค. ๒๔๘๖) รายงานเสนอความเห็นเรื่องศาลคดีเด็กในประเทศไทยต่าง ๆ ตลอดจนสถานการณ์ในประเทศไทย ซึ่งสมควรจะจัดตั้งศาลคดีเด็กฯ ขึ้นเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมด้วย แต่ความดำริเรื่องนี้ต้องระงับไว้ เนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้รื้อฟื้นความดำริเรื่องจัดตั้งศาลคดีเด็กฯ ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายเลียง ไชยกาล และต่อมาถึงนายเชมชาติ บุญยรัตพันธุ์ ตามลำดับ) ได้ส่งผู้พิพากษาไปดูงานศาลคดีเด็กฯ อีกครั้งหนึ่ง แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอบรมสงเคราะห์

และการจัดตั้งศาลคดีเด็กฯ ขึ้น ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ และมีกรรมการอื่นอีก ๑๒ ท่าน อาทิ ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนจากกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทย เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้พิพากษา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในสมัยนั้น ให้รับร่างกฎหมายขึ้นประกาศใช้โดยเร็ว ในการประชุมคณะกรรมการดังกล่าว ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ได้วางแนวการจัดตั้งศาลคดีเด็กฯ ไว้ว่า เป็นศาลอาญาปนแพ่ง ในชั้นแรกจะเริ่มทำเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่กระทำผิดในทางอาญา และเรื่องทางแพ่งเกี่ยวกับการใช้อำนาจปกครองก่อนเท่านั้น ส่วนเรื่องเด็กนอกจากนั้นเห็นว่ามีความหมายบังคับอยู่หลายฉบับแล้ว

แนวเจตนารมณ์ในการจัดตั้งอาจสรุปได้ว่ามีอยู่ ๒ ประการคือ

๑. เพื่อนำความยุติธรรมชนิดที่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะบุคคลมาใช้ นั่นก็คือ ศาลคดีเด็กและเยาวชน มิได้คำนึงถึงลักษณะเฉพาะกรรมที่ผู้กระทำผิดได้กระทำลงเท่านั้น หากแต่คำนึงถึงเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกันเป็นคน ๆ ไปด้วย ลักษณะพิเศษเฉพาะก็คือ ความเป็นเด็ก มีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่ กล่าวคือยังหย่อนต่อสติปัญญา การศึกษาอบรมมาไม่เท่ากับผู้ใหญ่ ทั้งยังไม่มีความรู้สึกรับผิดชอบเหมือนผู้ใหญ่ ซึ่งอาจทำให้เด็กถูกชักจูงให้กระทำผิดได้ง่าย ฯลฯ จะเห็นได้ว่าในศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น ศาลจะต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคลิกและสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กแต่ละคน นอกเหนือไปจากข้อเท็จจริงว่าเด็กได้กระทำผิดหรือไม่ด้วย สรุปแล้ว มุ่งถึงการแก้ไขและสงเคราะห์ยิ่งกว่าที่จะลงโทษ

๒. เพื่อนำวิธีการแก้ไขเด็กเป็นรายบุคคลมาใช้ โดยมุ่งหมายจะวางโทษหรือวางวิธีการสำหรับเด็กให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด มองการแก้ไข กลับตัว ต่างกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีความคิดในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก ที่เมืองดุก นครชิคาโก มลรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ ในครั้งกระนั้น คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภา ผู้เริ่มก่อตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนได้แถลงเหตุผลของกฎหมายในปีนั้นว่า

“แนวคิดเห็นพื้นฐานของกฎหมายจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น ก็เพื่อให้รัฐเข้ามาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กที่มีความประพฤติอันสังคมไม่ยอมรับและกระทำผิดอาญา กฎหมายนี้ได้กำหนดแนวปฏิบัติต่อเด็กเช่นนี้ โดยมุ่งที่จะแก้ไขมิได้ถือว่าเด็กเป็นอาชญากร และไม่ถือว่าการกระทำผิดของเด็กเป็นอาชญากรรม แต่ถือว่าเป็นการที่รัฐเข้ามาจัดการอย่างผู้คุ้มครองให้เด็กได้รับการเลี้ยงดู การควบคุมตัว และการกวดขันวินัยเท่าที่จำเป็นแก่กรณีของเด็ก ให้ใกล้เคียงที่สุดอย่างบิดามารดา จะพึงให้แก่บุตร” และแนวความคิดนี้ถือเป็นความคิดสากลที่ประเทศอื่น ๆ ถือเป็นแนวทางในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนต่อมา

ในที่สุด คณะกรรมการพิจารณาการอบรมสงเคราะห์ และการจัดตั้งศาลคดีเด็กฯ ที่แต่งตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ต่อมาคณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัด

จากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา) ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นในจังหวัดพระนคร (กรุงเทพมหานคร) ภายใน ๑๘๐ วัน ตั้งแต่วันบังคับใช้พระราชบัญญัติและให้มีหน่วยงานสำหรับสอบสวน หมายเหตุ ตรวจพิเคราะห์ ฝึกอบรม และสงเคราะห์เด็ก เป็นส่วนประกอบของศาลคดีเด็กฯ เรียกว่า สถาน พินิจและคุ้มครองเด็ก ด้วย โดยประสงค์ให้สถานพินิจฯ เป็นเครื่องมือของศาลคดีเด็กฯ ในด้านการปฏิบัติ ต่อเด็กทุกระยะ กระทรวงยุติธรรมจึงได้เปิดดำเนินการศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง และสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กกลาง ขึ้นในกรุงเทพมหานครเป็นแห่งแรกในประเทศ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๔๙๕

ลักษณะพิเศษของศาลคดีเด็กและเยาวชน ที่ไม่เหมือนกับศาลผู้ใหญ่ อาจพิจารณาได้จากลักษณะ สำคัญที่เด่นชัด ๖ ประการ คือ

๑. มีการแยกพิจารณาคดีเด็กต่างหากจากห้องพิจารณาคดีผู้ใหญ่ คือไม่ปะปนกับคดีผู้ใหญ่และ เป็นการพิจารณาลับ
๒. การพิจารณาไม่เคร่งครัดตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
๓. มีบริการคุมประพฤติเพื่อสืบเสาะข้อเท็จจริงและสอดส่องความประพฤติ
๔. มีบริการสถานแรกรับ เพื่อแยกการควบคุมตัวในระยะแรก ไม่ปะปนกับผู้ใหญ่ในระหว่าง สอบสวนหรือพิจารณา
๕. มีบริการของแพทย์และจิตแพทย์เพื่อตรวจพิเคราะห์ทางกายและทางจิตแก่เด็ก
๖. ศาลมีสำนวนประกอบการพิจารณาทั้งในด้านกฎหมาย และในด้านประวัติทางสังคมของเด็ก

ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางเปิด ดำเนินการ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๔๙๕ ในชั้นแรกอาศัยทำการชั่วคราวอยู่ที่ตึกศาลแขวงพระนครใต้เดิม ตำบลตลาดน้อย อำเภอสัมพันธวงศ์ ต่อมาในปีงบประมาณ ๒๔๙๕ กระทรวงยุติธรรมได้รับงบประมาณ เป็นเงิน ๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท เปิดดำเนินการก่อสร้างอาคารศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางขึ้นที่บริเวณใกล้ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ถนนถนนราชินี เป็นอาคาร ๓ ชั้นตลอดทั้งหลัง กว้าง ๙ เมตร ยาว ๕๒.๕๐ เมตร ได้ ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ โดย ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๙๕

การนำระบบศาลคดีเด็กและเยาวชนมาใช้ นับว่าเป็นความก้าวหน้าในงานศาลยุติธรรม เพราะ ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีวิธีการเป็นพิเศษแตกต่างกับวิธีการของศาลธรรมดาตั้งกล่าวมาแล้ว และโดยที่ งานนี้เป็นงานใหม่ที่มุ่งหมายจะแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนซึ่งยังเป็นผู้หย่อนสติปัญญาและความรับผิดชอบ ได้กระทำการไปด้วยความหลงผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี จะขออัญเชิญกระแสพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน เนื่องในพระบรมราชวโรกาสเสด็จพระราชดำเนินเปิดศาล คดีเด็กและเยาวชนกลาง และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๔๙๕ ว่า

“...อนาคตของชาติทุกชาติขึ้นอยู่กับเด็ก เพราะเด็กคือผู้ใหญ่ในเวลาข้างหน้า ถ้าบุคคลได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นพลเมืองดีอยู่ในศีลธรรมเคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองเสียแต่ยังเยาว์ เมื่อเติบโตขึ้นพลเมืองของประเทศก็จะมีแต่คนดี และประเทศจะเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ก็โดยมีพลเมืองดีดังว่านี้ ข้าพเจ้าจึงมีความพอใจที่รัฐบาลของข้าพเจ้าอันมีกระทรวงยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะได้มีความสนใจในปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิด และพยายามคิดหาทางที่จะอบรมบ่มนิสัยบุคคลเหล่านี้ให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ข้าพเจ้าตระหนักดีว่างานนี้เป็นงานใหญ่ งานใหม่ และเป็นงานยุ่งยาก เพราะไม่ใช่เรื่องของศาลเท่านั้น แต่หากมีความสัมพันธ์กับปัญหาการศึกษา ปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพของประชาชนอยู่ด้วย...”

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕ แล้ว กระทรวงยุติธรรมมีนโยบายที่จะขยายหรือจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างเต็มรูปให้ครบทุกภาค นอกจากจัดตั้งครบทุกภาคแล้ว ยังมีนโยบายว่า จะเปิดแผนกคดีเด็กและเยาวชน ขึ้นในศาลจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศตามความจำเป็น โดยพิจารณาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังจากจำนวนคดี ความพร้อม ที่ดิน บุคลากร และความสะดวกในการคมนาคม ซึ่งโครงการขยายงานศาลคดีเด็กและเยาวชนและการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวได้อาศัยอยู่ในแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรมแล้ว ศาลคดีเด็กและเยาวชนที่กระทรวงยุติธรรมได้จัดตั้งและเปิดดำเนินการมาภายหลังจากเปิดดำเนินการศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง กับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางเป็นแห่งแรกแล้ว ได้แก่

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ กระทรวงยุติธรรมได้รับงบประมาณจำนวน ๑,๒๓๖,๐๐๐ บาท เพื่อก่อสร้างศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลาที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสงขลาในบริเวณเนื้อที่ ๖๒ ไร่เศษ ที่ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ที่ดินแปลงดังกล่าวได้รับมอบมาจากกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงคมนาคม ทำพิธีเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๐๔ โดยนายกิตติ สีหนนท์ อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางเป็นผู้กล่าวรายงาน และพระยาอรรถการีย์นิพนธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานประกอบพิธีเปิดดำเนินการ

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ กระทรวงยุติธรรมได้รับงบประมาณก่อสร้าง ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมาที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดนครราชสีมา เป็นจำนวนเงิน ๓,๓๔๐,๐๐๐ บาท ที่ดินสำหรับก่อสร้างที่ทำการศาลกับสถานพินิจ ได้รับมอบมาจากกระทรวงมหาดไทย เนื้อที่ ๓ ไร่เศษ ตั้งอยู่ที่ถนนรอบเมืองด้านใน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา นอกจากอาคารที่ทำการศาล

และสถานพินิจดังกล่าวแล้ว ยังได้ก่อสร้างสถานฝึกและอบรมขึ้นที่ ถนนสุระนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในเนื้อที่ ๓๗ ไร่เศษ ที่ดินดังกล่าวได้รับมอบมาจากกระทรวงคมนาคม ในระยะต่อมาปรากฏว่าเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมมีปริมาณเพิ่มขึ้น ทั้งอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ก็ ขยายตัวตามไปด้วย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ จึงได้จัดซื้อที่ดินแปลงใหม่เนื้อที่ ๑๘๖ ไร่เศษ ณ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในราคา ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท และได้รับงบประมาณสำหรับดำเนินการ ก่อสร้างสถานฝึกและอบรมแห่งใหม่ในลักษณะงบประมาณผูกพันประจำปีงบประมาณ ๒๕๒๖ - ๒๕๒๗ เป็นเงิน ๓๗ ล้านบาทเศษ

ที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดนครราชสีมา ได้ทำพิธีเปิด ดำเนินการเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๐๗ โดยนายกิตติ สีหนนท์ อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางเป็นผู้กล่าวรายงาน และพระยาอรรณการีย์นิพนธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานประกอบ พิธีเปิดดำเนินการ

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่

นับเป็นแห่งที่สามในส่วนภูมิภาค กระทรวงยุติธรรม ได้รับงบประมาณประจำปี ๒๕๑๑ จำนวน ๓,๖๖๐,๐๐๐ บาท ก่อสร้างศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ กับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัด เชียงใหม่ รวมทั้งบ้านพักผู้พิพากษา ในเนื้อที่ ๔ ไร่เศษ ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุโดยได้รับอนุเคราะห์จาก กระทรวงการคลัง นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากกระทรวงการคลัง ให้ใช้ที่ดินราชพัสดุที่ตำบล แม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ประมาณ ๑๕ กิโลเมตร สำหรับก่อสร้าง สถานฝึกและอบรม แต่เดิมมีเนื้อที่ ๓๑ ไร่เศษ ปัจจุบันได้ขยายเนื้อที่ดินเพิ่มขึ้นเป็น ๘๕ ไร่เศษ

ที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชน กับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดเชียงใหม่ ได้ประกอบพิธี วางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๑๒ โดยนายเสนีย์ วาทิน อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เป็นผู้กล่าวรายงาน และพระยาอรรณการีย์นิพนธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ประกอบพิธีวาง ศิลาฤกษ์ ได้ทำพิธีเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๑๓ โดยนายเสนีย์ วาทิน อธิบดีศาลคดีเด็ก และเยาวชนกลางเป็นผู้กล่าวรายงาน และหลวงจํารูญเนติศาสตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็น ประธานประกอบพิธีเปิดดำเนินการ

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๑๓ เห็นชอบในหลักการให้จัดตั้งศาลคดีเด็กและ เยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี กับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดอุบลราชธานี ตามที่กระทรวงยุติธรรม เสนอ ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้รับมอบที่ดิน จำนวน ๖ ไร่ ตรงสี่แยกถนนขยางกูร ตัดกับถนนพิชิตรังสรรค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อใช้เป็นที่ก่อสร้างอาคารศาลกับสถานพินิจ นอกจากนั้น

แล้วยังได้รับความอนุเคราะห์จากจังหวัดอุบลราชธานี โดยอนุมัติกระทรวงมหาดไทยให้ใช้ที่ดินสาธารณ-
ประโยชน์ตรงหลักกิโลเมตร ๑๔ ถนนขยางกูร ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เนื้อที่ ๒๒๙
ไร่ ๑ งาน ๖๐ ตารางวา สำหรับสร้างสถานฝึกและอบรม ตลอดจนบ้านพักข้าราชการและเจ้าหน้าที่

ในปีงบประมาณ ๒๕๑๙ กระทรวงยุติธรรมได้รับงบประมาณเริ่มแรก จำนวน ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท
สำหรับก่อสร้างอาคารที่ทำการศาล สถานพินิจ กับสถานฝึกและอบรม และในปีต่อ ๆ มาได้รับงบประมาณ
ก่อสร้างตามลำดับ คือ ปีงบประมาณ ๒๕๒๐ จำนวน ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท ปีงบประมาณ ๒๕๒๑ จำนวน
๒,๔๐๐,๐๐๐ บาท กับโอนงบประมาณค่าก่อสร้างศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง มาสมทบอีก
๔,๔๐๐,๐๐๐ บาท ปีงบประมาณ ๒๕๒๒ จำนวน ๒,๘๕๕,๐๐๐ บาท ปีงบประมาณ ๒๕๒๓ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐
บาท รวมงบประมาณค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๒๕,๙๕๕,๐๐๐ บาท ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๒
มกราคม ๒๕๒๐ โดยนายเสมา รัตนาลัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และทำพิธีเปิดดำเนินการ
เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๓ โดยนายอุทัย อติแพทย์ อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เป็นผู้กล่าว
รายงาน นายศิริ อติโพธิ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
เป็นประธานประกอบพิธีเปิดดำเนินการ

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง

ตามโครงการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง
เป็นแห่งที่ ๕ ในงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๒๑ กระทรวงยุติธรรมได้รับงบประมาณให้จัดตั้งศาล
คดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง กับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดระยอง โดยได้รับงบประมาณเริ่มแรก
เป็นเงิน ๔๙๐,๐๐๐ บาท สำหรับสร้างรั้วรอบบริเวณ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้รับงบประมาณ
ก่อสร้างอาคาร ๒,๙๓๐,๐๐๐ บาท ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคาร ๗,๙๔๘,๐๐๐
บาท และได้รับงบประมาณผูกพันจากปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๖ เพื่อให้การก่อสร้าง
อาคารและสิ่งปลูกสร้างครบบริบูรณ์พร้อมที่จะเปิดดำเนินการได้ เป็นเงิน ๔๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท การก่อสร้าง
อาคารที่ทำการศาลและสถานพินิจ กับสถานฝึกและอบรม ได้รับความร่วมมือจากจังหวัดระยอง โดย
อนุมัติกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อนุเคราะห์ให้ใช้ที่ดินป่าสงวนในความดูแลของกรมป่าไม้ เนื้อที่ ๑๐๒
ไร่ ๒ งาน เป็นที่ก่อสร้าง ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๒๕ โดยนายมารุต
บุญนาท รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และทำพิธีเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๖ โดย
นายอุทัย อติแพทย์ อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เป็นผู้กล่าวรายงาน นายพิภพ อะสีติรัตน์ รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานประกอบพิธีเปิดดำเนินการ

กระบวนการพิจารณาในศาลคดีเด็กและเยาวชน

นายอรรถยา ดิษยบุตร

ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

ศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทย วัตถุประสงค์ การจัดตั้งและการดำเนินงาน

ศาลคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทยตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นศาลยุติธรรมชั้นต้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม แต่เป็นศาลที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากศาลชั้นต้นอื่น ๆ ทั้งในด้านการพิจารณาพิพากษาคดี ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคตเด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลยผู้หลงกระทำผิด มุ่งไปในทางที่จะขัดเกลาแก้ไขความประพฤติให้ได้มีโอกาสกลับตนเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยคำนึงว่าเด็กเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติต่อไปในอนาคตและมีความอ่อนด้อยในวัย ประสบการณ์และความรู้ ดังนั้นการที่จะใช้วิธีการลงโทษเช่นเดียวกันกับผู้ใหญ่จึงเป็นการไม่สมควร และการแก้ไขจำเป็นจะต้องค้นหาสาเหตุในการที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ซึ่งแต่ละบุคคลอาจไม่เหมือนกัน จำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคลไป นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้เยาว์ในส่วนแพ่งอีกด้วย

ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาซึ่งเกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น รวมทั้งคดีอื่น ๆ ที่กฎหมายระบุให้อำนาจไว้โดยเฉพาะแต่ก็มีข้อจำกัด โดยในคดีอาญามีอำนาจพิจารณาพิพากษา “เด็ก” ซึ่งหมายความถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่า ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” ซึ่งหมายความถึงผู้ที่มีอายุเกินกว่า ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ที่ได้กระทำความผิดอาญาตามที่กฎหมายระบุไว้ แต่ไม่หมายความรวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วโดยการสมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถึงแม้ว่าภายหลังบุคคลนั้นจะขาดจากการสมรสแล้วก็ตาม และในทางคดีอาญากฎหมายให้ถือว่า “ผู้ใหญ่” หมายความว่าผู้ที่มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปแล้ว ซึ่งถ้ากระทำความผิดไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลคดีเด็กและเยาวชน ในเรื่องอายุของเด็กและเยาวชนที่จะต้องดำเนินคดีเด็กและเยาวชนนั้นมีข้อยกเว้นอยู่ว่า ถ้าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดบางประเภทซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรง เช่นความผิดเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราถึงสาหัสหรือตาย ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือฆ่าผู้อื่น ฯลฯ และเด็กหรือเยาวชนนั้นได้กระทำความผิดในขณะที่มีอายุเกินกว่า ๑๖ ปีบริบูรณ์แล้ว กฎหมายบัญญัติให้นำคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาในศาลอื่น ซึ่งหมายถึงศาลผู้ใหญ่และจะต้องดำเนินการและใช้วิธีการเช่นเดียวกับผู้ที่เป็นผู้ใหญ่กระทำความผิด คดีจะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลผู้ใหญ่ศาลใดนั้น จะต้องพิจารณาเป็นกรณีไป อาจจะมีผู้สงสัยว่าในกรณีที่เด็กอายุยังไม่ถึง ๗ ปีบริบูรณ์ กระทำความผิดทางอาญาจะมีวิธีดำเนินการอย่างไร ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ บัญญัติว่า ถ้าเด็กอายุไม่เกิน ๗ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็น

ความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษซึ่งความหมายว่าการกระทำของเด็กนั้นยังเป็นการผิดอยู่ แต่กฎหมายยกเว้นโทษให้ ทั้งนี้โดยกฎหมายถือเป็นข้อสันนิษฐานโดยเด็ดขาดว่า เด็กอายุยังไม่เกิน ๗ ปีบริบูรณ์ ยังไม่มีความรู้สึกผิดและชอบและยังมีสติปัญญาเยาว์อยู่ยังไม่ควรลงโทษ และตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน ระบุอายุของเด็กที่จะขึ้นศาลคดีเด็กและเยาวชนไว้ว่าจะต้องมีอายุเกินกว่า ๗ ปีบริบูรณ์ เมื่อเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่มีความประสงค์จะเอาโทษแก่เด็กเล็ก ดังนั้นการจับกุมและควบคุมตัวเด็กเมื่อกระทำผิดเห็นได้ว่าเป็นผลร้ายแก่เด็ก ทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพน่าจะไม่ต้องด้วยความประสงค์ของกฎหมาย จึงมีความเห็นว่า ในกรณีที่เด็กอายุยังไม่เกิน ๗ ปีบริบูรณ์ กระทำความผิดอาญา ไม่ต้องดำเนินการจับกุมหรือฟ้องร้องแต่พนักงานสอบสวนจะต้องจัดทำสำนวนเพื่อส่งพนักงานอัยการสั่งคดีต่อไป

คดีแพ่งที่อยู่ในอำนาจพิจารณาและพิพากษาของศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้นจะต้องเป็นคดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลให้กระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์ ซึ่งต้องบังคับใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น เรื่องฟ้องขอรับเด็กเป็นบุตร ขอค่าอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ ขอเป็นผู้ปกครองหรือถอนอำนาจปกครอง ขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ เป็นต้น เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้จะมีตัวบทกฎหมายระบุไว้โดยเฉพาะเจาะจง ถ้าไม่ใช่ในกรณีที่กฎหมายระบุแล้วก็ไม่อยู่ในอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน และคำว่า “ผู้เยาว์” ในทางแพ่งนี้จะแตกต่างกับคำจำกัดความของคำว่า “เด็ก เยาวชน และ ผู้ใหญ่” ในทางอาญา โดยในทางแพ่งถือหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่า ผู้เยาว์หมายความว่าบุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ แต่ทั้งนี้ไม่หมายความว่ารวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วโดยการสมรส แม้ต่อมาจะหย่าขาดจากการสมรสแล้วก็ตาม

การดำเนินงานของศาลคดีเด็กและเยาวชน มีอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางเป็นผู้บังคับบัญชาแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๒ ฝ่ายคือ ฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี และฝ่ายสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ซึ่งทำหน้าที่สืบเสาะและรวบรวมข้อเท็จจริงทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาเสนอต่อศาล ตลอดจนปฏิบัติการอื่นใดตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล

ศาลคดีเด็กและเยาวชนซึ่งจัดตั้งขึ้นพร้อมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กในปัจจุบันนี้มีอยู่รวม ๖ แห่งในประเทศไทย คือศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เปิดทำการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา เปิดทำการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา เปิดทำการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เปิดทำการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี เปิดทำการ พ.ศ. ๒๕๒๓ และศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง เปิดทำการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ และในขณะนี้กระทรวงยุติธรรมกำลังดำเนินการเพื่อที่จะจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครสวรรค์อยู่ ซึ่งคาดว่าจะเปิดทำการได้ในเร็ววัน

ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีลักษณะการพิจารณาพิพากษาคดีที่แตกต่างจากศาลชั้นต้นอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษว่าองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชน

นั้น ให้มีผู้พิพากษาสมทบร่วมเป็นองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีกับผู้พิพากษาซึ่งตามปกติในศาลคดีเด็กและเยาวชนเรียกกันว่าผู้พิพากษาประจำ ในการพิจารณาคดีเรื่องหนึ่ง ๆ นั้น จะต้องเป็นผู้พิพากษาประจำ ไม่น้อยกว่า ๒ คน และมีผู้พิพากษาสมทบอีก ๒ คน ซึ่งคนหนึ่งจะต้องเป็นสตรี ทั้งนี้โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดได้รับการพิจารณาถึงสาเหตุที่กระทำผิดโดยรอบคอบ ความหนักเบา ในการลงโทษหรือหาวิธีการที่จะแก้ไขเด็กและเยาวชนนั้นให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลไป เพื่อให้เด็กหรือเยาวชน นั้นมีโอกาสกลับตนเป็นคนดีเข้าสังคมกับบุคคลทั่วไปได้ การคัดเลือกผู้พิพากษาสมทบจะคัดเลือกบุคคลที่มีอายุ ๓๐ ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ทางด้านครอบครัวและเคยมีบุตรมาแล้ว หรือเคยทำงานเกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ หรืออบรมเด็กมาแล้ว มีความประพฤติเหมาะสมที่จะปกครองหรืออบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนได้ และกำหนด ให้ผู้พิพากษาสมทบบำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี ผู้พิพากษาสมทบที่ได้รับการคัดเลือกแล้วจะได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบและที่กฎหมายกำหนดไว้

ลักษณะพิเศษของศาลคดีเด็กและเยาวชนอีกประการหนึ่งก็คือ กฎหมายบัญญัติให้มีการ จัดตั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กขึ้น โดยมีผู้อำนวยการสถานพินิจ เป็นผู้บังคับบัญชา ทำหน้าที่เสมือนหนึ่ง เป็นเครื่องมือของศาลในการค้นคว้า สืบเสาะหาข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาของศาล หน้าที่ของ สถานพินิจ โดยย่อได้แก่ การสืบเสาะหาข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก บิดามารดาหรือ ผู้ปกครองเด็ก ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนระหว่างการสอบสวน การพิจารณาคดี หรือภายหลังมีคำพิพากษา ให้การตรวจรักษาพยาบาลเด็ก อบรมดูแลสั่งสอนในด้านศีลธรรม ให้การศึกษา ค้นคว้าหาสาเหตุที่เด็กกระทำ ผิด ทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์ส่งศาลในคดีแพ่ง ดูแลรักษาประโยชน์ของผู้เยาว์ในคดีแพ่งตาม คำสั่งศาล

การดำเนินงานของสถานพินิจ แบ่งออกเป็นกองต่าง ๆ ตามความจำเป็น เช่น กองแพทย์ กองคุม ประพฤติ ฯลฯ และมีเจ้าหน้าที่อันประกอบด้วยแพทย์ พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา ครูและอื่น ๆ เป็น ผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ

สถานพินิจ ทุกแห่งขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

การดำเนินคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชน

เนื่องจากศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นศาลที่มีลักษณะพิเศษดังที่กล่าวมาแล้ว การดำเนินคดีจึงต้อง มีตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีแพ่งคดีอาญาทั่วไป ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็ก และเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ ระบุไว้โดยชัดแจ้งว่า บรรดากฎหมายหรือกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่แย้งหรือขัดต่อ พระราชบัญญัตินี้ห้ามมิให้ใช้บังคับ และตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ ระบุว่า จะนำกฎหมายอื่นมาใช้บังคับได้เท่าที่ไม่แย้งหรือขัดเท่านั้น ดังนั้นการดำเนินคดีในศาลคดีเด็กและ เยาวชนจึงมีลักษณะเป็นการเฉพาะตัวและแตกต่างจากการดำเนินคดีทั่ว ๆ ไปในศาลชั้นต้นอื่น ๆ

๑. การจับกุมและสอบสวน

ในคดีอาญากฎหมายห้ามจับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นจะกระทำความผิดซึ่งหน้า และมีผู้เสียหายชี้ตัวและยืนยันให้จับ หรือมีหมายจับ จึงจะจับกุมตัวเด็กได้ สำหรับเยาวชนไม่มีกฎหมายระบุไว้เฉพาะ การจับกุมจึงทำได้เช่นเดียวกับการจับกุมผู้ใหญ่ เมื่อจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดแล้ว ผู้จับกุมจะต้องแจ้งการจับกุมไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจ บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กอยู่อาศัย ด้วยโดยไม่ชักช้า และพนักงานสอบสวนจะต้องถามปากคำเด็กหรือเยาวชนให้เสร็จภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมาถึงสถานที่ทำงานของพนักงานสอบสวน หลังจากนั้นให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานพินิจ ผู้อำนวยการสถานพินิจ รับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ควบคุมตัวและส่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและดำเนินการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุไว้ ในชั้นนี้อำนาจในการปล่อยตัวชั่วคราวอยู่ที่ผู้อำนวยการสถานพินิจ เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

เมื่อพนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้อำนวยการสถานพินิจแล้ว ในส่วนของพนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนต่อไปให้แล้วเสร็จ และจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องให้ทันภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับ ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่สามารถฟ้องได้ทัน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน อีก ๒ ครั้ง เมื่อครบกำหนด ๒ ครั้งดังกล่าวแล้วหากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีเหตุจำเป็นไม่สามารถยื่นฟ้องได้ทัน ก็สามารถที่จะยื่นคำร้องขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน อีก ๒ ครั้ง โดยจะต้องแสดงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่น่าพอใจแก่ศาล แต่ในคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษหนักกว่านั้น ศาลจะอนุญาตให้ผิดฟ้องก็ครั้งก็ได้ ซึ่งศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจคอยควบคุมโดยเคร่งครัดเพื่อมิให้เด็กเสียประโยชน์ หรือได้รับความไม่เป็นธรรม ในการผิดฟ้องดังกล่าวเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดจะตั้งที่ปรึกษากฎหมายเพื่อคัดค้านหรือซักถามพยานของผู้ร้องว่ามีเหตุสมควรในการขอผิดฟ้องก็ได้ และถ้ากำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้หมดไปโดยไม่ได้มีการฟ้องคดี เช่นผิดฟ้องครบ ๔ ครั้งแล้ว หรือศาลไม่อนุญาตให้ผิดฟ้องต่อ หรือขาดผิดฟ้อง ต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปจะควบคุมตัวไว้ไม่ได้และจะนำคดีมาฟ้องอีกไม่ได้ ถ้าพนักงานอัยการจะนำคดีมาฟ้องต่อศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอัยการก่อน

๒. อำนาจศาลและการฟ้องคดีอาญา

เมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาและเด็กหรือเยาวชนนั้นมีถิ่นที่อยู่โดยปรกติอยู่ในเขตอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชน ให้ฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น ถ้าศาลที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่โดยปรกติไม่ใช่ศาลคดีเด็กและเยาวชน และศาลในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนทำผิดเป็นศาลคดีเด็กและเยาวชน ให้ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นในศาลคดีเด็กและเยาวชนในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด ถ้า

ถิ่นที่อยู่และที่กระทำความผิดมีศาลคดีเด็กและเยาวชนทั้งสองแห่ง ให้ฟ้องยังศาลที่มีถิ่นที่อยู่เพื่อความสะดวกในการที่จะสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด

การฟ้องคดีอาญา พนักงานอัยการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นโจทก์ฟ้อง ห้ามผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ถ้าผู้เสียหายจะฟ้องเองจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจ ก่อน

ในบางกรณีถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจ เห็นว่า ตามสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน เด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีโดยไม่ต้องฟ้องร้อง และเด็กนั้นยินยอมอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ก็ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ แจ้งความเห็นดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วย ก็ให้มีคำสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น และผู้อำนวยการสถานพินิจ มีอำนาจควบคุมเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ แต่ต้องไม่เกิน ๒ ปี แต่ถ้าความผิดที่เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด กฎหมายกำหนดโทษสำหรับความผิดนั้น จำคุกชั้นสูง ตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปแล้ว จะต้องนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลทุกคดีไป

๓. การพิจารณาคดีอาญา

เมื่อมีการฟ้องเด็กและเยาวชนต่อศาลคดีเด็กและเยาวชน และศาลประทับฟ้องไว้แล้ว ศาลจะนัดสอบคำให้การจำเลย โดยอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังเข้าใจแล้วจึงสอบถามว่า จำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การอย่างไร ถ้าจำเลยรับสารภาพ ศาลจะนัดพิจารณาคดีและทำคำพิพากษาในวันนัด หรือนัดสืบพยาน โจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ในกรณีที่กฎหมายระบุไว้ว่าถึงแม้จำเลยรับสารภาพก็ต้องสืบพยาน โจทก์ประกอบคำรับสารภาพแล้วจึงมีคำพิพากษา ถ้าจำเลยปฏิเสธศาลจะนัดสืบพยานโจทก์จำเลยต่อไปจนแล้วเสร็จจึงมีคำพิพากษา ในการนี้ศาลจะแจ้งวันนัดพิจารณาให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ และบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบ และศาลมีอำนาจบังคับให้บุคคลดังกล่าวข้างต้นมานั่งฟังการพิจารณาคดีด้วยได้ เพื่อที่ศาลจะได้สอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นจากบิดามารดา หรือสอบถามถึงสาเหตุที่เด็กหรือเยาวชนไปกระทำความผิด ในศาลคดีเด็กและเยาวชนกฎหมายไม่ให้เด็กหรือเยาวชนมีทนายความ แต่ให้มีที่ปรึกษากฎหมายทำหน้าที่ทำนองเดียวกันกับทนายความได้ ในคดีอาญา ศาลจะต้องตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยทุกเรื่องเว้นแต่จำเลยไม่ต้องการและศาลเห็นว่าไม่จำเป็น จะไม่ตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ก็ได้ ตัวอย่างเช่นในคดีเล็กน้อยเช่นคดีที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๖,๐๐๐ บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งคดีเหล่านี้ผู้อำนวยการสถานพินิจ มีอำนาจสั่งงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย ศาลก็อาจจะไม่ตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ แต่จำเลยจะตั้งที่ปรึกษากฎหมายเองก็ได้ การพิจารณาคดีอาญาจะต้องมีห้องพิจารณาแยกต่างหากจะใช้ห้องซึ่งใช้พิจารณาคดีธรรมดาไม่ได้ และการพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยลับเฉพาะ บุคคลบางคนเท่านั้นถึงจะมีสิทธิ์เข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ห้ามถ่ายรูปหรือลงรูปของเด็กหรือเยาวชนในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร หรือลงข้อความซึ่งอาจจะทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัวของเด็กหรือเยาวชนคนนั้น หรือลงข้อความแสดงถึงสถานที่อยู่อาศัยหรือโรงเรียนของเด็กหรือเยาวชน ในการพิจารณาคดี กฎหมายให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางและให้ดำเนินกระบวนการพิจารณา

โดยไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ให้ใช้ภาษาง่าย ๆ ให้จำเลยเข้าใจ และต้องเปิดโอกาสให้จำเลย บิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่แถลงข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิดเห็น และสามารถระบุหรือซักถามพยานได้เต็มที่ไม่ว่าในชั้นใด ๆ ในระหว่างที่มีการพิจารณาคดีนั้น เช่น บิดามารดาจำเลยอาจแถลงว่าจำเลยเป็นเด็กที่อยู่ในโอวาท ยังพออบรมดูแลสั่งสอนได้ และประสงค์จะรับตัวกลับไปอยู่ด้วยตามเดิม หรือหากไม่แถลงอะไร ศาลก็จะเป็นฝ่ายสอบถามความรู้สึกนึกคิดของบิดามารดาเกี่ยวกับตัวจำเลยหรือแนวทางที่จะแก้ไข หากเห็นว่าบิดามารดายังรักใคร่อยู่และมีแนวทางแก้ไขจำเลยที่ศาลพอใจ ศาลก็จะไม่เอาตัวจำเลยไว้ฝึกและอบรม แต่ทั้งนี้ศาลจะต้องพิจารณาถึงความหนักเบาของข้อหาและความประพฤติของจำเลยประกอบด้วยเสมอ

ในระหว่างการพิจารณาถ้าศาลเห็นสมควรพูดกับจำเลยโดยเฉพาะศาลอาจสั่งบุคคลหรือบิดามารดาออกจากนอกห้องพิจารณาก็ได้ เพราะบางกรณีจำเลยอาจอึดอัดใจไม่กล้าพูดความจริงต่อหน้าบิดามารดา เช่น บิดามารดาชอบดื่มสุราเมา อาละวาด หรือชอบเล่นการพนันหรือชอบทะเลาะวิวาททุบตีซึ่งกันและกันเป็นประจำ จนจำเลยไม่อยากอยู่บ้านนอกนอกบ้านคบเพื่อนไม่ดีเที่ยวเตร่และชักชวนกันไปทำความผิด ซึ่งข้อเท็จจริงเหล่านี้ทำให้ศาลรู้ถึงสาเหตุแรงผลักดันหรือแรงจูงใจในการที่จำเลยกระทำความผิดและนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินคดีของจำเลย นอกจากนี้อายุ ประวัติ ความประพฤติ รายละเอียดข้อเท็จจริงต่าง ๆ อันเกี่ยวกับตัวจำเลยหรือบิดามารดาล้วนเป็นข้อสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยทั้งสิ้น อย่างเช่นในกรณียาเสพติด สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยของจำเลยที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมและมีผู้ติดยาเสพติดเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีการซื้อขายยาเสพติด ก็มีความสำคัญในการนำมาคำนึงประกอบการพิจารณาด้วย ดังนั้นก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนนั้น กฎหมายกำหนดให้ศาลจะต้องรับทราบรายงานและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ ก่อนทุกครั้ง เว้นแต่กรณีมีโทษเล็กน้อยที่ผู้อำนวยการสถานพินิจ งดการสืบเสาะข้อเท็จจริง และในการฟังรายงานและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจดังกล่าว ศาลมีอำนาจรับฟังโดยมีต้องมีพยานอื่นมาเบิกความประกอบ ถ้าไม่ใช่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของจำเลย แต่ถ้าศาลจะใช้รายงานนั้นในทางที่เป็นผลร้ายแก่เด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลยแล้ว ศาลจะต้องแจ้งข้อความให้เด็กหรือเยาวชนนั้นทราบ และเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะแถลงต่อสู้หรือนำพยานมาสืบหักล้างได้

ในการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนในชั้นพิจารณากฎหมายห้ามใช้เครื่องพันธนาการเช่น โซ่ตรวน กุญแจมือกับเด็ก เว้นแต่คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป แต่ไม่ได้ห้ามถึงเยาวชนด้วย ในทางปฏิบัติศาลจะไม่ใช้เครื่องพันธนาการกับเด็กหรือเยาวชน เพราะไม่ต้องการให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความอับอายหรือได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ในชั้นนี้การขอลปล่อยชั่วคราวต้องยื่นต่อศาล

๔. การพิพากษาคดีอาญา

หลักในการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาล ศาลจะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของจำเลย

เป็นสำคัญ โดยจะดูว่าจำเลยคนใดควรจะได้รับ การฝึกอบรมสั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มากกว่าที่จะมุ่งลงโทษอย่างศาลธรรมดา ในการพิพากษาคดีศาลจะต้องคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กและเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคน ๆ ไป และลงโทษหรือใช้วิธีการให้เหมาะสมกับ ตัวเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำผิดร่วมกัน การอ่านคำ พิพากษาต้องทำโดยลับ บุคคลบางคนเท่านั้นจึงจะมีสิทธิเข้าฟังคำพิพากษาได้ และในการอ่านคำพิพากษา กฎหมาย บังคับให้ศาลเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมาฟังคำพิพากษาด้วย การ โฆษณาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ห้ามระบุชื่อเด็กหรือเยาวชนหรือลงข้อความใด ๆ อันจะทำให้รู้จักตัว เด็กหรือเยาวชนที่เป็นจำเลยนั้น เมื่อพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว อาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามกฎหมาย

๕. คำพิพากษาหรือคำสั่ง

เมื่อศาลได้พิจารณาคดีแล้วฟังได้ว่า เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิดกฎหมายจริง ศาลจะมีคำ พิพากษาว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีความผิดตามที่ตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้ ส่วนวิธีการดำเนินการแก่เด็กหรือ เยาวชนที่มีความผิด อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ และมาตรา ๗๖

(ก) กรณีที่เด็กอายุกว่า ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลมีอำนาจว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยได้ ถ้าเห็นว่า ยังสามารถปกครองดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กให้ไปอบรมดูแล โดยจะวางข้อกำหนดให้คอย ระวังไม่ให้เด็กก่อเหตุร้ายภายในกำหนดเวลาไม่เกิน ๓ ปี ถ้าเด็กก่อเหตุร้ายขึ้นจะต้องชำระเงินต่อศาลไม่เกิน ครั้งละ ๑,๐๐๐ บาทก็ได้ ในการมอบตัวเด็กให้ไปอบรมดูแลนั้น ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็ก โดยให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติของสถานพินิจ หรือพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราวก็ได้ เพื่อที่จะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน ตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบ อาชีพ ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ ให้ละเว้นการสมาคมหรือการประพฤติโดยอันอาจนำไปสู่ การกระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้นอีก หรือศาลอาจจะมีคำสั่งให้ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียนหรือสถานฝึก และอบรมของสถานพินิจ ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนดแต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบ ๑๘ ปี ถ้า ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดข้างต้นพฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลง แก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ได้

(ข) กรณีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุกว่า ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ให้ศาลพิจารณา ถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับตัวผู้นั้น ถ้าเห็นว่ายังไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ให้ศาลจัดการ อย่างเดียวกันกับกรณีที่เด็กอายุเกิน ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษา ลงโทษ ให้ศาลลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงกึ่งหนึ่ง ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรลงโทษ

ศาลอาจจะรอกการลงโทษอาญา ซึ่งได้แก่การรอกการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติด้วยก็ได้

(ค) สำหรับบุคคลที่อายุกว่า ๑๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ กระทำผิดอาญา ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลง ๑ ใน ๓ หรือกึ่งหนึ่งก็ได้ และศาลจะใช้วิธีการรอกการลงอาญาโดยรอกการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา พร้อมกับวางเงื่อนไขคุมประพฤติไว้ด้วยก็ได้

การรอกการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด โดยปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไป แต่วางเงื่อนไขคุมประพฤติด้วยนี้ ถ้าภายหลังปรากฏว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไปศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนเงื่อนไขคุมประพฤติข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้

ข. การลงโทษ การเปลี่ยนโทษ และการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔

ในกรณีที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนพิพากษาว่า เด็กและเยาวชนมีความผิดและลงโทษทางอาญา หรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ โดยการเปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยเฉพาะการกักกันเป็นการกักและอบรม ซึ่งจะต้องกักและอบรมในสถานที่ที่มีใช้เรือนจำ เป็นเวลาตามที่ศาลกำหนด ไม่เกินกว่าเวลาที่ผู้นั้นมีอายุครบ ๒๔ ปีบริบูรณ์ หรือเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม เป็นเวลาตามที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินกว่าเวลาที่ผู้นั้นมีอายุครบ ๒๔ ปีบริบูรณ์ หรือเปลี่ยนโทษปรับเป็นการเขียนต่อหน้าศาลไม่เกิน ๑๒ ที (หลักเกณฑ์วิธีกักและอบรมและการเขียนเด็กและเยาวชนมีกำหนดไว้ตามกฎหมายกระทรวง) ถ้าศาลเห็นว่าใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนโดยการควบคุมตัวผู้นั้นไว้จนมีอายุครบ ๒๔ ปีบริบูรณ์แล้ว ควรจะควบคุมตัวผู้นั้นไว้ต่อไป ก็ให้ศาลมีอำนาจระบุในคำพิพากษาให้ส่งตัวผู้นั้นไปจำคุกไว้ในเรือนจำตามเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้

กำหนดเวลาพักและอบรมและการส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังสถานฝึกและอบรมนั้น ศาลจะกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงไว้ก็ได้ ซึ่งภายในระยะเวลาขั้นต่ำและขั้นสูงดังกล่าว ศาลจะปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปโดยปราศจากเงื่อนไขหรือภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ดังต่อไปนี้ก็ได้คือ ห้ามเด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใด ๆ อันเป็นเหตุจูงใจให้เด็กประพฤติชั่ว ห้ามออกจากสถานที่อยู่อาศัยในเวลาค่าคืนวันแต่มีเหตุอันจำเป็น ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่ศาลเห็นไม่สมควร ห้ามกระทำการใด ๆ อันจะจูงใจให้ประพฤติชั่ว ให้ไปรายงานตัวต่อศาลหรือพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว และให้ไปศึกษาหรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ เมื่อศาลกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสอดส่อง ถ้าปรากฏว่าเด็ก

หรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกหรือหมายจับเด็กหรือเยาวชนนั้นมาดักเตือน หรือส่งตัวไปกักและอบรมหรือส่งไปยังสถานฝึกและอบรมเป็นระยะเวลาไม่เกินกำหนดเวลาที่เหลืออยู่ก็ได้ นอกจากนี้กฎหมายยังให้อำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้ แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นเคยถูกศาลพิพากษาว่าทำผิดมาแล้ว หรือโทษที่จะลงอาญาแก่เด็กเป็นโทษอาญาประเภทอื่น นอกจากโทษจำคุก หรือถ้าเป็นโทษจำคุกกำหนดโทษจำคุกจะมากกว่า ๒ ปี

ค. การดำเนินการแก่เด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔

(ก) ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาเด็ดขาด ศาลจะมีคำสั่งชั่วคราวให้ปล่อยตัวจำเลยไป หรือจะส่งตัวไปควบคุมไว้ยังสถานพินิจฯ แห่งหนึ่งแห่งใดชั่วคราว หรือจะใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ (ยกตัวอย่างประกอบด้วย)

(ข) ในกรณีที่ศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยเด็กหรือเยาวชนไปเพราะไม่มีความผิด ถ้าศาลเห็นว่า ควรจะวางเงื่อนไขอย่างใดเกี่ยวกับความประพฤติของเด็กและเยาวชนนั้นไว้ เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนนั้นเอง ก็ให้ศาลมีอำนาจที่จะห้ามมิให้เด็กหรือเยาวชนเข้าไปในสถานที่หรือท้องที่ใดอันจะจงใจให้ประพฤติชั่ว ห้ามออกจากสถานที่อยู่อาศัยในเวลาค่าคืนวันแต่จะมีเหตุจำเป็น ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่ไม่สมควร ห้ามกระทำการใด ๆ อันจะจงใจให้ประพฤติชั่ว ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว ให้ศึกษาหรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ ระยะเวลาที่ศาลกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัตินี้ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ ๒๔ ปีบริบูรณ์ และให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจสอดส่องการปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ศาลจะสั่งให้เด็กหรือเยาวชนไปรับการอบรมในสถานพินิจฯ แห่งหนึ่งแห่งใดได้เป็นเวลาไม่เกินกว่า ๑ ปีก็ได้

ง. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษา และการคุมความประพฤติของเด็กและเยาวชน ภายหลังปล่อยจากการฝึกและอบรม

ภายหลังจากที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดให้ลงโทษ โดยใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว และภายหลังปรากฏว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยความปรากฏต่อศาล ศาลมีอำนาจที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ ถ้าเป็นผลร้ายกับจำเลย จำเลยมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ฎีกาได้

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนได้รับการปล่อยจากโรงเรียนหรือสถานฝึกและอบรม ศาลมีอำนาจวางเงื่อนไขคุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยได้ถ้ามีเหตุอันสมควร

อื่น ๆ

ถ้าศาลมีคำพิพากษาให้ส่งตัวจำเลยไปรับการฝึกและอบรมที่สถานพินิจฯ ศาลจะหักวันที่จำเลย

ถูกควบคุมตัวมาแล้วก็ได้ แม้ว่าการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนจะไม่ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ตาม

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ส่งตัวจำเลยไปฝึกและอบรมที่สถานพินิจฯ ในระหว่างนั้นจำเลยหลบหนี ต่อมาจับตัวจำเลยได้ ศาลมีอำนาจเพิ่มเวลาฝึกและอบรมขึ้นอีกตามที่เห็นสมควรแทนการลงโทษทางอาญา แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ ๒๔ ปีบริบูรณ์

การดำเนินคดีแพ่ง

คดีแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เยาว์นั้น ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีวัตถุประสงค์ในอันที่จะคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ในสิทธิและทรัพย์สินของผู้เยาว์ให้เป็นไปโดยถูกต้องและเหมาะสม โดยมีให้ผู้เยาว์ต้องเสียสิทธิหรือประโยชน์แก่ผู้อื่นเพราะความอ่อนอายุของตน และตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น ได้ระบุคดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลให้กระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์ซึ่งจะต้องบังคับใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวม ๓๒ มาตรา ได้แก่ กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๒๗, ๒๘, ๑๕๓๙, ๑๕๔๔, ๑๕๔๘, ๑๕๕๔, ๑๕๕๕, ๑๕๖๔, ๑๕๖๖(๕), ๑๕๖๗(๔), ๑๕๗๔, ๑๕๗๕, ๑๕๘๒, ๑๕๘๓, ๑๕๘๕, ๑๕๘๖, ๑๕๙๒, ๑๕๙๓, ๑๕๙๕, ๑๕๙๖, ๑๕๙๗, ๑๕๙๘, ๑๕๙๘/๑, ๑๕๙๘/๔(๔), ๑๕๙๘(๘), ๑๕๙๘(๙), ๑๕๙๘(๑๐), ๑๕๙๘/๑๐, ๑๕๙๘/๑๑, ๑๖๑๐, ๑๖๑๑, ๑๖๙๒ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจะทำการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งอื่น ๆ นอกจากที่ระบุกำหนดไว้ไม่ได้

คดีแพ่งที่มีคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนโดยมากเป็นเรื่องขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ ขอดังผู้ปกครองหรือขอตอนอำนาจปกครองผู้เยาว์ ขอให้รับรองบุตรและขอเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู เป็นต้น

การดำเนินคดีแพ่งส่วนใหญ่จะเหมือนกับการดำเนินคดีแพ่งในศาลชั้นต้นอื่น ๆ เนื่องจากตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนระบุให้นำกฎหมายเกี่ยวกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ได้เท่าที่ไม่แย้งหรือขัดกัน ดังนั้นการยื่นฟ้องหรือยื่นคำร้องการยื่นคำให้การแก้ฟ้อง การระบุพยาน กำหนดระยะเวลาต่าง ๆ การอุทธรณ์ฎีกา การบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งจึงปฏิบัติไปในแนวเดียวกันกับศาลชั้นต้น แต่มีเพิ่มเติมเป็นพิเศษกล่าวคือ เมื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนรับคำฟ้องหรือคำร้องขอใด ๆ ในทางแพ่งแล้วศาลจะแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลทราบพร้อมส่งสำเนาคำฟ้องหรือคำร้องขอ ๑ ชุดให้ และผู้อำนวยการสถานพินิจฯ จะต้องทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงตามคำฟ้องหรือคำร้องขอนั้น โดยละเอียดรอบคอบ แล้วทำรายงานเสนอต่อศาล เมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนทำคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลจะต้องฟังความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ก่อน ซึ่งความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจฯ นี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องมีสิทธิ์แถลงต่อสู้และนำพยานมาสืบหักล้างได้

เมื่อศาลพิพากษาคดี ศาลมีอำนาจตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจ เป็นผู้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครอง ทำหน้าที่ตามคำสั่งศาลโดยเฉพาะสอดคล้องว่า ผู้ใช้อำนาจปกครองได้กระทำการเพื่อสวัสดิภาพและอนาคต ตลอดจนเพื่อผลประโยชน์ของผู้เยาว์อย่างแท้จริงหรือไม่แล้วรายงานต่อศาล

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กเป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็ก และเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “สถานพินิจ สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจ เป็นผู้บังคับบัญชา สถานพินิจ จะจัดตั้งขึ้น ณ ที่ใดและมีขอบเขตอำนาจเพียงใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา” สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กเป็นหน่วยงานที่รองรับภารกิจ ของศาลคดีเด็กและเยาวชน ทำหน้าที่ให้การสงเคราะห์เลี้ยงดูและพัฒนาบุคลิกลักษณะพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผู้หลงผิดระยะหนึ่ง เพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดี สถานพินิจ ไม่ใช่คุก เรือนจำ หรือทัณฑสถานอันเป็นสถานที่คุมขังนักโทษตาม ลักษณะงานของกรมราชทัณฑ์

ขณะนี้ประเทศไทยมีสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กอยู่รวม ๖ แห่งด้วยกัน ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดหรือท้องที่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนเปิดทำการ ได้แก่ สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กกลาง สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดสงขลา สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดนครราชสีมา สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดเชียงใหม่ สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดอุบลราชธานี และสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดระยอง ขณะนี้กำลังดำเนินการเพื่อที่จะจัดตั้งสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครสวรรค์

เขตอำนาจของสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กซึ่งได้จัดตั้งขึ้นควบคู่กับศาลคดีเด็กและเยาวชน มีเขตอำนาจเช่นเดียวกับกับศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น นอกจากนี้แล้วสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กแต่ละแห่งยังต้อนรับเด็กและเยาวชนในจังหวัดอื่นที่ศาลจังหวัดนั้น ๆ ได้พิพากษาให้ส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมในสถานพินิจ เหล่านั้นด้วย

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กกลาง มีเขตอำนาจตลอดท้องที่กรุงเทพมหานคร

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดสงขลา มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดสงขลา

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดนครราชสีมา มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดนครราชสีมา

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดเชียงใหม่ มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดเชียงใหม่

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดอุบลราชธานี มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดอุบลราชธานี

สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กจังหวัดระยอง มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดระยอง

หน้าที่และความรับผิดชอบของสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก

๑. หน้าที่และความรับผิดชอบในทางด้านคดีอาญา

(๑) ควบคุมเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและคดี

นั้นจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลคดีเด็กและเยาวชนไว้ในระหว่างมีการสอบสวนหรือพิจารณาคดี ทั้งนี้จะควบคุมตัวไว้หรือให้ปล่อยตัวไปชั่วคราวแล้วแต่ดุลยพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจ

- (๒) เมื่อสถานพินิจ ได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวนมาควบคุมตัวไว้แล้ว กฎหมายบัญญัติให้ทำการสืบเสาะและพินิจ ในเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทั้งปวง เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น กับสาเหตุแห่งการกระทำผิด เพื่อรายงานต่อพนักงานสอบสวนและศาล ซึ่งในการดำเนินการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ นั้น ทางสถานพินิจ จะมีเจ้าพนักงานอันได้แก่พนักงานคุมประพฤติหรือนิติกรทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงในเรื่องทั่ว ๆ ไป มีแพทย์ จิตแพทย์ และนักจิตวิทยาทำการตรวจทางกายและจิตใจของเด็กหรือเยาวชนนั้นและมีเจ้าหน้าที่ในสถานแรกรับหรือหรือสถานฝึกอบรมที่รับตัวเด็กควบคุมไว้ทำการพินิจ พฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กในระหว่างที่ถูกควบคุมอยู่
- (๓) รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนที่สถานพินิจ จัดทำขึ้นนั้นจะต้องนำเสนอศาลเพื่อประกอบการวินิจฉัย ซึ่งถ้าศาลมีคำสั่งให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชน โดยมอบให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองรับตัวไปปกครองดูแล และให้มารายงานตัวต่อสถานพินิจ ตามเวลาที่กำหนด สถานพินิจ จะต้องส่งพนักงานคุมประพฤติออกไปสอดส่องผลการปฏิบัติตัวของเด็กหรือเยาวชนนั้นจนกว่าจะพ้นเงื่อนไขที่กำหนดไว้ หรือถ้าศาลมีคำสั่งให้รับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไว้ฝึกอบรมตามกำหนดระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร สถานพินิจ จะต้องดำเนินการอบรมเด็กและเยาวชนนั้นตามคำสั่งศาลทั้งในสายวิชาสามัญ วิชาชีพ และการอบรมอุปนิสัย หรือพัฒนาจิตใจหรือบุคลิกภาพ ให้กลับตนเป็นพลเมืองดีในอนาคต
- (๔) หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือเมื่อเด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการฝึกและอบรมในสถานพินิจ จนครบกำหนดและได้รับการปลดปล่อยตัวแล้วสถานพินิจ จะต้องดำเนินการด้านการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย เช่น การส่งกลับภูมิลำเนาเดิม ติดต่อให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองมารับตัว จัดหางานให้ทำหรือจัดหาผู้อุปการะให้ได้พักพิงอาศัยในรายที่ไม่มีบิดามารดาผู้ปกครองหรือญาติ หรือรับตัวไว้ประกอบอาชีพ
- (๕) การควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจ ระหว่างรอผลการสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หรือระหว่างที่รับตัวไว้ทำการฝึกและอบรมนั้น สถานพินิจ จะต้องจัดสวัสดิการในด้านการกินอยู่ หลับนอน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ประจำตัว การเสริม

สร้างสุขภาพพลานามัย การรักษาพยาบาลโรคภัยไข้เจ็บ และการจัดให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองเข้าเยี่ยมเยียน

๒. อำนาจหน้าที่ของสถานพินิจฯ ทางด้านคดีแพ่ง

คดีแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เยาว์นั้นกฎหมายมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ในสิทธิและทรัพย์สินของผู้เยาว์ให้เป็นไปโดยถูกต้องและเหมาะสมโดยมิให้ผู้เยาว์ต้องเสียสิทธิหรือประโยชน์แก่ผู้อื่นเพราะความอ่อนอายุของตน เมื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนได้รับคำฟ้องหรือคำร้องขอใด ๆ ในทางแพ่งแล้ว ก็จะแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ทราบ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ก็จะสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่าข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เป็นอย่างไรและทำความเห็นเสนอศาลในการพิพากษาคดีส่วนแพ่งนี้ ศาลจะต้องฟังความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เสียก่อน ในคดีแพ่งนั้นถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์หรือการขอเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์นั้นถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เห็นว่าผู้ที่มีมาร้องขอทำนิติกรรมหรือผู้ที่จะมาขอเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์นั้นมีพฤติการณ์บางอย่างไม่เหมาะสมหรือส่อไปในทางที่ไม่มีความบริสุทธิ์ใจต่อผู้เยาว์โดยแท้จริง ซึ่งถ้าหากปล่อยให้ผู้ร้องเป็นผู้ปกครองหรือเป็นผู้จัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ไปโดยลำพังอาจจะทำให้ทรัพย์สินของผู้เยาว์เสียหายได้ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ จะเสนอความเห็นต่อศาลให้กำกับผู้ปกครองหรือผู้ขอทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ซึ่งถ้าเมื่อศาลเห็นสมควรก็จะสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เป็นผู้กำกับการใช้อำนาจปกครองอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถานพินิจฯ ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล

หน้าที่ผู้พิพากษาสมทบ

นายอธยา ดิษยบุตร

ผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

บรรยายในการอบรมผู้สมัครคัดเลือกเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาสมทบ

ณ ห้องประชุมศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๓๐

หน้าที่ผู้พิพากษาสมทบ

๑. บทนำ
๒. ผู้พิพากษาสมทบ
๓. หน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ
๔. อื่น ๆ
๕. ข้อเสนอ

๑. บทนำ

โดยปกติแล้วการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลที่สังกัดกระทรวงยุติธรรม กฎหมายให้เป็นอำนาจ และหน้าที่ของผู้พิพากษา ซึ่งเป็นข้าราชการประจำประเภทข้าราชการตุลาการสังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ทำหน้าที่ดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะตัวและต้อง ดำเนินงานตามขั้นตอนและภายในกรอบของตัวบทกฎหมายเป็นพิเศษแตกต่างจากงานอาชีพอื่นทั่วไป จำเป็นจะต้องคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติดีและได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้ เชี่ยวชาญในการทำงานในหน้าที่เป็นอย่างดีมาก่อนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาพิพากษา อรรถคดีในศาล

หลักในการพิจารณาคดีอาญาในศาลธรรมดานั้น มุ่งแต่เพียงว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิด ตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ โดยฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่นำมาเสนอสู่ศาล ถ้าฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหา ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดอันฟังข้อเท็จจริงยุติแล้วก็ต้องพิจารณาอีกว่า การกระทำความผิดได้มี บทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติระบุไว้ว่าเป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งในทางกฎหมายเรียกกันว่าข้อกฎหมาย ถ้ามีบทบัญญัติของกฎหมายระบุไว้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดจะต้องรับโทษ กฎหมายก็จะ กำหนดโทษสำหรับความผิดนั้นไว้ ผู้พิพากษาก็จะใช้ดุลยพินิจพิพากษาลงโทษผู้นั้น แต่ถ้าข้อเท็จจริงฟัง

ได้ว่าผู้นั้นไม่ได้กระทำผิดหรือการกระทำดังกล่าวไม่เป็นความผิดตามกฎหมาย ก็จะต้องพิพากษายกฟ้อง กล่าวโดยสรุปก็คือศาลจะต้องสรุปข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายก่อนแล้วจึงปรับข้อเท็จจริงนั้นให้เข้ากับข้อกฎหมาย จึงจะมีคำพิพากษาได้ ปัญหาใดจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาข้อกฎหมายนั้นจำเป็นต้องได้รับการศึกษามาโดยเฉพาะจึงจะสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การพิจารณาคดีอาญาดังกล่าวข้างต้นจึงมีลักษณะเป็นการตอบแทนการกระทำของผู้กระทำผิดโดยการพิจารณาลงโทษอย่างเดียว มิได้มุ่งหวังที่จะค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดของตัวบุคคลผู้หนึ่งว่ามีแรงจูงใจหรือแรงผลักดันมาจากสาเหตุใดจึงได้กระทำผิดดังกล่าวขึ้น และมีได้มุ่งหวังที่จะให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเองยิ่งกว่าการลงโทษ อันเป็นการทำให้บุคคลผู้หนึ่งไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมทั่วไป กลายเป็นบุคคลที่มีปัญหาผลสุดท้ายอาจทำให้บุคคลผู้หนึ่งไม่มีโอกาสกลับตนเป็นคนดีอีกเลยชั่วชีวิต

แนวความคิดในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นมาในประเทศไทยนั้นเนื่องมาจากได้มีการพิจารณาเห็นว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” เป็นกำลังอันสำคัญของชาติในอนาคตโดยที่เด็กและเยาวชนดังกล่าวจะต้องเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองของชาติต่อไปในภายภาคหน้า ถ้าเด็กและเยาวชนของชาติเป็นเด็กดี มีพลานามัยสมบูรณ์ มีร่างกายแข็งแรง มีการศึกษา มีสัมมาชีพ มีคุณธรรมและวัฒนธรรม เป็นที่เห็นได้ชัดว่าชาตินั้นจะประกอบด้วยพลเมืองที่มีขีดความสามารถและคุณค่าสูง อันจะมีส่วนในการผลักดันให้ชาติเจริญรุ่งเรืองมั่นคงพัฒนาตลอดไป แต่ในทางกลับกันถ้าเด็กหรือเยาวชนนั้นขาดการศึกษาอบรมมีความประพฤติไม่ดีเป็นเด็กเกเรไม่ทำงานประกอบอาชีพในทางหลักไมยผู้อื่น เมื่อเด็กหรือเยาวชนนั้นเติบโตขึ้น พลเมืองของชาตินั้นก็จะเต็มไปด้วยพลเมืองร้าย ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมในชาติไม่อาจพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองไปได้เท่าที่ควร ต้องมาคอยแก้ปัญหาประชาชนพลเมืองของตนเองในด้านต่าง ๆ เด็กและเยาวชนในทุกวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญ สมควรที่จะได้รับการดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดีในภายภาคหน้าต่อไป

นอกจากนี้ โดยทางธรรมชาติเห็นได้ว่าบุคคลที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้นยังมีความอ่อนด้อยในวัยประสบการณ์ และความรู้ความสามารถโดยเหตุนี้เองมาจากความอ่อนอายุ ร่างกายและความคิดยังมิได้รับการพัฒนาและโตเต็มที่ ขาดการศึกษาอบรมและขาดความรู้ในการดำรงชีวิต จึงอาจตกเป็นเครื่องมือของผู้ที่มีความฉลาดและมีวัยสูงกว่าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสภาพแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเด็กและเยาวชนนั้นถ้ามีสภาพแวดล้อมไม่ดี ไม่เป็นคุณประกอบด้วยแล้ว ก็อาจทำให้เด็กและเยาวชนนั้นถูกชักจูงไปในทางที่หลงผิดได้ง่าย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการพิจารณาถึงเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำผิดในทางอาญาและได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกันกับผู้ใหญ่ที่กระทำผิดว่าน่าจะเป็นการไม่ถูกต้อง สมควรที่จะวางแนวทางปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนผู้หลงกระทำผิดอาญาโดยมุ่งเน้นไปในทางที่จะแก้ไขลักษณะนิสัย ความประพฤติของเด็กและเยาวชนแต่ละรายเป็นกรณีไป ยิ่งกว่าที่จะมุ่งลงโทษเพื่อให้เด็กและเยาวชนนั้นได้มีโอกาสกลับตนเป็นพลเมืองดี โดยคำนึงถึงว่าเด็กและเยาวชนนั้นยังเป็นไม้อ่อนอยู่ สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลง

ได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ เข้าทำนองที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก ถ้าหากพิจารณาให้ลึกซึ้ง ค้นคว้าหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว จะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้น มีสาเหตุมาจากแรงจูงใจหรือแรงผลักดันอีกหลายประการประกอบด้วย ซึ่งสาเหตุเหล่านั้นอาจจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กเอง โดยมาจากสภาพร่างกายหรือจิตใจหรืออาจมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวเด็กและเยาวชนนั้น เช่น ครอบครัวแตกร้าง บิดามารดาไม่สามารถปรองดองกัน ความเป็นอยู่ในการดำรงชีพแร้นแค้นยากจน หรือบิดามารดา มีความประพฤติไม่ดี หรือปล่อยปละละเลยขาดการอบรมดูแลเอาใจใส่ หรือสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย อยู่ในแหล่งชุมชนแออัด แวดล้อมด้วยสิ่งไม่ดีเป็นที่มั่วสุมของพวกทุจริตมิจฉาชีพหรือพวกเสพยาเสพติดอยู่ในแวดวงของเพื่อนชั่วเหล่านี้ ล้วนมีส่วนชักจูงให้เด็กและเยาวชนนั้นหลงผิดและคล้อยตามได้ง่าย ผลสุดท้ายจึงได้ไปกระทำความผิดขึ้น ในการแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนเหล่านี้จึงจำเป็นต้องรู้สาเหตุและแรงจูงใจที่ชักจูงให้กระทำความผิด ประกอบด้วย มิใช่คำนึงถึงข้อเท็จจริงแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นว่า ได้กระทำความผิดจริงหรือไม่เพียงลำพังอย่างเดียว ดังนั้นวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่จึงเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่หลงกระทำความผิด จำเป็นที่จะต้องมีการพิเศษโดยเฉพาะแตกต่างออกไป ทั้งนี้โดยพิจารณาถึงเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นประกอบด้วย และถึงแม้ว่าจะได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอยู่บ้างในประมวลกฎหมายอาญาของไทย แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่มุ่งยึดหลักที่ว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นจะต้องไม่ถือว่าเป็นอาชญากร และไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดี การสงเคราะห์ หรือการช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนนั้นโดยคำนึงถึงอนาคตของเด็กในภายหน้ารวมอยู่ด้วย จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ ขึ้น เพื่อจัดตั้งศาลขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่หลงกระทำความผิดในทางอาญาขึ้นโดยเฉพาะ รวมทั้งการดำเนินคดีแพ่งบางประเภท โดยจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางขึ้นเป็นแห่งแรก

ตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวแล้วได้มีข้อความระบุถึงสาเหตุในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนไว้ว่า “เพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน” และในการพิจารณาคดีมีบทบัญญัติ “ให้ศาลคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็ก ซึ่งควรจะได้รับการศึกษา อบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตนเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ” ซึ่งข้อความดังกล่าวแสดงถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนไว้อย่างแจ่มชัดและในทางแพ่งยังมุ่งที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้เยาว์ในคดีส่วนแพ่งบางประการไว้ด้วย (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๔๖, พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๘)

ศาลคดีเด็กและเยาวชนที่จัดตั้งขึ้น มีลักษณะเป็นศาลพิเศษแตกต่างจากศาลชั้นต้นอื่น ๆ โดยกำหนดวิธีการดำเนินการแก่เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ เริ่มตั้งแต่ชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ชั้น

พิจารณา ตลอดจนการมีคำพิพากษาและคำสั่งไว้โดยเฉพาะ รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติพิเศษสำหรับผู้ที่
จะมาเป็นผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนว่า “จะต้องเป็นผู้ซึ่งมีธรรมาจริยและประพฤติเหมาะสมที่
จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนประกอบด้วย” (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กฯ มาตรา
๑๕) ซึ่งแม้จะมีการคัดเลือกตัวบุคคลผู้เหมาะสมดังกล่าวแล้วมาทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาในศาลคดีเด็กและ
เยาวชนแล้วก็ตาม ก็อาจจะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากว่า บุคคลผู้เป็นผู้พิพากษาที่ได้รับการ
คัดเลือกดังกล่าวอาจจะยังคงติดวิธีการหรือแนวความคิดที่มั่งมันหรือมองปัญหาไปในด้านตัวบทกฎหมาย
เพียงอย่างเดียว โดยลืมนำถึงถึงปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนนั้น หรืออาจจะขาดความรู้ ความเข้าใจ
ในความรู้สึกของเด็กและเยาวชนนั้นได้ เช่นเป็นผู้ขาดประสบการณ์ในด้านการมีครอบครัว เป็นต้น กฎหมาย
จึงได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาสมทบขึ้นในศาลคดีเด็กและเยาวชนเพื่อต้องการให้มีบุคคลธรรมดาภายนอก
ซึ่งไม่ใช่ในกฎหมายได้มีโอกาสมองปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดนั้น เช่นเดียวกับมองปัญหา
ของลูกหลานตนเอง พิจารณาหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขตามสภาพและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลทั่วไป
เพื่อช่วยให้ผู้พิพากษาได้ใช้ดุลยพินิจในการมีคำสั่งหรือคำพิพากษาหาแนวทางแก้ไขได้ถูกต้องแท้จริง
ตามวัตถุประสงค์ในการที่จัดให้มีศาลเด็กขึ้น

๒. ผู้พิพากษาสมทบ

ผู้พิพากษาสมทบเป็นตำแหน่งซึ่งมีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน
พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๕ ตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้นมิได้กำหนดบทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ผู้พิพากษาสมทบ”
ไว้โดยเฉพาะ แต่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้พิพากษาสมทบ ฐานะ และการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่
ไว้ ผู้พิพากษาสมทบจึงได้แก่บุคคลธรรมดาซึ่งคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายตุลาการได้คัดเลือก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องมีคุณสมบัติดังนี้คือ

- (๑) มีอายุไม่น้อยกว่าสามสิบปีบริบูรณ์
- (๒) มีหรือเคยมีบุตรมาแล้วหรือเคยทำงานเกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ หรืออบรมเด็กมาแล้วไม่
น้อยกว่า ๒ ปี
- (๓) ได้รับการอบรมในเรื่องความมุ่งหมายของศาลคดีเด็กและเยาวชน และหน้าที่ตุลาการมาแล้ว
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (๔) มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการพลเรือน หรือข้าราชการฝ่ายตุลาการสามัญได้ตามกฎหมาย
ว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ
เว้นแต่ในเรื่องพื้นความรู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ผู้พิพากษาสมทบนั้น จะต้องมิใช่ข้าราชการประจำ ข้าราชการ-
การเมือง สมาชิกวุฒิสภา หรือทนายความ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔
มาตรา ๒๐)

ต่อมาได้มีกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๕๔) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ออกตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๒๐ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๑๘ ตอนที่ ๖๕ หน้า ๑๔๗๘ ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และพื้นความรู้ในการคัดเลือกผู้พิพากษาสมทบ และใช้ต่อมาจนกระทั่งได้มีการยกเลิกโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๙) ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๙๓ หน้า ๑ ตอนที่ ๙ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๑๙ ซึ่งมีข้อความใหม่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

๑. ให้ยกเลิกกฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๕๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔

๒. ให้คณะกรรมการตุลาการคัดเลือกผู้พิพากษาสมทบตามหลักเกณฑ์ วิธีการและพื้นความรู้ที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้

๓. บุคคลที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นผู้พิพากษาสมทบต้อง

(๑) ได้ยื่นใบสมัครต่อศาลคดีเด็กและเยาวชนเพื่อสมัครรับการคัดเลือกเป็นผู้พิพากษาสมทบ

(๒) เป็นผู้ได้ประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ หรือที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

(๓) ได้รับการอบรมในเรื่องความมุ่งหมายของศาลคดีเด็กและเยาวชนและหน้าที่ตุลาการ จากคณะกรรมการอบรมซึ่งกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งมาแล้ว

สำหรับบุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบมาแล้ว ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการอบรมที่จะเสนอคณะกรรมการตุลาการเพื่อพิจารณานำความขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบโดยมิต้องรับการอบรมก็ได้

(๔) มีอรรถาภัยเหมาะสมที่จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนและ

(๕) แสดงให้เห็นที่พอใจคณะกรรมการอบรมว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบได้

๔. ในการคัดเลือกผู้พิพากษาสมทบ คณะกรรมการตุลาการอาจเรียกให้คณะกรรมการอบรมคนหนึ่งคนใดเข้าชี้แจงในที่ประชุมคณะกรรมการตุลาการได้

และมีหมายเหตุท้ายกฎกระทรวงฉบับนี้ว่า เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้คือ “เนื่องจากกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกผู้พิพากษาสมทบฉบับเดิมได้ประกาศใช้มานานแล้ว สมควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแก่กาลสมัย เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมเข้ามาช่วยเหลืองานของศาลคดีเด็กและเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้”

๓. หน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ

หน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบพอจะแบ่งแยกออกได้เป็น ๒ ประการคือ

(๑) หน้าที่ตามกฎหมาย ได้แก่หน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น ผู้พิพากษาสมทบจะนั่งพิจารณาคดีเรื่องใดนั้น เป็นอำนาจของอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชน แล้วแต่ว่าจะเป็นผู้พิพากษาสมทบในศาลใด เป็นผู้กำหนดไว้ ซึ่งผู้พิพากษาสมทบคนนั้นจะต้องปฏิบัติการ โดยปกติเป็นที่เข้าใจกันว่า เป็นการกำหนดให้เป็นองค์คณะในคดีเรื่องนั้น เมื่อกำหนดให้เป็นองค์คณะในคดีเรื่องใดแล้ว ก็จะต้องนั่งพิจารณาคดีเรื่องนั้นต่อไปจนกว่าจะเสร็จ ซึ่งอาจจะแล้วเสร็จในวันที่นัดพิจารณาคดีนั้นเอง หรืออาจมีการเลื่อนการพิจารณาคดีเรื่องนั้นไปในวันอื่น แต่ถ้าผู้พิพากษาสมทบผู้นั้น เจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นไม่สามารถมานั่งพิจารณาคดีที่ตนเป็นองค์คณะได้ตามกำหนดวันนัดพิจารณา อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชน ก็จะกำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบคนอื่นเข้าปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์คณะแทน เมื่อได้มีการกำหนดให้ผู้พิพากษาสมทบคนใดเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีเรื่องใดแล้ว ก็จะต้องเป็นองค์คณะในการพิพากษาคดีเรื่องนั้นด้วย (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน มาตรา ๒๓)

ในการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “ในท้องที่ใดที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนเปิดดำเนินการแล้ว บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีข้อความแย้งหรือขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ มิให้ใช้บังคับในท้องที่นั้นในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๕ บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับแก่กรณีเกี่ยวกับเรื่องเด็กและเยาวชนเท่าที่ไม่แย้งหรือขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน” ดังนั้นในการพิจารณาพิพากษาคดีจึงต้องคำนึงถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นด้วย

การเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี

ก. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนมาตรา ๑๔ บัญญัติว่า “อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนคนใดคนหนึ่ง มีอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑, ๒๒ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม” ซึ่งหมายความว่าในการพิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษานายเดียวตามที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ พระธรรมนูญศาลยุติธรรมนั้น อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือผู้พิพากษาในศาลคดีเด็กและเยาวชนแต่ละคนมีอำนาจเช่นนั้นด้วย ซึ่งมีผลให้สามารถพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๑ หมื่นบาท หรือคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ปรับไม่เกิน ๖ หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับได้แต่จะพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า ๖ เดือนหรือปรับเกิน ๑ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้จากบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรานี้ ทำให้ไม่จำเป็นต้องมีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะในคดีที่มีอัตราโทษดังกล่าวข้างต้น ซึ่งคดีที่มีอัตรา

โทษดังกล่าวแล้ว ถ้าอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชนเห็นว่าคดีมีลักษณะอันสมควรที่จะให้ได้รับการพิจารณาให้รอบคอบยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เด็กที่กระทำผิดเคยเป็นเด็กดีแต่ต่อมาความประพฤติได้เปลี่ยนไปในทางก้าวร้าว หรือมีพฤติกรรมหนักไปในทางลักขโมย จนนิตเป็นนิสัย เพื่อที่จะค้นคว้าหาสาเหตุแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม หรือฟังความเห็นเพิ่มขึ้น อาจจะสั่งให้ผู้พิพากษาสมทบคนหนึ่งโดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นชายหรือหญิงนั่งพิจารณาคดีนั้นร่วมกับตนเองหรือกับผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชนโดยกำหนดให้เป็นองค์คณะก็ได้ และการพิจารณาพิพากษาคดีคงมีอำนาจจำกัดไม่เกินอำนาจของผู้พิพากษานายเดียวดังกล่าวแล้ว การสั่งผู้พิพากษาสมทบมาร่วมเป็นองค์คณะนี้ไม่ทำให้อำนาจในการพิพากษาเพิ่มขึ้น

ข. ภายใต้บังคับของมาตรา ๑๔ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ ก. การพิจารณาคดีอื่น ๆ ในศาลคดีเด็กและเยาวชนต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า ๒ คน และผู้พิพากษาสมทบอีก ๒ คน ซึ่งอย่างน้อยต้องเป็นสตรี ๑ คน จึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้ มีข้อสังเกตว่ากฎหมายใช้คำว่าผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า ๒ คน ดังนั้นจำนวนองค์คณะที่เป็นผู้พิพากษาจึงอาจมากกว่า ๒ คนก็ได้ แต่จำนวนองค์คณะผู้พิพากษาสมทบกฎหมายใช้คำว่า “อีก ๒ คน” จึงมีความหมายว่ามีจำนวนผู้พิพากษาสมทบ ๒ คนเท่านั้น

ส่วนในการพิพากษาคดีนั้น ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะพิจารณาที่มีความเห็นเป็นเสียงข้างมากเป็นองค์คณะพิพากษาคดีได้ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๑๘) มีข้อสังเกตว่าองค์คณะพิพากษาคดีที่มีเสียงข้างมากนี้ กฎหมายไม่ได้ระบุบังคับว่าจะต้องมีผู้พิพากษาสมทบที่เป็นสตรีรวมอยู่ด้วยดังเช่นองค์คณะในการพิจารณาคดี ดังนั้นถ้าความเห็นเสียงข้างมากเป็นผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่เป็นชายทั้งหมดก็ยังเป็นองค์คณะพิพากษาคดีได้

การประชุมปรึกษาชี้ขาดในคดีอาญา

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๔๖ วางหลักในการพิพากษาคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชนไว้ว่า “ให้ศาลคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กซึ่งควรจะได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษ และให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กและเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคน ๆ ไป และลงโทษหรือใช้วิธีการให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่องแม่เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำผิดร่วมกัน” ดังนั้นในการพิพากษาคดีอาญาทุกเรื่องจึงพึงระลึกถึงหลักดังกล่าวข้างต้นไว้เสมอ และศาลคดีเด็กและเยาวชนจะพิพากษาหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับทราบรายงานและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจ ขอแถลงการณ์ด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือให้ศาลรับไว้ประกอบการพิจารณา ในการนี้ผู้อำนวยการสถานพินิจ จะเสนอแนะว่าควรลงโทษหรือ

ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างใดก็ได้ (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๔)

ในการประชุมปรึกษาเพื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสเป็นประธานและให้ประธานของที่ประชุมนั้นถามความเห็นของผู้พิพากษาสมทบก่อน (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๖๐) ถ้าในการประชุมนั้นมีคะแนนเสียงเท่ากันหาเสียงข้างมากไม่ได้ ให้ผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากกว่ายอมเห็นด้วยกับผู้พิพากษาซึ่งมีความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๔)

การประชุมปรึกษายึดขาดในคดีแพ่ง

ผู้อำนวยการสถานพินิจ มีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจได้เช่นเดียวกับที่พนักงานอัยการมีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๖๗ วิ. เด็ก) ก่อนมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ฟังความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ ที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจก่อน ในกรณีเช่นนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีสิทธิที่จะแถลงต่อสู้และนำพยานมาสืบหักล้าง ศาลมีอำนาจตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจ ที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครอง และให้รายงานต่อศาลเป็นครั้งคราว ผู้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครองมีอำนาจหน้าที่ตามที่ศาลสั่ง และโดยเฉพาะให้มีหน้าที่สอดส่องว่า ผู้ใช้อำนาจปกครองได้กระทำการเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของผู้เยาว์หรือไม่แล้วรายงานต่อศาล (มาตรา ๖๙ วิ. เด็ก) ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรจะตั้งบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง ศาลจะตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจ ที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้ปกครองก็ได้ (มาตรา ๗ วิ.เด็ก)

คำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีแพ่งนั้นต้องบังคับตามความเห็นของฝ่ายข้างมาก และฝ่ายข้างมากต้องไม่น้อยกว่า ๒ คน ถ้าผู้พิพากษาคนใดมีความเห็นแย้งก็ให้เขียนใจความของความเห็นแย้งกลัดไว้ในสำนวน (มาตรา ๑๔๐(๒) วิ.แพ่ง ประกอบด้วยมาตรา ๕ วิ.เด็ก)

ในคดีแพ่งที่มีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะ การออกเสียงลงคะแนนอาจมีเสียงเท่ากัน จึงจำเป็นที่อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชนจะต้องตรวจสอบและลงลายมือชื่อในคำพิพากษาหรือคำสั่ง เพื่อให้ได้เสียงข้างมาก (มาตรา ๑๐(๔) ข้อ (๑) พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประกอบด้วยมาตรา ๒๕ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน)

(๒) หน้าที่อื่น ๆ นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบบังมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือในกิจการงานด้านต่าง ๆ ของศาลคดีเด็กและเยาวชน ตามกำลังความสามารถของตน ดังปรากฏตามเหตุผลท้ายกฎกระทรวงฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๙) “เพื่อให้ได้บุคคลที่เหมาะสมเข้ามาช่วยเหลืองานของศาลคดีเด็กและเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนยิ่งขึ้น” ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นนั้น จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู การฝึกฝนวิชาชีพ นอกจาก

จะอาศัยงบประมาณแผ่นดินส่วนหนึ่งแล้ว ศาลคดีเด็กแต่ละแห่งยังต้องพยายามช่วยตัวเองด้วยการจัดตั้งมูลนิธิสงเคราะห์เด็กและเยาวชนขึ้น เพื่อนำดอกผลมาใช้จ่ายสมทบในการฝึกอบรมและการสงเคราะห์ภายหลังปลดปล่อย ซึ่งการดำเนินงานในส่วนนี้จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากผู้พิพากษาสมทบของศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้นเป็นอย่างมาก

๔. อื่น ๆ

การดำรงตำแหน่ง ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบ จะมีกำหนดระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เมื่อพ้นตำแหน่งไปแล้วอาจจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกก็ได้ ในกรณีนี้อาจได้รับการยกเว้นไม่ต้องรับการอบรมอีกก็ได้

การเข้ารับตำแหน่ง ก่อนเข้ารับตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบจะต้องสาบานหรือปฏิญาณตัวต่อหน้าอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งตนจะเข้าสังกัดว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมและรักษาความลับในราชการ เมื่อได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการซึ่งกฎหมายกำหนดข้างต้นแล้ว ผู้พิพากษาสมทบจึงจะเริ่มเข้าปฏิบัติหน้าที่ได้ (พระราชบัญญัติจัดตั้งฯ พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๒๐)

ฐานะของผู้พิพากษาสมทบ ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นผู้พิพากษาสมทบมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ทำงานฝ่ายตุลาการตามความหมายของกฎหมายลักษณะอาญา (พระราชบัญญัติจัดตั้งฯ พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๒๑) ซึ่งในปัจจุบันนี้คือประมวลกฎหมายอาญา หมายความว่า ผู้พิพากษาสมทบในการปฏิบัติหน้าที่มีฐานะเหนือกว่าบุคคลธรรมดา ทั้งในด้านการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายและในด้านความรับผิดชอบเมื่อกระทำผิดกฎหมายในตำแหน่งหน้าที่ เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๓๖ ถ้าบุคคลใดดูหมิ่นผู้พิพากษาสมทบซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒ พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งในขณะเดียวกันประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๓ บัญญัติว่า ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๑ พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นได้ว่าจากการมีฐานะเป็นผู้พิพากษาสมทบผู้ที่กระทำผิดต่อได้รับโทษหนักยิ่งขึ้นกว่ากระทำผิดต่อบุคคลธรรมดา และตามประมวลกฎหมายอาญาได้มีกำหนดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมไว้ ถ้าผู้พิพากษาสมทบกระทำผิดในหน้าที่ก็จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นกว่าบุคคลธรรมดาเช่นกัน เช่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๔๘ บัญญัติไว้ว่าผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจหรือจู่ใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ ๒ พัน ถึง ๔ หมื่นบาท หรือประหารชีวิตเป็นต้น

การพ้นจากตำแหน่ง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาสมทบพ้นจากตำแหน่งในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

- (๑) ออกตามวาระหรือขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ล้มละลาย
- (๕) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
- (๖) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกเพราะขาดการปฏิบัติหน้าที่ตามเวลาที่กำหนดถึง ๓ ครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือเพราะกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุที่ข้าราชการฝ่ายตุลาการ อาจต้องถูกถอดถอนจากตำแหน่งได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

บุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาสมทบนั้นจะต้องมิใช่ข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง สมาชิกวุฒิสภา หรือทนายความ อยู่ในขณะที่จะได้รับแต่งตั้ง” ในกรณีที่บุคคลนั้นได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในภายหลังจากการที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบแล้ว กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาสมทบผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งไว้ด้วย แต่ในทางปฏิบัติเป็นที่เข้าใจและถือกันว่าจะต้องพ้นจากตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบเช่นกัน และในการขาดการปฏิบัติหน้าที่ตามเวลาที่กำหนดถึง ๓ ครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควรนั้น มิได้หมายความว่า จะต้องขาดการปฏิบัติหน้าที่ ๓ ครั้งติดต่อกันไป เพราะกฎหมายใช้คำว่า เวรที่กำหนดถึง ๓ ครั้ง ดังนั้นจึงเป็นข้อที่ควรจะต้องระวัง ถ้าไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้จะต้องแจ้งอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชนที่ตนสังกัดนั้นในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในงานของศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้นทราบ

๕. ข้อสังเกต

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบนั้น นอกจากที่มีตัวบทกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงแล้ว ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการที่คณะกรรมการตุลาการได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นข้อแนะนำและแนวทางปฏิบัติหน้าที่ราชการศาลยุติธรรมและการครองตนในสังคมของผู้พิพากษา โดยให้ถือปฏิบัติรวมทั้งผู้พิพากษาสมทบด้วย ได้มีข้อกำหนดให้นำประมวลจริยธรรมดังกล่าวข้างต้นมาบังคับใช้โดยอนุโลมเท่าที่จะพึงใช้บังคับได้ ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของผู้พิพากษาสมทบจึงต้องอยู่ในกรอบของอุดมการณ์ของผู้พิพากษารวมทั้งการดำรงตนด้วย แต่ถ้ากิจการใดที่ผู้พิพากษาสมทบได้กระทำอยู่ก่อนเข้ามาเป็นผู้พิพากษาสมทบก็ย่อมดำเนินกิจการดังกล่าวต่อไปได้ เช่น สามารถเป็นกรรมการผู้จัดการ ที่ปรึกษา หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท ห้างร้าน หรือธุรกิจของเอกชนซึ่งแสวงหากำไรหรือเป็นกรรมการ สมาชิก เจ้าหน้าที่ของสมาคม สโมสร ชมรม หรือองค์การใด ๆ ได้ แต่ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาสมทบจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม และปราศจากอคติ ในการร่วมวินิจฉัยพิจารณาคดีต้องสำรวมตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และวางตนเป็นกลาง ในการปรึกษาคดีกับผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบต้องให้ข้อคิดเห็นและเหตุผลประกอบ ต้องเคารพและรับฟังความคิดเห็นของ

กันและกัน โดยละวางเสียซึ่งอคติทั้งปวง หากมีเหตุที่จะพึงถอนตัวจากการนั่งพิจารณาคดีเรื่องใด ต้องแจ้งให้ผู้พิพากษาทราบและต้องรักษาความลับของทางราชการ เป็นต้น ซึ่งข้อกำหนดต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ เพื่อช่วยให้ผู้พิพากษาสมทบปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ดีเช่นเดียวกับผู้พิพากษา ทั้งนี้เพื่อให้คู่ความและบุคคลทั่วไปมีความเชื่อถือ ศรัทธา ไว้วางใจในการประสาทความยุติธรรมของศาล ทั้งในฐานะที่เป็นสถาบันและตัวบุคคล ถ้าผู้พิพากษาสมทบมิได้ดำรงให้อยู่ในกรอบแห่งจริยธรรมข้าราชการตุลาการแล้วย่อมไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์สมตามความมุ่งหมายตามกฎหมายได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บุคคลผู้ที่จะมาเป็นผู้พิพากษาสมทบนั้น นอกจากจะมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ยังจะต้องเป็นบุคคลผู้เปี่ยมไปด้วยเมตตาธรรม คุณธรรม และพร้อมที่จะอุทิศกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเวลาให้แก่งานในหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง ซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับนั้นเป็นเพียงนามธรรมเท่านั้น จึงเป็นบุคคลที่ควรได้รับการยกย่องและนับถือเป็นอย่างยิ่ง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coi.go.th)

เก็บความเก่ามาเล่าใหม่

โดย

นายก้าพล ภู่อุตสวณ

ประวัติศาสตร์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ดินแดนรอบอ่าวบ้านดอนอันเป็นที่ตั้งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เดิมเรียกว่าเมืองไชยา ดินแดนแถบนี้เคยมีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต สันนิษฐานว่าในสมัยก่อนประวัติศาสตร์มีมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากค้นพบเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยหินในบริเวณลุ่มแม่น้ำตาปีและคลองไชยา นอกจากนี้ยังพบกลองมโหระทึกอันเป็นสิ่งประดิษฐ์ในยุคสำริด เป็นหลักฐานแสดงว่า เมืองไชยาเคยเป็นชุมชนที่มีความเจริญทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมมาช้านาน แต่ในตอนต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙ เมื่อกรุงสุโขทัยแผ่อำนาจลงมาทางใต้สันนิษฐานว่าเมืองไชยาดกอยู่ในอำนาจของกรุงสุโขทัย หรือมิฉะนั้นก็ตกเป็นเมืองบริวารของเมืองนครศรีธรรมราช

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองไชยามีฐานะเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในบรรดาเมืองพระยามหานครหรือหัวเมืองชั้นนอก ระยะใดที่กรุงศรีอยุธยามีกำลังกล้าแข็งสามารถปกครองได้ทั่วถึง เมืองไชยาก็มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นนอกขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา แต่ถ้าเมืองนครศรีธรรมราชมีกำลังกล้าแข็งตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้นคราวใด เมืองไชยาก็ต้องขึ้นต่อเมืองนครศรีธรรมราช ตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองไชยาวางเจ้าเมือง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มะระหุมปะแก แยกบ้านหัวเขาแดง (เมืองสงขลา) ซึ่งอพยพครอบครัวไปอยู่ที่บ้านทุ่งไฉนเมืองไชยาเป็นเจ้าเมืองไชยา มะระหุมปะแกพาพรรคพวกที่มาด้วยกันไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ทุ่งไชยา เรียกว่า บ้านสงขลา และให้ปักเสาหลักเมืองลงในหนองน้ำ เรียกว่าหลักประโคน ปัจจุบันนี้เป็นนา เรียกว่านาโคก มะระหุมปะแกตั้งที่ว่าการเมืองที่บ้านสงขลา เมื่อมะระหุมปะแกถึงแก่กรรมลง มะระหุมตาไฟผู้เป็นบุตรและมะระหุมมุดาซึ่งเป็นหลานได้เป็นเจ้าเมืองสืบต่อมา มะระหุมมุดามีบุตรกับภริยาน้อยซึ่งเป็นชาวไทยพุทธ ชื่อนายบุญชู ภายหลังเดินทางไปยังกรุงศรีอยุธยา เข้าถวายตัวเป็นมหาดเล็กในแผ่นดินพระที่นั่งสุริยยามรินทร์

ในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า นายบุญชูหนีกลับไปอยู่ที่เมืองไชยา ขณะนั้นบ้านเมืองกำลังระส่ำระสาย เจ้านครตั้งตัวขึ้นเป็นเจ้า เมืองไชยาก็ตกอยู่ในอำนาจของเจ้านคร เจ้านครส่งคนของตนมาเป็นผู้รั้งเมืองไชยา นายบุญชูได้รับแต่งตั้งให้เป็นปลัดเมือง เมืองไชยาในยุคนี้ตั้งที่ว่าการอยู่ที่บ้านพุมเรียง (อำเภอไชยาในปัจจุบัน)

ต่อมาสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หลวงนายศักดิ์เป็นแม่ทัพยกไปตีเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อเดินทางถึงเมืองไชยาได้ตั้งทัพที่แหลมโพธิ์ หน้าเมืองไชยา นายบุญชูปลัดเมืองซึ่งรู้จักกับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีอยู่ก่อนได้จับผู้รั้งเมืองฆ่าเสีย แล้วนำคณะกรรมการเมืองเข้าสวามิภักดิ์ต่อสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีรับอาสาโดยเสด็จไปตีเมืองนครศรีธรรมราชด้วย ภายหลังมีความชอบทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมืองไชยา มีบรรดาศักดิ์ที่พระยาวิชิตภักดีศรีพิชัยสงคราม เป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมาก เมื่อเกิดจลาจลวุ่นวายในกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงมีลายพระหัตถ์ถึงพระยาวิชิตภักดีศรีพิชัยสงครามว่า

“ให้เข้าไปบางกอก โดยให้กินข้าวเช้าที่ไชยา ไปล้างมือบางกอก”

แต่เมื่อพระยาวิชิตภักดีฯ ไปถึงกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้สิ้นพระชนม์เสียแล้ว ภายหลังพระยาวิชิตภักดีฯ ถูกกล่าวโทษว่าฝักใฝ่ข้างฝ่ายสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ถูกเรียกตัวเข้ากรุงเทพฯ ใต้สวนรับเป็นสัจย์ จึงโปรดให้จำขังไว้จนถึงแก่กรรมในที่คุมขัง หลังจากนั้นทางเมืองหลวงได้ตั้งเจ้าเมืองมาปกครองเมืองไชยาตลอดมา โดยมีราชทินนามว่าพระยาวิชิตภักดีทุกคน

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ปรากฏหลักฐานจากกฎหมายตราสามดวงที่ตรวจชำระใหม่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชว่า เมืองไชยามีฐานะเป็นเมืองชั้นตรีอันดับพิเศษเทียบเท่าหัวเมืองชั้นโท มีจุสดมภ์พร้อม เจ้าเมืองไชยามีราชทินนามว่า พระยาวิชิตภักดีศรีพิชัยสงคราม ถือศักดินา ๕,๐๐๐ ไร่ ปลัดเมืองมีราชทินนามว่า พระศรีราชสงครามรามภักดี ถือศักดินา ๑,๘๐๐ ไร่ ในครั้งสงครามเก้าทัพพม่ายกทัพมาตีเมืองไชยา เจ้าเมืองทราบข่าวศึกอพยพครอบครัวหนีเอาตัวรอดวีรบุรุษชาวบ้านพุมเรียง ๒ คน ชื่อนายบุญกับนายไก่อ ชักชวนชาวบ้านตั้งค่ายต่อสู้พม่าได้ระยะหนึ่ง แต่พม้ามีกำลังเหนือกว่าปล้นเอาเมืองได้ เผาบ้านเมือง วัดวาอาราม ฆ่าฟันผู้คนอย่างทารุณโหดร้าย เก็บเอาทรัพย์สินของชาวเมืองไป

การปกครองในสมัยจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาล

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้นปกครองหัวเมือง มณฑลชุมพรได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ ร.ศ. ๑๑๕ รวมหัวเมืองเดิมเข้าเป็นมณฑล โดยมีหัวเมืองขึ้นต่อมณฑลชุมพร ๔ หัวเมืองคือ เมืองชุมพร ๑ (สำหรับเมืองกำหนดนพคุณที่เคยขึ้นต่อเมืองบางนางรม หรือประจวบคีรีขันธ์ มณฑลราชบุรีลดลงเป็นเมืองขึ้นต่อเมืองชุมพร) เมืองหลังสวน ๑ เมืองไชยา ๑ (ย้ายเมืองคีรีรัฐนิคมซึ่งเคยเป็นเมืองขึ้นเมืองตะกั่วป่ามาขึ้นต่อเมืองไชยา) เมืองกาญจนดิษฐ์ ๑ (ยกเกาะสมุยซึ่งเคยขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราชและเกาะพังซึ่งเคยขึ้นกับ

เมืองไชยารวมเป็นอำเภอเดียวกัน ให้ขึ้นกับเมืองกาญจนดิษฐ์ซึ่งอยู่ใกล้กว่าเมืองอื่น) สำหรับเมืองไชยากับเมืองกาญจนดิษฐ์นั้น ต่อมาให้มีผู้ว่าราชการเมืองคนเดียวกันเพราะไปมาถึงกันง่าย*

ขณะนั้นหัวเมืองทั้งสี่มีอำเภอในสังกัดดังนี้.-

๑. เมืองชุมพร มี ๔ อำเภอ คือ.-

(๑) อำเภอชุมพร เดิมอาศัยเรือนของพระรามฤทธิ์ทรงปลัด (น้อย) เป็นที่ว่าการ ภายหลังตั้งที่ว่าการริมคลองตำบลท่าตะเภา

(๒) อำเภอปทิว ตั้งที่ว่าการอยู่ที่ตำบลหน้าค่าย

(๓) อำเภอท่าแซะ ตั้งที่ว่าการอยู่ที่ตำบลแหลมยาง

(๔) อำเภอกำเหนดินพุดน ตั้งที่ว่าการอยู่ที่ตำบลท่าเกวียน

๒. เมืองหลังสวน เดิมแบ่งท้องที่ออกเป็น ๒ อำเภอ ภายหลังเห็นว่าอำเภอกว้างยาวยากแก่การระวังภัยจากโจรผู้ร้าย จึงยกแขวงพะโต๊ะขึ้นเป็นอำเภอ รวมเป็น ๓ อำเภอคือ.-

(๑) อำเภอหลังสวน ตั้งที่ว่าการริมคลองหน้าบ้านพระยาจรูญ

(๒) อำเภอฉวี (สวี่) ตั้งที่ว่าการริมคลองตำบลนาโพตามทางสายโทรเลข

(๓) อำเภอพะโต๊ะ (พะโต๊ะ) ตั้งที่ว่าการริมคลองน้ำตำบลพะโต๊ะ

๓. เมืองไชยา แบ่งออกเป็น ๔ อำเภอ คือ.-

(๑) อำเภอไชยา เดิมตั้งที่ว่าการอยู่ที่หน้าวัดใหม่พุมเรียง ต่อมาย้ายมาตั้งที่ว่าการอยู่ที่หน้าวัดโพธารามติดกับที่ว่าการเมืองตำบลพุมเรียง

(๒) อำเภอพุนพิน ตั้งที่ว่าการอยู่ริมคลองตำบลพุนพิน

(๓) อำเภอคีรีรัฐนิคม ตั้งที่ว่าการอยู่ริมคลองตำบลละมู

(๔) อำเภอพาสง ตั้งที่ว่าการอยู่ริมคลองตำบลท่าจ่าย

๔. เมืองกาญจนดิษฐ์ แบ่งออกเป็น ๔ อำเภอ คือ.-

(๑) อำเภอกาญจนดิษฐ์ ตั้งที่ว่าการอยู่ริมคลองใกล้บ้านพระยาวิชิตภักดี

(๒) อำเภอพุมดวง ตั้งที่ว่าการอยู่ริมคลองตำบลท่าโรงช้าง

(๓) อำเภอกะแดะ ตั้งที่ว่าการอยู่ริมคลองตำบลกะแดะ

(๔) อำเภอเกาะ ตั้งที่ว่าการอยู่ที่ตำบลหน้าทอน เกาะสมุย

ส่วนศาลว่าการมณฑลนั้น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงดำริว่า

“หัวเมืองมณฑลชุมพรทำเลที่มีส่วนยาวตามฝั่งทะเลมากกว่าส่วนกว้าง จำนวนผู้คนพลเมืองน้อย และหนทางไปมาถึงกันยังยาก ด้วยในฤดูมรสุมจะไปมาทางทะเลหรือเดินบกก็ลำบาก จะตั้ง

*คำกราบบังคมทูลของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่ ๒๓๑/๔๘๗/๖ ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๔

ที่ว่าการมณฑลในเมืองซึ่งอยู่กลางมณฑล คือ เมืองหลวงสวณ ก็ดีลัษและไม่มีใครมีราชการ จึงได้เลือกตั้งที่ว่าการมณฑลที่เมืองชุมพร แต่เพราะเมืองชุมพรอยู่ก่อนมาข้างเหนือ การที่หัวเมืองอื่นจะไปมาถึงมณฑลก็ยัง ไม่พ้นความลำบากได้...”๒

ในครั้งนั้นจึงตั้งศาลว่าการมณฑลขึ้นที่เมืองชุมพร ลักษณะเป็นโรงพื้นดิน เสาไม้จริง ฝาจากยาว ๑๔ วา กว้าง ๗ วา ๒ คอก มีมุขหน้าและมุขหลัง สำหรับมุขด้านหลังใช้เป็นที่ทำการของศาล ขณะนั้นได้ประกาศใช้พระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ แล้วตั้งแต่วันที่ ๒ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๔ โดยมอบอำนาจให้กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงนครบาลเป็นพนักงานรักษาและจัดการให้สำเร็จตามความในพระราชบัญญัติ ซึ่งแบ่งศาลยุติธรรมในหัวเมืองออกเป็น ๓ ชั้น คือ.-

๑. ศาลมณฑล
๒. ศาลเมือง
๓. ศาลแขวง

นอกจากนี้อาจมีศาลพิเศษที่สร้างขึ้นเป็นครั้งคราวเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีประเภทหนึ่งประเภทใดโดยเฉพาะ” ศาลทั้ง ๓ ชั้นนี้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีต่างกัน กล่าวคือ ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีภายในเขตแขวง ซึ่งผู้บัญชาการเมืองจะกำหนดและมีอำนาจเท่าอำนาจของผู้พิพากษาในศาลนั้น” สุดแต่จะเป็นผู้พิพากษาชั้นที่ ๑ ชั้นที่ ๒ หรือชั้นที่ ๓ ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีต่างกัน กล่าวคือ

ผู้พิพากษาชั้นที่สามมีอำนาจดังนี้ คือ.-

- ข้อ ๑. ที่จะออกหมายฤๅสั่งให้จับกุมผู้ต้องหาในคดีมีโทษหลวง
- ข้อ ๒. ที่จะบังคับส่งตัวคนไปต่างแขวงตามสูตรนารายณ์
(สูตรนารายณ์น่าจะหมายถึงหนังสือสั่งให้ส่งตัว - ผู้เขียน)
- ข้อ ๓. ที่จะออกหมายฤๅมีคำสั่งให้ค้นของกลางในคดีซึ่งมีโทษหลวง
- ข้อ ๔. ที่จะออกหมายเรียกคู่ความแลพยานในคดีซึ่งมีอำนาจที่จะพิจารณาได้
- ข้อ ๕. ที่จะไต่สวนคดีมีโทษหลวง
- ข้อ ๖. ที่จะพิจารณาแลพิพากษาคดีมีโทษหลวงชั้นลหุโทษ ซึ่งอาญาจำไม่เกิน ๑ เดือน ฤๅปรับไหมไม่เกิน ๕๐ บาท
- ข้อ ๗. ที่จะพิจารณาแลพิพากษาความแพ่งซึ่งทุนทรัพย์ฤๅเบี้ยปรับไหมไม่เกิน ๕๐ บาท

๒ คำกราบบังคมทูลเรื่องเดียวกัน

๓ พระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ มาตรา ๔, ๖

๔ พระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ มาตรา ๑๖

๕ พระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ มาตรา ๑๒

ผู้พิพากษาชั้นที่สองมีอำนาจดังนี้ คือ.-

- ข้อ ๑. บันดาอำนาจที่มีในผู้พิพากษาชั้นที่สามก็ทำได้
- ข้อ ๒. ที่จะพิจารณาแลพิพากษาคดีมีโทษหลวงชั้นลหุโทษเพียงอาญา จำไม่เกิน ๓ เดือน ฤาปรับใหม่ไม่เกิน ๑๐๐ บาท ฤาปรับด้วยไม้หวายไม่เกิน ๓๐ ที
- ข้อ ๓. ที่จะพิจารณาแลพิพากษาความแพ่งซึ่งทุนทรัพย์ฤาเบี้ยปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท^๖

ผู้พิพากษาชั้นที่หนึ่งมีอำนาจดังนี้ คือ.-

- ข้อ ๑. บันดาอำนาจที่มีในผู้พิพากษาชั้นที่สองก็ทำได้
- ข้อ ๒. ที่จะพิจารณาแลพิพากษาคดีมีโทษหลวงชั้นมัธยมโทษที่อาญาจำไม่เกิน ๖ เดือน ฤาเบี้ยปรับใหม่ไม่เกิน ๒๐๐ บาท ฤาโทษปรับด้วยหวายไม่เกิน ๕๐ ที
- ข้อ ๓. ที่จะพิจารณาแลพิพากษาความแพ่งซึ่งทุนทรัพย์ฤาเบี้ยปรับไม่ถึง ๒๐๐ บาท^๗

ส่วนศาลเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในเขตเมืองที่ตั้งศาล^๘ ถ้าคดีที่เกิดขึ้นในเขตศาลเมืองเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของผู้พิพากษาแต่ละนาย ผู้พิพากษาศาลหัวเมืองก็อาจแยกกันพิจารณาพิพากษาคดีเรื่องละคนอย่างศาลแขวงได้ แต่ถ้าเป็นคดีเกินอำนาจของผู้พิพากษาแต่ละนายจะแยกกันพิจารณาพิพากษาโดยลำพังคนเดียวก็ให้รวมกันเป็นคณะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังนี้คือ.-

ประการ ๑. ความแพ่งทุนทรัพย์ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท

ประการ ๒. ความมีโทษหลวงโดยกำหนดโทษเหล่านี้ คือ

สถาน ๑ จำ

สถาน ๒ เชี่ยน

สถาน ๓ ปรับใหม่ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท^๙

สำหรับศาลมณฑลเป็นศาลชั้นสูง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในเขตมณฑลเทศาภิบาลที่ตั้งศาลได้ทุกประเภท คดีที่เกินอำนาจศาลเมืองตกเป็นอำนาจศาลมณฑลที่จะพิจารณาพิพากษา นอกจากนี้หากคู่ความไม่พอใจคำวินิจฉัยของศาลต่ำในมณฑลก็อาจอุทธรณ์ไปยังศาลมณฑลได้ อันมีลักษณะเป็นศาลอุทธรณ์ในส่วนภูมิภาค ศาลมณฑลตั้งที่ทำการอยู่ ณ เมืองอันเป็นที่ตั้งศาลว่ากรมณฑลเทศาภิบาล มีอธิบดีผู้พิพากษาเป็นผู้บังคับบัญชา^{๑๐}

^๖ พระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ มาตรา ๑๓

^๗ พระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ มาตรา ๑๔

^๘ พระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ มาตรา ๘

^๙ พระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ มาตรา ๑๗, รายงานการประชุมเทศาภิบาล ครั้งที่ ๗ วันที่ ๓๐ มกราคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๔

^{๑๐} คำอธิบายการจัดศาลหัวเมือง

ศาลมณฑลชุมพร

เมื่อครั้งตั้งมณฑลชุมพรขึ้นนั้น ศาลที่ชำระความในระยะแรกคงมีแต่ศาลเมือง ซึ่งตั้งอยู่ตามหัวเมืองในเขตมณฑล เช่น เมืองชุมพรตั้งที่ทำการศาลอยู่ริมถนนปรมินมรรคา เมืองชุมพร มีหลวงแพ่ง (จอน) เป็นผู้พิพากษาที่ ๑ หลวงนา (น้อย) เป็นผู้พิพากษาที่ ๒ หลวงมหาดไทยเป็นผู้พิพากษาที่ ๓ สันนิษฐานว่าศาลเมืองในระยะนั้นน่าจะเป็นศาลหรือเรือนหลวงสำหรับกรมการเมืองออกนั่งชำระความเท่านั้น ต่อมากลางปีรัตนโกสินทรศก ๑๑๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุนเทพประชา (เปลื้อง) ออกไปเป็นผู้พิพากษาศาลเมือง ได้รวบรวมผู้พิพากษาไปตั้งศาลเมืองอยู่ติดกับที่ว่าการมณฑล มีเสมียนพนักงาน ๑๑ คน เมืองหลังสวนมีหลวงกระเสฬสุพาแพ่งเกษม (คล้อย) ว่าที่ผู้พิพากษาที่ ๑ หลวงฤทธิ์ (คง) เป็นผู้พิพากษาที่ ๒ หลวงบันเทาเป็นผู้พิพากษาที่ ๓ ต่อมาหลวงกระเสฬสุพาแพ่งเกษมถึงแก่กรรม หลวงฤทธิ์ลาออก ได้แต่งตั้งหลวงพรหมเสนาลัดดี (ปลอด) ว่าที่ผู้พิพากษาที่ ๑ หลวงคลัง (ล้อม) ว่าที่ผู้พิพากษาที่ ๒ มีเสมียนพนักงาน ๕ คน เมืองไชยามีหลวงไชนาสัตติ (สิน) ว่าที่ตำแหน่งผู้พิพากษาที่ ๑ หลวงแพ่ง (ดวน) ผู้พิพากษาที่ ๒ หลวงสุนทร (กล่อม) ผู้พิพากษาที่ ๓ มีเสมียนพนักงาน ๔ คน เมืองกาญจนดิษฐ์มีขุนเทพนราย (ไธ) รับตำแหน่งว่าที่ผู้พิพากษาที่ ๑ ขุนสารพริ้มว่าที่ผู้พิพากษาที่ ๒ นายพลอยว่าที่ผู้พิพากษาที่ ๓ มีเสมียนพนักงาน ๕ คน ส่วนศาลมณฑลชุมพร สันนิษฐานว่าน่าจะตั้งขึ้นในรัตนโกสินทรศก ๑๑๗ ณ เมืองชุมพรนั่นเอง ทั้งนี้โดยอาศัยเค้ามูลจากหนังสือที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพรมีไปยังสถานายกนักเรียนกฎหมายเกี่ยวแก่ตำแหน่งข้าราชการในศาลมณฑลชุมพร

ศาลมณฑลชุมพร

ที่ ๒/๒๓๘๘

วันที่ ๓ พฤศจิกายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๙

หลวงประกาศธรรมานุกิจ อธิบดีผู้พิพากษา บอكمายังท่านจักรปาณีสรีลวิสุทธิ์สถานายกนักเรียนกฎหมาย

ด้วยข้าพเจ้าขอโอกาสส่งตำแหน่งข้าราชการเพิ่มเติมในศาลมณฑลชุมพร ซึ่งได้รับราชการกรอกลงในแบบพิมพ์ เปนตำแหน่ง ระเบียบสอดของเรียนมานี้ด้วยแล้ว แลการต่อไป เมื่อข้าราชการมีมาเปลี่ยนตำแหน่ง และขอเพิ่มลดย่างไร ข้าพเจ้าจะมีหนังสือบอกเรียนมาในคุณพระให้ทราบทุกคราวตามทางการ

โดยโอกาสนี้ ขอท่านได้รับคำแสดงความนับถือมายังท่านด้วย

(เซ็น) หลวงประกาศธรรมานุกิจ

ใบบอกฉบับนี้ได้แนบบัญชีรายนามข้าราชการในศาลมณฑลชุมพรไว้ด้วย มีข้อความระบุว่า อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพรในขณะนั้น คือ หลวงประกาศธรรมบุญกิจ นามเดิมว่า เปลื้อง อายุ ๓๖ ปี เป็นบุตรจำโชญเชิดประทีป บ้านอยู่หลังพระราชวังเดิม กรุงเทพฯ รับตำแหน่งนี้ตั้งแต่ ปี ร.ศ. ๑๑๗ ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๑ ละ ๓๒๐ บาท อนึ่ง เมื่อพิจารณาจากรายงานของพระยารัตนเศรษฐี (คอซิมก้อง) ข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลชุมพร ลงวันที่ ๑ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๙ เกี่ยวกับข้าราชการระหว่างปีรัตนโกสินทรศก ๑๑๕ ถึงเดือนมีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๗ แล้ว พอจะอนุมานได้ว่าศาลมณฑลชุมพรน่าจะตั้งขึ้นภายหลังเดือนมีนาคม แต่อยู่ในปีรัตนโกสินทรศก ๑๑๗ นั้นเอง รายงานฉบับนี้มีข้อความว่า

“ด้วยในการศาลเมืองปีศก ๑๑๗ ยังไม่ได้โปรดเกล้าฯ ตั้งศาลมณฑลคดีความแพ่งอาญา ที่ศาลเมือง ได้พิจารณาพิพากษาไม่ไคร่ว่องไวรวดเร็ว ความก็มักจะค้างคั่ง ผู้พิพากษาเดิมที่ได้พิจารณาอรรถคดีมานั้นก็ไม่สู้เข้าใจในทางความ บางทีศาลตัดสินแล้วตัวไม่ชอบตามคำพิพากษา แต่ไม่ทุเลาอุทธรณ์มักจะร้องเป็นเรื่องราวต่อข้าหลวงเทศาภิบาล บางทีก็ส่งเข้ามายังกระทรวงมหาดไทย ไม่ว่าความอาญาแพ่งจริง ได้บอกขอรับพระราชทานผู้พิพากษาจากกรุงเทพ เมื่อเดือนตุลาคม ศก ๑๑๗ โปรดเกล้าฯ ส่งขุนเทพประชาออกไปเป็นผู้พิพากษาศาลเมืองชุมพร ขุนเทพประชาได้จัดการวางแบบวิธีในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ข้าพระพุทธเจ้าได้พาขุนเทพประชาไปตรวจศาลตามหัวเมืองในมณฑลทุก ๆ เมือง ผู้พิพากษาเดิมก็ร้องขัดข้องด้วยความรู้ไม่พอบอลาออกจึงได้บอกขอผู้พิพากษาศาลเมืองเข้ามายังกระทรวงยุติธรรม กรุงเทพ แต่ยังไม่โปรดเกล้าฯ ส่งออกไปได้เกือบทุกศาล ... ตั้งแต่โปรดเกล้าฯ ให้ขุนเทพประชาออกไปจัดการวางแบบวิธีในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีดีขึ้นกว่าเก่ามาก...”

อาคารศาลมณฑลชุมพร

อาคารที่ทำการศาลมณฑลชุมพรในระยะแรกตั้งอยู่ ณ เมืองชุมพรอันเป็นที่ตั้งศาลาว่าการรัฐบาล หรือที่ว่าการมณฑล แต่จะอยู่บริเวณใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดเพราะจากรายงานของข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลชุมพรฉบับดังกล่าวคงได้ความเพียงพอว่า

“ในปลายปีศก ๑๑๗ ได้ซื้อเรือนเก่ามาก่อสร้างให้หลวงประกาศธรรมบุญกิจ ๒ หลัง เป็นครัวหลังหนึ่งเป็นที่พักหลังหนึ่งพื้นกระดานฝากระดานขาว ๔ วา ๒ ศอก กว้าง ๔ ศอก ในปีศก ๑๑๖-๑๑๗ ทั้งจัดการก่อสร้างแลจัดราชการต่าง ๆ มาประจวบกันเข้าหลายอย่าง แต่ที่มุ่งค้ำหลังของที่ว่ากรมณฑลก็ได้ตั้งศาลพิจารณาคดีอยู่ที่นั่น ตั้งแต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดราชการมณฑลชุมพรนี้จะมีเวลาว่างปีหนึ่งสัก ๒๐ วันก็ทั้งยาก แต่ถึงกระนั้นที่ว่าการก็ยังเป็นที่คับแคบ คิดด้วยเกล้าฯ ว่าปีศก ๑๑๘ จะยกที่ว่าการใหม่อีกสักหลัง ศาลสำหรับพิจารณาอรรถคดีสักหลัง...”

สันนิษฐานว่าที่ทำการศาลมณฑลชุมพรน่าจะเป็นมุขหลังของที่ว่าการมณฑล ซึ่งรายงานของข้าหลวงเทศาภิบาลระบุว่าใช้เป็นที่ทำการศาลสำหรับพิจารณาคดี หลักฐานที่พอจะใช้เป็นทางให้เห็นร่องรอยการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลมณฑลชุมพร ปรากฏจากเอกสารเก่าของศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีว่า หลวงประกาศธรรมบุญกิจอธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพรได้เตรียมการหาที่ดินเพื่อก่อสร้างศาลในปีรัตนโกสินทรศก ๑๒๑ โดยติดต่อขอใช้ที่ดินไปยังข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลชุมพร รายละเอียดปรากฏตามหนังสือที่มีโต้ตอบถึงกันและกัน ดังนี้.

ที่ ๕๑/๑๔๓๑

แพนกลโยธา

ที่ว่าการมณฑลชุมพร

วันที่ ๒ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

หลวงพัฒนกิจพิจารณา ว่าที่ปลัดเทศาภิบาล แทนข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลชุมพร
แจ้งความมายัง, หลวงประกาศธรรมบุญกิจ อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพร
ด้วยได้รับจดหมายลงวันที่ ๒๒ กันยายน ศก ๑๒๑ นำส่งแปลนตัวอย่างที่จะปลูกสร้างศาล ตรง
ที่ว่าการอำเภอเมืองท่าใหม่ทั้นนั้นได้ทราบแล้ว

ข้าพเจ้าได้ให้นายนิพนธ์งานโยธาไปตรวจที่ตามซึ่งท่านกะไปนั้น คือ ด้านเหนือห่างจากคู ๔ วา
ด้านหน้าห่างจากถนน ๕ วา, แล้วต้องรื้อห้องแถวพลตระเวนด้านเหนือทั้งแถว ส่วนตัวโรงพักห่างจากศาล
๒ คอก ถ้าจะรื้อโรงพักก็เป็นการกำหนดเห็นว่าเขตรศาลอยู่ข้างจะคับแคบไม่สมกับพื้นที่

เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่า ควรปลูกตรงหน้าที่พักขุนประมาณหิรัญทัมตามที่เขาคุณข้าหลวงเทศาภิบาลฯ
ได้กะตกลงไว้ ถ้าท่านเห็นชอบด้วยแล้ว ขอได้จัดผู้ใดไปชี้เขตและตอบให้ทราบ จะได้ส่งพนักงานนำ
นักโทษไปตากถางที่ให้เป็นการเสร็จไป

ข้าหลวงเทศาภิบาลไปประชุมกรุงเทพฯ

หลวงพัฒนกิจพิจารณา

ประทับตราตำแหน่งมาเปนสำคัญ

(สำเนา)

ที่ ๒๔/๘๐๗

ศาลมณฑลชุมพร

วันที่ ๕ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

หลวงประกาศธรรมบุญกิจ อธิบดีผู้พิพากษาแจ้งความมายังหลวงพัฒนกิจพิจารณา ปลัดเทศาภิบาลมณฑล
ชุมพร

ด้วยเรื่องที่ ๑ จะปลุกศาลตามที่ข้าพเจ้าแจ้งความไปยังท่านแลท่านตอบไป ฉบับที่ ๕๑/๑๔๓๑ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๑ นั้น ข้าพเจ้าได้ทราบความตามหนังสือตอบของท่านทุกประการแล้ว

จึงจำเป็นที่ข้าพเจ้าต้องตอบมาให้ท่านทราบอีกครั้ง ๑ ว่า การที่ข้าพเจ้าจะปลุกศาลที่ริมโรงโปลิศ นำที่ว่าการอำเภอเดี๋ยวนี ก็โดยที่ข้าพเจ้าได้รับ ๑ สั่งของพระเดชพระคุณเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงรับสั่งต่อข้าพเจ้าไว้แต่ก่อน มาบัดนี้ฝ่ายท่านเห็นว่าที่คับแคบและจะต้องรื้อโรงพลตระเวนเป็นการโกลาหล โดยไม่จำเป็นจึงขอให้กะที่อื่นทำศาลนั้น ข้าพเจ้าก็เห็นว่าไม่เป็นการขัดข้องจำเป็นเท่าในส่วนข้าพเจ้านัก ด้วยการโยธาฝ่ายธุรการ เป็นหน้าที่ของท่านที่จะจัดกะที่ทางปลุกสร้างให้คงงามสมควรแก่บ้านเมือง ไม่เกี่ยวข้องกับทางศาลที่ข้าพเจ้าจะไปข้องเกี่ยวในหน้าที่โยธาฝ่ายธุรการด้วย

ก็เมื่อท่านเห็นว่าที่ตรงหน้าบ้านขุนประมาณริมโรงโปลิศฝ่ายใต้เป็นที่สมควรแล้วก็ตามแต่ท่านจะจัดแจงข้าพเจ้าไม่ขัดขึ้น เพราะที่ตรงนั้นก็เป็นที่ไม่ลำบากยากเย็นในราชการไปมานัก ข้าพเจ้าจะไม่ยอมอยู่อย่างเดียวก็แต่ที่กันดารลำบากยากเย็นในการอยู่ๆไปมาเท่านั้น

ในที่สุดนี้ซึ่งเห็นว่าที่ตรงหน้าบ้านขุนประมาณเป็นการดีแล้วข้าพเจ้าก็จะจัดให้พนักงานไปกะที่เมื่อกะเสร็จแล้วประการใด ก็ขอให้ท่านสักนักโทษระดมกันถมโก่นสร้างพื้นดินให้เป็นที่เสร็จเรียบร้อยโดยเร็วก็แล้วกัน

อธิบดีผู้พิพากษา ป่วย

หลวงภักดีวินิจฉัยเซ็นแทน

การที่หลวงประกาศธรรมณูกิจยืนยันว่าจะไม่ยอมปลุกสร้างศาลในที่กันดารไปมาลำบากก็นับว่ามีเหตุผลอยู่ เพราะเมืองในเขตมณฑลชุมพรในสมัยนั้นเป็นป่าที่บอบคมไปด้วยสัตว์ร้ายนานาชนิด ตามรายงานของพระยารัตนเศรษฐี (คอซิมก้อง) ปรากฏว่าในยามค่ำคืนได้ยินเสียงเสือร้องปึงแทบทุกคืน บางคืนเข้ากัดโคกระบือถึงข้างบ้านเรือนราษฎร อนึ่ง ในแม่น้ำลำคลองก็มีจระเข้ดุร้ายขบกัดราษฎรอยู่เสมอ ดังปรากฏจากสำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ ๔๗, ๔๘๑ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ร.ศ. ๑๒๐ ความว่า

“ด้วยพระยาคำรงสุจริตฯ ข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลชุมพรมีใบบอกมาว่า ได้รับรายงานพระกาญจนดิษฐ์บุตติ ผู้ว่าราชการเมือง ไซยาว่าจรเข้ร้ายที่ตำบลปากบางพรหมยัธอาราห์ อยู่เสมอ หลวงอินทรสุภาแผ่งแทนนายอำเภอ ได้จัดการลอยตะกาง จรเข้ร้ายรับตะกางจับตัวได้แต่ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๑๒๐ นี้แล้ว ได้ตรวจวัดจระเข้ที่จับได้นั้นใหญ่รอบ ๓ ศอก ๑ คืบ ยาว ๔ ศอก ๒ นิ้ว ราษฎรพากันมาอุจ่าได้ว่าจระเข้ตัวนี้ที่กัดคนตาย

กระทรวงมหาดไทยได้นำความเสนอในที่ประชุมเสนาบดีแต่เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๐ แล้ว”

ในปีรัตนโกสินทรศก ๑๒๑ หลวงประกาศธรรมณูกิจ (เปลื้อง) เบิกเงินเป็นค่าก่อสร้างอาคาร ศาลมณฑลชุมพร ๓,๒๐๐ บาท เป็นค่าซ่อมแซมที่พักผู้พิพากษา ๘๐๐ บาท แล้วลงมือก่อสร้างศาลมณฑล

แต่ยังไม่ทันแล้วเสร็จสมบูรณ์ก็ถึงแก่กรรมลง หลวงประกาศธรรมบุญกิจ (สุดจิตร) ผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพรได้ทำการก่อสร้างศาลและซ่อมที่พัสดุของผู้พิพากษาต่อจนเสร็จ แต่ยังคงเครื่องครุภัณฑ์ในศาล เช่น บัลลังก์ โต๊ะและม้านั่งของกลุ่มศาลมณฑลชุมพรได้มีหนังสือลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ ถึงพระยาจักรีปาณิศรวิมลสุทธี ปลัดทูลฉลองกระทรวงยุติธรรมความว่า

“ที่ศาลมณฑลชุมพรยังไม่มีบันลังก์สำหรับนั่งพิจารณาความ แลที่นั่งของอัยการหรือลูกความก็ไม่มี ข้าพเจ้าทราบข่าวว่าของเก่าที่กระทรวงยังมี ถ้ามีจริงขอรับประทานไว้สำหรับศาลมณฑลชุมพร ๑ สำหรับ หรือจัดให้จำหน่ายก็จะรับประทานเหมือนกัน เงินที่หลวงประกาศ (เปลื้อง) เบิกมาไว้ยังมีอยู่ ที่จะคิดทำในมณฑลชุมพรนั้นเป็นการกันคานด้วย ไม่เล่าง ไม่ทำไม่ได้”

แต่ก็ยังไม่สามารถจัดหามาใช้ได้ ในที่สุดหลวงประกาศธรรมบุญกิจ (สุดจิตร) ได้ทำสัญญาว่าจ้างเงินหลีกกองทำบัลลังก์สำหรับนั่งชำระความ ๑ บัลลังก์ โต๊ะยาวสำหรับพนักงานหน้าบัลลังก์ ๑ ตัว โต๊ะสำหรับกลุ่มความ ๒ ตัว คอกพยาน ๑ คอก ในราคา ๕๔๐ บาท^{๙๙} แม้กระนั้นก็ตามเรื่องบัลลังก์และที่นั่งกลุ่มความนี้ยังคงเป็นปัญหาขัดข้องต่อมาจนถึงปีรัตนโกสินทรศก ๑๒๓ เพราะหลวงปฏิเวทสารวิทย์อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพรขณะนั้น ได้บันทึกต่อท้ายหนังสือสัญญาจ้างฉบับนั้นว่า

เห็นแต่หนังสือสัญญานี้ ตัวบันลังก์โต๊ะยาว
มายาวอยู่ที่ไหน ไม่เห็นมีในศาล

ปฏิเวท

หลังจากนั้นจึงได้หาทางแก้ไขโดยมอบให้หม่อมหลวงชุมผู้พิพากษาศาลเมืองหลังสวนว่าจ้างช่างไม้ที่เมืองหลังสวนทำขึ้น ในราคา ๓๙๑ บาท ๔๘ อัฐ แล้วส่งลงเรือเมล์ไปยังศาลมณฑลชุมพร ในเดือนกันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๓

ศาลเมืองในสังกัดมณฑลชุมพร

จากเอกสารเก่าของศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีประกอบกับเรื่องราวของมณฑลชุมพรที่รวบรวมได้จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นทางให้สันนิษฐานว่าเมื่อตั้งศาลมณฑลชุมพรขึ้นนั้น เมืองที่ขึ้นกับมณฑลชุมพร เป็นต้นว่า เมืองชุมพร เมืองหลังสวน เมืองไชยา (ขณะนั้นตั้งอยู่ที่บ้านพุมเรียง อำเภอไชยาในปัจจุบัน - ผู้เขียน) และเมืองกาญจนดิษฐ์ต่างก็มีศาลชำระความอยู่แล้ว^{๑๐๐} ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองไชยาและเมืองกาญจนดิษฐ์เป็นเมืองเดียวกัน ตั้งศาลากลางเมืองที่บ้านดอน แขวงเมืองกาญจนดิษฐ์ ขนานนามว่าเมืองไชยา ส่วนเมือง

^{๙๙} สัญญาจ้างลงวันที่ ๔ สิงหาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๒

ไชยาเดิมนั้น โปรดให้เปลี่ยนเป็นอำเภอพุมเรียง ศาลที่ชำระความตามหัวเมืองจึงเหลือแต่ที่เมืองไชยา บ้านดอน เมืองหลังสวนและเมืองชุมพร ในปีรัตนโกสินทรศก ๑๒๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชหัตถเลขาที่ ๑๕๒/๑๒๑๗ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ ถึงพระยาศรีสหเทพว่า

“ในทางสนทนากับพระครูกาแก้ว วัดพระมหาธาตุเมืองไชยาเก่า อำเภอพุมเรียง ได้ความว่าการที่ย้ายเมืองไปตั้งกาญจนคิชนั้น เปนที่ลำบากแก่ราษฎรอยู่บ้าง ในการที่จะไปเพนถ้อยความเดินทางใน ไม่ได้ต้องเดินทางทะเล คลองที่เคยไปจากพุมเรียงถึงกาญจนคิชนั้น กูเหมือนหนึ่ง ไม่มีเสียแล้ว...”

พระราชหัตถเลขาฉบับนี้แสดงถึงน้ำพระทัยอันเปี่ยมล้นไปด้วยความเมตตาที่ทรงมีต่ออาณาประชาราษฎร์โดยไม่มีประมาณ เพราะการย้ายเมืองไชยาเก่าจากบ้านพุมเรียงไปตั้งศาลากลางที่บ้านดอนนั้น จำเป็นต้องย้ายศาลเมืองไชยาไปด้วย ราษฎรที่เมืองไชยาเก่าต้องประสบอุปสรรคปัญหาได้รับความยากลำบากในการเดินทางไปเป็นความที่ศาลเมืองไชยา บ้านดอน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งศาลเมืองพุมเรียงในปี ร.ศ. ๑๒๔ โดยใช้ที่ดินและบ้านเรือนของพระยาไวยวุฒิวิเศษฤทธิเป็นที่ทำการ^{๑๒} เปิดทำการในเดือนพฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๔ จึงเป็นอันว่าในปี ร.ศ. ๑๒๔ มีศาลเมืองในสังกัดของศาลมณฑลชุมพรเพิ่มขึ้นอีก ๑ ศาล คือ ศาลเมืองพุมเรียง

การย้ายศาลมณฑลชุมพร

ในปี ร.ศ. ๑๒๓ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงกราบบังคมทูลพระกรุณาความว่า

“ด้วยในคราวที่ข้าพระพุทธเจ้าได้กราบบังคมทูลออกไปตรวจราชการมณฑลนครศรีธรรมราชและมณฑลชุมพรครั้งนี้ได้สังเกตดูเมืองไชยาคือ ที่บ้านดอนการค้าขายกำลังจะเจริญ ถ้าได้จัดการทูลบำรุงขึ้นต่อไปจะเป็นเมืองท่าค้าขาย ได้เมืองหนึ่งดีกว่าเมืองชุมพรซึ่งได้ตั้งที่ว่าการมณฑล เมืองชุมพรนี้ถึงจะบำรุงอย่างไรก็คงจะไม่เจริญได้ ตั้งแต่ตั้งมณฑลชุมพรมาก็หลายปีแล้วเท่าไรก็เท่านั้นอยู่ไม่สู้แปลก

เพราะฉะนั้น ข้าพระพุทธเจ้าจึงเห็นด้วยเกล้าฯ ว่าควรย้ายที่ว่าการมณฑลไปตั้งที่เมืองไชยาเมื่อข้าหลวงเทศาภิบาลได้ไปประจำอยู่ที่นั่นเองแล้วจะได้จัดการทูลบำรุงการค้าขายและการโยธาในบ้านเมืองให้เจริญขึ้น ถ้าขอด้วยพระราชดำริห์แล้วข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตย้ายที่ว่าการมณฑลชุมพรไปตั้งที่เมืองไชยาในศก ๑๒๔ นี้...”^{๑๓}

^{๑๒} รายงานของพระยารัตนเศรษฐี (คอซิมก้อง) ลงวันที่ ๑ กันยายน รัตนโกสินทร ๑๑๘

^{๑๓} พระราชหัตถเลขาที่ ๕๒/๑๘๑๘ ลงวันที่ ๖ มีนาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๔

^{๑๔} หนังสือกราบบังคมทูลของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๐๔/๘๐๘๔ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ร.ศ. ๑๒๓

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชหัตถเลขาตอบว่า

ที่ ๑๘/๑๐๕๖

พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์

วันที่ ๑๘ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๒๓

ถึงกรมหลวงดำรงราชานุภาพ

ด้วยได้รับหนังสือที่ ๒๐๔/๗๐๘๔ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม เรื่องเห็นควรย้ายที่ว่าการมณฑลไปตั้งที่เมืองไชยา นั้นทราบแล้ว การที่จะย้ายนั้นดีก่อนอนุญาตให้ย้าย

ที่ว่าการมณฑลชุมพรจึงย้ายจากตำบลท่าตะเภา เมืองชุมพร ไปตั้งอยู่ที่ ตำบลบ้านดอน เมืองไชยา และเปิดทำการในวันที่ ๒๐ เมษายน ร.ศ. ๑๒๕^{๑๔} ศาลมณฑลชุมพรได้ย้ายไปตั้งที่ตำบลมะขามเตี้ย บ้านดอน เมืองไชยาในปีเดียวกัน ทั้งนี้ได้เลิกศาลเมืองไชยาเสีย ตั้งศาลเมืองชุมพรขึ้น ศาลมณฑลชุมพรที่บ้านดอน เมืองไชยาเป็นเรือนไม้ชั้นเดียว ยาว ๑๓ วา กว้าง ๖ วา เสาไม้แก่น พื้น ฝากับเครื่องบนใช้ไม้เคี่ยม ไม้จำปา หลังคามุงกระเบื้องไทยทำจากจังหวัดสงขลา มีห้องพิจารณาคดี ๑ ห้อง มีที่พักพยาน และนักโทษ ๑ หลัง ยาว ๔ วา ๒ ศอก ๑ คืบ กว้าง ๒ วา ๘ นิ้วฟุต เสาไม้แก่น พื้น ฝากับเครื่องทั้งปวงใช้ไม้เคี่ยมและไม้จำปา หลังคามุงจาก ปลูกอยู่ในที่ดินซึ่งข้าหลวงเทศาภิบาลกำหนดให้ปลูกอาณาเขตด้านเหนือติดคูเมือง ยาว ๑ เส้น ๑๔ วา ๓ ศอก ๑ คืบ ทิศใต้ติดถนนหลวง ยาว ๑ เส้น ๑๔ วา ๓ ศอก ๑ คืบ ทิศตะวันตกติดถนนหลวง กว้าง ๑ เส้น ๕ วา ทิศตะวันออกติดที่ดินนางปราง กว้าง ๑ เส้น ๕ วา คือที่ดินอันเป็นที่ตั้งอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังเดิม ซึ่งใช้เป็นที่ทำทำการศาลคดีเด็ก และเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน (เป็นที่ดินราชพัสดุแปลงเลขที่ ข.๔๑๖๑ โฉนดเลขที่ ๒๐๗๗ ระวางเลขที่ดิน ๔๖๐ ตำบลตลาด อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระวาง ๒๑ ฏ ๔๕.๔๖ เนื้อที่ประมาณ ๒ ไร่ ๑ งาน ๔๓^๔/_{๑๐} ตารางวา) อาคารศาลมณฑลชุมพรได้ก่อสร้างแล้วเสร็จและเปิดทำการเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๔๗ ใช้เป็นที่ทำการศาลมณฑลเรื่อยมา แม้ว่าต่อมาในวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๕๘ ทางราชการจะย้ายศาลารัฐบาลและศาลากลางเมืองไปเปิดทำการอยู่ที่พระตำหนักสราญรมย์ ศาลมณฑลชุมพร ก็ยังคงตั้งที่ทำการอยู่ที่เดิม เช่นเดียวกับแผนกคลัง อัยการและศึกษาธิการ (ธรรมการ) ซึ่งมีได้ย้ายที่ทำการไปพระตำหนักสราญรมย์ด้วย

^{๑๔} คำนวณจากบัญชีของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ที่ ๔๑๑/๑๗๔๗ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๕

ศาลมณฑลสุราษฎร์

ในปีพระพุทธศักราช ๒๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า เมืองไชยาเป็นเมืองเก่าควรคงนามเดิมไว้มิให้สูญเสีย แต่เพราะเหตุว่าอำเภอชุมเรียงเป็นที่ประดิษฐานพระบรมธาตุไชยา ราษฎรทั้งปวงยังคงเรียกชุมเรียงว่าเมืองไชยา หาได้เรียกเมืองไชยาใหม่ที่บ้านดอนว่า เมืองไชยาไม่ จึงพากันเรียกสับสนไป ทรงพระราชดำริว่าประชาชนพลเมืองที่บ้านดอนนี้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม เคารพหนักแน่นในพระพุทธศาสนา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองไชยา (บ้านดอน) เป็นสุราษฎร์ธานี ซึ่งหมายถึงเมืองคนดี เปลี่ยนนามอำเภอชุมเรียงเป็น อำเภอไชยา

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า มณฑลนี้ที่เรียกว่า มณฑลชุมพรก็เพราะแต่เดิมมาตั้งศาลารัฐบาลมณฑลที่เมืองชุมพร จึงโปรดเกล้าฯ ให้เรียกนามมณฑลให้ตรงกับนามเมืองซึ่งตั้งอยู่นั้น ครั้นย้ายศาลารัฐบาลมณฑลมาตั้งที่บ้านดอน นามมณฑลชุมพรจึงเลยใช้ติดต่อกันมา แต่เมื่อศาลารัฐบาลได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่เมืองสุราษฎร์ธานีแล้วควรจะเปลี่ยนมณฑลเสียให้ตรงกับชื่อเมืองซึ่งตั้งศาลารัฐบาลมณฑล เพราะฉะนั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามมณฑลชุมพร เรียกว่า มณฑลสุราษฎร์ ตั้งแต่นั้น กระทรวงยุติธรรมจึงมีหนังสือถึงศาลมณฑลชุมพร ดังนี้.-

ที่ ๖๑/๔๘๓๒

กระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๒๔ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๕๔

แจ้งความมายังอำมาตย์เอกพระพิณิตศาสตรราชสภาพดี อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลสุราษฎร์

ด้วยได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดัดแปลงชื่อมณฑลชุมพรขนานนามว่า มณฑลสุราษฎร์ ชื่อเมืองชุมเรียงขนานนามว่า เมืองไชยา ทรงพระราชดำริให้เห็นสมควรจะต้องเปลี่ยนแปลงชื่อศาลเข้าหาชื่อเมืองนั้นด้วย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศลงวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔ ขนานนามศาลมณฑลชุมพรว่าศาลมณฑลสุราษฎร์ ศาลเมืองชุมเรียงว่าศาลเมืองไชยาตั้งแต่นั้นสืบไป จึงมีบัญชาท่านเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมให้แจ้งความมาให้ทราบ และให้ท่านสั่งศาลเมืองไชยาให้ใช้นามศาลที่ขนานใหม่ตามประกาศนั้น

มหาอำมาตย์ตรี พระยาญาณประกาศ

ปลัดทูลฉลอง

ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในปี ๒๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่าเมืองเป็นจังหวัด มหาเสวกเอก เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ลงนามในประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๕๔ แจ้งให้เมืองทั้งหลายทราบ บรรดาเมืองต่าง ๆ จึงเปลี่ยนเรียกจังหวัด ตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองให้เรียกว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด แต่มณฑลสุราษฎร์ยังคงมีอยู่ตามเดิม จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกมณฑลสุราษฎร์ ตามประกาศเรื่องยุบและรวมการปกครองมณฑลต่าง ๆ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ โปรดเกล้าฯ ให้จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดหลังสวนและจังหวัดชุมพรไปรวมกับจังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสตูล รวมอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราช และในปีถัดมาทรงพระราชดำริว่า

“เมื่อการปกครองได้ยุบและรวมกันดังนั้นแล้ว ฝ่ายศาลยุติธรรมก็ควรจะยุบและรวมอนุโลมตาม จังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้

๑.

๒. ยุบศาลมณฑลสุราษฎร์ เป็นศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยกศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังสวนชุมพร ไซยา กับศาลจังหวัดสตูลในมณฑลภูเก็ตมารวมขึ้นอยู่ในศาลมณฑลนครศรีธรรมราช...”

ตามประกาศเรื่องยุบและรวมศาล ลงวันที่ ๑๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๕^{๑๖}

กระทรวงยุติธรรมจึงมีสารตราแจ้งให้อำมาตย์เอก พระยาปुरुราชรังสรรค์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลสุราษฎร์ทราบ ดังนี้.

(สำเนา) ที่ ๑๘ รัับวันที่ ๒๖ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

ที่ ๒/๑๕๖

กระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๒๐ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

สารตรา มหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยาอภัยราชามหายุติธรรมธรร เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ถึง
อำมาตย์เอกพระยาปुरुราชรังสรรค์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลสุราษฎร์

^{๑๖} ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๓๔ หน้า ๔๖-๔๗.

ด้วยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยุบศาลมณฑลสุราษฎร์เป็นศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี, หลังสวน, ชุมพร, ไชยา ไปรวมขึ้นอยู่ในศาลมณฑลนครศรีธรรมราช ให้พระยาปुरुราชรังสรรค์สั่งศาลทั้งหลาย (ในมณฑลสุราษฎร์) ให้ทราบทั่วกัน ส่วนพระยาปुरुราชรังสรรค์นั้น ให้คงรับราชการตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี.

เจ้าพระยาอภัยราชา

ประทับตราพระคูลพาหเป็นสำคัญ

ศาลมณฑลสุราษฎร์จึงเปลี่ยนฐานะจากศาลมณฑลเป็นศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีนับแต่นั้นมาจนบัดนี้ โดยมีอำนาจแยก พระยาปुरुราชรังสรรค์เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีคนแรก ส่วนอาคารที่ทำการของศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานียังคงใช้อาคารศาลมณฑลสุราษฎร์ ซึ่งต่อมาชำรุดทรุดโทรม คับแคบไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มีบรรดาศักดิ์ ยิ่งกว่านั้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ กองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย เกิดสู้รบกับข้าราชการ ตำรวจ ลูกเสือและประชาชนในท้องที่หลายแห่งรวมทั้งที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี บริเวณที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจุดที่มีการสู้รบจนบาดเจ็บล้มตายไปด้วยกันทั้งสองฝ่าย ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับศาลถูกไฟลุกไหม้หมดทั้งหลังเมื่อเวลา ๑๖ นาฬิกาเศษ ของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ อาคารที่ทำการศาลและบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาลถูกกระสุนปืนเสียหายเป็นอันมาก ดังปรากฏจากรายงานของนายนิวัฒน์ อุณหิไวยยะ จำศาลว่า

ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วันที่ ๑๕ เดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔

ความ

ระหว่าง

{ _____

โจทก์

จำเลย

ข้าพเจ้า นายนิวัฒน์ อุณหิไวยยะ ตำแหน่งจำศาล ขอเสนอรายงานต่อท่านผู้พิพากษา มีข้อความที่จะกล่าวต่อไปนี้.-

ในวันที่ ๘ เดือนนี้ มีเสมียนพนักงานศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มาติดอยู่บนศาลในขณะที่เกิดปะทะกับกองทหารญี่ปุ่น ๗ นาย ด้วยกัน คือ ๑. นายพิลาส ชูมี ๒. นายโชติ มหาสุคนธ์ ๓. นายเคลื่อน เสาวมล ๔. นายเพิ่ม วิริยะกิจ ๕. นายการุณย์ พิบลยัง ๖. นายนับ โสมขันเงิน ๗. นายตรีรัตน์ ก่อเกียรติเถกิง ผู้ที่มาติดอยู่บนศาลทั้ง ๗ คนนี้ มาติดอยู่แต่เวลาประมาณ ๘ นาฬิกาเศษจนพลบค่ำ จึงได้

หนีและออกแสดงตัวกับทหารญี่ปุ่นและกลับบ้าน ส่วนผู้ที่มาแล้วแต่จำเป็นต้องหลบภัยอยู่ระหว่างทาง คือ ๑. ตัวของข้าพเจ้าเอง ๒. นายชิต นาคผึ้ง ๓. นายสวัสดิ์ มีเคียร ๔. นายเจริญ ศรีรัตนะ ส่วนผู้ที่หลบภัยอยู่กับบ้านไม่ทันได้ออกจากบ้านมี ๑. นายชุกกลั่น รัตตานนท์ ๒. นายสีห์ วิเชียรชัย ๓. นายสันธุ์ วัชรรอด ข้าพเจ้าและเสมียนพนักงานไม่เป็นอันตราย เว้นแต่นายตรีรัตน์ ก่อเกียรติเถกิง ผู้เดียวถูกบาดเจ็บที่ตาตุ่ม เวลานี้ลาป่วยรักษาตัวอยู่ที่ปากน้ำบ้านดอนนี้

ส่วนตัวศาลและสมบัติของศาลได้รับความเสียหายในการปะทะกันคราวนี้ ดังปรากฏตามรายการซึ่งเสนอมาพร้อมกับรายงานนี้

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

รายการการเสียหายของตัวศาลดังนี้ คือ.-

ฝาศาล ด้านหน้าศาลถูกลูกปืน	๑๕	แห่ง
ฝาศาล ด้านหลังศาลถูกลูกปืน	๓๕	แห่ง
ฝาศาล ด้านขวาศาลถูกลูกปืน	๓	แห่ง
ฝาศาล ด้านซ้ายศาลถูกลูกปืน	๑๒	แห่ง
พื้นถูกลูกปืน	๖	แห่ง
หลังคาศาลถูกลูกปืน	๕๓	แห่ง
บัลลังก์ถูกลูกปืน	๓	แห่ง
ตู้ในศาลถูกลูกปืน	๕	ตู้
กระจกตู้ถูกลูกปืนแตก	๑๒	แผ่น
หมีกดำแตก	๑๖	ขวด
แท้มเก็บคำสั่งถูกลูกปืนทะลุขาด	๖	แท้ม
บัญชีเบิกกระดาดแผนกคู่ความและแผนกศาลใช้ถูกลูกปืนทะลุขาด	๒	เล่ม
กระดาดซับถูกลูกปืนขาด	๘	แผ่น
สำนวนฝากขังซึ่งเสร็จธุระแล้วถูกลูกปืนขาด	๔	สำนวน
ที่นั่งจำเลยถูกลูกปืนทะลุถึงฝากกลาง	๒	แห่ง
ตู้เซฟบุบเพราะถูกลูกปืน	๑	แห่ง
ม้านั่งถูกลูกปืน	๑	แห่ง

เสมียนศาลอยู่บนศาล ๗ คน คนภายนอกมารวมอยู่ด้วย ๕ คน รวม ๑๒ คน ไม่มีใครบาดเจ็บเมื่อ

ขณะอยู่บนศาล

หนึ่ง ที่พักพะยานมีรอยถูกยิง ๓ แห่ง

นอกจากนี้บ้านพักของหลวงสารรักษ์ประนาท (บุญมาก บุญนาค) ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีถูกกระสุนปืนหลายแห่งต้องซ่อมแซม ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีหนังสือ ที่ ๑๓/๒๔๘๕ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๔๘๕ รายงานเหตุการณ์ให้กระทรวงยุติธรรมทราบว่าจะต้องซ่อมแซมอาคารศาลเป็นเงิน ๗๐ บาท ๕๐ สตางค์ และซ่อมแซมบ้านพักเป็นเงิน ๑๒๔ บาท ๗๕ สตางค์ ต่อมาสภาพของอาคารที่มีอายุการใช้งานได้ชำรุดทรุดโทรมจนแทบจะพังทลายลง คณะนายความในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๙๒ ร้องเรียนไปยังนายกรัฐมนตรีขอให้จัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคารศาลหลังใหม่ ความตอนหนึ่งมีว่า-

“...ศาลจังหวัดสุราษฎร์เป็นเรือนไม้ ปุกลูมานานเกือบ ๕๐ ปี ชำรุดทรุดโทรม ต้องใช้เสาค้ำจุน เวลามีลมฝนต้องหนีออกเพราะทั้งรั้วฝนและเกรงจะพังลงมา สภาพและสถานที่ควรแก่การสังเกตที่สุด ในสมัยปลูกศาลนั้นบ้านเมืองยังไม่เจริญ มีคดีความปีหนึ่ง ๆ ๑๐๐ เรื่องเศษ มีบัลลังก์พิจารณาความห้องเดียว แต่ปะปนอยู่กับพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกเหล่า แม้ประชาชนจะเข้าฟังการพิจารณาก็หาที่นั่งไม่ได้ ที่ถ่ายอุจจาระปัสสาวะของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ไม่มี เกิดความจำเป็นต้องลงมาริมคูหาศาลหรือใต้ต้นไม้เป็นการน่าอึดใจแก่ผู้พบเห็นอย่างยิ่ง ตรงกันข้ามกิจการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีทุกวันนี้ มีคดีปีหนึ่ง ๆ ๒,๐๐๐ เรื่องเศษ บางปีถึง ๓,๐๐๐ เศษ เคยเพิ่มผู้พิพากษาถึง ๔ นาย ประชาชนมาติดต่อมากมาย สภาพของศาลในบางวันมิได้แตกต่างกับตลาดนัด

โรงศาลควรเป็นสถานที่จำต้องเคารพ หากไม่สง่างามข่มขวัญได้แล้วพาลชนก็มีหัวเกรงชนบางพวกกลับเห็นเป็นโรงสวดหรือตลาดสดไป สถานที่ซึ่งประสาทความยุติธรรมของรัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง...”

ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้มีหนังสือที่ ๖๗๑/๒๔๙๒ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๔๙๒ ถึงปลัดกระทรวงยุติธรรม ขอให้ก่อสร้างอาคารศาลขึ้นใหม่ ความตอนหนึ่งที่ว่า-

“...ศาลนี้ได้สร้างมาเกือบ ๕๐ ปีแล้ว และได้เริ่มขอปลูกสร้างใหม่ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓ โดยเหตุผลที่ศาลชำรุดทรุดโทรมมากน่ากลัวจะเกิดอันตรายขึ้น ทางกระทรวงก็เห็นความจำเป็นให้ศาลตั้งงบประมาณการขอไป ตามโทรเลขที่ ๕๕๑๕/๒๔๘๔ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๘๔ ศาลได้ขอไปตามหนังสือที่ ๔๕๘/๒๔๘๔ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๘๔ แต่ต่อมาประสบอุปสรรคจากสถานการณ์ของโลกเกี่ยวกับการสงคราม การก่อสร้างศาลก็ชะงักไป แต่ทางศาลก็ได้ของบประมาณการสร้างตลอดมา แต่ก็มีได้รับผล

...ตั้งแต่เริ่มคิดสร้างมาจนบัดนี้เป็นเวลาถึง ๑๐ ปีแล้ว ศาลก็ชำรุดทรุดโทรมมากลงทุกที บางตอนทรุดลงจะยกให้ไต่ระดับ ขณะใช้แม่แรงช่วยเครื่องบนก็ลั่นท่าท่าจะพังลงอีก จึงต้องปล่อยให้ทรุดเอียงอยู่ ความปลอดภัยของข้าราชการศาลนี้และทนายความผู้มาติดต่อก็ยิ่งลดน้อยลงทุกที ยิ่งเป็นเวลาที่ฝนตกพายุพัดจัด ซึ่งมีอยู่เสมอในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็ยิ่งรู้สึกว่าการอยู่บนศาลเป็นที่

นำหาวกเสียวเป็นการเสี่ยงภัย ศาลจะพังทับลงเมื่อไรก็ไม่รู้ จิตต์ใจที่จะทำงานก็น้อยมัวแต่คอยระวัง ตัวศาลจะพังลงมาทับเอา เมื่อเร็ว ๆ นี้ ขณะฝนตกพายุพัดจึก เสมียนพนักงานและทนายผู้มาติดต่อ ก็ต้องหนีลงจากศาลเพื่อความปลอดภัยยอมทนเปียกฝน...”

ในที่สุดรัฐบาลได้อนุมัติเงินการจรรในปีงบประมาณ ๒๔๔๔ จำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ให้ก่อสร้างอาคารศาลหลังใหม่เป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น มีห้องพิจารณาคดี ๔ ห้อง ห้องทำงานมีเฉพาะชั้นบน พระนิติธารณพิเศรฐมนตรีกว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๔๔๕ ก่อสร้างแล้วเสร็จและประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลในวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๔๔๖ โดยใช้งบประมาณค่าก่อสร้างทั้งสิ้น ๘๕๐,๐๐๐ บาท

ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีภายในเขตอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี พุนพิน กาญจนดิษฐ์ คอนสัก บ้านนาสาร คีรีรัฐนิคม บ้านตาขุน เวียงสระ พระแสง พนม เคียนซา เกาะสมุย เกาะพังงา กิ่งอำเภอบ้านนาเดิม และกิ่งอำเภอชัยบุรี ส่วนอำเภอไชยา ทำชนะ และท่าฉาง อยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดไชยา

ในปี ๒๔๔๔ ได้จัดตั้งศาลแขวงสุราษฎร์ธานีขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๔๔ มาตรา ๓ เปิดทำการเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๐๐ มีเขตอำนาจเฉพาะอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี (พระราชกฤษฎีกากำหนดจำนวน เขตอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงในบางจังหวัด พ.ศ. ๒๔๐๐ มาตรา ๑๘) มีนายจำเนียร บุญพละ เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคนแรก มีนายพินิจ สังขนันท์ เป็นผู้พิพากษา^{๑๗} โดยใช้ปีกขวาของตัวอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นที่ทำการ มีห้องพิจารณาคดี ๒ ห้อง ห้องทำงานผู้พิพากษา ๑ ห้อง ห้องธุรการ ๑ ห้อง และห้องขัง ๑ ห้อง

ต่อมาวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๔๑๗ ได้ขยายเขตอำนาจศาลแขวงสุราษฎร์ธานี ให้มีเขตอำนาจเหนืออำเภอกาญจนดิษฐ์ บ้านนาสาร และอำเภอพุนพินด้วย นับเป็นการขยายเขตอำนาจศาลแขวงสุราษฎร์ธานีครั้งแรก^{๑๘} และเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๔๒๗ ขยายเขตอำนาจเหนืออำเภอคีรีรัฐนิคม บ้านตาขุนและเวียงสระด้วย^{๑๙} ครั้งหลังสุดเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๓๐ ให้มีอำนาจเหนืออำเภอพนม เคียนซาและพระแสงด้วย^{๒๐} แต่เนื่องจากสภาพของอาคารศาลคับแคบไม่เพียงพอแก่จำนวนคดีและงานธุรการของศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีซึ่งทวีจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้จะได้ดัดแปลงชั้นล่างของอาคารเป็นห้องธุรการและห้องเก็บสำนวนแล้วก็ตาม ก็ยังคับแคบไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่คู่ความ และประชาชนผู้มีอรรถคดีได้

^{๑๗}ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔ ตอน ๔๔ ฉบับพิเศษ (๓๐ พฤษภาคม ๒๔๐๐) หน้า ๑-๔

^{๑๘}ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๔ ตอน ๑๖๔ ฉบับพิเศษ (๒ ตุลาคม ๒๔๑๗)

^{๑๙}ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๑ ตอน ๓๖ ฉบับพิเศษ (๒๐ มีนาคม ๒๔๒๗)

^{๒๐}ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔ ตอน ๑๐๓ ฉบับพิเศษ หน้า ๒๔ (๑ มิถุนายน ๒๔๓๐)

ในปี ๒๕๒๗ กระทรวงยุติธรรมได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังใหม่ ในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุแปลงเลขที่ ส.ฎ.๖๘ ถนนคอนนง ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื้อที่ประมาณ ๒,๖๖๒.๕ ตารางวา หรือ ๖ ไร่ ๒ งาน ๖๒.๕ ตารางวา เป็นอาคารสามชั้นทรงไทยขนาด ๑๕ บัลลังก์ ตัวอาคารกว้าง ๓๗.๗๕ เมตร ยาว ๙๐.๐๕ เมตร ใช้เป็นสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘ ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลแขวงสุราษฎร์ธานี สำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์ภูมิภาคที่ ๘ สำนักงานคุมประพฤติ ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๒๘ โดย นายพิภพ อะสีติรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน นอกจากนี้ยังปรับปรุงอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังเดิมเป็นอาคารศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อสร้างสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวงเงินทั้งสิ้น ๙๕,๗๕๖,๑๐๐ บาท โดยห้างหุ้นส่วนจำกัดวสันต์ก่อสร้างเป็นผู้รับจ้างก่อสร้าง ก่อสร้างแล้วเสร็จในเดือนมิถุนายน ๒๕๓๐ ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีได้ย้ายเข้าไปทำการที่อาคารศาลหลังใหม่ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๐^{๒๐} เป็นต้นมา

^{๒๐} หนังสือศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ ยธ.๐๒๐๐.๔๐๗/๓๔๒๔ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๐ เรื่อง ย้ายที่ทำการศาล.

หนังสืออ้างอิง

๑. สัมมนาประวัติศาสตร์สุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี ๒๕๒๗
๒. การจัดศาลหัวเมืองครั้งแรก พิมพ์แจกในการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ณ วัดราชผาติการาม ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๗
๓. เรื่อง “มณฑลชุมพร” หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
๔. เอกสารเก่าเกี่ยวกับศาลมณฑลชุมพร ศาลเมืองไชยา ศาลเมืองหลังสวน ศาลเมืองชุมพร ศาลเมืองชุมเรียง ของศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี
๕. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๔ ตอน ๔๙ ฉบับพิเศษ (๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐)
๖. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๙ ตอน ๑๖๔ ฉบับพิเศษ (๒ ตุลาคม ๒๕๑๗)
๗. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๑ ตอน ๓๖ ฉบับพิเศษ (๒๐ มีนาคม ๒๕๒๗)
๘. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๔ ตอน ๑๐๓ ฉบับพิเศษ หน้า ๒๙ (๑ มิถุนายน ๒๕๓๐)
๙. ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๒๑ หน้า ๑๑
๑๐. ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๒๘ หน้า ๑๑๙-๑๒๐
๑๑. ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม ๓๙ หน้า ๔๖-๔๗

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coj.go.th)

การปฏิบัติงานด้านคดีอาญาและคดีแพ่งในสถานพินิจ

โดย

นายประยุทธ์ จิระสานต์

ผู้อำนวยการกองคุมประพฤติ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง

สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ และเป็นหน่วยงานที่จัดขึ้นเพื่อควบคุมดูแลคดีเด็กและเยาวชน โดยมีผู้อำนวยการสถานพินิจ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในกิจการทั้งปวงของสถานพินิจ และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ทั้งนี้เพื่อให้งานของศาลคดีเด็กฯ ได้บรรลุจุดประสงค์ คือ การแก้ไขเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางความประพฤติ ได้กลับตัวเป็นพลเมืองดีมีประโยชน์ต่อสังคมสืบต่อไป

งานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เป็นงานฝ่ายธุรการ ประกอบด้วยบุคลากรต่าง ๆ หลายสาขาวิชาชีพ อาทิ พนักงานคุมประพฤติ แพทย์ จิตแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ อนุศาสนาจารย์ มาร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของสถานพินิจ เพื่อตรวจพิเคราะห์ ฝึกและอบรม ให้การสงเคราะห์เด็ก ให้การศึกษาทั้งสายสามัญและอาชีว ตลอดจนการเลี้ยงดู การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย สถานพินิจจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญและจำเป็นเพื่อสนองนโยบายและเจตนารมณ์ของศาลคดีเด็กและเยาวชน อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือของศาลคดีเด็กและเยาวชน ในด้านการปฏิบัติต่อเด็กทุกระยะขั้นตอน ตั้งแต่ก่อนมีคำพิพากษา และหลังคำพิพากษา

การปฏิบัติงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

โดยที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กมีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งโดยความมุ่งหมายการมีหน้าที่ในหลักการ กล่าวคือ ในคดีอาญาก็เพื่อที่จะค้นหาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด และจัดดำเนินการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูจิตใจให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยมีได้มีความมุ่งหมายจะลงโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ส่วนคดีแพ่งก็มีหลักการเพื่อพิทักษ์รักษาคู่ครองผลประโยชน์กับสิทธิและทรัพย์สิน ตลอดจนสวัสดิภาพของผู้เยาว์ ทั้งยังมีหน้าที่คอยสอดส่องดูแลให้ผู้ใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ สวัสดิภาพ และอนาคตของผู้เยาว์อย่างแท้จริง

การปฏิบัติงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก มีทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งอาจจะแบ่งขั้นตอนเป็น ๒ ระยะ คือ ก่อนมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง กับหลังคำพิพากษาหรือคำสั่ง

การปฏิบัติหน้าที่ก่อนมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญา

ดำเนินการเป็นขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

๑. การจับตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานสอบสวน

กรณีตำรวจได้ทำการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดทางอาญา เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจะต้องนำส่งสถานพินิจภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน (ตามมาตรา ๒๔ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน) การนำส่งนี้จะมีใบแจ้งการจับกุม แจ้งข้อหา วันเวลาที่ทำผิด วันที่จับกุมส่งมาพร้อมทุกราย เมื่อเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ รับตัวไว้แล้ว ก็จะเอาใบแจ้งการจับกุมเข้าสำนวน ให้เลขประจำตัวกำกับไว้สำหรับตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น เจ้าหน้าที่ควบคุมจะทำการตรวจค้นอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการลักลอบซุกซ่อนสิ่งของต้องห้ามติดตัวเข้าไปในสถานควบคุม ของต้องห้ามเหล่านี้ได้แก่ บุหรี่ ยาตั้ง ผิ่น เฮโรอีน กัญชา ยาประเภทมอมเมาจิตประสาท อาวุธ ส่วนของมีค่าที่ติดตัวมา เช่น สายสร้อย พระ แหวน ฯลฯ ถ้าผู้ปกครองติดตามมาก็จะให้ผู้ปกครองรับไป ถ้าไม่มีผู้ปกครองติดตามมาในวันรับตัว สถานพินิจ จะเก็บรักษาไว้ให้ โดยมีบัญชีรับไว้เป็นหลักฐานและจะคืนให้ตอนปล่อย

ในวันรับตัวนี้ เจ้าหน้าที่จะพิมพ์ลายมือไว้เป็นหลักฐาน กรณีมีการหลบหนีก็จะส่งลายพิมพ์นิ้วมือไปที่กองพิสูจน์หลักฐาน กรมตำรวจ ไว้ตามจับ หรือพิสูจน์ลายนิ้วมือในเมื่อมีปัญหาเมื่อถูกจับมาใหม่แต่ใช้ชื่ออื่น เมื่อหมดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รับตัวแล้วก็จะควบคุมเด็กหรือเยาวชนส่งไปที่กองแพทย์ เพื่อตรวจร่างกาย และเก็บน้ำปัสสาวะเพื่อทำการตรวจวิเคราะห์หาสารยาเสพติด โดยเครื่องมือที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสามารถแสดงให้เห็นว่าในปัสสาวะมีสารยาเสพติด เช่น ผิ่น กัญชา เฮโรอีนปนอยู่หรือไม่และมากน้อยเพียงไร

สำหรับเด็กหรือเยาวชนที่เจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ แพทย์ที่ตรวจร่างกายก็จะได้จัดการรักษาจัดหาให้

เมื่อการรับตัวดำเนินการเสร็จแล้วก็เป็นที่ของพนักงานคุมประพฤติที่เป็นเจ้าของสำนวนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไป คือ การสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ ตลอดจนการออกสืบเสาะยังที่อยู่อาศัย โรงเรียน หรือที่ทำงาน เพื่อได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษา นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชน

๒. การทำรายงานแสดงข้อเท็จจริง

ในลำดับแรก จะหาหลักฐานเกี่ยวกับอายุ และที่อยู่ปกติของเด็กหรือเยาวชน ถ้าอายุพ้นเกณฑ์เป็นเยาวชน คือ ๑๕ ปีขึ้นไป หรือมีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไปในความผิดบางประเภท ตามประกาศของคณะปฏิวัติก็จะคืนตัวให้พนักงานสอบสวนไปดำเนินคดียังศาลธรรมดา หลักฐานเกี่ยวกับอายุ ได้แก่ ทะเบียนบ้าน สูติบัตร บัตรประจำตัวประชาชน ฯลฯ ถ้าไม่มีจริง ๆ ก็จำเป็นต้องอาศัยการตรวจอายุทางนิติเวช

การหาถิ่นที่อยู่ปกติของเด็กหรือเยาวชน ถ้าพบว่าถิ่นที่อยู่ปกติอยู่ในเขตอำนาจของศาลคดีเด็กอื่น ก็ต้องคืนตัวให้พนักงานสอบสวนเพื่อส่งตัวไปดำเนินคดียังศาลที่มีอำนาจต่อไป

ต่อจากนี้พนักงานคุมประพฤติ จะสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนฐานะอาชีพของบิดามารดา สืบเสาะเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน ประวัติความประพฤติทาง โรงเรียน นิสัย ซึ่งข้อเท็จจริงจะได้จากครู หรือทางโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ว่าเด็กหรือเยาวชนเป็นอย่างไร เช่น การหนีโรงเรียน เทียวเตร่ การสูบบุหรี่ เล่นการพนัน นอกจากสืบเสาะที่โรงเรียนแล้ว ที่บ้านของเด็กหรือเยาวชน พนักงานคุมประพฤติจำเป็นต้องไปพบบิดามารดา หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ การไปสืบเสาะที่บ้านจะทำให้ทราบสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ทำให้พนักงานคุมประพฤติเห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนมากขึ้น

พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติงานลักษณะพนักงานสอบสวน นักสังคมสงเคราะห์ จะต้องมีความรู้ทางกฎหมาย อาชญาวิทยา จิตวิทยา ตลอดจนเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ จึงจะทำงานได้ผล ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงนี้มิได้ทำการแต่ในสำนักงานแต่อย่างเดียว จำต้องออกไปสืบเสาะสถานที่อยู่อาศัย โรงเรียน หรือสถานที่ทำงาน ทำให้เสียเวลามากในการที่จะทำงานให้เสร็จแต่ละราย โดยเฉพาะพนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานพินิจฯ กลาง จำนวนเด็กหรือเยาวชนที่ตำรวจส่งมามีจำนวนมากไม่ได้อัตราส่วนเหมาะสมกับจำนวนพนักงานคุมประพฤติ ทำให้การออกรายงานแต่ละเรื่องล่าช้าไปบ้าง

นอกจากการสืบเสาะข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติแล้ว เด็กหรือเยาวชนทุกคนจะได้รับการตรวจวิเคราะห์ทางจิต เพื่อจิตแพทย์จะได้ตรวจทางวิเคราะห์เกี่ยวกับอารมณ์ ความสนใจ บุคลิก เชาว์ปัญญา สัญญาณวิปัสสนา โดยจิตแพทย์จะอาศัยการสืบเสาะข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติเป็นแนวทางการซักถาม

เมื่อเด็กหรือเยาวชนถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจฯ ถ้าไม่ได้ประกันตัวไปก่อนภายใน ๑๐ วัน ทางสถานพินิจฯ โดยกองแรกรับจะส่งรายงานการพินิจมาประกอบการรายงานด้วย

การทำรายงานแสดงข้อเท็จจริง เมื่อได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชนจากพนักงานคุมประพฤติ แพทย์ จิตแพทย์ และรายงานการพินิจ แล้ว พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนจะนำมาวิเคราะห์ประมวลเข้าด้วยกันแล้วจัดทำรายงานเรียกว่า “รายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน” ในรายงานจะสรุปสาเหตุของการกระทำผิดและความเห็นในการแก้ไข

รายงานดังกล่าวนี้เมื่อผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากหัวหน้าฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญาแล้ว จะได้จัดพิมพ์ขึ้น ๔ ชุด จัดส่งให้พนักงานสอบสวน ๑ ชุด เพื่อนำไปพิจารณาประกอบผลการสอบสวนทางคดี สำหรับดำเนินการต่อไป กรณีที่ย้ายการดำเนินการฟ้องเด็กหรือเยาวชนแล้ว สถานพินิจฯ จะส่งรายงานให้ศาล ๑ ชุด อีก ๒ ชุด จะเก็บไว้ในสำนวนและส่งสถานฝึกและอบรมในกรณีเพื่อจัดเข้าสมุดประวัติ กรณีมีการฝึกและอบรม

๓. การให้ประกัน หรือการปล่อยชั่วคราว

เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหา ซึ่งถูกตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจับกุมนำส่งสถานพินิจ แล้วนั้น บิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะขอประกันตัวระหว่างการสอบสวน หรือสืบเสาะข้อเท็จจริงได้ อำนาจในการพิจารณาอนุญาตให้ประกัน หรือไม่ให้ประกันเป็นอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจ จะได้พิจารณาสั่ง แต่จะต้องมีการดำเนินการตามระเบียบสถานพินิจ ได้กำหนดไว้แล้ว กล่าวคือ พนักงานคุมประพฤติ จะได้ทำการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ได้หลักฐานอายุ ในกรณีเป็นนักเรียน มีหนังสือรับรองของโรงเรียนเกี่ยวกับเวลาเรียน ผลการเรียน ความประพฤติเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนแล้ว หรือได้มีการสอบปากคำผู้เสียหาย หรือมีการบรรเทาผลร้ายทางคดีไปแล้ว

การยื่นคำร้องขอประกัน บิดามารดา หรือผู้ปกครองจะเขียนคำร้องเองตามแบบตัวอย่างที่แสดงไว้ก็ได้ หรือจะขอให้เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของศาลคดีเด็กฯ ช่วยเขียนให้ก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่อย่างใด หลักทรัพย์ที่วางอาจใช้เงินสด หรือหลักทรัพย์อื่น ๆ ก็ได้ แต่ส่วนมากจะใช้เงินสดวางประกัน ซึ่งกำหนดไว้ไม่มากนัก คดีธรรมดาโดยทั่วไปประมาณ ๒,๐๐๐ บาท คดีการพนันไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท

เมื่อผู้ประกันเขียนคำร้องขอประกันแล้วต้องไปติดต่อเจ้าของสำนวน เพื่อนำเสนอหัวหน้าฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ตามระเบียบหรือไม่ และให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน เช่น ผลการตรวจปัสสาวะ เคยยื่นประกันมาแล้วหรือไม่ มีรอยเข็มฉีดยาตามร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้มีอำนาจให้ประกันได้พิจารณาสั่งต่อไป

เมื่อได้รับอนุญาตให้ประกันหรือปล่อยชั่วคราวไปแล้ว นายประกันจะต้องนำเงินหรือหลักทรัพย์ ไปวางที่เจ้าหน้าที่การเงินของสถานพินิจ แล้วนำไปเสร็จมาแสดงกับเจ้าหน้าที่เพื่อกำหนดวันนัดมาติดต่อกับสถานพินิจ ครั้งต่อไป พร้อมกับนำหลักฐานไปแสดงว่าได้อนุญาตให้ประกันไปแล้วไปแสดงต่อหน่วยควบคุมตัวเพื่อปล่อยตัว

๔. การถอนประกัน

เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลคดีเด็กฯ แล้ว ศาลจะส่งสำเนาคำฟ้องให้สถานพินิจ ทราบ อำนาจการควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนของสถานพินิจก็หมดไป อำนาจการควบคุมตัวอยู่กับทางศาลและศาลจะออกหมายควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน ดังนั้น หากผู้ปกครองประสงค์จะขอประกันตัวเด็กหรือเยาวชน จะต้องยื่นคำร้องทางศาลและผู้ประกันที่ได้รับอนุญาตให้ประกันทางสถานพินิจ จะต้องยื่นคำร้องขอถอนประกันและรับเงินคืนเต็มตามจำนวนที่วางไว้

๕. การมัดฟ้อง

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลคดีเด็กฯ ไม่ทันภายในกำหนดเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันจับกุม ในกรณีจำเป็นดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีจะต้องยื่นคำร้องขอมัดฟ้องต่อศาล ศาลมีอำนาจจะ

อนุญาตให้ผัดฟ้อง การยื่นขอผัดฟ้องต่อศาลของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนี้ จะยื่นได้คราวละไม่เกิน ๑๕ วัน และจะยื่นผัดฟ้องได้ไม่เกิน ๔ ครั้ง ตามที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่คดีอาญาซึ่งอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาลจะส่งอนุญาตให้ผัดฟ้องก็คราวก็ได้

หนึ่ง ในกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแห่งท้องที่นอกเขตอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ดำเนินการสอบสวน พนักงานสอบสวนดังกล่าวไม่ต้องมาทำการผัดฟ้อง

เมื่อมีการผัดฟ้อง สถานพินิจ จะต้องทำบัญชีคุมการผัดฟ้องขึ้นไว้เพื่อตรวจสอบในคดีที่พนักงานสอบสวนหรืออัยการแล้วแต่กรณี ไม่ได้มายื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลเมื่อครบกำหนดผัดฟ้อง หรือกรณีที่ศาลไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องต่อไป สถานพินิจ ต้องปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไปทันที

การปฏิบัติงานของสถานพินิจ ในคดีแพ่งก่อนคำพิพากษา

ศาลคดีเด็กฯ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่มีการฟ้อง หรือร้องต่อศาล หรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์ ซึ่งจะต้องบังคับใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่ ๓๒ มาตรา ผู้เยาว์คือ บุคคลที่มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ คือได้บรรลุนิติภาวะหรือได้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส ตามมาตรา ๑๙ และ ๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ฉะนั้นคดีแพ่งที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนที่อำนาจพิจารณาและพิพากษา แยกได้ดังนี้ คือ

๑. คดีเกี่ยวกับอำนาจการปกครอง
๒. คดีขอให้ศาลสั่งรับรองบุตร และเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู
๓. คดีขออนุญาตทำนิติกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ อันกฎหมายบังคับให้ ต้องขออนุญาตศาลก่อน

คดีต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อศาลได้รับคำฟ้อง หรือคำร้องต้องแจ้งให้สถานพินิจ ทราบและก่อนศาลจะพิพากษาหรือมีคำสั่ง จะต้องฟังความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ ก่อน (มาตรา ๖๘, ๖๙, พ.ร.บ. วิ.เด็ก)

ฉะนั้นในทางปฏิบัติ ศาลจะส่งสำเนาคำร้อง หรือคำฟ้องพร้อมทั้งผู้ร้อง หรือโจทก์ จำเลย ไปพบพนักงานคุมประพฤติที่ปฏิบัติหน้าที่ในคดีแพ่ง เพื่อนัดให้นำพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เยาว์ ทะเบียนบ้าน ทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า โฉนดที่ดิน พร้อมกับสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามที่ร้องหรือฟ้องต่อศาลหรือไม่ ถ้าเกี่ยวกับการทำนิติกรรมต่าง ๆ ก็พิจารณาถึงเหตุผลความจำเป็นเพียงไร ถ้าเป็นกรณีการขอถอนอำนาจปกครอง ก็ต้องสอบข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ดูความเหมาะสมของผู้จะเป็นผู้ปกครอง ถ้าเป็นเรื่องการรับรองบุตร และเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู ก็พิจารณาถึงเหตุที่จะเข้าเกณฑ์เป็นบุตรตามกฎหมาย การพิจารณาค่าเลี้ยงดูต้องตามฐานะและความเหมาะสมของผู้เลี้ยงดูและผู้เยาว์ ในการนี้พนักงานคุมประพฤติจะต้องคำนึงถึงสิทธิและผลประโยชน์ของผู้เยาว์เป็นสำคัญ

เมื่อการสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งได้จากการสอบปากคำผู้ร้อง พยาน ตลอดจนสอบเอกสารครบถ้วนแล้ว พนักงานคุมประพฤติ ทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ร้อง ผู้เยาว์ ทรัพย์สินและความเห็นตามความในมาตรา ๔(๒) และมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๖ ในนามของผู้อำนวยการสถานพินิจ โดยมีพนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะข้อเท็จจริงลงนามร่วมกับผู้อำนวยการสถานพินิจ

ในรายงานดังกล่าวจะแสดงถึงฐานะและความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ร้อง ผู้เยาว์ หรือระหว่างโจทก์จำเลยกับผู้เยาว์, ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ และการเสนอความเห็นต่อศาลว่าสมควรจะสั่งตามขอหรือไม่ มีเหตุผลที่จะสนับสนุนอย่างไร

การปฏิบัติงานของสถานพินิจ หลังคำพิพากษาในคดีอาญา

การแก้ไขเด็กและเยาวชน ศาลคดีเด็กฯ จะพิจารณาแก้ไขเป็นรายบุคคลตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนแต่ละราย เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดร่วมกัน วิธีการแก้ไขอาจจะแตกต่างกัน เด็กหรือเยาวชนบางคนมีความประพฤติเสียหายมาก บางคนความประพฤติไม่เคยเสียหายมาก่อน ศาลจะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ วิธีการที่ศาลใช้ได้แก่

- ว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยตัวไป
- มอบตัวให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองรับตัวไปโดยวางเงื่อนไขไว้ หรือให้มีการคุมประพฤติไว้
- ส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมยังสถานพินิจ

หน้าที่ของสถานพินิจ ที่จะต้องดำเนินการตามคำสั่งศาล ได้แก่

- การคุมประพฤติ
- การฝึกและอบรม
- การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย
- การคุมประพฤติภายหลังปล่อย

การคุมประพฤติ

การคุมประพฤติดูมีจุดมุ่งประสงค์เพื่อการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด หรือมีความประพฤติเสียหายเป็นรายบุคคลโดยที่ไม่ต้องพรางตัวผู้นั้นไปจากชุมชนเดิม แต่ขณะเดียวกันก็มุ่งป้องกันสังคมให้มีความปลอดภัยด้วย โดยผู้ถูกคุมประพฤติจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนด และภายในการควบคุมสอดส่องของพนักงานคุมประพฤติ หากผิดเงื่อนไขหรือพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ศาลก็อาจจะสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งในสถานหนักต่อไปได้

ศาลคดีเด็กฯ ได้ใช้วิธีการคุมประพฤติต่อเมื่อศาลได้พิเคราะห์แล้วเห็นว่าพฤติการณ์ในการกระทำผิดไม่ร้ายแรง และมีทางที่จะแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำผิดได้ เพื่อสวัสดิภาพและอนาคต

ของเด็กและเยาวชน ศาลจะสั่งรอกำหนดโทษโดยมีเงื่อนไขต่าง ๆ และให้มารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ เงื่อนไขที่ศาลกำหนด เช่น

- ห้ามเด็กหรือเยาวชนเข้าไปสถานใด หรือท้องที่อันเป็นเหตุให้ประพฤติชั่ว
- ห้ามออกจากที่อยู่อาศัยเวลาค่ำคืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น
- ห้ามกระทำการใด ๆ อันอาจจะจงใจให้ประพฤติชั่ว
- ให้เข้าศึกษา หรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ
- ให้เด็กหรือเยาวชนไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราวตามคำสั่งศาล

การปฏิบัติงานกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤตินี้ พนักงานคุมประพฤติที่ทำสำนวนจะส่งสำนวนให้ฝ่ายควบคุมและสอดส่องไปดำเนินการพร้อมติดต่อกับผู้ปกครอง เพื่อดำเนินการต่อไป ซึ่งมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

๑. การจัดทำข้อกำหนดการคุมประพฤติ

เมื่อได้รับตัวเด็กและเยาวชนพร้อมผู้ปกครองแล้ว ฝ่ายควบคุมและสอดส่องจะได้จัดทำข้อกำหนดเงื่อนไข เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองได้ทราบพร้อมกับวันกำหนดนัดมารายงานตัว จัดทำบัญชีรายละเอียดของผู้ถูกคุมประพฤติ จัดทำสำนวนผู้ถูกคุมประพฤติ การจัดทำข้อกำหนดเงื่อนไขนี้จะจัดพิมพ์ ๒ ชุด มอบให้ผู้ปกครองเก็บไว้ ๑ ชุด

๒. การจ่ายสำนวนผู้ถูกคุมประพฤติ

หัวหน้าฝ่ายควบคุมและสอดส่องจะจ่ายสำนวนให้พนักงานคุมประพฤติรับไปดำเนินการ พนักงานคุมประพฤตินี้มีหน้าที่รับผิดชอบเขตที่ได้รับมอบหมาย เมื่อพนักงานคุมประพฤติรับผิดชอบในสำนวนรายใดแล้ว จะต้องศึกษาจากสำนวนรายงานข้อเท็จจริง และรายงานสิ่งแวดล้อมโดยละเอียด เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ถูกคุมประพฤติ

๓. ในระหว่างการคุมประพฤติ

เป็นระยะที่ผู้ถูกคุมประพฤติต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลกำหนด พนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่ควบคุมดูแล สอดส่อง โดยเป็นหูเป็นตาให้ศาล ขณะเดียวกันก็เป็นเสมือนพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ ตักเตือนผู้ถูกคุมประพฤติ ตลอดจนบิดามารดา ตลอดระยะเวลาการคุมประพฤติ เพื่อจะให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายในการแก้ไขเด็กและเยาวชนเหล่านั้นให้ประพฤติดนเป็นคนดี พร้อมทั้งนำข้อมูลและปัญหาของเด็กหรือเยาวชน ที่ถูกคุมประพฤติมาศึกษาหาแนวทางแก้ไข

๔. เมื่อวันถึงกำหนดรายงานตัว

เด็กหรือเยาวชนที่ถูกคุมประพฤติ จะมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนที่ได้รับมอบหมาย พร้อมกับมีผู้ปกครองมาด้วย พนักงานคุมประพฤติจะซักถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวตามเงื่อนไขต่าง ๆ ความประพฤติการปฏิบัติตัวโดยทั่วไปในระยะที่ผ่านมา เพื่อจะได้ทราบพฤติกรรมของ

ผู้ถูกคุมประพฤตินี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางใด โดยพนักงานคุมประพฤติจะได้บันทึกติดสำนวนไว้สำหรับการรายงานตัวแต่ละครั้ง อันจะใช้เป็นแนวทางการแก้ไขความประพฤติต่อไป

การมารายงานตัวของผู้ถูกคุมประพฤติทุกครั้งจะต้องมีผู้ปกครองมาด้วย เพื่อว่าพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบถามความถูกต้องตามความเป็นจริง และถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับผู้ถูกคุมประพฤติก็จะได้ร่วมกันปรึกษาหาแนวทางการแก้ไขต่อไป และทุกครั้งที่มีการมารายงานตัว พนักงานคุมประพฤติจะได้ซักเตือน แนะนำ อบรม ผู้ถูกคุมประพฤติให้ระมัดระวังในเรื่องความประพฤติ และปฏิบัติตนตามเงื่อนไขของศาลที่กำหนด และกำชับให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองให้เอาใจใส่ความประพฤติตามแต่เห็นสมควร

๕. การออกสอดส่อง

นอกจากการรับรายงานจากเด็กหรือเยาวชนตามกำหนดที่สำนักงานแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องกำหนดการไปสอดส่องความประพฤติถึงที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน อย่างน้อยรายละ ๒ ครั้งขึ้นไป หรือรายใดที่มีปัญหาก็ต้องมีการสอดส่องถี่มากขึ้น

ควรสอดส่องถึงที่อยู่อาศัยของพนักงานคุมประพฤตินี้มีประโยชน์ต่อการแก้ไขความประพฤติของเด็กหรือเยาวชนมาก ทำให้พนักงานคุมประพฤติได้เห็นภาพชัดเจนของตัวผู้ถูกคุมประพฤติ เกี่ยวกับความประพฤติ บุคลิกภาพ การปฏิบัติตัว อันจะช่วยให้แก้ปัญหาให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

๖. การรายงานศาล

ในระหว่างคุมประพฤติผู้ถูกคุมประพฤติบางรายอาจจะมีการประพฤติผิดเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เช่น ห้ามสูบบุหรี่ เทียวกลางคืน พนักงานคุมประพฤติจะซักเตือนกำชับให้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเคร่งครัด เมื่อมีการตักเตือนหลายครั้งไม่เชื่อฟัง พนักงานคุมประพฤติก็ต้องรายงานให้ศาลทราบ แต่ถ้าเป็นกรณีที่สำคัญอันอาจจะทำให้ผู้ถูกคุมประพฤติเสียหายร้ายแรงได้ ก็จึรายงานให้ศาลทราบเพื่อจะได้ใช้ดุลยพินิจสั่งการตามจะเห็นสมควร

สำหรับในกรณีที่ผู้ถูกคุมประพฤติไปกระทำผิดขึ้นใหม่ พนักงานคุมประพฤติจะรายงานขอให้ศาลแปลงคำสั่งเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนเข้มงวดขึ้น

ในกรณีขาดนัดไม่มารายงานตัวตามกำหนด พนักงานคุมประพฤติจะมีหนังสือเตือนไปให้ทราบ ถ้าไม่เป็นผล พนักงานคุมประพฤติต้องออกติดตามยังที่อยู่เพื่อสอบถามสาเหตุจากผู้ปกครองและผู้ถูกคุมประพฤติ ถ้าไม่มีเหตุผลสมควรซึ่งส่วนมากเกิดจากเด็กหรือเยาวชนหนีออกจากบ้าน หรือมั่วสุมกับเพื่อน บิดามารดาหรือผู้ปกครองว่ากล่าวบังคับไม่ได้ ซึ่งเป็นเรื่องการจงใจขาดนัด ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะรายงานศาลเพื่อออกหมายจับ และขอถอนการคุมประพฤติ

ในกรณีที่ผู้ถูกคุมประพฤติ ปฏิบัติตนตามเงื่อนไขคุมประพฤติตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด ความประพฤติดีขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะรายงานศาลเพื่อขอให้พ้นเงื่อนไขการคุมประพฤติต่อไป

การแก้ไขพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนโดยวิธีการคุมประพฤติเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนมีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเอง แต่การดำเนินงานมีปัญหาและอุปสรรคบางประการที่ไม่ได้ประสบความสำเร็จสมบูรณ์เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่พนักงานคุมประพฤติดำจำกัด กับทั้งจำนวนเด็กหรือเยาวชนที่ถูกคุมประพฤติดังกล่าวมีจำนวนมาก และอยู่กระจัดกระจายกัน การควบคุมสอดส่องไม่อาจจะกระทำได้อย่างทั่วถึง เป็นการสมควรที่จะต้องให้มีอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งเป็นบุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกันในการแก้ไขปัญหาลูกหลานที่ถูกคุมประพฤติ

กระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักถึงปัญหานี้จึงได้ดำเนินการจัดตั้งอาสาสมัครคุมประพฤติ โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาลูกหลานที่ถูกคุมประพฤติ เป็นการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ

การฝึกและอบรม

การฝึกและอบรมเด็กหรือเยาวชนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการอบรมแก้ไขความประพฤติ และฝึกวิชาชีพอันเหมาะสมแก่สภาพให้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างปกติ มีการควบคุมตัวตามความเหมาะสม การดำเนินการให้ระบอบบ้าน กับส่งเสริมความตั้งใจการกลับตนของเด็กหรือเยาวชนเพื่อเป็นที่ประจักษ์ว่าเด็กหรือเยาวชนมีการปฏิบัติตัวมั่นคงดีแล้ว ก็จะเสนอขอปล่อยตัวไป

การฝึกและอบรม มีดังต่อไปนี้

๑. การอบรมวิชาสามัญ
๒. การอบรมวิชาชีพ
๓. การอบรมด้านจริยศึกษา และพลศึกษา

๑. การอบรมวิชาสามัญ

สถานพินิจ ได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้ใหญ่ จัดสอนโดยครูของสถานพินิจ การสอบและการออกประกาศนียบัตร สถานพินิจ ดำเนินการเองโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษา ส่งเจ้าหน้าที่ให้ความร่วมมือ

การเรียนการสอน แบ่งเป็นระดับ ดังนี้

๑.๑ ระดับ ๑ ตอน ๑	เทียบประถมศึกษาปีที่ ๑
๑.๒ ระดับ ๑ ตอน ๒	เทียบประถมศึกษาปีที่ ๒
๑.๓ ระดับ ๒	เทียบประถมศึกษาปีที่ ๔
๑.๔ ระดับ ๓	เทียบประถมศึกษาปีที่ ๖
๑.๕ ระดับ ๔	เทียบมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๒. การอบรมวิชาชีพ

เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนที่ฝึกและอบรมได้มีความรู้ในวิชาชีพได้เลือกเรียนตามความเหมาะสมและสมควรใจ สถานพินิจมีหน่วยวิชาชีพให้เลือกเรียน เช่น

๑. ช่างพิมพ์	๘. ช่างปูน
๒. ช่างไม้	๙. คนตรีสากล
๓. ช่างศิลป์	๑๐. คนตรีไทย
๔. ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า	๑๑. การเกษตร
๕. ช่างตัดผม	๑๒. หัตถกรรม
๖. ช่างยนต์	๑๓. ช่างเชื่อมโลหะ
๗. ช่างไฟฟ้า	๑๔. ช่างวิทยุและโทรทัศน์

๓. การอบรมด้านจริยศึกษาและพลศึกษา

จัดให้มีอนุศาสนาจารย์เป็นผู้อบรมสั่งสอน และในวันสำคัญทางศาสนาได้นิมนต์พระไปอบรมศีลธรรมเป็นประจำ นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือจากพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย จัดกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไปช่วยอบรมเด็กและเยาวชนสัปดาห์ละครั้งตลอดปี

ด้านพลศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้เล่นกีฬาและออกกำลังกายทุกคน จัดให้มีการแข่งขันกีฬาทุกประเภท ทั้งนี้เพื่ออบรมให้เด็กมีระเบียบวินัย รู้จักกติกา ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไปแข่งขันภายนอก และให้มีการวิ่งออกกำลังกายตอนเช้าทุกวัน นอกจากนี้ยังได้เชิญผู้มีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญในกีฬาประเภทต่าง ๆ มาให้การแนะนำและช่วยฝึกสอนการเล่นให้แก่เด็กและเยาวชน

การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย

การสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชนภายหลังปล่อย เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวไปสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยการประกอบอาชีพสุจริต โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. การติดต่อให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองรับตัววันปล่อย เมื่อครบกำหนดจะปล่อยตัว นักสังคมสงเคราะห์จะติดต่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อไปรับตัว ณ สถานฝึกและอบรม

๒. จัดทำใบบริสุทธิ เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการฝึกและอบรมครบตามคำสั่งศาลแล้ว สถานพินิจจะออกใบรับรองแสดงว่าเยาวชนได้พ้นจากคดีแล้ว และการฝึกและอบรมนี้ไม่ถือเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ใบรับรองนี้เพื่อไปแสดงเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือสัสดีในการขอทำบัตรประชาชนหรือขึ้นทะเบียนทหาร แล้วแต่กรณี

๓. การจัดส่งเด็กหรือเยาวชนกลับภูมิลำเนาเดิม ในกรณีเป็นเด็กมาจากต่างจังหวัดส่งมาฝึกและอบรม เมื่อปล่อยตัวสถานพินิจ บริการให้การสงเคราะห์ส่งกลับภูมิลำเนาโดยการออกค่าพาหนะ และค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้

๔. จัดหาผู้ปกครองหรือที่อยู่อาศัยแก่เด็กหรือเยาวชนที่ขาดผู้ปกครอง โดยการติดต่อหาผู้อุปการะที่มีใจกุศล หรือติดต่อองค์การสงเคราะห์ของเอกชนรับไปอุปการะดูแล

๕. การสงเคราะห์เรื่องเครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า เด็กหรือเยาวชนบางรายเมื่อได้รับการปลดปล่อยไม่มีเสื้อผ้าจะใส่กลับบ้าน เพราะของเดิมอาจจะเก่าหรือขาด หรือร่างกายเติบโตขึ้นใส่ไม่ได้ ก็จะต้องจัดหาเสื้อผ้าให้

๖. การจัดหางานให้ โดยติดต่อขอความร่วมมือกรมแรงงาน บริษัท ห้างร้าน

๗. จัดส่งเด็กหรือเยาวชนไปฝึกวิชาชีพ ตามสถานฝึกวิชาชีพเอกชน หรือองค์การสงเคราะห์ที่แจ้งความประสงค์รับจะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนหลังปล่อย

๘. ให้การช่วยเหลือทุนประกอบอาชีพ เครื่องมือประกอบอาชีพ บางกรณีเด็กหรือเยาวชนประสบปัญหาการไม่มีทุนจะซื้อเครื่องมือ หรือทุนจะประกอบอาชีพ ปัญหาทางครอบครัวยากจน งานสงเคราะห์ก็จะได้พิจารณาช่วยเหลือเป็นราย ๆ ไป

๙. การช่วยทุนการศึกษา เด็กหรือเยาวชนรายใดที่ได้ปล่อยไปแล้ว บางรายประสงค์จะศึกษาต่อ แต่ประสบปัญหาทุนการศึกษา ถ้าหากไม่ได้รับการช่วยเหลือจะเสียโอกาส และการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี หากเด็กหรือเยาวชนมาขอรับการช่วยเหลือ งานสงเคราะห์ก็จะดำเนินการให้

การปฏิบัติงานของสถานพินิจฯ หลังคำพิพากษาคดีแพ่ง

การกำกับกับการปกครอง งานกำกับกับการปกครองเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับคดีแพ่งระยะหลังคำพิพากษา คือ ปฏิบัติงานในนามของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ในฐานะผู้กำกับผู้ใช้อำนาจปกครองตามคำสั่งของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ และทำหน้าที่สอดส่องว่าผู้ใช้อำนาจปกครองได้กระทำการเพื่อสวัสดิภาพ หรือผลประโยชน์ของผู้เยาว์ได้เพียงไร หรือไม่ เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินของผู้เยาว์ไว้มิให้ผู้ปกครองจัดการทรัพย์สินไปในทางเสียหาย หรือไม่เป็นผลดีแก่ผู้เยาว์ ผู้เยาว์จะได้รับการคุ้มครองดูแลตลอดไปจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ

การปฏิบัติงานมีดังต่อไปนี้

๑. เมื่อศาลสั่งตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เป็นผู้กำกับการใช้อำนาจปกครอง พนักงานคุมประพฤติจะต้องทำความเข้าใจในรายละเอียดของสำนวน คำสั่งศาล หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ หรือเรื่องที่ผู้เยาว์มีสิทธิที่จะได้รับเงินจากหน่วยราชการอื่น ๆ พนักงานคุมประพฤติจะต้องทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อขออายัดไว้ก่อน เช่น เรื่องการทำนิติกรรมขายที่ดิน ก็มีหนังสืออายัดไปยังสำนักงานที่ดิน หรือผู้เยาว์มีสิทธิจะได้รับเงินบำเหน็จตกทอดจากหน่วยราชการใด จะมีหนังสืออายัดเงินของผู้เยาว์ไปที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนั้น ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้เยาว์มิให้เกิดเสียหาย

๒. เชิญผู้ปกครองมาพบ เพื่อจะได้ชี้แจงให้ผู้ปกครองและผู้เยาว์ให้เข้าใจวิธีการกำกับการปกครอง ดำเนินการอย่างไร แนะนำดำเนินการช่วยเหลือ หรือให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้อำนาจ

ปกครอง การจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ และชี้แจงให้เข้าใจว่าอำนาจการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์จำเป็นต้องถูกจำกัด

๓. ทำข้อกำหนดหรือข้อตกลงในการกำกับการปกครอง เพื่อเป็นหลักเกณฑ์และการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ ซึ่งจะเป็นข้อผูกพันที่ผู้ปกครองจะต้องยึดถือ และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ข้อกำหนดดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการสถานพินิจ

๔. การร่วมไปรับรู้การรับเงิน และการทำนิติกรรม คดีที่ศาลสั่งกำกับการปกครองทุกคดี จะเป็นคดีที่ผู้เยาว์มีสิทธิจะได้รับเงินบำเหน็จ บำนาญ หรือการขอขายที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ที่เป็นของผู้เยาว์ แทนผู้เยาว์ เมื่อจะมีการจ่ายเงินดังกล่าว หรือจะทำการโอนทางทะเบียนการขายแล้วแต่กรณี พนักงานคุมประพฤติจะต้องทำหนังสือถอนอายัด และไปร่วมรับทราบการรับเงินของผู้ปกครองด้วย เมื่อมีการรับเงินเรียบร้อยแล้วจะนำเงินไปฝากธนาคารในนามของผู้เยาว์ โดยผู้ปกครองจะต้องลงลายมือชื่อร่วมกับผู้อำนวยการสถานพินิจ จึงจะถอนเงินจากบัญชีได้

๕. การหาผลประโยชน์ให้แก่ทรัพย์สินของผู้เยาว์ ในการหาผลประโยชน์จะต้องคำนึงผลประโยชน์ที่จะได้ และมีความปลอดภัย วิธีที่ดีที่สุด ได้แก่ นำเงินผู้เยาว์ฝากธนาคารประเภทประจำ ชื่อพันธบัตรของรัฐบาล รับจ้างนอง ชื่อฝากอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจ และจะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๗๔ กำหนดให้ทำได้เท่านั้น

๖. การจัดทำบัญชีทรัพย์สินของผู้เยาว์ การทำบัญชีทรัพย์สินของผู้เยาว์จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อควบคุมจำนวนทรัพย์สินของผู้เยาว์ การรับ-จ่ายเงินของผู้เยาว์ เพื่อความสะดวก และการรักษาทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่การเงินของฝ่ายกำกับการปกครองจะเป็นผู้ทำบัญชี โดยทำจำนวนเงินของผู้เยาว์มาลงทะเบียนเงินฝากธนาคาร กรณีนำเงินของผู้เยาว์ฝากธนาคาร จะลงบัญชีเดินสะพัดประจำวัน เพื่อจะได้ทราบเงินคงเหลือประจำวันของฝ่ายกำกับการปกครองในวันนั้น และจัดทำบัญชีทรัพย์สินของผู้เยาว์แต่ละรายโดยมีรายละเอียดการรับจ่ายและยอดเงินคงเหลือแนบไว้ท้ายสำนวน เมื่อผู้ปกครองได้รับอนุญาตให้เบิกเงินทุกครั้งจะสำรวจความถูกต้องจำนวนเงินของผู้เยาว์ร่วมกับผู้ปกครองและผู้เยาว์ เมื่อผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะแล้วก็จะทำการยุติการกำกับการปกครอง พร้อมทั้งคืนทรัพย์สินของผู้เยาว์ทั้งหมด และนำหลักฐานการรับคืนเก็บไว้ในสำนวน

การแพทย์เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด

โดย

แพทย์หญิงอังสนา วัฒนสุวรรณ

ผู้อำนวยการกองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง

การที่ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเปิดทำการอย่างเต็มรูปแบบ คือมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเครื่องมือในการตรวจค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนแต่ละราย เพื่อประกอบการพิจารณาของศาล และมีหน้าที่ควบคุม อบรม ดูแลความประพฤติตามคำสั่งศาลนั้น นับเป็นโชคดีของเด็กและเยาวชนซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดนี้ เมื่อหลงผิดและกระทำผิดจนเป็นเรื่องมาสู่ศาล จะได้รับการพิจารณา บำบัด แก้ไข อบรม อย่างถูกต้องตามควรแก่วัย ซึ่งมุ่งไปในทางสงเคราะห์มากกว่าการลงโทษอันเป็นจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนด้วยเหตุผลที่ว่า เด็กและเยาวชนมีร่างกายและจิตใจไม่เหมือนผู้ใหญ่ คือยังหย่อนต่อสติปัญญา และความรู้สึกผิดชอบ เนื่องจากการเรียนรู้มาน้อย อาจถูกชักจูงให้กระทำผิดได้ง่าย อีกทั้งเด็กบางคนเกิดมามีโรคทางพันธุกรรมร่างกายและจิตใจไม่สมประกอบ ทำให้ขาดสติ ขาดการควบคุมตนเอง ยิ่งกว่านั้นเด็กบางคนไม่เคยได้รับการเอาใจใส่ทะนุถนอมจากบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู เนื่องจากบิดามารดาอาจจน หรือครอบครัวแตกแยก หรือกำพร้าบิดามารดา ทำให้เด็กต้องประสบเคราะห์กรรม หรือสิ่งเศร้าหมอง อันเป็นทางไปสู่อาชญากรรมต่าง ๆ ได้

ด้วยความจริงดังกล่าวแล้ว การแพทย์จึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด ตามที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้บัญญัติไว้ตามมาตรา ๔ ซึ่งมีใจความว่า “ให้สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้”

(๑) สืบเสาะ และพินิจเรื่อง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ และภาวะแห่งจิต นิสัยอาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และของบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำผิดเพื่อรายงานต่อศาล

กับ (๓) ให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กและเยาวชนในระหว่างที่มีการสอบสวนหรือพิจารณาคดีหรือระหว่างในการควบคุมตัวในสถานพินิจ

ดังนั้น การแพทย์ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด นอกจากจะทำการตรวจรักษาโรคโดยทั่วไปแล้ว ยังเป็นงานที่ตรวจค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิด และเป็นงานที่บัญญัติโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนอีกด้วยด้วยประการหนึ่ง

เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดที่ถูกส่งตัวมาสู่ศาลคดีเด็กและเยาวชน เป็นเด็กอายุ ๗ ปีบริบูรณ์ ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ และที่พบมากที่สุดก็เป็นเด็กที่เรียกกันว่าวัยรุ่น สาเหตุที่เด็กกระทำผิดนอกจากปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางครอบครัว และปัญหาทางสังคม และสิ่งแวดล้อมแล้ว ก็ยังมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ ซึ่งได้แก่

ความพิการทางกาย เช่น ปากแหว่ง ขาลีบ แขนด้วน ฯลฯ ทำให้เด็กเกิดมีปมด้อย มีความน้อยเนื้อต่ำใจในรูปร่างของตน เมื่อถูกล้อเลียนบ่อย ๆ จะเกิดอารมณ์รุนแรง มีปฏิกิริยาตอบโต้ ถึงขั้นทำร้ายร่างกาย หรือรุนแรงกว่านี้ได้

โรคภัยไข้เจ็บ เช่น เป็นโรคทางปอดเรื้อรัง มีหอบ มีไอ รักษามานานจนเบื่อ อาจหันเข้าหายาเสพติดเพื่อระงับความทรมานก็เป็นได้

สติปัญญาและพันธุกรรม คนเราเกิดมามีระดับสติปัญญาไม่เท่ากัน บางคนโง่ทึบ บางคนฉลาด หรือบางคนก็ปัญญาอ่อน อาจจะกระทำการใด ๆ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือถูกชักจูงไปในทางไม่ดีได้ง่าย

และปัญหาทางจิต ซึ่งเป็นผลจากการหล่อหลอมหรือการพัฒนาการมาอย่างไม่ถูกต้องตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้เด็กขาดความสุข และความต้องการตามธรรมชาติที่ควรจะได้รับในแต่ละวัยเป็นผลให้เด็กไม่มีความเชื่อมั่นต่อโลกภายนอก ขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลภายนอก มีปฏิกิริยาตกเก็บและต่อต้านเอาแต่ใจตนเอง จนกลายเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เกะกะเกเร ก้าวร้าว หนีโรงเรียน ลักขโมย ดิดยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องที่ก่อความไม่สงบสุขในครอบครัว และเป็นปัญหาต่อไปในสังคมแวดล้อม จนถึงขั้นเป็นการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ เมื่อเติบโตขึ้น

การแก้ไขเด็กและเยาวชนกระทำผิดเมื่อถูกส่งตัวมาสู่ศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้นจึงเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ เพราะค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำผิดได้ตามสภาพที่เห็นได้ และตรวจพบได้ไม่สามารถมองย้อนขึ้นไปดูถึงสภาพการหล่อหลอมเลี้ยงดู ตั้งแต่เยาว์วัยซึ่งเป็นรากฐานในการเป็นพลเมืองดีที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง จึงแม้จะมีสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เป็นเครื่องมือช่วยแก้ไข อบรม ให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดกลับตนเป็นพลเมืองดี และเป็นประโยชน์ต่อสังคมภายนอกต่อไป ก็เป็นการยากที่จะกระทำให้สำเร็จลุล่วงอย่างดีได้สมความปรารถนา เพราะการแก้ไขพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากการหล่อหลอมเลี้ยงดู หรือพัฒนาการมาอย่างไม่ถูกต้องแต่วัยเด็ก เป็นการแก้ไขได้ยาก ต้องใช้เวลาอันยาวนาน หรือบางรายอาจต้องใช้เวลาชั่วอายุหนึ่งก็เป็นได้ ประกอบกับบุคลากรที่สงเคราะห์แก้ไข หรือเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนกระทำผิด เหล่านั้นจะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจเรื่องของเด็ก และเข้าใจในตัวเด็กแต่ละคนเป็นอย่างดี มี

ความอดทนเพียรพยายาม มีคุณธรรม มีความเที่ยงตรง ยุติธรรม และมีขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงาน จึงจะกระทำงานนี้ได้เป็นผลดีที่สุด ซึ่งก็เป็นการยากที่จะสรรหาได้พร้อม ด้วยอีกประการหนึ่ง

ดังนั้น ถ้าเรามาช่วยกันป้องกันมิให้เด็กมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เกะกะเกราะ จนถึงขั้นกระทำผิดเสียตั้งแต่ต้นมือ โดยการศึกษาและเข้าใจเรื่องของเด็กในแต่ละขั้นตอนของการเจริญเติบโต และพยายามเลี้ยงดูให้ถูกต้องที่สุดเท่าที่จะทำได้ ก็จะได้บุตรหลานที่มีคุณภาพดีเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป ซึ่งก็คงจะเป็นการง่ายและถูกต้องกว่าการจะแก้ไขกันภายหลัง

จึงควรที่จะมาเข้าใจและรู้จักเรื่องของเด็กตั้งแต่เริ่มมีชีวิตกันทีเดียว

เด็ก เกิดจากการปฏิสนธิ คือการที่ตัวสุจิของพ่อผสมกับไข่ของแม่ เมื่อมีชีวิตเกิดขึ้น จะเติบโตในครรภ์มารดา ๒๘๐ วัน เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ สิ่งที่เข้ามากระทบชีวิตเด็ก ก็คือ กรรมพันธุ์ โรคภัยไข้เจ็บของมารดาขณะตั้งครรภ์ ตลอดจนอารมณ์ของมารดาเมื่อถึงกำหนดคลอดแล้ว การคลอดผิดปกติที่ทำให้สมองกระทบกระเทือนยังมีผลต่อชีวิตเด็กต่อไปอีกด้วย

เมื่อเด็กเกิดมาแล้ว การเจริญเติบโตจะดำเนินต่อไป พ่อจะแบ่งได้เป็น ๒ ทางคือ

การเจริญเติบโตทางกาย และ

การเจริญเติบโตทางจิต หรือที่เรียกว่าการพัฒนาการ เมื่อมีสิ่งแวดล้อมมารวมอยู่ด้วย

การเจริญเติบโตทางกาย

เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ในขวบปีแรกถ้าสังเกตดูจะเห็นว่าการเจริญเติบโตเริ่มจากศีรษะ ไปหาเท้า คือ

เด็กจะมองเห็นได้เมื่ออายุราว ๑ เดือน

พอ ๒ เดือน จะรู้จักยิ้ม

๓ " หันศีรษะไปมา

๔ " คอแข็ง และชันคอได้

๕ " คลำ

๖ " เปลี่ยนมือถือของได้

๗ " นั่งเองได้

๘ " คลาน

๙ " เกาะยืน

๑๐ " เกาะเดิน

๑๑ " จูงเดิน

และ ๑๒ " ยืนเองได้

เหล่านี้เป็นเกณฑ์ปกติ ถ้าช้ากว่ากำหนดก็เป็นเครื่องชี้บ่งว่าทางสมองอาจไม่เจริญเติบโตพอ

ต่อไปก็จะมีการวิ่ง และเริ่มหัดพูดจนพูดได้อย่างชัดกภายใน ๒ ปี เป็นการสันสภาพของการเป็นทารก การเจริญทางกายก็จะเจริญต่อไป เพิ่มส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง คล้ายคลึงกันทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย จนเข้าระยะ ๑๓ - ๑๔ ปี ต่อมาทางเพศเจริญเต็มที่ที่เป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างมาก คือเด็กชาย จะมีเสียงแตก นมขึ้นพาน มีหนวดงอก มีขนขึ้นบริเวณรักแร้ และอวัยวะเพศ เด็กหญิงก็มีต้นโตขึ้น มีประจำเดือน มีสะโพกผาย แบ่งลักษณะเฉพาะของหญิงและของชาย ความสูงยังคงเจริญต่อไปแต่ช้าลง และจะหยุดเมื่ออายุ ๑๘ ปี ส่วนความกว้างนั้นจะมีการขยายของส่วนกล้ามเนื้อ ตลอดจนน้ำหนักเพื่อจะเตรียมพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

ขณะที่ร่างกายเจริญเติบโต จิตใจ คือ อารมณ์ และความปรารถนา ก็จะเจริญเติบโตควบคู่ไปด้วย แต่ไม่สามารถวัดได้ หากแต่เมื่อรวมกับอิทธิพลของสังคม หรือสิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิด บุคลิกภาพ เฉพาะคนขึ้น เรียกว่าการพัฒนาการ

การพัฒนาทางบุคลิกภาพ ก็ดำเนินไปตามกฎแม้จะวัดไม่ได้ เช่นการเจริญเติบโตทางกาย แต่ก็สามารถศึกษาได้โดยการสังเกตของแต่ละอายุ ซึ่งพอจะแบ่งได้เป็น ๕ ระยะ และแต่ละระยะจะซ้อนกันอยู่

ระยะที่ ๑ วัยทารก หรือ Oral period คือระยะ ๑ - ๒ ปีแรก เป็นระยะที่มีปากเป็นศูนย์กลางแห่งความสุขทั้งหลาย เด็กยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องพึ่งผู้อื่นและเติบโตมาด้วยความต้องการอาหาร มีการขับถ่ายและมีความต้องการความรัก ความอบอุ่น ถ้าเด็กได้รับเพียงพอ เด็กจะสงบ ถ้าได้รับไม่พอ เด็กจะอยู่ในสภาพกระวนกระวาย มีร้อง ดิ้นรน ไม่เติบโตตามวัย ความสุขจากการเลี้ยงดูของแม่จะเป็นพื้นฐานที่ดีต่อไป ทำให้มีความเชื่อมั่นต่อโลกภายนอก มีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกได้ดี ตรงกันข้ามกับเด็กที่ขาดความสุข ก็จะเกิดความไม่เชื่อมั่นในตนเอง และต่อโลกภายนอก มีหวาดระแวง และเป็นปฏิกิริยาต่อสังคม

ความสุขทางปากนี้ไม่เพียงแต่ความต้องการทางอาหารแต่อย่างเดียว เด็กยังต้องการ การดูด คือการเคลื่อนไหวของริมฝีปาก ลิ้น และการกลืน เพราะฉะนั้น การหย่านม จึงควรค่อยเป็นค่อยไป ให้เด็กได้รับความสุขนี้ให้เพียงพอ ถ้าได้ดิบไม่พอ จะเป็นรากฐานต่อไปถึงเป็นผู้ใหญ่ ถ้าออกมาในรูป นักจิบ นักชิม นักพูด นักเทศน์ ก็เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ แต่ถ้าออกมาในรูปรักตนเอง ตะกละตะกลาม ชี้ออ อยากได้ทุกอย่าง เอาแต่ใจตัว ก็เป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพทรม

ระยะที่ ๒ ระยะวัยเด็ก หรือ Anal period หรือ Early childhood

เป็นระยะเด็กอายุ ๒-๓ ขวบ ระยะนี้เด็กจะเดินได้ พูดได้ ควบคุมการขับถ่ายได้พอสมควร สุขอยู่ที่การขับถ่ายตามสบาย มีความอยากเล่นของที่ขับถ่าย มีความรู้สึกภูมิใจในการได้เป็นเจ้าของสิ่งขับถ่าย สิ่งที่จะเข้าไปขัดขวางความสุขในระยะนี้ก็คือ การที่จะต้องถูกบังคับให้ถ่ายเป็นที่ เป็นเวลา ดังนั้นจึงไม่ควรจะหัดด้วยวินัยเคร่งครัดนัก เด็กที่ได้รับความสุขในระยะนี้เพียงพอโตขึ้นจะเป็นผู้รับรู้มาตรฐาน ความสกปรกความสะอาด ถ้าขาดก็จะออกมาในรูป โหดร้าย ทารุณ คือ ซึ่งอาจเป็นภัยต่อสังคมได้

ระยะที่ ๓ วัยอนุบาล หรือวัยก่อนเข้าโรงเรียน Pre-school หรือ Oedipal period

เป็นระยะเวลาเด็กอายุ ๓-๖ ขวบ เด็กสามารถแยกเพศได้ว่าเป็นหญิง หรือ เป็นชาย ความสุขส่วนใหญ่อยู่ที่อวัยวะเพศ ระยะนี้ระบบความรู้สึกดีขึ้น พุดได้หลายประโยค รู้จักชื่อ พ่อ แม่ ชื่อตนเอง มีความอยากรู้อยากเห็น เข้าใจนิทานสั้น ๆ ได้ รู้จักปรับปรุงตนเองเข้าห่มเข้าพวกได้ แต่ยังไม่รู้จักการให้การรับ เด็กวัยนี้สนใจวัตถุอื่นมากกว่าตนเอง ช่างซัก ช่างถาม จึงควรตอบคำถามเด็กด้วยคำง่าย ๆ และเป็นจริง การช่างซัก ช่างถาม ก็จะค่อย ๆ หดไป นอกจากนี้เด็กในวัยนี้ยังมีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศ เช่น ชอบไปยืนดูคนปัสสาวะ ชอบจับนม หรือเปิดกระโปรง ถ้าเด็กกระทำเช่นนี้ ผู้ใหญ่ก็ไม่ควรไว้วางใจ ว่ารุนแรง หรือตีบังคับ จะทำให้เด็กกดเก็บไว้ เป็นผลเสียเมื่อโตเป็นหนุ่มเป็นสาว เกี่ยวกับเรื่องเพศ

เด็กวัยนี้ เด็กชายจะทำตัวเป็นคู่แข่งกับพ่อและเด็กหญิงจะทำตัวเป็นคู่แข่งกับแม่ ในด้านความรัก แต่ก็สู้ผู้ใหญ่ไม่ได้ จะเกิดความกระวนกระวายใจ และเพื่อจะลบล้างความรู้สึกอันนี้ เด็กจะเลียนแบบในเพศเดียวกัน คือ เด็กชายจะทำตัวให้เหมือนพ่อ และเด็กหญิงจะทำตัวให้เหมือนแม่ ระยะนี้จึงเป็นระยะที่เด็กจะถ่ายทอดคุณสมบัติต่าง ๆ ของพ่อ แม่ มาเป็นของตนเองมากที่สุด ถ้าพ่อแม่อุปนิสัยดี เด็กก็จะรับสิ่งที่ดีงามไว้ ถ้าพ่อแม่ไม่พอเหมาะ พอสม เด็กก็จะรับส่วนเสียนั้น ๆ มาเก็บไว้

ระยะที่ ๔ ระยะวัยเรียน Grade school หรือ Latent period

เป็นระยะเด็กเข้าโรงเรียน อยู่ในช่วง ๖-๑๒ ปี เด็กจะมีการสร้างเสริม เป็นระยะที่เด็กพร้อมจะออกนอกบ้าน เริ่มแยกตัวออกจากครอบครัวไปสู่สังคม รู้จัก ครู รู้จักเพื่อนมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้น คือเด็กจะสับสนระหว่างบ้านกับโรงเรียน ฉะนั้นควรเลือกโรงเรียนที่พอเหมาะพอสมกับฐานะและความเป็นอยู่ของตน เด็กเริ่มชอบสังคม เมื่อกลับจากโรงเรียนก็จะออกไปนอกบ้านอีก ควรปล่อยเด็กบ้าง ถ้าเข้มงวด ห้ามบังคับก็เท่ากับบอกเด็กว่า สังคมเป็นสิ่งที่พ่อแม่ไม่ยอมรับ เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะไม่มีความสุขที่จะอยู่ในสังคม

ระยะที่ ๕ ระยะวัยรุ่น หรือวัยหนุ่มสาว Adolescence period

เป็นระยะเด็กอายุ ๑๒-๑๘ ปี เป็นระยะที่เด็กมีความพร้อมทางร่างกายเหมือนผู้ใหญ่ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ จะเป็นเด็กก็ไม่ใช่ ผู้ใหญ่ก็ไม่เชิง เป็นระยะที่มีความสับสนสูงกว่าวัยอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุ ๕ ประการคือ

๑. มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปสู่วัยหนุ่มสาว และเป็นไปค่อนข้างรวดเร็ว เด็กในระยะนี้จะเหนื่อยง่าย หาศูนย์ถ่วงของตัวเองไม่ได้ มีการเปลี่ยนแปลงในรูปร่างและหน้าที่ของอวัยวะเพศ เช่น การมีประจำเดือนในเด็กหญิง การเคลื่อนน้ำกามในเด็กชาย จะทำให้เกิดความกระวนกระวายใจ อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ถ้าความกระวนกระวายใจในระยะที่ ๓ คือระยะอนุบาล ถูกกดเก็บไว้ก็จะยิ่งมาเสริมในระยะนี้ ทำให้อยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศ เด็กต้องการศูนย์ถ่วงเพื่อจะปรับตัวในระยะนี้เป็นเวลา ๒-๓ ปี

๒. มีความต้องการเป็นอิสระ ไม่ชอบให้มาจู้จี้กวนใจ ห่วงใย และถ้าออกคำสั่ง ก็จะไม่ทำ

๓. มีความอยากเสมอหรือเท่าเทียมเพื่อน ไม่ยอมเป็นด้อย ถ้าแก้ไขด้วยการให้วัตถุได้ เช่นการให้เครื่องใช้ เสื้อผ้า ก็ควรทำ แต่จะต้องมีขอบเขต คือ อย่าให้สูง หรือให้มากเกินไปกว่าฐานะของตน

๔. เป็นระยะที่ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ทำให้วางตัวไม่ถูก เช่น คบผู้ใหญ่ไม่ทราบว่าจะไหวดีหรือไม่ไหวดี จึงดูเด็กวัยนี้กระโดดกระเดก ไม่น่ารัก

๕. มีความสนใจในเพศตรงข้ามพยายามทำตัวให้ดึงดูดเพศตรงข้าม รู้จักอาย และแต่งตัวเก่ง เด็กที่ไม่เจริญเติบโตตามวัยจะคงทำตัวเป็นเด็ก เด็กที่ฉลาดจะทดแทนความรู้สึกนี้ด้วยการเรียน การเล่น กีฬากลางแจ้ง ที่มีการแข่งขัน การเล่นเกม และดูภาพยนตร์ไม่ช่วยในเรื่องนี้

ในท้ายของระยะนี้จะมีปัญหาเกิดขึ้นในเรื่อง

การเลือกอาชีพ การเลือกอาชีพนั้นไม่เพียงแต่เพื่อดำรงชีพ แต่จะเป็นรากฐานของตนเอง และครอบครัวต่อไป การเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมจะทำให้รู้สึกลำบากใจ เมื่ออายุ ๓๐ ปี ความพอใจ หรือไม่พอใจนี้จะเป็กรากฐานในการมีความสุข หรือการเป็นพลเมืองดี ไม่ดี ต่อไป เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องอาชีพนี้จึงต้องช่วยเด็กบ้าง

ความว่าวุ่นใจขาดการยับยั้ง ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะออกไปทำงานอย่างผู้ใหญ่ดีหรือจะเรียนต่อดี

การไม่ทราบว่าจะทำตัวเป็นผู้ชายดีหรือผู้หญิงดี ถ้าเด็กยังหลงรักในเพศเดียวกันอยู่ก็เป็นเรื่องที่จะต้องแก้ไขให้ถูกต้อง

ที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นธรรมชาติในการเจริญเติบโตทั้งทางกายและทางจิต เมื่อรวมกับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่เข้ามากระทบในทุกขั้นตอนของการเจริญเติบโตของแต่ละคน จะทำให้เกิดบุคลิกภาพเฉพาะตนขึ้น บุคลิกภาพหรือ Personality นี้ จะเป็นสิ่งที่ติดตัวไปจนตาย จะเป็นบุคลิกที่เป็นปัญหาของสังคมมากน้อยเพียงใดก็ด้วยสิ่งนี้ ซึ่งก็พอจะสรุปความหมายของคำว่าเด็กได้ว่า

๑. เด็กเป็นสิ่งที่มีชีวิต ที่จะต้องเติบโต และแตกต่างจากเด็กอื่น ๆ

๒. การเจริญเติบโตของเด็กขึ้นกับสิ่งแวดล้อมหรือ สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของแต่ละคน

๓. เด็กแต่ละคนมีความต้องการมีแบบฉบับของตนเอง และแตกต่างจากเด็กคนอื่น

ความรู้เรื่องของเด็กที่กล่าวมาแล้ว คงจะเป็นประโยชน์บ้างไม่มากนักน้อย เรื่องของเด็กเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน แม้จะรู้จักเด็กกันมานานแล้วก็ตาม ก็ยังมีบางสิ่งบางอย่างซึ่งอาจจะยังเข้าใจได้ไม่ลึกนัก หรือบางครั้งเข้าใจแล้วแต่ก็ปฏิบัติตามให้ถูกต้องไม่ได้ตลอด ซึ่งถ้าสามารถกระทำได้ หลักทางการแพทย์ในเรื่องนี้ก็จะเป็นการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่สำคัญได้ประการหนึ่ง

ประวัติความเป็นมาในการจัดตั้ง ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย นายอุดม สงวนนาม
ผู้อำนวยการกองอำนาจการ
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง

ในสมัยที่นายอุทัย อติแพทย์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางสืบต่อจากศาสตราจารย์ ประภาศน์ อวยชัย เริ่มแต่เดือนธันวาคม ๒๕๑๗ เป็นต้นมา นอกจากได้จัดหาที่ดินและดำเนินการขอตั้งงบประมาณก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี เป็นลำดับแรก รวมทั้งจัดหาที่ดินเพื่อการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง เป็นลำดับที่สอง เพื่อเป็นการขยายงานศาลคดีเด็กและเยาวชนไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับภาคตะวันออก รวม ๒ ภาค แล้วได้มีการพิจารณาเห็นว่าทางภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไป มีอาณาเขตครอบคลุมทั้งภาค ๘ และภาค ๙ แต่มีศาลคดีเด็กและเยาวชนตั้งอยู่ในท้องที่ภาค ๙ ที่จังหวัดสงขลาเพียงแห่งเดียว สมควรจะได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนในภาค ๘ เพิ่มขึ้นอีกสักแห่งหนึ่ง ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งศูนย์รวมทางการเมืองการคมนาคมแล้วเห็นว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความเหมาะสมด้วยประการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก นายอุทัย อติแพทย์ อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง พร้อมด้วย นายประพิศ พิกุล หัวหน้ากองอำนาจการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ในขณะนั้นได้ออกเดินทางโดยขบวนรถด่วนสายใต้ มุ่งสู่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๑๙ ถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานีวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๙ ประมาณ ๐๔.๐๐ น. ผู้ที่ต่อรถมานั่งขาออกหลับอดนอนไปรอรับท่านอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ตั้งแต่ตอนดึกวันนั้นไม่ใช่ใครอื่น ที่แท้ก็คือนายอนันต์ สงวนนาม ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีในขณะนั้น ซึ่งเคยเป็นเพื่อนเล่นสมัยเป็นเด็กย่านบางลำภูมาด้วยกัน ทั้งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นไล่เลี่ยกันด้วย เมื่อทราบความประสงค์จากท่านอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางว่า ต้องการหาที่ดินเพื่อการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนสักแปลงหนึ่ง ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีตอบทันทีว่า รอไว้ให้พระอาทิตย์ขึ้นเสียก่อนค่อยไปดูกัน ชอบใจตรงไหน จำนวนเท่าไร ขอให้บอก ทางจังหวัดฯ ยินดีสนับสนุน จากความกรุณาของท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีดังกล่าว หลังจากนั้นอีกเพียง ๒ เดือนเศษ ๆ กระทรวงมหาดไทยได้อนุญาตให้ใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งเลี้ยงสัตว์ “ทุ่งขุนทะเล” หมู่ที่ ๓ ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เพื่อการก่อสร้างศาลคดีเด็กและเยาวชนกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเนื้อที่ ๑๑๒ ไร่ - งาน ๕๐ ตารางวา ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๐๖๐๗/๑๕๖๖๔ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๑๙

ครั้นได้ที่ดินดังกล่าวมาแล้วก็ยังไม่สามารถขอตั้งงบประมาณดำเนินการให้ทันช่วงที่ได้ เพราะฉะนั้นต้องรอให้มีการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานีแล้วเสร็จเสียก่อน นอกจากนั้นยังมีโครงการก่อสร้างศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยองรออยู่อีกโครงการหนึ่งด้วย แต่เพื่อให้การจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีต้องประสบอุปสรรค นายอุทัย อติแพทย์ อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง จึงได้เสนอโครงการขยายงานศาลคดีเด็กและเยาวชนต่อกระทรวงยุติธรรม จำนวน ๓ ศาล ประกอบด้วย ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง, ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม ฉบับที่ ๑ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความเห็นชอบ และต่อมาโครงการดังกล่าวได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) ทำให้มั่นใจได้ว่าโครงการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นที่ยอมรับจากรัฐบาลเป็นที่แน่นอนแล้ว

ต่อมาอาคารศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีในขณะนั้นประสบภัยพิบัติจากแรงระเบิดของผู้ไม่ประสงค์ดีต่อชาติบ้านเมือง จนไม่สามารถใช้การได้ต่อไปอีก จำเป็นต้องก่อสร้างอาคารที่ทำการหลังใหม่ จึงกำหนดจะไปก่อสร้าง ณ บริเวณศูนย์ราชการแห่งใหม่ ถนนดอนนก (เดิมเป็นสนามกีฬา) ซึ่งมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงได้ติดต่อประสานงานกับผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี เชิญชวนให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้นใหม่ในบริเวณเดียวกันด้วย ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีในขณะนั้นจึงได้รายงานขอความเห็นจากกระทรวงยุติธรรม ครั้นศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางได้ทราบเรื่องราวดังกล่าว จึงได้เสนอความเห็นต่อกระทรวงยุติธรรมว่า ถ้ากระทรวงยุติธรรมมีโครงการที่จะก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้นใหม่ ก็ใคร่ขอใช้อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีหลังเดิมเป็นที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีแทน ผลปรากฏว่ากระทรวงยุติธรรมไม่ขัดข้อง และได้แจ้งให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางทราบตามหนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ ยธ ๐๒๐๓/๓๘๐๔๗ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๕ แต่มีเงื่อนไขว่าการใช้อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีหลังเดิมดังกล่าวต้องรอให้กระทรวงยุติธรรมดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีหลังใหม่แล้วเสร็จเสียก่อน

การดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวมา ความจริงก็น่าจะราบรื่น แต่ความไม่ราบรื่นก็เกิดขึ้นจนได้ เมื่ออยู่ ๆ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี (นายไสว ศิริมงคล) ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีทราบ ตามหนังสือด่วนมาก ที่ สฎ ๑๕/๒/๔๒๘๘๘ ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๒๕ ว่า กรมตำรวจได้ขอใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ทุ่งสัตว์เลี้ยง “ทุ่งขุนทะเล” ทั้ที่ดินของกระทรวงยุติธรรม บางส่วนเป็นเนื้อที่ ๙๑ ไร่ ๓ งาน ๑ ตารางวา และได้ดำเนินการสร้างสถานที่ทำการกองร้อยที่

๓ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๘ แล้ว กรณีดังกล่าวเกิดจากความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการทางจังหวัดจะขอเปลี่ยนแปลงที่ดินให้ใหม่ในบริเวณเดียวกัน เนื้อที่ ๑๑๖ ไร่ ๓ งาน ๔๔ ตารางวา แทน แต่โดยที่ที่ดินที่ทางจังหวัดจะจัดให้ใหม่ดังกล่าวตั้งอยู่ทั้งทางฝั่งขวาและฝั่งซ้ายของถนนทางเข้าบึงขุนทะเล รวม ๓ แปลงด้วยกัน มีลักษณะว่า ๆ แห่ง ๆ ไม่เหมาะสมที่จะใช้ก่อสร้างสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน เนื่องจากจะยากแก่การควบคุมป้องกันการหลบหนี เพราะตามปกตินอกจากจะก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ภายในกำแพงของสถานฝึกอบรมแล้ว จะต้องสร้างบ้านพักเจ้าหน้าที่ไว้โดยรอบเพื่อมาตรวจรักษาความปลอดภัยอีกชั้นหนึ่ง นายอุทัย อติแพทย์ อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง พร้อมด้วย นายอุดม สงวนนาม ผู้อำนวยการกองอำนาจการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกกลาง จึงได้เดินทางไปติดต่อประสานงานกับทางจังหวัดสุราษฎร์ธานีอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๒๖ การเดินทางมาครั้งหลังนี้ได้ติดต่อประสานงานขอใช้ที่ดินบริเวณทุ่งขุนทะเล ซึ่งใช้เป็นศูนย์ส่งเสริมผลิตพันธุ์พืชสวนสุราษฎร์ธานี ของกรมส่งเสริมการเกษตร ในขณะนั้น เนื้อที่ ๘๘ ไร่ ๓ งาน ๔๔ ตารางวา ผนวกกับที่ดินใกล้เคียงบางส่วนที่ทางจังหวัดจะจัดให้ใหม่ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะรวมเป็นเนื้อที่ทั้งหมด ๑๗๔ ไร่ ๑ งาน ๕๓ ตารางวา ในที่สุดกรมส่งเสริมการเกษตรอนุญาตให้กระทรวงยุติธรรมใช้ที่ดินศูนย์ส่งเสริมผลิตพันธุ์พืชสวนสุราษฎร์ธานี เพื่อการก่อสร้างสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนได้ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องจัดสรรงบประมาณชดเชยค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งผลิตพันธุ์พืชสวนให้กับกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๑,๕๖๐,๐๐๐ บาท ปรากฏตามหนังสือกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ กส ๑๐๐๕/๗๔๖๔ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖

ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินทุ่งขุนทะเล ไม่จบลงง่าย ๆ เพราะต่อมา ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีหนังสือที่ สฎ ๐๐๒๐/๔๔๔๔๔ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ แจ้งไปยังผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี อ้างความเห็นจากกรมที่ดินว่า ที่ดินที่จะอนุญาตให้กระทรวงยุติธรรมใช้ก่อสร้างสถานฝึกอบรม สำหรับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีมากเกินไป เพราะรวมแล้วมีจำนวนถึง ๒๐๕ ไร่ ๓ งาน ๔๒ ตารางวา (ความจริงศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง จะขอใช้ ๑๗๔ ไร่เศษ แต่อาจมีกรณีเข้าใจคลาดเคลื่อนกันบางประการ) และโดยที่กรมตำรวจประสงค์จะขอใช้ที่ดินบริเวณทุ่งขุนทะเลเพื่อก่อสร้างโรงเรียนตำรวจภูธร ๘ เป็นเนื้อที่ ๗๔ ไร่ ๓ งาน ๓๓ ตารางวา ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี (นายนิพนธ์ บุญภัทโร) จึงได้เชิญผู้แทนส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปร่วมประชุมปรึกษาหารือกันใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๖ เวลา ๐๙.๐๐ น. ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ในขณะเดียวกันอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง (นายดำรง แจ่มสุริ) ได้มอบหมายให้นายสกล หลิวรุ่งเรือง ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง และนายอุดม สงวนนาม ผู้อำนวยการกองอำนาจการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง เป็นผู้แทนศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เข้าร่วมประชุม ผลการประชุมตกลงกันว่าให้กระทรวงยุติธรรมใช้ที่ดินศูนย์ส่งเสริมผลิตพันธุ์พืชสวนสุราษฎร์ธานี ที่ได้รับอนุญาตจาก

กรมส่งเสริมการเกษตรแล้วส่วนหนึ่ง และให้ขยายแนวเขตออกมาทางด้านทิศเหนือตลอดแนวอีกส่วนหนึ่ง รวมแล้วจะได้เนื้อที่ ๑๓๕ ไร่ ๑ งาน ๖๕.๖ ตารางวา

ต่อมาถึงช่วงนี้ก็มั่นใจกันว่าปัญหาเกี่ยวกับที่ดินคงไม่มีอีกแล้ว จึงได้ขอความร่วมมือจากกองแบบแผน กรมโยธาธิการ ให้จัดทำผังบริเวณ (มาสเตอร์แพลน) ครั้นเป็นที่ตกลงยอมรับกันแล้ว ก็ได้ดำเนินการ ออกแบบและรายการก่อสร้าง ประกอบด้วย การก่อสร้างสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน บ้านพักข้าราชการ และลูกจ้างประจำ บริเวณทุ่งขุนทะเล กับการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังเดิม เพื่อใช้เป็นที่พักทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมกับขอตั้งงบประมาณ ค่าก่อสร้าง เป็นเงินทั้งสิ้น ๗๙,๗๑๔,๐๐๐ บาท ซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี ๒๕๒๗ เป็นเงิน ๑๐,๙๘๑,๖๐๐ บาท กำหนดผูกพันงบประมาณปี ๒๕๒๘ และปี ๒๕๒๙ อีกเป็นเงิน ๖๘,๗๓๒,๔๐๐ บาท

แต่เมื่อได้รับงบประมาณค่าก่อสร้างดังกล่าวแล้วก็เกิดปัญหาติดตามมา คือ เมื่อศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางขอใช้อาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีหลังเดิมเป็นที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานีดังกล่าวแล้ว ก็นับเป็นความจำเป็นที่กระทรวงยุติธรรมจะต้องดำเนินการก่อสร้าง อาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังใหม่ขึ้นมาแทนให้สอดคล้องกัน มิฉะนั้นแล้ว ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็จะไม่มีที่ทำการ โดยเหตุนี้กระทรวงยุติธรรมจึงได้ขอให้ กองแบบแผน กรมโยธาธิการ เร่งออกแบบอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลัง ใหม่ขึ้น ในรูปแบบของอาคารศาลขนาด ๑๔ บัลลังก์ ลักษณะหลังคาทรงไทย ๓ ชั้น นอกจากจะใช้เป็น ที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีแล้ว ได้กำหนดพื้นที่ใช้สอยเป็นที่ทำการสำนักงานอธิบดี ผู้พิพากษามาตร ๘ ที่ทำการสำนักงานบังคับคดีและวางทรัพย์ภูมิภาคที่ ๘ กับเป็นที่ทำการสำนักงานคุม ประพฤติประจำศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีอีกด้วย

ครั้นกองแบบแผน กรมโยธาธิการ ดำเนินการออกแบบและรายการก่อสร้างของสิ่งก่อสร้าง ทั้งหมดแล้ว กระทรวงยุติธรรมได้ออกประกาศเรียกประกวดราคาก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัด สุราษฎร์ธานี สถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีปรับปรุงซ่อมแซมอาคารศาลเดิมเป็น อาคารศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และก่อสร้างบ้านพัก ตามประกาศกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๒๗ กำหนดยื่นซองและเปิดซองประกวดราคา ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๒๗ ใน ขณะเดียวกันได้มีคำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ ๔๑๖/๒๕๒๗ ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๒๗ แต่งตั้งคณะ กรรมการดำเนินการจ้าง คือ

คณะกรรมการเปิดซองประกวดราคา ประกอบด้วย

๑. อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง
๒. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘
๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เป็นประธานกรรมการ

เป็นกรรมการ

เป็นกรรมการ

๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ
๕. ผู้แทนกรมโยธาธิการ	เป็นกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการกองอำนวยการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง	เป็นกรรมการ
๗. ผู้อำนวยการกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๘. นายมนตรี ศรีเยี่ยมสะอาด ผู้พิพากษาประจำกระทรวง	เป็นกรรมการ

คณะกรรมการตรวจสอบการจ้าง ประกอบด้วย

๑. อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง	เป็นประธานกรรมการ
๒. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	เป็นกรรมการ
๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ
๕. ผู้แทนกรมโยธาธิการ	เป็นกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการกองอำนวยการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง	เป็นกรรมการ
๗. นายมนตรี ศรีเยี่ยมสะอาด ผู้พิพากษาประจำกระทรวง	เป็นกรรมการ
๘. นายชัยยันต์ สุขโชติ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง	เป็นกรรมการ

ผลการประกวดราคาปรากฏว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด วสันต์ก่อสร้าง เป็นผู้เสนอราคาต่ำสุด แต่คณะกรรมการเปิดซองประกวดราคาก็ได้พยายามต่อรองราคาจนเหลือ ๑๐๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท กำหนดก่อสร้างแล้วเสร็จภายใน ๘๐๐ วัน แต่เมื่อส่งเรื่องไปให้สำนักงบประมาณพิจารณา ปรากฏว่าสำนักงบประมาณคงอนุมัติให้จ้างก่อสร้างในวงเงินเพียง ๙๕,๗๕๖,๑๐๐ บาท โดยให้ตัดรายการก่อสร้างบางรายการออกไป (ตัดรายการเครื่องปรับอากาศห้องพิจารณาบางห้อง) และกำหนดงบประมาณรายจ่ายปี ๒๕๒๗ ให้จำนวน ๑๐,๙๘๑,๖๐๐ บาท นอกนั้นให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอผูกพันงบประมาณปี ๒๕๒๘ จำนวน ๒๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท และงบประมาณ ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐ อีกจำนวน ๕๙,๗๗๔,๕๐๐ บาท ในที่สุดได้มีการทำสัญญาจ้างก่อสร้างกันเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๒๗ โดยสัญญาเลขที่ ๓๙/๒๕๒๗ ผู้ลงนามในฐานะผู้ว่าจ้าง คือ นายเรียว เจริญวัฒนา ปลัดกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้น

ย้อนกลับไปถึงเรื่องการขอใช้ที่ดินจากผลการประชุมปรึกษาหารือกัน ณ ห้องผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๖ ซึ่งตกลงกันแล้วว่า ให้กระทรวงยุติธรรมใช้ที่ดินบริเวณทุ่งขุนทะเล เป็นจำนวน ๑๓๕ ไร่ ๑ งาน ๖๕.๖ ตารางวา ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีก็ได้เสนอกระทรวงมหาดไทยเพื่อพิจารณาอนุญาตตามนั้น แต่เมื่อกระทรวงยุติธรรมประกาศเรียกประกวดราคาก่อสร้าง โดยเริ่มขายแบบไปบ้างแล้ว เหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นจนได้เมื่อกระทรวงมหาดไทยมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีว่า กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาการขอใช้ที่ดินดังกล่าวแล้ว อนุมัติให้กระทรวงยุติธรรมใช้ที่ดินเพื่อการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

จังหวัดสุราษฎร์ธานี บริเวณตอนกลางของที่ดินทั้งหมด เนื้อที่ประมาณ ๑๑๒ ไร่ ๕๐ ตารางวา จากเหตุการณ์ไม่คาดฝันดังกล่าว กระทรวงยุติธรรมได้มอบหมายให้นายสมศักดิ์ แย้มผล ผู้อำนวยการกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กับนายอุดม สงวนนาม ผู้อำนวยการกองอำนาจการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางรีบเดินทางไปชี้แจงปัญหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีทราบ ว่า กระทรวงยุติธรรมได้จัดทำผังบริเวณที่จะทำการก่อสร้างสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ณ บริเวณทุ่งขุนทะเล ในปริมาณเนื้อที่ ๑๓๕ ไร่เศษ กับได้จัดทำแบบแปลนและรายการก่อสร้างไว้เสร็จแล้ว ทั้งกำลังดำเนินการเรียกประกวดราคาโดยขายแบบแปลนไปแล้วด้วย หากบริเวณที่ดินเปลี่ยนแปลงไป ก็ต้องจัดทำผังบริเวณใหม่ และต้องแก้แบบแปลนบางส่วนด้วย ซึ่งไม่สามารถจัดการแก้ไขให้ทันก่อนสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๒๗ ได้ จึงต้องขอความเมตตาจากทางจังหวัดได้กรุณาอนุเคราะห์ให้กระทรวงยุติธรรมได้ใช้ที่ดินตามปริมาณเนื้อที่ที่ตกลงไว้เดิม ในการนี้ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี (นายนิพนธ์ บุญภักโร) ให้ความเห็นว่า ถ้ากระทรวงยุติธรรมประสบปัญหาข้อขัดข้องดังกล่าว ก็ขอให้เสนอเรื่องไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาทบทวนเสียใหม่ กระทรวงยุติธรรมจึงได้เสนอเรื่องไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา ทบทวนตามที่ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีแนะนำ ในที่สุดกระทรวงมหาดไทยได้ตกลงอนุญาตให้กระทรวงยุติธรรมใช้ที่ดินจำนวน ๑๓๕ ไร่ ๑ งาน ๖๕.๖ ตารางวา ตามที่กำหนดไว้เดิม

การดำเนินการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มต้นจากการจัดหาที่ดินเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๙ จนกระทั่งผู้รับจ้างก่อสร้างได้มีหนังสือขอส่งมอบงานจ้างงวดสุดท้ายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๓๐ เสมือนอยู่ภายใต้ท้องฟ้าอันมีครีမ်มา ๑๑ ปีเต็ม บัดนี้ท้องฟ้าแจ่มใสแล้ว และผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายกลับหายเหนื่อยเป็นปลิดทิ้ง มีแต่ความปิติสมนัสมาแทนที่ เมื่อทราบข่าวเป็นที่แน่นอนว่ากระทรวงยุติธรรมได้ทำหนังสือถึงราชเลขาธิการกราบบังคมทูลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ให้เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๐ อันจะนับเนื่องเป็นสิริมงคลล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ กว่าจะลุส่งผ่านพ้นอุปสรรคนานาประการมาได้ถึงบัดนี้ นับเป็นผลงานของอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ถึง ๓ ท่านด้วยกัน คือ

๑. นายอุทัย อติแพทย์ (๔ ธ.ค. ๒๕๑๗ - ๓๐ ก.ย. ๒๕๒๖) เริ่มโครงการ
๒. นายดำรง แจ่มสุริ (๑ ต.ค. ๒๕๒๖ - ๓๐ ก.ย. ๒๕๒๙) เริ่มก่อสร้าง
๓. นายประการ กาญจนศูนย์ (๑ ต.ค. ๒๕๒๙ - ปัจจุบัน) เริ่มเปิดดำเนินการ

ความสำเร็จในการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ครั้งนี้สืบเนื่องมาจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย กระทรวงยุติธรรม และศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ต้องขอขอบคุณกระทรวงมหาดไทย กรมโยธาธิการ สำนักงานประมาณ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานที่ดินจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานโยธาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เปิดเลขาธิการทรวงยุติธรรม

โดย

นายกฯ พล. ฤๅสุตแสงวง

ในปี ๒๕๒๘ ผู้เขียนได้สำรวจวัสดุ ครุภัณฑ์รวมทั้งสรรพเอกสารของศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเตรียมการขนย้ายไปเก็บรักษาที่อาคารศาลหลังใหม่ ซึ่งขณะนั้นกำลังก่อสร้างอยู่ ตรวจพบเอกสารเก่าของศาลมณฑลชุมพร ศาลเมืองไชยา ศาลเมืองหลังสวน ศาลเมืองพุมเรียงและศาลเมืองชุมพร ซึ่งมีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์กฎหมายเป็นจำนวนมาก จึงได้เก็บรวบรวมเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการศึกษาความเป็นมาของศาลเหล่านั้น ความบางตอนมีเกร็ดที่น่าสนใจดังนี้

ข้อหาข้อของผู้พิพากษา อ.ศ. ๑๒๕

แต่ก่อน ๆ มาเคยได้ยินโจทก์กันว่าผู้พิพากษามักถูกจับ โดยเหตุอันไม่ควรบ่อย ๆ แต่ตามทางราชการจะได้มีข้อบังคับชัดเจนเพียงใดยังไม่ปรากฏ แลเมื่อเร็ว ๆ นี้ก็ได้ยินว่าผู้พิพากษาเมืองหนึ่งจะถูกจับอีก จึงได้นำปัญหานี้มาหาฤๅกันดูว่าใครจะเห็นอย่างไร ส่วนความเห็นของข้าพเจ้าได้ตอบมาแล้ว เมื่อในมณฑลเดียวกันมีความเห็นพ้องกันแล้วจะได้ส่งไปของลงพิมพ์ข่าวศาล เพื่อขอความเห็นผู้พิพากษามณฑลอื่น ๆ บ้าง

(คำถาม)

๑. ผู้พิพากษาทำความผิดเป็นความอาญาชนิดใดที่ควรจับได้ทันที แลชนิดใดที่ควรฟ้องร้องว่ากล่าวตามกระทรวงศาล

ตอบว่า (ก) กำลังทำการขบถประทุษร้าย

ตอบว่า (ข) กำลังทำร้ายฆ่าคนตาย

ในเหตุ ๒ ประการนี้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จับกุมควรจับได้ทันที เพื่อจะได้ป้องกันเหตุร้ายนั้น ๆ ถ้าเหตุอื่นซึ่งเป็นความอาญาไม่ออกจากรรจ์แล้วผู้จับไม่มีอำนาจจะจับกุมผู้พิพากษาได้ ควรจะว่ากล่าวกันตามกระทรวงศาล ที่ตอบมานี้ไม่รับรองว่าถูกต้องตรงตามกฎหมายทีเดียว เปนแต่อนุโลมตามระเบียบการที่ทำอยู่

(คำถาม)

๒. ถ้าความอาญาเล็กน้อยเช่นมีผู้ไปร้องต่อกองจับว่า ผู้พิพากษาลอบตีหัวเช่นนี้เป็นต้น เจ้าพนักงานผู้จับก็จับตัวผู้พิพากษาไปขังเล่นที่โรงพัก หรือที่ไหน ๆ ตามใจซึ่งเปนที่แสดงให้เห็นว่าแก่งลังประจาร์เล่นเช่นนี้ หน้าที่ของผู้พิพากษาคควรจะอย่างไร

ตอบว่า ถ้ามีผู้ใดทำแก่ผู้พิพากษาเช่นนั้น ต้องถือว่าไม่ได้ทำโดยหน้าที่ราชการ เปนอันทำโดยแก่งลังผู้พิพากษาไม่ควรยอมให้จับ แลทำการป้องกันได้ในทันทีโดยเต็มสติกำลัง เพื่อจะมีให้เสียเกียรติยศ แลเสื่อมเสียพระบรมเชษานุภาพ ที่ได้ทรงพระมหากรุณาชุบเลี้ยง

รายงานประชุมอธิบดีผู้พิพากษา

ที่กระทรวงยุติธรรม

ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ ข้อ (๑๕) ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีควรเอาใจใส่อย่างจดคำพยานให้ยืดยาวจนเกินไกลจากประเด็นหรือที่เกี่ยวกับประเด็น จะได้ไม่ต้องเสียเวลามาก แต่ทั้งนี้เป็นการยาก ถ้าหัวหน้าศาลช่วยเอาใจใส่ให้มากก็คงจะเป็นผลไม่มากนักน้อย

ว่าด้วยเจ้านายชั้นสูงเสด็จเยี่ยมศาล

ที่ ๒๒/๑๑๔

ศาลมณฑลสุราษฎร์

วันที่ ๑๔ กรกฎาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๔ แจ้งความมายัง อำมาตย์ตรี หลวงทิพยเบญญา
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดชุมพร

ด้วยหนังสือของท่านที่ ๑๑/๑๐๕ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ตามถึงข้อ ๔ แห่งการประชุม
อธิบดี เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่ว่าด้วยเจ้านายชั้นสูงเสด็จเยี่ยมศาลจะควรปฏิบัติอย่างไรนั้น

ขอแจ้งให้ทราบว่ามีเหตุเกิดขึ้นโดยทูลกระหม่อมพระองค์หนึ่งเสด็จเยี่ยมศาลแลทรงฟัง
การพิจารณาของศาล ๆ หนึ่ง ศาลนั้นเมื่อได้พิจารณาพิพากษาแล้วขอประทานให้ทูลกระหม่อมเช่นพระนาม
ลงในคำพิพากษาดำ ซึ่งผิดกับระเบียบการแลอำนาจของศาลโดยทูลกระหม่อมพระองค์นั้นมิได้ทรงดำรง
หน้าที่ตุลาการในศาลเลย

เพราะฉะนั้นการที่เจ้านายชั้นสูงเสด็จเยี่ยมศาล โดยพระองค์ท่านมิได้เกี่ยวข้องในหน้าที่ตุลาการด้วย
แล้ว ศาลหาควรเช่นพระนามในคำพิพากษาหรือในกระบวนพิจารณาใด ๆ ด้วยไม่ ศาลคงรับเสด็จตาม
พระเกียรติยศของพระองค์ท่านอย่างเสด็จมาเยือนศาลตามธรรมเนียมท่านนั้นเอง

ข้าพเจ้าคิดอยู่เหมือนกันว่าจะหาโอกาสในเดือนที่เหมาะสมเชิญผู้พิพากษาทุกศาลไปประชุมกันยัง
ศาลมณฑลสักครั้งหนึ่ง

โอกาสนี้ ขอแสดงความนับถือมายังท่าน

อำมาตย์เอก พระชำนัญวิจิตร

อธิบดีผู้พิพากษา

รายงานประชุมอธิบดีผู้พิพากษา

ที่กระทรวงยุติธรรม

ณ วันที่ ๒๔ และ ๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖

ข้อ (๖) การอ้างว่าธรรมดาของคนเป็นดั่งนั้นดั่งนั้นนั้นสังเกตว่าออกจะฟุ่มเฟือย เช่นว่าผิวเมียนอน อยู่ด้วยกันบนเรือน ผู้ร้ายยิงปืนเข้าไป ผิวรู้สึกตัวตื่นขึ้น โดดว้างใส่ผู้ร้ายไป บางคนก็ไม่เชื่อ อ้างเหตุว่าตาม ธรรมดาผิวควรจะกลัว เพราะผู้ร้ายมีปืน ตัวไม่มีโดนผู้ไม่มีอาวุธจะกลับวิ่งใส่ผู้มีอาวุธ อีกอย่างหนึ่ง ผู้ร้าย เข้าไปทำร้ายซึ่งนำ ก็ไม่เชื่อเหมือนกัน อ้างว่าธรรมดาผู้ร้ายไหนจะกล้าทำเช่นนั้น ดั่งนี้เป็นต้น การอ้างว่า ธรรมดาไหนควรจะไว้ด้วย ธรรมดาของคน ๆ หนึ่งหาใช้ธรรมดาของอีกคนหนึ่งเสมอไปไม่ เช่นธรรมดา ของคนหนึ่งกล้าแต่ธรรมดาของคนหนึ่งหากกล้าเช่นนั้นไม่ เพราะฉะนั้นการอ้างว่าอะไรเป็นธรรมดา นั้น ควรจะระวังให้มาก

ข้อนี้อธิบดีผู้พิพากษาทุกคนเข้าใจทั่วกันและรับจะไปชี้แจงแก่ผู้พิพากษาต่อ ๆ ไป

คำสั่งแนะนำ

เรื่องระเบียบคำพูดแลเขียนเด็ก

คำว่า ชี้แจง ใช้กันทุกชุมผิดฐาน แต่เดิมท่านใช้เป็นคำผู้ใหญ่ชี้แจงให้ผู้ผู้น้อยฟัง มาชั้นหลังใช้พร่ำเพรื่อ ไม่รู้หนักเบา ผู้น้อยจะเอือมขึ้นมาชี้แจงแก่ผู้ใหญ่ไม่ได้ เป็นการหยาบหยามฯ

แต่นี้สืบไปในสำนวนความแลราชการฝ่ายตุลาการอย่าให้ใช้คำว่าชี้แจงในที่ผู้น้อยบอกถึงผู้ใหญ่ เปนอันขาด ให้ใช้คำว่า แกลง แทนเหมือนอย่างว่า แกลงการ แกลงข้อราชการ แกลงสำนวน แกลงข้อค้ำน แกลงมูลคดี แกลงข้อพิพาทฯ ถ้าจะใช้แก่เจ้านาย ว่ากราบทูลแกลง ทูลแกลง ดั่งนี้เป็นต้น เปนโวหารเดิม ควรใช้ตามฯ

อนึ่ง ศาลอุทธรณ์เคยอนุญาตให้ทนายโจทก์จำเลยมาอธิบายความโต้แย้งในศาลเรียกกันดาด ๆ ว่าฟังชี้แจง ดั่งนี้ สืบไปให้แก้ว่าฟังการทนายคู่ความ ดุจที่ใช้ในศาลฎีกา แลพระราชบัญญัติฎีกา บัจจุรณ มาตรา ๑๗ นั้นฯ

อธิบดีศาลฎีกาผู้เป็นประธานฝ่ายตุลาการทรงแนะนำมาแก่ผู้พิพากษาขุนศาลตุลาการ เสมียน-ผู้คำษ แลเนติบัณฑิต ทนายความทั่วทุกโรงศาล ให้ตัดคล้ายถ้อยคำเข้าหาทำนองที่สมควรดั่งนี้ฯ ศาลฎีกา วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

กรมสวัสดิ

สำเนาที่ ๓๔๔๖ รับวันที่ ๒๔ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

ที่ ๓๔/๓๒๔๔

กระทรวงมูรธาธร

วันที่ ๒๔ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕ แจ้งความมายังมหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร
ราชเลขาธิการ

ตามหนังสือที่ ๑๖๒/๒๔๖๒ ลงวันที่ ๒๔ เดือนนี้ ดำเนิรกระแสรพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ในเรื่องหนังสือหรือประกาศทางราชการ มีพระราชประสงค์ให้ถือเป็นระเบียบว่า เมื่อจะต้องกล่าวถึง
ทารก ให้ใช้ว่า “เด็กชายชื่อนั้น ๆ” “เด็กหญิงชื่อนั้น ๆ” โปรดเกล้าฯ ให้เจ้านาที่หนังสือราชกิจจานุเบกษา
ทราบไว้ว่า ถึงแม้ทางใด ๆ จะส่งหนังสือมาให้พิมพ์ถ้าเรียกทารกว่า นาย หรือ นางสาว ก็ให้แก้ไขใน
เมื่อจะนำลงพิมพ์ให้ใช้ว่า “เด็กชายชื่อนั้น ๆ” หรือ “เด็กหญิงชื่อนั้น ๆ” ตามพระราชนิยมนั้น ได้ทราบ
ข้อความแล้วฉันได้สั่งให้เจ้านาที่ให้ปฏิบัติตามพระราชนิยมนี้นี้สืบไปแล้ว แต่คำนำนามเด็กนี้สมควรจะ
กำหนดขึ้นชั้นอายุไว้ด้วย ฉันคิดว่าควรกำหนดผู้ที่มีอายุแต่ ๑๕ ปีลงมาตามพระราชนิยมในพระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยคำนำนามเด็ก พ.ศ. ๒๔๖๔ ที่ยกเลิกนั้น เปนบันทึกฐานสืบไป

ถ้ามีโอกาศอันสมควร ขอเจ้าคุณได้นำข้อความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลี-
พระบาท

ควรมิควรสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

(ลงพระนาม) นเรศวรฤทธิ์

เสนาบดีกระทรวงมูรธาธร

(สำเนา)

ที่ ๑๗๗/๒๔๗๐

กรมราชเลขาธิการ

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๕

ขอประทานกราบทูล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิ์

ตามลายพระหัตถ์ที่ ๓๔/๓๒๔๔ ลงวันที่ ๒๔ เดือนก่อน ตอบรับกระแสพระบรมราชโองการใน
เรื่องที่จะกล่าวถึงทารก ทรงพระดำริเห็นควรที่จะกำหนดอายุไว้ด้วยตั้งแต่ ๑๕ ปีลงมานั้น ข้าพระพุทธเจ้า
ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทโปรดฯ ว่า ทรงขัดเพียงนั้นดีแล้ว

ข้าพระพุทธเจ้า เจ้าพระยามหิธร

อธิบดีไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ที่ ๘/๓๘๓

ศาลมณฑลชุมพร

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม รตนโกสินทรศก ๑๒๐

หลวงประกาศธรรมานุกิจ อธิบดีผู้พิพากษา

ขอประทานบอกมายังท่านพระจักรปาณี ศรีศีลวิสุทธิ ปลัดทูลฉลองกระทรวงยุติธรรม

ด้วยเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม รศ. ๑๒๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับจากเมืองยะวาประทับเรือพระที่นั่งมหาจักรีที่ปากน้ำเมืองชุมพร ข้าพเจ้าได้นำหลวงภักดีวินิจฉันผู้พิพากษาศาลเมืองไชยา หม่อมหลวงชุม ผู้พิพากษาศาลเมืองหลังสวน นายเพ็ง ผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพรเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าฯ ถวายไชยมงคลตามหน้าที่ พร้อมกับข้าหลวงเทศาภิบาลผู้นำข้าหลวงแลเจ้าพนักงานฝ่ายธุรการมาด้วยกันแล้วข้าพเจ้าได้กราบบังคมทูลพระกรุณา เบิกโดยรายชื่อผู้พิพากษาทุกนายเสร็จแล้วได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้หาไปพร้อมด้วยข้าหลวงเทศาภิบาล ณ ท้ายเรือพระที่นั่งมหาจักรี จึงมีพระบรมราชโองการพระราชดำรัสได้ถามคดีความที่ศาลในมณฑลชุมพรทุก ๆ เมือง ก็ได้กราบบังคมทูลพระกรุณา โดยรายงานการพิจารณาที่ศาลได้จัดเสร็จไปโดยเรียบร้อยดี การเฝ้าแลนำเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทครั้งนี้ประมาณสัก ๒๕ นาที แล้วจึงได้พร้อมกันถวายบังคมลา เรือพระที่นั่งมหาจักรีได้ออกจากปากน้ำเมืองชุมพรกลับกรุงเทพฯ เป็นเสร็จการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ขอได้นำกราบทูล พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ทรงทราบฝ่าพระบาท

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

(เซ็น) หลวงประกาศธรรมานุกิจ

พระเจ้าลูกยาเธอเสด็จเยี่ยมศาลเมืองชุมพร

ที่ ๒/๒๑

ศาลเมืองชุมพร

วันที่ ๑๐ เมษายน รตนโกสินทรศก ๑๒๖

เรียนมายังท่านหลวงปฏิเวธสารวิทย์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพร

ด้วยเมื่อวันที่ ๘ เมษายน รศ. ๑๒๖ เวลาประมาณ ๔ โมงเศษ พระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร ได้เสด็จมาทอดพระเนตรที่ศาลเมืองชุมพรพร้อมด้วยข้าหลวงเทศาภิบาลผู้ว่าราชการเมือง

กับข้าราชการซึ่งตามเสด็จมาด้วยหลายนาย ข้าพเจ้าพร้อมด้วยข้าราชการในศาลได้รับเสด็จแลเชิญเสด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าขึ้นประทับบนบัลลังก์ แลได้พิจารณาความถวายให้ทอดพระเนตร ๑ เรื่อง พอเวลาประมาณ ๕ โมงเช้าเสด็จกลับโดยเร็วร้อย ไม่มีเหตุติดขัดอย่างไร

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

หลวงวุฒิสถาสรสารี

ห้ามผู้พิพากษากล่าวโทษภรรยาทางหนังสือพิมพ์

ที่ ๕๑/๓๘๓๔

กระทรวงยุติธรรม

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

แจ้งความมายังอำนาจเอกพระนิติศาสตร์ราชสภาบดี ว่าที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลสุราษฎร์

ด้วยได้สังเกตเห็นผู้พิพากษาบางคนออกประกาศโฆษณาถึงการส่วนตัวในหนังสือพิมพ์ มีออกประกาศกล่าวโทษภรรยาว่าประพฤติชั่ว ไม่รับผิดชอบและขอยกกับภริยาโดยประกาศดังนี้เป็นต้น คำวิพากษ์-เห็นว่าผู้ซึ่งมีตำแหน่งและบรรดาศักดิ์กระทำการเช่นนั้นไม่สมควรกับเกียรติยศและเป็นเหตุที่จะชักนำความเสื่อมเสียมายังเจ้ากระทรวงทบวงการ ผู้บังคับบัญชา จึงสมควรที่จะมีการป้องกันความประพฤติเช่นนี้ เพราะฉะนั้นตั้งแต่นี้ต่อไปถ้าผู้พิพากษาคณใดจะออกประกาศถึงการส่วนตัวในที่ใดหรือในหนังสือพิมพ์ ก็ดี จะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีศาลมณฑลก่อนและต้องส่งข้อความที่จะประกาศนั้นมาให้อธิบดีศาลมณฑลทราบ อธิบดีศาลมณฑลเป็นผู้รับผิดชอบตรวจตราเหตุการณ์ ว่าสมควรจะอนุญาตหรือไม่ เมื่อได้รับอนุญาตต่ออธิบดีศาลมณฑลแล้วผู้นั้นจึงจะออกประกาศได้ ส่วนหน้าที่อธิบดีศาลมณฑลนั้น ถ้าได้รับคำขออนุญาตจากผู้พิพากษาคณใด อธิบดีจะอนุญาตก็ดี หรือมิอนุญาตด้วยเหตุผลประการใดก็ดี ให้อธิบดีรายงานข้อความนั้นมายังกระทรวงยุติธรรมทุกคราว คำสั่งฉบับนี้ให้อธิบดีศาลมณฑลแจ้งข้อความแก่ผู้พิพากษาศาลเมืองในมณฑลให้ทราบทั่วกัน

เจ้าพระยาอภัยราชา

เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม

เรื่อง ที่ว่าการมณฑลเขื่อนศาลไปประชุมเพื่อปรึกษาราชการ

ที่ ๕๘/๑๒๕๕

แผนกปกครอง

ที่ว่าการมณฑลชุมพร

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม รตนโกสินทรศก

หลวงพัฒนกิจวิจารณ์ ว่าที่ปลัดเทศาภิบาล รักษาราชการแทนข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑลชุมพร
แจ้งความมายัง หลวงประกาศธรรมบุญกิจ แทนอธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพร

ด้วยถึงคราวประชุมผู้ว่าราชการเมือง ตามอย่างตามธรรมเนียมทุก ๆ ปีมา กำหนดในวันที่ ๑๕
กรกฎาคม ศก ๑๒๒ นี้แล้ว

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้ามีความยินดีขอเชิญท่านไปประชุม ณ ที่พักข้าหลวงเทศาภิบาล ตามวัน
กำหนดนั้น ถ้าท่านไปประชุมได้ หรือไม่ประการใด ขอให้ตอบไปให้ข้าพเจ้าทราบ จะขอบใจมาก

ข้าหลวงเทศาภิบาล ป่วย

หลวงพัฒนกิจวิจารณ์

ประทับตรามณฑลมาเป็นสำคัญ

ที่ ๑๕/๔๖๒

ศาลมณฑลชุมพร

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม รตนโกสินทรศก ๑๒๒ แจ้งความมายังหลวงพัฒนกิจวิจารณ์ว่าที่ปลัดเทศาภิบาล
มณฑลชุมพร

ด้วยข้าพเจ้าได้รับหนังสือที่ ๕๘/๑๒๕๕ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ ในการที่ท่านจะเชิญ
ให้ข้าพเจ้ามาประชุมในกำหนดวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ร.ศ. ๑๒๒ และมีความว่าข้าพเจ้าจะมาได้ฤกษ์ไม่ได้ให้
ตอบนั้น ซึ่งท่านมาชักไขว้ไล่เลียงข้าพเจ้าก่อนวันประชุมเช่นนี้ ข้าพเจ้าเป็นที่สนใจไม่รู้ว่าจะตอบอย่างไรได้
เพราะความที่ข้าพเจ้าได้ตั้งใจอยู่เสมอมานี้ สิ่งไรที่เป็นราชการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้
ทำร่วมมณฑลกันแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นภาระหน้าที่ราชการตลอดถึงกัน จำเป็นที่ข้าพเจ้าจะต้องมาประชุม
ตามหน้าที่ราชการ เว้นเสียแต่มีการเจ็บป่วยที่จำเป็นอย่างไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงจะแจ้งมาให้ทราบต่อภายหลัง แต่
เวลานี้ขอตอบว่ามาได้

รายนามอธิบดีศาลมณฑลนครศรีธรรมราช และอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘ ที่รวบรวมได้

อธิบดีศาลมณฑลนครศรีธรรมราช

อำมาตย์เอก พระยาทุษยันต์รังสฤษฎ์	พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๖๕
อำมาตย์เอก พระยาวิกรมรัตนสุภา	พ.ศ. ๒๔๗๐ - ๒๔๗๒
อำมาตย์เอก พระยาพิจารณาปรีชาผดุง	พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๔
อำมาตย์เอก พระโสภณวินิจฉัย	พ.ศ. ๒๔๗๔ - ๒๔๗๕
อำมาตย์เอก พระยาภัทรนาวิกธรรมจรรุญ	พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๗๖

อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘

หลวงประธานคดีศาสตร์ (ประธาน นุตกุล ประธานคดีศาสตร์)	พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๐๐
นายห้วน ประชาบาล	พ.ศ. ๒๕๐๑ - ๒๕๐๔
นายศิริ มลิลดา	พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๗
นายถาวร หุตะโกวิท	พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๐๙
นายบุญเกียรติ อรชุนะกะ	พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๑๐
นายสุธรรม วรรณแสง	พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๒
นายสุเมธ ทิพยมนตรี	พ.ศ. ๒๕๑๓ - ๒๕๑๔
นายประสพ ปรัชญาภรณ์	พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๖
นายยิ่งศักดิ์ กฤษณะจินดา	พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๘
นายสมัย พนมวัน ณ อยุธยา	พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๕๒๐
นายสมาน เจนนภา	พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๑
นายประกาศ บุญโยดม	พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒
นายรัช พิงชลารักษ์	พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๒๓
นายฉลอง จันทรัฐ	พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๒๖
นายวิบูลย์ สิริตระกูล	พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๒๗
นายมงคล เปาอินทร์	พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘

นายชลอ

กลับดี

พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙

นายจรัส

อุดมวรชาติ

พ.ศ. ๒๕๒๙ - ปัจจุบัน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

รายนามรองอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๕

นายสุวิทย์	ธีรพงษ์	พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙
นายชลอ	ทองแย้ม	พ.ศ. ๒๕๒๙ - ปัจจุบัน

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

รายนามอธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพร
อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลสุราษฎร์
และ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลชุมพร

หลวงประกาศธรรมบุญกิจ (เปลื้อง)	ว.ศ. ๑๑๗ - ๑๒๑
หลวงปฏิเวธสารวิทย์	ว.ศ. ๑๒๒ - ๑๒๖
หลวงสุธรรมานุวัตร	ว.ศ. ๑๒๖ - ๑๒๗
หลวงนฤนัยสารนาถ	ว.ศ. ๑๒๗ - ๑๒๙
หลวงประจักษ์ศุภอรรรถ	ว.ศ. ๑๒๙ - ๑๓๐
อำมาตย์เอก หลวงพินิจการโกศล	ว.ศ. ๑๓๐ - ๑๓๒
อำมาตย์เอก พระพินิตศาสตรราชสภาพดี	ว.ศ. ๑๓๒ - ๑๓๖

อธิบดีผู้พิพากษาศาลมณฑลสุราษฎร์

อำมาตย์เอก พระพินิตศาสตรราชสภาพดี	ว.ศ. ๑๓๖ - พ.ศ. ๒๔๖๑
อำมาตย์โท พระพิทยมณฑาคุณบุญนิรุกติ	พ.ศ. ๒๔๖๑ - ๒๔๖๒
อำมาตย์เอก พระชำนาญวินิจนัย	พ.ศ. ๒๔๖๒ - ๒๔๖๕
อำมาตย์เอก พระยาปฐราชรังสรรค์ธรรมะวิมลวรสภาพดี	พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๔๖๙

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี

อำมาตย์เอก พระยาปฐราชรังสรรค์ธรรมะวิมลวรสภาพดี	พ.ศ. ๒๔๖๙ - ๒๔๖๙
อำมาตย์โท พระอินทรปรีญญา	พ.ศ. ๒๔๖๙ - ๒๔๗๓
อำมาตย์โท พระนิตกฤตย์ประกันย์	พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๘๓
หลวงสารรักษประนาท (บุญญ์ บุนนาค สารรักษประนาท)	พ.ศ. ๒๔๘๓ - ๒๔๙๑

นายคราม	สิวยะวิโรจน์	พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๔๙๔
นายมณี	ชุตินวงศ์	พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๔๙๖
นายละออง	จุลกะเศียน	พ.ศ. ๒๔๙๖ - ๒๔๙๙
นายเสลา	หัมพานนท์	พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๒
นายจำเนียร	บุญพละ	พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๓
นายสนับ	คัมภีรยศ	พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๐๕
นายมานิต	มานะทัต	พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๖
นายไพโรจน์	ไวกาสิ	พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๑๐
นายประกาศ	บุญโยดม	พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๑
นายสมบุรณ์	บุญภินนท์	พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๑๔
นายสวัสดิ์	รอดเจริญ	พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๖
นายบรรจบ	อุปพงษ์	พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๙
นายประศาสน์	ธำรงกาญจน์	พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๕๒๒
นายสุคนธ์	อ่อนจันทร์	พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๒๖
นายอุส่าห์	ทุมมา	พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๒๗
นายอนันต์	โรจนเนืองนิตย์	พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘
นายกำพล	ภูสุตแสง	พ.ศ. ๒๕๒๘ - ปัจจุบัน

รายนามผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

นายจำเนียร	บุญพละ	พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๐๒
นายสนับ	คัมภีรยศ	พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๓
นายมานิต	มานะทัต	พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๐๖
นายไพโรจน์	ไวกาสิ	พ.ศ. ๒๕๐๖ - ๒๕๐๗
นายพยนต์	ยาระประภาษ	พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๙
นายสมบุรณ์	บุญภินนท์	พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๑๐
นายโกวิท	สุนทรขจิต	พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๑
นายเอก	ณ นคร	พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๑๓
นายสวัสดิ์	รอดเจริญ	พ.ศ. ๒๕๑๓ - ๒๕๑๔
นายบรรจบ	อุปพงษ์	พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๕
นายอรุณ	ศิลปวิวัฒน์	พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๗
นายเกียรติ	จาตนิลพันธุ์	พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘
นายสมมาตร	พรหมานุกูล	พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๒๐
นายทวีชัย	เจริญบัณฑิต	พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔
นายอุส่าห์	ทุมมา	พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๒๖
นายอนันต์	โรจนเนืองนิตย์	พ.ศ. ๒๕๒๖ - ๒๕๒๗
นายกำพล	ภู่อุดแสง	พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘
นายพิชัย	คัมภังษ์	พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙
นายสมิตร	สุภาดุลย์	พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๐
นายจิระ	ขจีจิตต์	พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๐

รายนามผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายจิระ

ขจีจิตต์

พ.ศ. ๒๕๓๐ -

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

รายนามอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ จนถึงปัจจุบัน

๑. นายไชยเจริญ	สันติศิริ	พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๐
๒. นายโพยม	เลขยานนท์	พ.ศ. ๒๕๐๑ - ๒๕๐๒
๓. นายยง	เหลื่องรังษี	พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๐๔
๔. นายกิตติ	สีหนนท์	พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๖
๕. นายเจริญ	ไชยคุปต์ (๑๕ ต.ก.)	พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘ (ส.ก.)
๖. นายจินตา	บุญยอาคม (๒๑ ต.ก.)	พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๐๙ (๖ ส.ก.)
๗. นายถาวร	หุตะโกวิท (๑๕ ต.ก.)	พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๑๐ (๓ ก.ก.)
๘. นายสุธรรม	ภัทราคม (๑๕ ต.ก.)	พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๑ (๑ ต.ก.)
๙. นายเสนีย์	วาทิน	พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๑๔ (๓๐ ก.ย.)
๑๐. ศาสตราจารย์ประภาศน์	อวยชัย (๕ ต.ก.)	พ.ศ. ๒๕๑๔ - ๒๕๑๗ (๓ ร.ก.)
๑๑. นายอุทัย	อติแพทย์ (๔ ร.ก.)	พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๒๗
๑๒. นายดำรง	แจ่มสุรี	พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๒๙
๑๓. นายประการ	กาญจนศุภย์	พ.ศ. ๒๕๒๙ - ถึงปัจจุบัน

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม

ที่ ๔๑๖/๒๕๒๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจ้างเพื่อก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี สถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารศาลเดิมเป็นศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และก่อสร้างบ้านพัก

ด้วยกระทรวงยุติธรรมจะดำเนินการจ้างเพื่อก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี สถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารศาลเดิมเป็นศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี และก่อสร้างบ้านพัก และได้ออกประกาศเรียกประกวดราคาแล้ว

ฉะนั้น อาศัยความตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๒๑ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบฯ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๖ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจ้างขึ้นเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบดังกล่าว ประกอบด้วยข้าราชการดังนี้

ก. คณะกรรมการรับซองประกวดราคา

๑. ผู้อำนวยการกอง กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นประธานกรรมการ
๒. นายประเสริฐ ไชยสิทธิ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานพัสดุ ๖	เป็นกรรมการ
๓. นางปรีดา มั่นคง เจ้าหน้าที่บริหารงานการเงินและบัญชี ๖	เป็นกรรมการ

ข. คณะกรรมการเปิดซองประกวดราคา

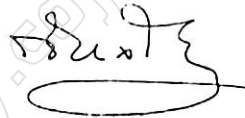
๑. อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง	เป็นประธานกรรมการ
๒. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	เป็นกรรมการ
๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ
๕. ผู้แทนกรมโยธาธิการ	เป็นกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการกอง กองอำนวยการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง	เป็นกรรมการ

๗. ผู้อำนวยการกอง กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๘. นายมนตรี ศรีเอี่ยมสะอาด ผู้พิพากษาประจำกระทรวง เป็นกรรมการ

ค. คณะกรรมการตรวจการจำขัง

๑. อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง เป็นประธานกรรมการ
๒. อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๘ เป็นกรรมการ
๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกรรมการ
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี เป็นกรรมการ
๕. ผู้แทนกรมโยธาธิการ เป็นกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการกอง กองอำนาจการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกกลาง เป็นกรรมการ
๗. นายมนตรี ศรีเอี่ยมสะอาด ผู้พิพากษาประจำกระทรวง เป็นกรรมการ
๘. นายชัยยันต์ สุขโชติ ผู้พิพากษาประจำกระทรวง เป็นกรรมการ

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๒๗

(นายเจียร เจริญวัฒนา)

รองปลัดกระทรวง อธิการราชการแทน
ปลัดกระทรวงยุติธรรม

รับรองสำเนาถูกต้อง

(นายวิชัย ภูมิโคกรักษ์)

เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ๓

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม

ที่ ๓๓๗/๒๕๓๐

เรื่อง ตั้งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารศาลคดีเด็กและ เยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวง สุราษฎร์ธานี

ด้วยกระทรวงยุติธรรมได้ทำการก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังใหม่ และปรับปรุงอาคารที่ทำการศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังเดิม เพื่อใช้เป็นที่ทำการศาลคดีเด็ก และเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ศาลสถิตยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมได้นำความกราบบังคมทูลเชิญเสด็จสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทรงประกอบพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัด และศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ฉะนั้น เพื่อให้งานพิธีดังกล่าวสำเร็จลุล่วงไปโดยเรียบร้อย จึงตั้งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีประกอบ ด้วย

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นประธานกรรมการ
๒. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฝ่ายบริหาร)	เป็นรองประธานกรรมการ
๓. รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (ฝ่ายวิชาการ)	เป็นรองประธานกรรมการ
๔. อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง	เป็นกรรมการ
๕. อธิบดีกรมโยธาธิการหรือผู้แทน	เป็นกรรมการ
๖. เลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ	เป็นกรรมการ
๗. รองอธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง	เป็นกรรมการ
๘. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	เป็นกรรมการ
๙. รองอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	เป็นกรรมการ
๑๐. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ
๑๑. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ
๑๒. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ
๑๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	เป็นกรรมการ

๑๔. ผู้อำนวยการกองคลัง กระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ กระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการกองกลาง กระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๑๗. หัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้าง
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการ
๑๘. นายวิชัย ชื่นชมพูนุท เป็นกรรมการ
๑๙. นายพรเพชร วิชิตชลชัย เป็นกรรมการ
๒๐. นายมนตรี ศรีเอี่ยมสะอาด เป็นกรรมการ
๒๑. นายชัยยันต์ สุขโชติ เป็นกรรมการ
๒๒. นายอุดม สงวนนาม เป็นกรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการกองวิชาการ
สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ เป็นกรรมการและเลขานุการ
๒๔. นายธนสิทธิ นิลกำแหง เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. นายขวัญชัย รัตนไชย เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
- ทั้งนี้ ให้ประธานกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อทำการใด ๆ แทนตามที่เห็นสมควรได้ด้วย

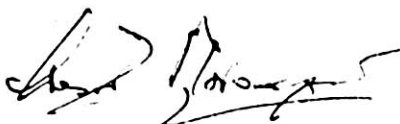
สั่ง ณ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๐

(ลงชื่อ) สอาด ปิยวรรณ

(นายอาด ปิยวรรณ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวพองศรี กุศลสมบุญ)

เจ้าหน้าที่บริหารงานตุลาการ ๕

คำสั่งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคาร
ที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี
ที่ ๑/๒๕๓๐

เรื่อง ตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือในพิธีเปิดอาคารที่
ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาล
จังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ตามที่กระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งที่ ๓๓๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๐ เรื่อง ตั้งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี โดยให้ประธานกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อทำการใดๆ แทนตามที่เห็นสมควรได้ด้วย นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี ได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือที่ระลึก ประกอบด้วยข้าราชการดังต่อไปนี้

๑. อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง	เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ
๒. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ
๓. รองอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	เป็นที่ปรึกษาอนุกรรมการ
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	เป็นประธานอนุกรรมการ
๕. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัด สุราษฎร์ธานี	เป็นรองประธานอนุกรรมการ
๖. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	เป็นรองประธานอนุกรรมการ
๗. นายชัยยันต์ สุขโชติ	เป็นอนุกรรมการ
๘. นายธีระพงศ์ จิระภาพ	เป็นอนุกรรมการ
๙. นายชัยเจริญ ดุษฎีพร	เป็นอนุกรรมการ
๑๐. นายสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ	เป็นอนุกรรมการ
๑๑. นายณรงค์ จักรมานนท์	เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการนี้มีหน้าที่เรียบเรียงบทความและจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการ

รายงานผลการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัด
สุราษฎร์ธานี ทราบทุกระยะ จนกว่าจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้น

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๐

(ลงชื่อ) สวัสดิ์ โชติพานิช
(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)
ประธานกฤษฎีกา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวพองศรี กุลสมบูรณ์)
เจ้าหน้าที่บริหารงานตุลาการ ๕

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลเยาวชน
(www.library.coj.go.th)

คำสั่งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี
ที่ ๒/๒๕๓๐

เรื่อง ตั้งคณะกรรมการฝ่ายสถานที่และรักษาความปลอดภัย
ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัด
สุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ตามที่กระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งที่ ๓๓๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๐ เรื่อง ตั้งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี โดยให้ประธานกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อทำการใดๆ แทนตามที่เห็นสมควรได้ด้วยนั้น

บัดนี้ คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายสถานที่และรักษาความปลอดภัย ประกอบด้วยข้าราชการดังต่อไปนี้

๑. อธิบดีผู้พิพากษภาค ๘	ประธานอนุกรรมการ
๒. อธิบดีกรมโยธาธิการหรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีหรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๕. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๖. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๗. นายกเทศมนตรีเมืองสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๘. ผู้กำกับกับการตำรวจภูธรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๙. ผู้กำกับกับการโรงเรียนตำรวจภูธร	อนุกรรมการ
๑๐. นายอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๑๑. สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง สุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	อนุกรรมการ
๑๓. หัวหน้ากองออกแบบและก่อสร้างสำนักงานปลัดกระทรวง ยุติธรรม	อนุกรรมการ

๑๔. นายกฯ กนกวิจิตร

อนุกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการนี้มีหน้าที่จัดสถานที่และเครื่องใช้เตรียมการรับเสด็จ ตกแต่งอาคารที่ทำการ ศาล จัดปะรำพิธี วางแผนผังการจราจร เครื่องขยายเสียงและอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพิธีเปิดอาคารที่ทำการ ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี และให้รายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทราบทุกระยะจนกว่าจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จ

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๐

(ลงชื่อ) สวัสดิ์ โชติพานิช
(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)
ประธานกฤษฎีกา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวพองศรี กุลสมบูรณ์)
เจ้าหน้าที่บริหารงานตุลาการ ๕

คำสั่งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัด
และศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ที่ ๓/๒๕๓๐

เรื่อง ตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิธีสงฆ์ในพิธีเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัด
และศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ตามที่กระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งที่ ๓๓๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๐ เรื่อง ตั้งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี โดยให้ประธานกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการใดๆแทนตามที่เห็นสมควรได้ด้วย นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิธีสงฆ์ ประกอบด้วยข้าราชการดังต่อไปนี้

๑. อธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	ประธานอนุกรรมการ
๒. รองอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	รองประธานอนุกรรมการ
๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๕. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๖. นายชัยฤทธิ์ ลีลาเกรียงศักดิ์	อนุกรรมการ
๗. นายสมสันต์ ศุภศาสตราสิน	อนุกรรมการ
๘. นายสุรศักดิ์ วัฒนรัตน์	อนุกรรมการ
๙. นายไกรวิท นวลขาว	อนุกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่จัดเตรียมพิธีสงฆ์ และให้รายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทราบทุกระยะจนกว่าจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จ

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๐

(ลงชื่อ) สวัสดิ์ โชติพานิช

(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)

ประธานคณะกรรมการ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวพองศรี กุศลสมบุญ)

เจ้าหน้าที่บริหารงานตุลาการ ๔

คำสั่งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี
ที่ ๔/๒๕๓๐

เรื่อง ตั้งคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ในพิธีเปิดอาคารที่
ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาล
จังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ตามที่กระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งที่ ๓๓๓๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๓๐ เรื่อง ตั้งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี โดยให้ประธานกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อทำการใดๆ แทนตามที่เห็นสมควรได้ด้วย นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยข้าราชการดังต่อไปนี้

๑. รองอธิบดีผู้พิพากษามาตร ๘	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ	อนุกรรมการ
๓. ผู้อำนวยการศูนย์ประชาสัมพันธ์ เขต ๕	อนุกรรมการ
๔. นายสมพงษ์ วิสุทธิแพทย์	อนุกรรมการ
๕. ประชาสัมพันธ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่จัดเตรียมฝ่ายประชาสัมพันธ์ และให้รายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีทราบทุกระยะ จนกว่าจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จ

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๐

(ลงชื่อ) สวัสดิ์ โชติพานิช
(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)
ประธานกรรมการ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวพองศรี กุลสมบุรณ์)

เจ้าหน้าที่บริหารงานธุรการ ๔

คำสั่งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี
ที่ ๕/๒๕๓๐

เรื่อง ตั้งคณะกรรมการฝ่ายต้อนรับในพิธีเปิดอาคารที่ทำการ
ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัด
และศาลแขวงสุราษฎร์ธานี

ตามที่กระทรวงยุติธรรมได้มีคำสั่งที่ ๓๓๗/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๐ เรื่อง ตั้งคณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี โดยให้ประธานกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อทำการใดๆ แทนตามที่เห็นสมควรได้ด้วย นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานี มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต้อนรับ ประกอบด้วยข้าราชการดังต่อไปนี้

๑. อธิบดีผู้พิพากษภาค ๘	ประธานอนุกรรมการ
๒. รองอธิบดีผู้พิพากษภาค ๘	รองประธานอนุกรรมการ
๓. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๔. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคดีเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๕. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
๖. นายชัยฤทธิ์ ลีลาเกรียงศักดิ์	อนุกรรมการ
๗. นายธีระพงศ์ จิระภาค	อนุกรรมการ
๘. นายสมสันต์ ศุภศาสตรสิน	อนุกรรมการ
๙. นายสุรศักดิ์ วิมลรัตน์	อนุกรรมการ
๑๐. นายสุพจน์ บุญปริอาทร	อนุกรรมการ
๑๑. นายชัยเจริญ ดุษฎีพร	อนุกรรมการ
๑๒. นายสิทธิศักดิ์ วนะชกิจ	อนุกรรมการ

๑๓. นายอำนวยการ รัตนธรา	อนุกรรมการ
๑๔. นายกาจ กนกวิจิตร	อนุกรรมการ
๑๕. นายชวพงศ์ จิตติสวัสดิ์	อนุกรรมการ
๑๖. จำศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๗. จำศาลแขวงสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. จำศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่จัดเตรียมฝ่ายต้อนรับ และให้รายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการเตรียมงานพิธีเปิดอาคารที่ทำการศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีทราบทุกกระยะจนกว่าจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้วเสร็จ

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๐

(ลงชื่อ) สวัสดิ์ โชติพานิช
(นายสวัสดิ์ โชติพานิช)
ประธานคณะกรรมการ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวผ่องศรี กุศลสมบุญ)

เจ้าหน้าที่บริหารงานตุลาการ ๕

ความทรงจำในการก่อสร้างศาล

อาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงสุราษฎร์ธานีหลังเดิมได้ก่อสร้างและเปิดทำการมาช้านาน แม้สภาพโดยทั่วไปจะยังมั่นคงแข็งแรง แต่ก็คับแคบไม่เพียงพอแก่จำนวนคดีและประชาชนผู้ไปติดต่อราชการ กระทรวงยุติธรรมจึงดำริจะจัดสร้างขึ้นใหม่ภายในบริเวณศูนย์ราชการสุราษฎร์ธานี และจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้น โดยปรับปรุงอาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงหลังเดิมเพื่อใช้เป็นศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในที่สาธารณะประโยชน์ “ทุ่งขุนทะเล” หมู่ที่ ๓ ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมืองฯ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้เตรียมการจัดหาที่ดินสำหรับสร้างสถานฝึกอบรมตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นมา

แต่ไม่ว่ากิจการใดก็ตามย่อมจะมีปัญหาข้อขัดข้องเป็นปกติวิสัย หลังจากทีกระทรวงยุติธรรมมอบให้กรมโยธาธิการออกแบบแปลนอาคารศาลหลังใหม่ และผังบริเวณของสถานฝึกอบรมแล้ว ในเดือนสิงหาคม ๒๕๒๗ จึงทราบว่ที่ดินสาธารณะประโยชน์ “ทุ่งขุนทะเล” ที่กระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้กระทรวงยุติธรรมใช้ประโยชน์ เป็นเนื้อที่ ๑๓๕ ไร่เศษนั้น มีเนื้อที่เหลืออยู่เพียง ๘๕ ไร่เศษ ไม่เพียงพอที่จะก่อสร้างสถานฝึกอบรมฯได้ตามผังบริเวณ กระทรวงยุติธรรมได้พยายามชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นในการใช้ประโยชน์เต็มตามเนื้อที่ ๑๓๕ ไร่เศษ ให้กระทรวงมหาดไทยทราบ ในที่สุดจึงได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจนได้เนื้อที่เต็มจำนวนที่ขอไป หลังจากนั้นได้ลงมือก่อสร้างอาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงหลังใหม่และสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนฯ พร้อมกันไป แต่แล้วก็ประสบข้อขัดข้องอีก เมื่อปรากฏว่ากระทรวงยุติธรรมยังมีไต่สวนเรื่องราวขอใช้ที่ดินราชพัสดุ แปลงเลขที่ สฎ. ๖๘ ถนนดอนนก ตำบลตลาดอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันเป็นศูนย์ราชการสุราษฎร์ธานี จึงประสบปัญหาในการเข้าไปก่อสร้างอาคารศาลหลังใหม่ในที่ดินส่วนนี้ แต่ในที่สุดปัญหาต่าง ๆ ก็คลี่คลายลงได้เมื่อหาทางแก้ไขได้ถูกต้อง ขณะนี้อาคารศาลจังหวัดและศาลแขวงหลังใหม่รวมทั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนตลอดจนสถานฝึกอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้แล้วเสร็จสมบูรณ์ สง่างามสมแก่เกียรติศักดิ์แห่งผู้ใช้อำนาจตุลาการในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์แล้ว อุปสรรคข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการก่อสร้างคงเป็นเพียงอนุสรณ์ที่เตือนให้รำลึกว่าไม่มีปัญหาใดเกินกว่าความตั้งใจจริงของมนุษย์ที่จะแก้ไข อย่างไรก็ตามก็ดี ผู้มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาก็ไม่อาจละเว้นที่จะกล่าวเสียได้ คือ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี คุณนิพนธ์ บุญภักโร ท่านรองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี คุณจำนง คุ่มรักษ์ ท่านปลัดจังหวัดกาญจนบุรี คุณประยูร พรหมพันธ์ ศูนย์สร้างทางสุราษฎร์ธานี ผู้ปกครองนิคมขุนทะเล ตลอดจนช่างโยธาผู้ควบคุมงาน ส่วนราชการและภาคเอกชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีส่วนผลักดันให้การก่อสร้างสำเร็จผลสมความมุ่งหมายของทางราชการ ขอได้รับความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ

๑. คุณมนรินทร์ ปัจฉักขภติ
๒. คุณแขวง ศรีสวัสดิ์
๓. คุณบุญชัย พงษ์เกตรา
๔. คุณกาจ กนกวิจิตร
๕. คุณสัมพันธ์ เขาวนปรีชา
๖. คุณสุณี ฉัตรภรณ์
๗. โรงงานสุรากรมสรรพสามิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๘. คุณสุจินต์ ยუნานนท์
๙. คุณชิต เย็นแจ่ม
๑๐. ห้างสหไทยสรรพสินค้า
๑๑. นายแพทย์เขียน เจริญเวช
๑๒. คุณวิเชียร ชูพงศ์
๑๓. คุณไอลาส ศิริเวช
๑๔. คุณกำพล พงศ์ศรีวัฒน์
๑๕. คณะผู้พิพากษาสมทบศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
๑๖. ห้างหุ้นส่วนจำกัดสิริสิน
๑๗. ร้านเฟื่องอันตั้ง
๑๘. ร้านเต็กอันตั้ง
๑๙. ห้างจุฬาสรรพสินค้า
๒๐. คุณธีรศักดิ์ ลีมอภิชาติ

แก้วคำฉีก

	คอกที่ผู้เฒ่า	แก้วเป็น คอกบัวที่ผู้เฒ่า
หน้า ๓๒	บรรทัดที่ ๕	
หน้า ๓๔	บรรทัดที่ ๓	" กลอน
หน้า ๔๗	บรรทัดที่ ๓	" ทราป
หน้า ๔๘	บรรทัดที่ ๒๖	" พิมพ์ยัง
หน้า ๑๒๘	บรรทัดที่ ๔	" คำรจนะไวย
หน้า ๑๓๗	บรรทัดที่ ๒๓	" จีระภาค
หน้า ๑๓๕	บรรทัดที่ ๒๓	ผู้กำกับการโรงเรียนแต่จำจกฐร ๔
		คำรจกฐร
หน้า ๑๔๕	บรรทัดที่ ๒๕	ผู้กำกับโร

.....

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coj.go.th)